

39. Tiistaina 31 päivänä maaliskuuta 1998

kello 14

Päiväjärjestys

Ilmoituksia

Ainoa käsittely

1) Hallituksen esitys vuoden 1998 lisätalousarvioksi 1516

Hallituksen esitys 2/1998 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö 4/1998 vp
Lisätalousarvioaloite 1—21/1998 vp

Mietintöjen pöydällepano

2) Hallituksen esitys laiksi yleisistä teistä annetun lain muuttamisesta 1599

Hallituksen esitys 240/1997 vp
Liikennevaliokunnan mietintö 1/1998 vp

3) Hallituksen esitys laiksi luvanvaraisesta henkilöliikenteestä tiellä annetun lain 4 §:n muuttamisesta „

Hallituksen esitys 11/1998 vp
Liikennevaliokunnan mietintö 2/1998 vp

Puhetta johtaa puhemies Uosukainen.

Nimenhuudossa merkitään poissa oleviksi edustajat Aaltonen, Alho, Andersson C., Backman, Brax, Bryggare, Halonen, Helle, Holopainen, Huotari, Ihamäki, Itälä, Jansson, Juhantalo, Järvilahti, Kaarilahti, Karhunen, Kemppainen, Kokkonen, Korkea-osa, Koski V., Koskinen

H., Koskinen Jari, Koskinen Johannes, Kukkonen J., Leppänen J., Liikkanen, Löf, Mikkola, Mönkäre, Niinistö, Norrback, Perho, Prusti, Puhjo, Rask, Rimmi, Ryhänen, Siimes, Suhola, Viljamaa, Virtanen ja Wahlström.

Nimenhuudon jälkeen ilmoittautuvat edustajat Rimmi, Rask, Holopainen ja Halonen.

Ilmoitusasiat:

Lomanpyynnöt

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat tästä päivästä sairauden perusteella edustajat Brax ja Ryhänen, virkatehtävien perusteella edustajat C. Andersson, Huotari, Itälä, Jansson, Korkea-osa, V. Koski, H. Koskinen, Johannes Koskinen, J. Leppänen, Löf, Mikkola, Niinistö, Prusti, Puhjo, Viljamaa ja Virtanen sekä muun syyn perusteella edustajat Aaltonen, Bryggare, Holopainen, Kaarilahti, Jari Koskinen, Perho ja Wahlström,

tästä ja huomisesta päivästä virkatehtävien perusteella edustajat Alho, Järvilahti ja Norrback sekä

„ ensi huhtikuun 3 päivään sairauden perusteella edustajat Backman ja Siimes, virkatehtävien perusteella edustajat Helle, Ihamäki, Kemppainen, J. Kukkonen ja Liikkanen sekä muun syyn perusteella edustajat Juhantalo, Kokkonen, Mönkäre ja Suhola.

U-asiat

Puhemies: Ilmoitetaan, että 26 päivänä maaliskuuta 1998 päivätyllä valtioneuvoston kirjelmällä on puhemiehelle saapunut valtiopäiväjärjestyksen 54 b §:ssä tarkoitettu Euroopan unionin asia n:o U 8.

Ilmoitetaan edelleen, että puhemies on tänään toimittanut mainitun asian käsiteltäväksi suureen valiokuntaan, jolle maa- ja metsätalousvaliokunnan on annettava lausunto.

Eduskunnan pankkivaltuuston kertomus 1997

P u h e m i e s : Ilmoitetaan, että edustajille on jaettu eduskunnan pankkivaltuuston kertomus vuodelta 1997. Tämä kertomus on annettu talousvaliokunnalle, jonka valtiopäiväjärjestyksen 50 §:n ja työjärjestyksen 10 §:n mukaan tulee tutkia Suomen Pankin hallintoa ja tilaa. Eduskunta ilmoittanee asiasta talousvaliokunnalle.

Hyväksytään.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Hallituksen esitys vuoden 1998 lisätalousarvioksi

Ainoa käsittely

Hallituksen esitys 2/1998 vp

Valtiovarainvaliokunnan mietintö 4/1998 vp

Lisätalousarvioaloite 1—21/1998 vp

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 4.

Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu ja sen jälkeen ryhdytään lisätalousarvioehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn. Yksityiskohtaisessa käsittelyssä esitellään ensin menot pääluokittain kokonaisuuksina. Jos pääluokkaan on vastalauseessa tai muuten tehty muutosehdotuksia, pääluokka esitellään kuitenkin luvuittain. Menojen tultua käsitellyiksi esitellään vastaavalla tavalla tulot osastoittain, sitten talousarvion tasapainoa koskeva lausuma sekä lopuksi mietinnön muissa ponsissa tehdyt, lisätalousarvioaloitteiden hylkäämistä sekä lisätalousarvion julkaisemista ja soveltamista koskevat ehdotukset.

Jollei mietintöä ole muuttamattomana hyväksytty, palautetaan asia valtiopäiväjärjestyksen 76 §:n mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan.

Menettelytapa hyväksytään.

Yleiskeskustelu:

Ed. P e k k a r i n e n : Arvoisa puhemies! Hallitus ehdotti helmikuun puolivälissä antamas-

saan lisätalousarvioesityksessä vuoden 1998 tuloihin ja menoihin hieman yli miljardin markan lisäystä. Valtiovarainvaliokunta on hyväksynyt lisätalousarvion momenttien loppusummien osalta muuttamattomana. Lisätalousarvion hyväksymisen jälkeen vuoden 1998 talousarvio jää hivenen alle 190 miljardin markan.

Lisätalousarvioesitys sisälsi kolme suurempaa kokonaisuutta.

Ensimmäinen ja suurinta julkisuutta herättänyt oli esitys Maavoimien valmiusyhtymien varustamisen tilausvaltuudesta vuosille 1999—2006, yhteensä enintään 7 748 miljoonaa markkaa.

Toiseksi valtioneuvostolle esitettiin valtuuksia hyväksyä omistusjärjestelyjä, joiden seurauksena valtion omistamat Imatran Voima Oy:n ja Neste Oy:n osakkeet siirretään valtion omistuksessa olevan energia-alan uuden holdingyhtiön omistukseen. Vähemmistöosakkaiden omistamien osakkeiden ostamista ja lunastamista varten hallitus ehdotti 500 miljoonan markan määrärahaa, jota vastaavat tulot valtio saa myydessään hankkimansa osakkeet välittömästi uudelle holdingyhtiölle.

Kolmas suurempi kokonaisuus liittyi viime vuoden lopulla solmittuun virka- ja työehtosopimukseen, jonka mukaiset lisämäärärahatarpeet toiminta- ja palkkausmomenteilla olivat hallituksen esityksen mukaan yhteensä noin 560 miljoonaa markkaa. Kahdesta ensimmäisestä kokonaisuudesta eli valmiusyhtymien tilausvaltuudesta ja IVO — Neste-järjestelystä valtiovarainvaliokunta sai myös asianomaisten erikoisvaliokuntien, puolustusvaliokunnan ja talousvaliokunnan, lausunnot.

Merkittävimmät muutokset lisätalousarvioesitykseen valtiovarainvaliokunta teki valmiusyhtymien tilausvaltuusasiassa. Hallituspuolueiden ryhmäpuheenjohtajien suosituksen mukaisesti valiokunta on leikannut tilausvaltuutta yhteensä 1 600 miljoonalla markalla, jolloin siitä aiheutuisi valtiolle menoja vuosina 1999—2006 enintään 6 148 miljoonaa markkaa. Hallituspuolueiden sopimat leikkaukset tilausvaltuuteen alkaisivat vaikuttaa noin viiden vuoden kuluttua eli vuonna 2003.

Ryhmäpuheenjohtajien sopimuksen mukaisesti valiokunta on kirjannut mietintöönsä myös toteamuksen, että tilausvaltuuksien supistaminen otetaan huomioon tulevilla budjettikehyksissä puolustusministeriön pääluokan kohdalla. Siihen, minä vuosina supistus otetaan huomioon ja minkä suuruisena, hallituspuolueet eivät ole

olleet valmiita ottamaan tässä vaiheessa vielä kantaa.

Ryhmäpuheenjohtajat olivat kirjanneet sopimuksensa myös ehdon, että supistetulla tilausvaltuudella hankitaan vain kuljetushelikoptereita. Kun alkuperäisestä tilausvaltuudesta helikoptereihin piti käytettävän noin puolet eli 3,8 miljardia markkaa, supistuksen jälkeen on nyt käytettävissä 2,2 miljardia markkaa, joka kaikki siis käytetään kuljetuskoptereihin.

Hallituksen esityksessä ja puolustusvaliokunnan lausunnossa lähdetään siitä, että kuljetushelikoptereiden suojaksi hankittaisiin erillisiä saattokoptereita, jotka on varustettu riittävän tehokkaalla asejärjestelmällä. Tällaisia ei nyt hyväksyttävällä tilausvaltuudella voitaisi hankkia. Valtiovarainvaliokunta ei ole ottanut kantaa mahdolliseen saattohelikoptereiden hankintaan tulevaisuudessa. Ryhmäpuheenjohtajien tekemän sopimuksen mukaan valiokunta on kirjannut mietintöön, että nyt myönnettävien tilausvaltuuksien käyttö ei saa johtaa eduskunnan tulevaa harkintavaltaa rajoittaviin sitoumuksiin mahdollisten saattohelikoptereiden hankinnan osalta.

Viimeisessä vaiheessa heräsi myös valiokunnassa keskustelu mahdollisen, alun perin ajateltua paremman omasuojajärjestelmän tarpeesta hankittaville kuljetushelikoptereille. Vaikka tätä koskevat maininnat suurelta osin poistettiin mietinnöstä hallituspuolueiden voimin, mietinnössä kuitenkin todetaan, että kuljetuskoptereiden lisäksi tilausvaltuudella rahoitetaan niiden käytön ja koulutuksen edellyttämät ensimmäisen vaiheen koulutus-, huolto-, tukeutumis-, omasuoja- ja asejärjestelmät jne.

Omaan suojaan on viitattu myös jatkotilausvaltuuden osalta. Hallituksen esityksessä arveltiin, että tämä vuosituhaten vaihteessa käynnistettäväksi suunniteltu jatkotilausvaltuus olisi suuruudeltaan enintään 1,5 miljardia markkaa. Muuttuneessa tilanteessa tätä arvioidaan tarvittavan miljardin markan verran. Valmiusyhtymät tulisivat siis tämän tiedon mukaan maksamaan kaiken kaikkiaan yhteensä 7 148 miljoonaa markkaa.

Arvoisa puhemies! Helikopterihankinnan varjoon tämän lisätalousarviokäsittelyn aikana on ainakin julkisuudessa jäänyt huomattavasti aineelliselta mitaltaan suurempi asia eli Nestettä ja Imatran Voimaa koskeva järjestely. Valtiovarainvaliokunnalle antamassaan lausunnossa talousvaliokunta katsoi, että Suomen energiastrategian sekä EU:n pohjoisen ulottuvuuden toteut-

taminen, energiayhtiöiden muuttunut toimintaympäristö sekä tarve yhdistää taloudellisia voimavaroja lähivuosien suurina investointeja varten, kaikki nämä puoltavat Nesteen ja Imatran Voiman toimintojen yhteensovittamista.

Myös valtiovarainvaliokunta on hyväksynyt Neste — IVO-järjestelyn. Hallituksen esityksessä on lähdetty siitä, että valtioneuvosto saa hyväksyä omistusjärjestelyjä, joiden seurauksena valtion suora osuus osakkeista ja niiden tuottamasta äänivallasta voi uudessa holdingyhtiössä laskea niin, että se on vähintään kuitenkin 50,1 prosenttia. Valtiovarainvaliokunta korostaa, että valtion määräysvalta uudessa yhtiössä tulee myös tulevaisuudessa säilyttää.

Valiokunta on myös todennut, että energia-konserni tulee muodostaa tavalla, joka huomioi Nesteen vähemmistöosakkaiden edut. Osakkaiden tulee saada asianmukainen hyvitys, kuten valiokunta toteaa, joko rahana tai vaihtamalla omistuksensa uuden yhtiön osakkeisiin. Näin varmistetaan, että sijoittajat jatkossakin ovat kiinnostuneita listautuvista valtionyhtiöistä.

Työvoima- ja elinkeinokeskusten osalta valtiovarainvaliokunta toteaa, että niiden päätöksentekojärjestelmää on kehitettävä siten, että keskusten johtajille syntyy todellinen päätöksentekovalta keskusten toimintaa koskevissa asioissa ja kysymyksissä. Näin voidaan valiokunnan mielestä parhaalla mahdollisella tavalla lisätä määrärahojen käytön tehokkuutta sekä korostaa keskuksille asetettavien tulostavoitteiden toteuttamista.

Valtiovarainvaliokunta on sellaisinaan hyväksynyt virka- ja työehtosopimuksista seuraavat lisämäärärahatarpeet palkkausmomenteille. Se on kuitenkin pannut merkille, että nämä määrärahatarpeet on otettu lisätalousarvioesityksessä vain valikoidusti huomioon. Esimerkiksi Työterveyslaitoksen palkkausmomentille ei edellä mainittua lisäystä ole esitetty. Asiantuntijat ovat valiokunnalle todenneet, että valtionapulaitosten palkkausmenojen lisäysten budjetointi on vaihdellut eri tulosopimusten yhteydessä. Valtiovarainvaliokunta katsoo, että budjetoinnissa on myös tältä osin oltava johdonmukainen.

Ympäristöministeriön hallinnonalan kohdalla valtiovarainvaliokunta on kiirehtinyt hallituksen päätöksentekoa arava- ja korkotukilainojen myöntämis- ja hyväksymisvaltuuksiin varatusta 1 500 miljoonan markan suuruisesta erästä. Tämä asia oli esillä viime syksynä varsinaisen talousarvion yhteydessä, jolloin hallitus ilmoitti tarkoituksena olevan, että asiasta päätetään elo-

kuussa 1998. Valtiovarainvaliokunta katsoi tuoloin ja katsoo nyt, että hallituksen esittämällä aikataululla Valtion asuntorahasto ei mahdollisesti voi tehdä uusia lainapäätöksiä kesällä 1998, ja tuotanto on vaarassa katketa vuosien 1998—1999 vaihteessa.

Lausunnossaan valiokunta edellyttää, että hallitus päättää arava- ja korkotukilainojen myöntämisvaltuuksiin varatun 1 500 miljoonan markan erän käyttämisestä jaksottaen määrärahan käytön tulevalle syksy- ja talvikaudelle. Valiokunta edellyttää myös, että päätös tehdään alkavan huhtikuun aikana.

Edellyttäen, että Suomi osallistuu Emuun, että asianomainen päätös aikanaan tehdään, tässä lisätalousarviossa valtuutetaan valtiovarainministeriö tekemään Rahapajan kanssa sopimuksia euromääräisten metallirahojen lyömisestä tulevia tarpeita varten. Kun julkisessa keskustelussa jopa valtiovarainministeriön korkeitten virkamiesten toimesta on esitetty, että tämä toimi ei tulisi valtiolle maksamaan mitään, valtiovarainvaliokunnan saaman selvityksen mukaan kaiken kaikkien tästä aiheutuvat kustannukset tulevat olemaan 650 miljoonaa markkaa.

Arvoisa puhemies! Mietintöön liittyvässä vastalauseessa keskitytään lähinnä neljään asiaan. Ensinnäkin valmiusyhtymien tilausvaltuuden osalta asian käsittely ja lopputulos todetaan vastalauseessa sekavaksi. Lähinnä ryhmänjohtajien kokouksessa moneen kertaan muuttuneet helikoptereiden hankintaa koskeneet päätökset ovat vastalauseen mukaan ristiriidassa asiantuntijalausuntojen kanssa ja jättävät monta asiaa epäselväksi ja epäjohtomukaiseksi.

Vastalause arvioi, että lopputulos ei ole eduksi suomalaisen maanpuolustustahdon ja Puolustusvoimien tulevaisuuden kannalta. Vastalauseessa todetaan lisäksi, että ratkaisussa ei arvioida muuttuneen päätöksen mahdollisia vaikutuksia puolustusstrategiaamme. Vastalauseessa esitetään asian palauttamista parlamentaariseen jatkovalmisteluun, jossa arvioitaisiin myös valmiusyhtymien varustamisen suhde puolustusstrategian kokonaisuuteen sekä valtiontalouden tilanne 2000-luvun alkupuolella.

Toisekseen maatalouden pääluokkaan maatalouden kansalliseen tukeen vastalauseessa esitetään välittömänä toimenä 150 miljoonan markan lisäystä lähinnä maatalouden ongelmien lievittämiseksi. Vastalauseessa moititaan maatalouden kansallisen tuen leikkaamista EU-ratkaisussa sovitusta ja esitetään sen palauttamista sanotulle sovitulle tasolle.

Kolmanneksi vastalauseessa arvioidaan tienpidon määrärahan leikkausten johtaneen tieverkon kunnan heikkenemiseen. Vastalauseessa tähdennetään erityisesti alemman asteisen tienrahoitustarvetta ja esitetään siihen 80 miljoonan markan lisäystä.

Viimeisenä tässä mainittavana asiana vastalauseessa väitetään, että yrityssektorin kansallinen aluetuki on ajettu niin alas, etteivät rahat riitä edes EU-hankkeiden kansallisen osarahoituksen tarpeisiin. Aluepoliittisten yritystukien myöntämisvaltuuteen esitetään vastalauseessa 50 miljoonan markan lisäystä ja maksatukseen 10 miljoonan markan lisäystä.

Ed. Rimmi merkitään läsnä olevaksi.

Ed. Bremer: Arvoisa rouva puhemies! Pidättäydyn asiaan, jonka tunnen parhaiten ja jossa eduskunta on tekemässä pahimman luokan virheen.

Historia toistaa itseään. Suomalaiset eivät opi. Suomen itsenäisyyden todellinen arvo ei hahmotu useimmille suomalaisille. Jollei se ole epäisänmaallisuutta, onko se tietämättömyyttä vai hyväuskoisuutta vaiko välinpitämättömyyttä? Alivastautuminen toistumistaan kuitenkin toistuu suomalaisten historiassa.

Tyypillinen oli jo nuijasota 400 vuotta sitten. Suomalaiset talonpojat olivat nousseet huonosti, vajavaisesti aseistettuina sortovaltaa vastaan. Nuijamiesten parvet lyötiin, 3 000 surmattiin ja maaseutomme ryöstettiin. Vain kansanruno jäi todistamaan yhä tälle päivälle: ”Ei konna tapella tainnut eikä sammakko sotia.” (Ed. Rinne: Punakapinassa kävi myös vähän huonosti!)

Isänmaan ja itsenäisyyden puolustamisen lisäarvo ei avartanut suomalaisten enemmistön tajuntaa sen koommin toisen maailmansodan alla. Erityisesti ne samat puolueet, jotka jälleen nytkin kampittavat ja vastustavat valmiusjoukkojen suunnitelman mukaista varustelua, vastustivat ja estivät tarpeellista maanpuolustusvarustelua talvi- ja jatkosodan alla jättäen Suomen ulkoa kerjättävän avun varaan. Turhaan marsalkka Mannerheim vetosi silloin eduskuntaan ja hallitukseen varustelun nostamiseksi ajanmukaiselle tasolle. Jollei meillä silloin olisi ollut valmiuksia sekä käyttää että itse myös huoltaa ja korjata saksalaisten aseapua, hukkahan meidät olisi silloin perinyt.

Nyt on puoli vuosisataa kulunut ja taas on

aivan samasta kysymys. Taas ovat aivan samat puolueet kuin viimeksikin, 50 vuotta sitten, vähättelemässä, aliarvioimassa kansallisen itsenäisyytemme arvoa. Onko se hyväuskoisuutta vai tietämättömyyttä vai onko se epäisenmaallisuutta? (Ed. Rinne: Punaorvot pelastivat Suomen talvisodassa!)

Arvoisa puhemies, ärade talman! Regeringspartiernas överenskommelse om försvarets beställningsfullmakter har setts som ett efterlängtat exempel på att riksdagen, när det behövs, vågar säga var skåpet skall stå. Ur ren processynvinkel är det naturligtvis så, där finns ingenting att klaga på. Men av betydelse är också vilket det slutliga innehållet blir. Enligt min uppfattning blev det för beställningsfullmakternas och helikopteranskaffningens del ett platt fall.

Hallitusryhmien sopimusten tilausvaltuuksista on pidetty kauan kaivattuna esimerkkinä siitä, että eduskunta tarpeen vaatiessa uskaltaa määrätä kaapin paikan. Puhtaasti menettelytapanäkökulmasta näin tietysti onkin. Siinä ei ole moitтимista. Mutta on lopputuloksellakin merkitystä. Käsitykseni mukaan siitä tuli tilausvaltuuksien ja helikopterihankintojen osalta täydellinen mahalasku. Lopputulos on lähes täysin päivänpoilitusten tarkoitusperien eikä suinkaan asiantuntemuksen sanelema.

Puolustuspoliittisesta selonteosta, jonka me hyväksyimme yksimielisesti, ei nyt vain vajaata vuotta myöhemmin piitattu. Puihin menoaan eduskunta on puolustellut väittämällä, että helikopterihankinta mainittiin selonteossa vain sivulauseeseen piilotettuna. Sehän ei pidä ollenkaan paikkaansa. Helikopterihankkeesta kerrottiin erikseen tekstissä erehtymättömän selkeästi. Lisäksi se näkyi kaikissa mahdollisissa selonteon taulukoissa erittäin näkyvästi.

Nyt määritellyn leikkauksen suuruudesta voidaan olla eri mieltä. Sen perusteluna on kuitenkin näkökohtia, joihin istuvan eduskunnan pitääkin ottaa kantaa, eli mille tasolle puolustusmäärärahat asetetaan suhteessa muihin pääluokkiin. Sillä perusteella käydään arvokeskustelua ja päätetään, leikataanko vai ei. Tämä tahdonilmaisu jää sitten perinnöksi seuraavalle eduskunnalle ja hallitukselle — nimenomaan tahdonilmaisu, ei muuten.

Tilausvaltuuden markkamääräinen leikkaus on se päätöstaso, jolle eduskunnan olisi pitänyt pysähtyä. Missään nimessä ei olisi pitänyt kajota kansanedustajien keskimääräisellä maanpuolus-

tusasantuntemuksella siihen, minkälaisia helikoptereita maanpuolustuksemme kaipa. Se antaa vähintäänkin epäilyttävän kuvan puolustusstrategisesta tahdostamme.

Saattokoptereiden rajaaminen pois eduskunnan toimesta on jo synnyttänyt naurunsekaista pilkkaa ulkomailla. Se on varmuudella heikentänyt maanpuolustuksemme uskottavuutta. Se nähdään kansanedustajien harrastelijatason ei-päs — juupas-sekoiluna aseteknologian ammatiasia, kuin ostaisi junia ilman vetureita. Neuvottelutuloksessa painotettu itsestäänselvyys, ettei mainittu saattokopterien hankintakielto koske jo vuoden kuluttua valittavaa eduskuntaa, on lopullinen todistus tämän eduskunnan kansanedustajien sekoilusta.

Sama toistuu kohdassa, joka koskee leikkauksen huomioimista tulevissa hankintakehyksissä.

Myöskin vaatimus, että kuljetuskoptereita on voitava käyttää pelastustehtävissä, on ongelmallinen, vaikka se saattaa näyttää järkevältä. Jos näet vaatimuksesta pidetään tiukasti kiinni, eduskunta on käytännössä jo valinnut kuljetuskopterin Suomelle. Sillä ainoastaan ja vain yksi ainoa kuljetuskopteri, Sikorskyn UH-60Q Life Hawk, jonka kehittäminen aloitettiin vasta viime vuonna heinäkuussa, täyttää rehellisesti tämän ehdon.

Black Hawk -kuljetuskopterista on Life Hawkiin pitänyt tehdä lukuisia suuria muutoksia perusvarusteista ja runkorakenteista alkaen moiniin pakollisiin lisävarusteisiin ja erikoisratkaisuihin. Kaikki nämä muutokset lisäävät omapainoa ja vähentävät hyötykuormaa haitaksi joukkojen kuljetusvaatimuksille. Onko se enää paras mahdollinen tai edes sopiva kuljetuskopteriksi Puolustusvoimillemme, onkin sitten ihan uuden harkinnan paikka.

Summa summarum: Puolustusvoimiemme kopterihankintoja koskevan eduskunnan neuvottelutuloksen ristiriitainen ja epäsiiköimäinen luonne on paras todistus siitä, että taustalla on vahvimpina aivan muunlaisia kuin maanpuolustuksellisia näkökohtia. Minkälaisia?

Arvoisa rouva puhemies! Hallituskauden aikana on tehty raskaita, mutta välttämättömiä hallitusohjelmaa noudattavia säästöpäätöksiä. Nyt kopteripäätöksellä yritetään kuitenkin luoda äänestäjille, kansalle, harhakuvaa, että kopterileikkaukset jotenkin tasapainottaisivat muita tehtyjä kipeitä leikkauksia. Kansanedustajat, jotka vaativat kopterileikkauksia ja jopa valitsevat Puolustusvoimille, mitä koptereita se saa hankkia, luulevat saavansa näin edes osittain

anteeksi muita leikkauksia. Tämä on kuitenkin kansan aliarvioimista, jos mikään. Taustatekijänä on ennen kaikkea vasemmistopuolueiden yli-reaktio gallup tutkimusten rajusti aleneville kannatusluville. (Ed. Laaksonen: Ei se siitä johdu!)

Totuushan on kopterileikkauksissakin, ettei tehty päätös siirrä markkaakaan lisärahaa muuhun tarkoitukseen. Mitään uusia valintoja ei ole tehty, kun kukaan ei ole kyseenalaistanut puolustuselonteon päälinjauksia. Tulevista kehyksistä tehdään aikanaan joka tapauksessa aivan uusia päätöksiä tästä eduskunnasta riippumatta. Tämän takia eduskunnan olisi uskallettava olla rehellinen edes itselleen ja tehtävä päätös vain tilausvaltuuden loppusummasta. Toisin sanoen tulisi rehellisyyden nimessä lausua vain tämän päivän päättäjien käsitys siitä, millä summalla puolustuselontekoa ruvetaan panemaan toimeen kohti vuotta 2006. Kaikki vähänkin yksityiskohtaisemmat kannanotot kopterityypeistä ja myöhemmistä päätöksistä pitäisi totuuden nimessä pyyhkiä pois.

Arvoisa rouva puhemies! Sen vuoksi ehdotan, ettei eduskunta hyväksyisi valtiovarainvaliokunnan mietinnön momentin 27.10.16 perustelujen sitä osaa, joka alkaa Puolustusmateriaalihankinnat-kohdan toisessa kappaleessa lauseella "Em. vuosina tilausvaltuuksien supistus kohdistetaan ..." ja päättyy viidennen kappaleen loppuun. Ehdotan, että tämä osuus poistetaan, koska siinä sanellaan asioita seuraavalle eduskunnalle, jonka kuitenkin itse tulee saada päättää näistä asioista.

Lisäksi ehdotan, että kuudennessa ja seitsemännessä kappaleessa sana "kuljetushelikopteri" muutetaan sanaksi "helikopteri" eli että kuljetusmäärite poistetaan, jotta Puolustusvoimamme saisi itse päättää, mitä se tähdellisimmin tarvitsee vaativan tehtävänsä toteuttamiseksi. Ehdotukseni on jaettu pöydille.

Ed. Rask merkitään läsnä olevaksi.

Ed. S a s i (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Olen sitä mieltä, että silloin, kun kaikilla hallinnonaloilla joudutaan noudattamaan tiukkaa linjaa, myös Puolustusvoimien ja puolustusministeriön osalta se on tarkoituksenmukaista, ja ymmärrän näitä säästöjä. Mutta olen ed. Bremerin kanssa samaa mieltä siitä, että silloin, kun aletaan sanoa, mitä kopterityyppejä ei saada hankkia, eduskunta ehkä menee jonkin verran

kompetenssinsa ulkopuolelle. Jos työ olisi tehty parlamentaarisessa seurantaryhmässä, olisi ollut ehkä perustellumpaa ajatella näin, että ratkaisu on oikea, mutta nyt tuo ratkaisu tehtiin tunteen vallassa.

Arvoisa puhemies! Kun valtiovarainvaliokunnan mietinnöstä poistettiin puolustusjaoston esittämä lause siitä, että kuljetushelikoptereissa tulisi olla omasuojajärjestelmä, se tarkoitti sitä, että eduskunta ei ota omasuojajärjestelmään kantaa puolesta eikä vastaan vaan se jää jatkossa arvioitavaksi. Toivon, että parlamentaarinen seurantaryhmä tulee huolellisesti tekemään arvion, mikä on veronmaksajien ja Suomen puolustuksen kannalta kaikkein tarkoituksenmukaisinta.

Mitä tulee IVO — Neste-järjestelyyn, tältä osin valtiovarainvaliokunta on todennut, että Nesteen vähemmistöosakkaille tulee antaa asianmukainen hyvitys, ja se tarkoittaa sitä, että ei penniäkään enempää eikä penniäkään vähempää kuin heidän osakkeidensa arvo on. Tärkeätä on, että sekä IVO:n että Nesteen arviointi suoritetaan mahdollisimman huolellisesti ja mahdollisimman perusteellisesti niin, että kummankin yhtiön osakkaat saavat yhtiölleen oikean arvon ja osakkeilleen sitä kautta oikean arvostuksen. Toivottavasti tässä voidaan käyttää sellaista luovuutta, että tuo arvostus tulisi tapahtumaan mahdollisimman oikealla tavalla.

Arvoisa puhemies! Vielä haluan todeta, että myös arava-määrärahoja koskevaa lausetta muutettiin ensin niin, että asuntojaosto teki oman ehdotuksensa, ja sitä tarkennettiin myös valiokunnassa. Lähtökohta oli se, että kun valiokunta edellyttää, että valtioneuvosto ottaa 1,5 miljardin markan määrärahan käsiteltäväkseen huhtikuussa, siinä ei oteta kantaa siihen, pitääkö koko määrärahaa päättää. Tähän perusteena on se, että tällä hetkellä asuntomarkkinoilla tilanne on jossakin määrin ylikuumentunut varsinkin pääkaupunkiseudulla ja on tarkoituksenmukaista, että hallitus suhdannepoliittisista syistä voi arvioida sen, missä määrin noita arava-määrärahoja käytetään ja missä aikataulussa. Haluan korostaa kuitenkin sitä, että tärkeätä on, että aravatuotannossa ei tapahdu sen takia, että päätös tehdään kovin myöhään, sellaista katkeamista, joka aiheuttaisi ongelmia sitten tuotannossa kaiken kaikkiaan.

Ed. R a j a m ä k i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Todella voidaan keskustella paljon siitä, mikä merkitys muutamalla taisteluheli-

kopterilla on, jos suojaa vihollisen ilmatorjuntaa tai hävittäjiä vastaan ei ole, ja mitä taloudellisesti sitten taas merkitsee se, että tämä asia toteutetaan siten, että suojaa on. Toinen asia on sitten, mitkä ovat Puolustusvoimien eri toimilohkojen puolustuspoliittiset tarpeet ottaen huomioon pitkä maaraja jnp.

Haluan nimenomaan tarkastella asiaa niin kuin valtiovarainvaliokunnassa ja sos.dem. eduskuntaryhmässä tehtiin, nimenomaan ei harhana eikä yksin tunteena vaan puhtaasti valtiontalouden lähestymistavoista, eri ministeriöiden kehysten tasavertaisesta ja mahdollisimman oikeudenmukaisesta, myös sosiaalisen ja maan sisäisen turvallisuuden näkökohdat huomioon otavasta lähestymistavasta.

Puolustusministeriön menot ovat 80-luvulta reaalisesti nousseet viime vuoden tasoon deflaatioina, sosiaali- ja terveysministeriön menneet alas. Tätä asiaa täytyy pystyä arvioimaan totta kai eduskunnan kulloisillakin arvovalinnoilla. Minullekin on käynyt selväksi, että jos eduskunta on ensi vaalien jälkeen täynnä pekkarisia ja bremereitä tai edes puolillaan heitä, helikoptereita pörrää kuin heinäsiirkkaparvia tässä talossa ja tämän maan Puolustusvoimissa.

Ed. L a a k s o (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Ed. Bremer uutena kansanedustajana näyttää ottavan aivan tosissaan sen väitteen, ettei tarkoituksena ole hankkia taisteluhelikoptereita. Kuitenkin jos katsoo hallitusryhmien puheenjohtajien tekemää sopimusta ja ennen kaikkea sitä, minkälaisiksi valmiusprikaatit on tarkoitettu rakentaa, niiden elimellinen osa ovat paitsi kuljetushelikopterit myös taisteluhelikopterit. Tätä valmiusyhtymien rakennetta ei hallitus ainakaan toistaiseksi ole missään ilmoittanut muuttavansa. Tässä vaiheessa eduskunta tekee päätöksen siitä, että nämä rahat on tarkoitettu vain kuljetushelikopterien hankintaan. Mutta samassa yhteydessä, ed. Bremer, voitte olla varma, että kullisten takana jo valmistellaan valmiutta myös taisteluhelikopterien hankintaan siitä yksinkertaisesta syystä, että valmiusyhtymien rakenne todellakin on sellainen, jossa taisteluhelikopterit ovat mukana. Kokoomuksen eduskuntaryhmän puheenjohtaja ed. Zyskowicz viittasi jo aiemmin siihen, että ensi vaalikaudella myös kysymys taisteluhelikoptereista nousee uuden tilausvaltuuden myötä esille.

Haluan tässä yhteydessä todeta vielä sen, että valmiusyhtymät on tarkoitettu sellaisiksi yhtiöiksi, jotka kykenevät yhteistyöhön sekä krii-

sienhallintaoperaatioissa että mahdollisissa kriisitilanteissa Nato-joukkojen kanssa. Tästä syystä nämä joukot on tarkoitettu varustaa muun muassa kuljetushelikoptereilla ja myöhemmin myös taisteluhelikoptereilla. Jos joku toista väittää, pettää paitsi muita myös ennen kaikkea itseänsä.

Ed. A i t t o n i e m i (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Ed. Bremer puhui kiihkeän isänmaallisuuden hengessä, mikä positiivisena asiana huomattakoon. Hän puhui myös totta siinä, että meillähän aikoinaan talvisotaan menitiin sillä tavalla, että repussa oli pari kiloa pälätuneita perunoita, haulikko olkapäällä ja rikkinaiset housut jalassa, se on aivan totta. Eli huonosti olimme varustautuneita, mutta mahdolltoiman hyvin pärjättiin sikäli, että suomalaisen armeijan kyky ja taisteluvälmus sopii juuri niihin puolustusolosuhteisiin, joita silloin vaadittiin. Väitän, että helikopterihankinta ei auta meitä kovinkaan paljon siinä mahdollisessa perinteisessä sodassa, joka meitä kohtaa, jos kohtaa, toivottavasti ei kohtaa, vaan nämä helikopterit on päätetty hankkia ihan muuta asiaa varten.

Joka tapauksessa eduskunta on muodollisesti palauttanut ja palauttamassa osan arvovallastaan valiokunnan mietinnön perusteella, mutta todellisuus on se, niin kuin ed. Laaksokin antoi ymmärtää, että mikään ei muutu sikäli, että tarkoitettu hankkia myös taisteluhelikopterit on edelleen olemassa. Tällä muodollisella päätöksellä nyt vain päästään tästä pälkähästä ja yritetään eduskunnan arvovaltaa jollakin tavalla kohentaa. Ainoa, jolla eduskunta todella kohentaa arvovaltaansa ja tekee erinomaisen päätöksen, on se, että asiaan tutustutaan paremmin parlamentaarisen puolustuskomitean tai jonkin vastaavan instituution harkinnan alaisena sillä tavalla, että me emme tee täällä päätöksiä puolustusministerin ja kenraalikunnan määräysten perusteella, niin kuin nyt tässä tapauksessa oli tarkoitettu tehtäväksi, vaan näin suuria hankintoja harkitaan perusteellisesti ja sillä tavalla, että sen takana on koko eduskunta ja koko kansa.

Ed. L a p i n t i e (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Bremer oli todellakin kovasti huolestunut siitä, että kansanedustajat eivät ole isänmaallisia eivätkä ymmärrä Puolustusvoimien tarpeita. Itse olisin enemmän huolestunut Puolustusvoimien toiveista saada ensin Hornet-hävittäjiä ja nyt helikoptereita. Olen jo kuullut muun muassa ed. Tiilikaisen puhuvan seura-

vaksi hankkeeksi sukellusveneistä. Nämä toivomukset eivät ole tästä maailmasta, jossa Suomi ja suomalaiset tänä päivänä elävät. Kuten esimerkiksi ed. Rajamäki totesi, samanaikaisesti, kun puolustusmenot ovat kasvaneet, sosiaali- ja terveystoimenot ovat laskeneet, eikä se ei voi olla oikea suunta. Puolustusmenot on asetettava samalle viivalle, ja myös armeijan on tultava mukaan niihin säästötalkoihin, joihin kaikki muut ovat jo joutuneet osallistumaan.

Huolestunut on ollut ed. Bremer, ja näitä mielipiteitä on ollut myös muualla siitä, miten ulkomailla suhtaudutaan suomalaisten heikentyneeseen maanpuolustukseen. Mutta huolestunut ulkomaisten reaktioiden seuraaminen on vähän jälkijättöistä. Olisin myös itse paljon huolestuneempi siitä, mitä ulkomailla ajatellaan siitä, että Suomen eduskunta ja suomalaiset eivät ole kiinnostuneita sairaistaan, vanhuksistaan ja lapsistaan. Miksi ed. Bremer ei puhunut silloin, kun teimme leikkauksia terveydenhuoltoon, sosiaalitoimeen ja opetustoimeen? Silloin nimenomaan ulkomaailma on seurannut kummastuneena suomalaisten käyttäytymistä. Tämän tyyppinen huolestuminen olisi paljon enemmän paikallaan.

Ed. T i u s a n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ed. Bremer käytti hyvin paljon isämaallisuus-termiä. Kun oikein tarkkaan kuunteli hänen puheenvuoroaan, isänmaallisuuden ja epäisänmaallisuuden raja kulkee siinä, missä kuljetuskoptereiden ja taistelukoptereiden raja kulkee. Ne ihmiset, kansalaiset ja myös kansanedustajat, jotka olisivat valmiit vaikkapa hankkimaan kuljetushelikoptereita, ovat epäisänmaallisia, ja ne, jotka haluavat ja vaativat taisteluhelikoptereita, ovat isänmaallisia. Mielestäni näin ei ole.

Isänmaallisuus on myös sitä, että me todella olemme huolissamme kansalaisista, heidän hyvinvoinnistaan, yhteiskunnan säilymisestä, sen sisäisestä turvallisuudesta. Meidän tulee nähdä puolustusmenot ja niiden hankintojen miljardit samalla pöydällä kuin ovat todennäköisesti ensi keväänä vaatimukset jälleen uusista leikkauksista sosiaali- ja terveystoimeen ja opetukseen, jolloin olisi, arvoisa puhemies, järkevää katsoa, kumpi on isänmaallista: taistelukoptereiden hankkiminen vai huolenpito yhteiskunnan tasosta.

Ed. Pulliainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vastauspuheenvuoroni sopii

hyvin jatkoksiksi, mitä ed. Tiisanen äsken totesi.

Tässähän merkitys on juuri siinä, että ensinnäkin asetetaan hyvin selvästi rajat tilausvaltuuksille, mikä on nyt kerrankin aivan oikein, että sanotaan, missä valtuuden rajat ovat. Toiseksi se merkitsee käytännössä sitä, että seuraava mahdollinen arviointihetki, johon ed. Bremer puheenvuorossaan viittasi, on siinä tilanteessa, jossa on 20 miljardin markan Sailaksen leikkauslista edessä. Silloin arvioidaan arkitodellisuutta, missä ollaan. Emu-kulttuurihan merkitsee sitä, että meillä on 20 miljardia markkaa nykyrahassa liikaa menoja tuloihin nähden, eli tätä, mitä ed. Bremer julisti, arvioidaan tässä viitekehyksessä. On erittäin hyvä, että nyt ne rajat laitettiin selvästi näkyviin. Tämä on historiallista, että näin tapahtuu, mutta aivan toisessa mielessä kuin ed. Bremer tarkoitti.

Ed. K i l j u n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Reagoisin sekä ed. Bremerin että ed. Pekkarisen puheenvuoroihin.

Ed. Bremer totesi puheenvuorossaan, että helikopterihankinta kaiken kaikkiaan, kun saattokopterit on siitä jätetty pois, on herättänyt hymyilyä ulkomailla suomalaisesta sekoilusta. Ettei vain ed. Bremer olisi sekoillut?

Muutama lukusarja: Ruotsissa on tällä hetkellä 120 kuljetuskopteria ilman ainuttakaan saattokopteria, ilman ainuttakaan taisteluhelikopteria; Itävallassa on 77 kuljetuskopteria; Sveitsissä 87; Espanjassa 286 kuljetuskopteria. Näistä yhdestäkään maassa ei ole niin sanottuja saattokoptereita, taistelukoptereita. Euroopan sotilaallisesti liittoutumattomien maiden joukossa Suomi olisi ollut taistelukopterihankinnallaan ensimmäinen päänavaaja tämän uuden tyyppisen asejärjestelmän suhteen. En tiedä, ketkä ulkomailla ovat hymyilleet; joka tapauksessa nämä ovat faktoja.

Ed. Pekkarinen puheenvuorossaan pohdiskeli sitä, että hallituspuolueiden eduskuntaryhmien tekemä sopimusratkaisu lopputulokseltaan on ristiriidassa eduskunnan enemmistön puolustusselonteossa hyväksymän puolustusstrategian kanssa. Ainakin keskustan vastalauseessa näin todetaan. Tämä on sikäli erikoinen huomio, että keskusta itse ei ole ollut valmis hyväksymään silloin aikoinaan vuosi sitten puolustuspoliittista selontekoa. Vaikuttaisi, jos vanhaa sanontaa siteeraan, että se onkin pahasti väärin päin, sanoi Pekkarinen, kun kaksi kertaa paitansa käänsi.

Keskustan vastalauseessa viitataan myös sii-

hen, että vaikeus löytää ratkaisu helikopterihankinnassa perustuu siihen, että varsinaista puolustuspoliittista selontekoa ei olisi käsitelty laajamittaisesti parlamentaarisesti. Haluan kysyä keskustalta: Mikä on sen laajempi parlamentaarinen käsittely puolustuselonteolle kuin eduskunta itse?

Ed. P e k k a r i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Niiltä osin, kuin esittelin äsken valiokunnan mietinnön, pitäydyin mielestäni valiokunnan osalta erinomaisen tarkkaan siihen tekstiin, joka valiokunnan mietintöön on kirjattu. Valiokunnan mietintöön on kirjattu myös vastalause, ja tapa on, että sen pääpiirteet myös esittelyssä kerrotaan. Tein sen hyvin lyhyesti ja sanatarkasti siteerasin sen, mitä vastalauseessa oli sanottu.

Tulen myöhemmässä vaiheessa kertomaan oman näkemykseni siitä, mitä ajattelen, mikä on keskustan näkemys ja oma näkemykseni näistä asioista. Jos puhemies sallii, sen verran totean tässä yhteydessä kuitenkin, että kyllähän asian eduskuntakäsittely on osoittanut, että jos joskus ja jossakin, niin tämäntapaisissa suurissa asioissa niiden valmistelun tulisi tapahtua aidolla, laajalla, parlamentaarisella pohjalla. Nyt seurauksena oli erinomaisen sekava soppa, jossa keitoksen aineksia vaihdettiin monta kertaa asian käsittelyn eri vaiheissa. En usko, että tämä ratkaisu olisi millekään osapuolelle erityiseksi kunniaksi, onneksi ja menestykseksi.

Ed. V ä h ä n ä k k i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun kuuntelin ed. Bremerin puheenvuoroa, niin tarttuivat erityisesti mieleen sellaiset sanontatavat kuin epäsiokiömainen prosessi, harrastelijataso, tarkoittaen kansanedustajia ja keskimääräinen asiantuntemus, tarkoittaen kansanedustajia. Jotenkin tuli mieleen se Saksa, joka oli voimissaan ennen sotia ja sodan aikanakin, ei enää jälkeen. Siellä suhde oli parlamentarismiin ja parlamenttiin suunnilleen sellainen kuin ed. Bremerin äsken mainitsemat sanat. Siellä oli asiantuntijausko jopa niin pitkällä, että jokainen ministeri oli tiukasti oman alansa asiantuntija, poliitikoilla ei ollut sananvaltaa.

Mutta tässä talossa puhutaan demokratiasta, joka antaa kunnioituksensa asiantuntijoille ja aika pitkälti myös noudattaa heidän näkemyksiään, mutta me etsimme aina poliittista ratkaisua ja kunnioitamme niitä ihmisiä, jotka ovat täällä vaikeitakin ratkaisuja tekemässä. Me vas-

taamme sitä paitsi teoistamme; silloisen Saksan kaikkia vastuunkantajia ei ole vieläkään saatu vastuuseen teoistaan, huomattava osa kylläkin. Vastasimme teoistamme talvisodassakin ja toivomme, ettei meidän tarvitse tehdä sellaista erehdystä, joka silloin tehtiin, että kokardi oli melkein ainoa kruunuun viittaava sotamiehillä. Mutta uskon, että jatkossa varmasti, taloudellisen tilanteen kohentuessa, myös puolustuslaitos kohentaa olosuhteitaan. — Tähän kaikki asianosaiset tyytyköön, niin eläkeläiskenraalit kuin istuvatkin.

Ed. P e n t t i l ä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Yhdyn ed. Bremerin näkemykseen siitä, että helikopterihankkeessa lähestulkoon kaikki mahdollinen on mennyt pieleen.

Kysymys, joka pieleen menosta nousee esille, on miksi. Haluaisin täsmentää osaa, joka oli ed. Bremerin puheessa, mutta mielestäni ei riittävän voimakkaasti alleviivattuna. Tämä osa on se, että nykyinen puolustuspoliittinen päätöksentekojärjestelmä on täysin aikansa elänyt. Olemme yhä edelleen sellaisessa mallissa, jossa kolmen kopla, tarkoittaen tasavallan presidenttiä, pääministeriä ja puolustusvoimain komentajaa, tekee puolustuspoliittisia linjauksia kuulematta parlamenttia ja sitten tuo ne tänne. Tämä järjestelmä ei voi toimia. Yksi askel, jonka eduskunta ainakin voisi ottaa asioiden korjaamiseksi, olisi se, että erikoisvaliokunnalle, tässä tapauksessa puolustusvaliokunnalle, vihdoin annettaisiin se rooli, joka erikoisvaliokunnalle kuuluu.

Ed. I s o h o o k a n a - A s u n m a a (vastauspuheenvuoro): Puhemies! Ed. Bremerin puheenvuoro sisälsi vääriä väitteitä, jopa virheellisyksiä. Monessa puheenvuorossa on jo todettu hänen isänmaallisuusväitteensä ja yhdyn niihin. En voi ymmärtää sitä, että ne, jotka suhtautuvat hallituksen esitykseen kriittisesti, olisivat henkilöitä, jotka vähättelisivät kansallisen itsenäisyytemme arvoa.

Ed. Bremer, totesitte, että puolustuspoliittinen selonteko olisi hyväksytty aikaisemmin eduskunnassa yksimielisesti. Näinhän ei ollut. Keskustalla oli vastalause ja sen tärkeimpiä asioita oli se, että arvostelimme uuden puolustuspolitiikan valmistelua. Emme vaatineet sen käsittelyä parlamentaariseksi, kuten ed. Kiljunen äsken myös virheellisesti ja tiedemiehenä jopa epäasiallisesti väitti, vaan arvostelimme nimenomaan uuden puolustuspolitiikan valmiste-

lua. Olemme edelleenkin sitä mieltä, että koko tämä soppa on lähtenyt liikkeelle siitä, että asioita ei ole valmisteltu parlamentaarisesti ja huolellisesti, vaan hallitus teki itse asiassa selonteossa oman uhkakuvaa-analyysinsä, josta valmiusyhtymät on johdettu. Olen vakuuttunut, kun tätä soppaa olen seurannut, että suurin osa kansanedustajista ei aikanaan tiennyt, mitä valmiusyhtymät käytännössä tarkoittavat ja mitä kaikkea tämän hyväksymisen jälkeen on pakko tehdä.

Siinä olen ed. Bremerin kanssa samaa mieltä, että nyt on tehty, kuten totesitte, täydellinen mahalasku. Helikopterikäsittely on alusta loppuun saakka ollut fiaskonäytelmä.

Ed. Uotila (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Muun muassa ed. Pekkari-nen ja julkisuudessa myös keskustan puhenjohtaja Aho on esittänyt parlamentaarisen puolustuskomitean perustamista lähiaikoina. Täytyy muistaa, että viime vaalikaudella tehtiin surullisen kuuluisa ja taloudellisesti raskas ja kärsistä karannut Hornet-päätös. Missä oli silloin puolustuskomitea? Silloin sitä muun muassa vasemmiston suunnasta vaadittiin. Silti olen sitä mieltä, että voi olla aivan hyvin perusteltua, että vuosituhannen vaihteen ratkaisua mietittäisiin parlamentaarisen puolustuskomitean kautta.

Ed. Sasi viittasi seurantaryhmään, jonka ministeri Taina nimesi. Täytyy sanoa, että kun ryhmä aloitti työnsä ja lähti käsittelemään eduskunnan pyytämiä lisäselvityksiä sekä muuta taustamateriaalia, niin ei ainakaan henkilökohtaisesti oma kriittisyyteni vähentynyt vaan päinvastoin lisääntyi. Sillä perusteella omalta osaltani olin tekemässä ehdotusta, että tilausvaltuutta on pienennettävä ja tästä on rajattava taisteluhelikopterit ulos. Olen erittäin tyytyväinen, että tämän suuntainen ratkaisu hallituspuolueiden toimesta on syntynyt.

Mitä tulee kuljetushelikoptereiden varustamiseen sekä siviilikäyttöön että omasuojaan, se on asia, jota varmasti seurantaryhmä joutuu miettimään, mitä voidaan laittaa ja mitä ei. Pidän kuitenkin välttämättömänä, että esimerkiksi virkaavun antaminen meripelastustehtäviin, metsäpalojen sammutustehtäviin, kuljetustehtäviin jne. on järjestettävä. Siitä on myös selkeä eduskunnan tahdonilmaisu.

Mitä tulee suoja-aseistukseen, niin alustavissa selvitysraporteissa on jo lähdetty siitä, että jonkinlainen suoja-ase myös kuljetushelikoptereihin

tulisi, mutta ei se varmasti voi olla eikä tule mitenkään mahdolliseksi, että se olisi niin raskas aseistus kuin varsinaisissa taistelu- ja saattohelikoptereissa on mahdollista olla.

Ed. Tennilä (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Ed. Bremer väitti, että uudesta puolustuspolitiikasta on tässä salissa yksimielisyys. Ei ole sen sisällöstä eikä näistä muodoistakaan. Minä en kannata tätä linjaa, koska sen ytimenä on Nato-jäsenyyden valmistelu, Nato-yhteensopivuuden lisääminen. Sitähän tarkoittavat Hornetit, valmiusyhtymät ja nyt helikopterit. Jos tälle tielle mennään tai sillä jatketaan, se merkitsee irtoamista aluepuolustuksesta, jota jo varuskuntien lopettaminen merkitsee pohjoisesta, ja loppujen lopuksi päätymistä vastakkainoloon itänaapurin kanssa. Suuri virhe on tekeillä, jos tällä tiellä jatketaan.

Vasemmiston saavutus tässä helikopterikiistassa on se, että tälle linjalle ei ole täyttä siunausta tullut ja niinpä siitä tuleeekin sekä eduskuntavaalien että eräiden toisien merkittävien vaalien pääkysymys, niin kuin siitä pitää tullakin, tästä Nato-asiasta.

Ed. Kiljunen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olen nimenomaan reagoimassa ed. Isohookana-Asunmaan puheenvuoroon. Hän totesi, että tiedemiehenä olisin puhumassa vastoin parempaa tietoa. Tästä olisi tulossa pian tohtorien väittely, jos annamme tämän tähän suuntaan edetä.

Mutta me olemme molemmat ulkoasiainvaliokunnan jäseniä ja hyvin muistamme sen, kuinka vuosi sitten tätä puolustusselontekoa käsiteltiin. Oli aivan selvä tilanne silloin se, että keskustasta vastusti sitä parlamentaarista muotoa, joka selonteon käsittelylle on otettu, ja vaati, kuten nytkin olemme kuulleet myöhemmässä vaiheessa, että pitäisi olla erityinen komitea tätä asiaa selvittelemässä laajalla pohjalla. Olennaisinta kuitenkin oli se, että keskusta ei ainoastaan vastustanut menettelytapaa, jolla se puolustusselonteko käsiteltiin, vaan keskustasta vastusti myös silloin, minkä myös ed. Isohookana-Asunmaa hyvin muistaa, itse valmiusyhtymien synnyttämistä. Tämä oli se, mihin minä viittasin, että nyt keskustasta on kuitenkin yhtäkkiä syyttämässä hallituspuolueiden eduskuntaryhmiä siitä, että me tietyllä ratkaisullamme olisimme vastaan sitä puolustusselontekoa, jota keskustasta aikaisemmin itse on vastustanut.

Ed. Holopainen merkitään läsnä olevaksi.

Ed. Bremer (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Traagista kyllä venäläisetkin kopterit tehdään tänään ennen kaikkea Nato-yhteensopiviksi, ed. Tennilä.

Ed. Kiljunen tiedemiehenä jakaa väärää todistusta. Ruotsissa on useita kymmeniä taistelu- eli panssarintorjuntahelikoptereita. Alppimaissa lisäksi panssarintorjuntaan luotuja saattokoptereita tarvitaan paljon vähemmän kuin Suomen aakeilla laakeilla.

Edustajat Uotila, Tiisanen ja Pulliainen: Kuljetus- ja saattohelikopterit erottaa toisistaan hölmöyden, ei isänmaallisuuden raja.

Suomen eduskunta on, päinvastoin kuin ed. Lapintie kuvittelee, maailman kärjessä sairas- ja sosiaalihuollon alueella.

Edustajat Rajamäki ja Aittoniemi: Hekohan kinta ei anna Suomelle niinkään aseina kuin luomalla Suomeen sitä käyttö- ja huolto-osaamista, joka pelasti meidät saksalaistenkin aseavun käyttäjiksi viime kerralla.

Ed. Vistbacka: Arvoisa puhemies! Kuluvan vuoden ensimmäinen lisätalousarvio, joka pitää sisällään kaksi merkittävää määrärahaa tai tilausvaltuutta, on nyt hallituspuolueiden keskinäisen kinastelun sekä nokittelun jälkeen tullut ratkaisevaan käsittelyyn.

Lisäbudjetin käsittely saikin ajoittain suorastaan surkuhupaisia piirteitä, kun hallituspuolueiden ryhmäpuheenjohtajien runnoma ratkaisu ei kelvannutkaan osalle hallituspuolueiden eduskuntaryhmistä ja se jouduttiin neuvottelemaan uusiksi. Kiista koski niin kutsuttujen valmiusyhtymien käyttöön tarkoitettujen kuljetus- ja taisteluhelikopterien tilausvaltuutta, johon lisätalousarviesityksessä oli vuosille 1999–2006 kaavailtu käytettävän yhteensä 7 748 miljoonaa markkaa.

Valtiovarainvaliokunta onkin nyt hallitusryhmien karsintakilpailun jälkeen päättänyt esittämään, että mainittua tilausvaltuuden määrää leikataan 1 600 miljoonalla markalla 6 148 miljoonaa markkaan. Määrärahojen leikkausten kustannuksia alentava vaikutus ajoittuisi vuosille 2003–2006 suurimman säästön syntyessä vuonna 2005, jolloin se olisi 600 miljoonaa markkaa. Käytännössä leikkaus merkitsee sitä, että helikopterilaivueita suojaamaan suunniteltuja taisteluhelikoptereita ei hankitakaan.

Helikopterihankintaprosessi pitää sisällään

mielestäni myös kyseenalaisia piirteitä. Eräs tällainen yksityiskohta on se, että muutama suomalainen lentäjä on tietävästi jo jokin aikaa sitten lähetetty kalliiseen koulutukseen Englantiin oppimaan helikopteritaistelun jaloja taitoja. Onko- han niin, että eduskunnan luultiin nöyrytyvän hallituksen tahtoon ilman soraääniä kuten on käynyt kaikkien leikkauslistojen kohdalla?

Nyt olivat intohimot kuitenkin suuremmat kuin esimerkiksi sosiaalisten tukien osalta. Jos ja kun kuljetushelikopterit kuitenkin päätetään hankkia, tulisi niiden ja jo olemassa olevan armeijan ja rajavartioston helikoptereista muodostaa erillinen puolustus- ja pelastusyksikkö, jolla olisi rauhan aikana ensisijainen velvollisuus huolehtia palo-, sairaankuljetus-, poliisi- ja muista vastaavista avustustehtävistä. Ed. Bremer äsken kritisoi näitä asioita, mutta kyllä käytännön elämä on osoittanut sen, että armeijalta saatava apu on kyllä hyvin vaikeaa ja erittäin kallista, mikäli sitä ensinnäkään saadaan sieltä. Mikäli näin tehtäisiin, helikoptereista saataisiin valtakunnallisesti hyötyä huomattavasti laajemmalla sektorilla.

Perussuomalaisten mielestä koko helikopterihanke on esitetyssä muodossaan surkuhupaisa hanke, jonka ainoa tarkoitus on täyttää Suomen Nato-jäsenyyden ehtoja. Käytännön puolustuksellista merkitystä näillä helikoptereilla ei juurikaan ole.

Olemme koko ajan olleet ja edelleen olemme sitä mieltä, ettei Suomen armeija tarvitse nimenomaan tässä vaiheessa helikoptereita lainkaan. Mielestämme kyseiset määrärahat tulisi käyttää kotimaisen kuljetuskaluston hankintoihin, kertausharjoitusten palauttamiseen tavanomaiselle tasolle, varuskuntien rakennuskannan kohentamiseen, varusmiesten varustusten uusimiseen sekä päivärahojen korottamiseen sekä kantahenkilökunnan palkkausmäärärahojen lisäämiseen. Näillä toimilla maamme puolustuskykyä pystytäisiin parantamaan huomattavasti helikoptereiden hankkimista enemmän ja sen vaikutus maanpuolustustahdolle ja -hengelle olisi aivan toista luokkaa.

Arvoisa puhemies! Toinen lisäbudjetissa oleva merkittävä asia, tietysti siellä on useitakin, on maatalous. Suomen maatalous on todellisessa hätätilassa. Hallitus ei näytä ymmärtävän talonpoikaa eikä kotimaisen maatalouden ratkaisevaa merkitystä Suomen asuttuna pysymiselle ja haja-asutusalueiden työllisyydelle. Hallitus jatkaa MTK:n ja keskustan viitoittamaa suurtilalinjaa, joka nyt tappaa vähintään kymmenen talonpoikaa päivässä.

Suomi on osana EU:n maatalouspolitiikkaa sopeutuja ja maksumies. Lisäbudjettikaan ei tuo edes pientä helpotusta maataloudelle. Sama ymmärtämätön linja jatkuu. Puhetta on julkisuudessa riittänyt. On otettu osaa ja annettu moraalista tukea, mutta rahat vain puuttuvat. Eikä apua näytä löytyvän ylhäältäkään, jonne pelto-mies ennen kohotti katseensa. Siellä ilkkuu ja vilkkuu vain EU:n satelliitti, joka kuvaa Mönttö-sen kaurapalstoja pahimman orwellilaisen uhkakuvan mukaan. Maatalouden byrokratia on saatettu järjestömälle tasolle. Vapaa suomalainen talonpoika alkaa olla historiallinen henkilö. Tällä menolla maanviljelijä on EU:n kolhoosiorja, joka tekee vähintään 16-tuntista päivää alle 20 markan tuntipalkalla.

Emun toteutumisen jälkeen EU:n maatalouspolitiikka rukataan uusiksi. Se saatetaan vastaamaan maailmanmarkkinahintojen vaatimuksia, ja hulluus vain syvenee. Kun vielä EU-kolhoosiin hyväksytään nyt tuulikaapissa olevat entiset sosialistimaat, voidaan puhua täydellisestä maaseudun alasajosta. Ainoa pelastus viljelijöille on EU:n keskitetyn maatalouspolitiikan murentaminen ja saattaminen kansallisen päätöksenteon piiriin. Muutaman sadan miljoonan markan budjettilisäyksillä kansalliseen tukeen, jota toki kannatan, ei paljon tilannetta muuteta. EU:sta on muodostunut todellinen kolhoosi, ja voi sanoa, että ilmankos sosialistit ja vasemmistoliitto sitä niin innokkaasti kannattavatkin.

Vapaa kilpailu on EU:sta kaukana. Todellisuudessa suositaan suuria monopoleja ja kauppa- ja elintarvikeketjuja. Sitä minä henkilökohtaisesti vain ihmettelen, mikä hinku Suomen porvareilla on Brysseliin ja Emuun eurososialistien komenteltaviksi.

Epämääräiset lupaukset Agenda 2000 -ohjelman korjaamiseksi eivät riitä. Agenda on viemässä Suomelta lähes 900 miljoonaa markkaa. Selasta ei tule hyväksyä. Hallituksen on ryhdistäydettävä ja torjuttava kaikki komission leikkaus-ehdotukset. Tälle toiminnalle on myös vankka kansalaismielipiteen tuki.

Arvoisa puhemies! Lisätalousarvio pitää sisälleen myös kolmannen erittäin merkityksellisen asian. Tarkoitin tällä Neste Oy:n ja Imatran Voiman yhdistämistä käytännössä yhdeksi energia-alan jättiyrhtiöksi, jota sitten voitaisiin lähteä vähitellen kauppaamaan lisää ulkomaisille sijoittajille. Hanke on mielestäni hyvin kyseenalainen, ja olisin kaivannut itse siitä mieluummin omaa energiastrategista selontekoaan, jossa eduskunta

olisi voinut huolellisesti ja kokonaisvaltaisesti pohtia suunnitellun yhtiöhankkeen vaikutukset maamme energiahuoltoon ja toisaalta vapaaseen kilpailuun alalla. Nyt kysymys jää valitettavasti propellien varjoon.

Ed. L a a k s o (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Haluan vielä puuttua edelliseen keskusteluun ja ed. Bremerin väitteeseen, jonka mukaan Ruotsilla on useita kymmeniä taisteluhelikoptereita. Tämä tieto ei pidä paikkaansa. Ruotsilla on 20 helikopteria, joissa on panssaritorjunta-aseistus, mutta jotka eivät ole taisteluhelikoptereita. Tämän lisäksi Ruotsilla on myös eräitä helikoptereita, jotka soveltuvat sukellusvenetorjuntaan. Taisteluhelikoptereita ei Ruotsilla ole, kuten ei myöskään muilla sotilaallisesti liittoutumattomilla mailla. Ruotsissa istuu kyllä tällä hetkellä työryhmä, joka pohtii taisteluhelikopterien hankintaa.

Ed. Kiljuselle haluaisin todeta sen, että viime eduskuntakaudella myös SDP vaati parlamentaarisen puolustuskomitean asettamista. Mielestäni ei ole oikein kaataa tätä kysymystä sen paremmin keskustan kuin nykyisen hallituksen niskaan, sillä viime kaudella presidentti Koivisto esti parlamentaarisen puolustuskomitean asettamisen. Tällä kaudella me saamme kiittää presidentti Ahtisaarta siitä, että näitä asioita ei ole etukäteen käsitelty parlamentaarisessa puolustuskomiteassa. Syynä tähän on se, että molemmat presidentit näyttävät pelkäävän sitä, että herkäät asiat, tärkeät turvallisuuspoliittiset kysymykset saattaisivat joutua liian laajapohjaiseen käsittelyyn, jos niitä käsiteltäisiin parlamentaarisessa puolustuskomiteassa. Sen takia molemmat presidentit ovat suosineet suppeita virkamiesryhmiä, joiden käten työtä eduskunnan käsittelyyn tullut puolustuselonteko on.

Puolustusministeri T a i n a : Arvoisa puhemies! Haluan aivan lyhyesti ed. Laakson puheenvuoroon todeta sen, että kyllä eduskunta on erittäin laajapohjainen parlamentaarinen elin, jos mikään, käsittelemään puolustus- ja turvallisuuspolitiikkaa. Siinä mielessä se ratkaisu, että eduskunta on tämän käsittelyprosessin käynyt läpi, on tietenkin paljon merkittävämpi ja antaa paljon laajemman poliittisen käsittelypohjan tälle asialle kuin komiteakäsittely, joka ei sinänsä vielä sido millään tavalla hallituksia tai eduskuntaa. Myös komiteoiden työ vaatii jatkoksi poliittisen käsittelyn.

Ed. Isohookana - Asunmaa (vastauspuheenvuoro): Puhemies! Ed. Laakso totesi aivan oikein, että on turha yrittää kaataa tätä asiaa jollakin tavalla keskustan eduskuntaryhmänkään piikkiin. Nyt haluan korjata ed. Kiljunen, teidän äskeisen väitteenne, kun yrititte kaataa tätä keskustan piikkiin toteamalla, että keskusta olisi puolustuspoliittisen selonteon yhteydessä vastustanut valmiusyhtymiä. Minulla on, ed. Kiljunen, tässä keskustan vastalause puolustuspoliittisen selonteon yhteydessä, ja siitä käy aivan selvästi ilmi, että keskustan eduskuntaryhmä on kritikoinut valmiusjoukkojen koulutusta eräiltä osin ja todennut, että valmiusyhtymäesitys ei ole "riittävän perusteltu". Lopuksi toteamme ponnen muodossa, että "esitys kolmen valmiusyhtymän perustamiseksi arvioidaan uudelleen" sen takia, että Oulun, Vaasan ja Sodankylän varuskuntatoiminnot tulisi arvioida uudelleen.

Koko selonteko paljastaa sen, että missään vaiheessa keskustan eduskuntaryhmä ei ole vastustanut valmiusyhtymiä vaan halunnut, että valmiusyhtymiä kehitellään eteenpäin johtuen erilaisesta uhkakuvamallista kuin hallituksen esittämä.

Ed. Saari (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Taina edellä tyrmätessään meidän ajatuksemme parlamentarisesta valmistelusta totesi, että eduskunta on riittävän parlamentaarinen elin käsittelemään tätä asiaa. Kun kuitenkin voidaan todeta, että eduskunta ei ole valmistelevalle elin vaan päättävä elin, juuri sen vuoksihan tästä asiasta on tullut täällä tällainen farssi.

Ministeri Taina, minä väitän, että jos helikopterikysymys olisi valmisteltu perinteisellä parlamentarisella tavalla ja jos siinä valmisteluprosessissa olisi päädytty tällaiseen ratkaisuun — emme tiedä, olisiko siinä päädytty tällaiseen ratkaisuun, mutta jos olisi — olen vakuuttunut, että eduskuntakäsittelystä ei olisi tullut tällaista farsia, vaan se ratkaisu olisi täällä hyväksytty.

Puolustusministeri Taina: Arvoisa puhemies! Ed. Saari kommentoi kuin Pispalan palokunta, että väärin sammutettu. Teidän puheenvuorostanne saa sen käsityksen, että te olisitte kyllä näiden ehdotusten takana, jos ne olisi valmisteltu toisin. Se on tietysti hämmästyttävää. Kyllä minun mielestäni pitäisi puhua nyt siitä lopputuloksesta eli selonteon linjauksista ja toisaalta nyt, kun puhutaan rahoituksista, siitä mitä

mieltä te niistä olette. Jos esitykset on mielestänne väärin valmisteltu, se mielipide on tietysti aina mahdollinen, mutta siitä saa sen käsityksen kuin toisin valmisteltuna sama esitys olisi teidän mielestänne ollut hyväksyttävissä.

Ed. Saari (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Koko asiahan alun perin riitautettiin hallitusryhmien taholta. Todettakoon, että tässä käsittelyvaiheessa, kun sitä täällä lisäbudjetin yhteydessä on käsitelty, hallitusryhmät ovat tehneet mitä merkillisimpiä sopimuksia, joiden teon jälkeen kukaan mukana olevakaan ei ole pystynyt tulkitsemaan, mitä ne merkitsevät. Tähän viimeiseen sopimukseen, jonka perusteella tätä nyt ilmeisesti ollaan viemässä läpi, sisältyy muun muassa sellainen lause, että tämän leikkauksen täytyy mennä myöskin puolustuksen budjettihyönteeseen, josta siitäkään kukaan ei tiedä, kukaan ei osaa tulkita, mitä se merkitsee. Niin ollen minusta on todella oikeutettua ja perusteltua käyttää tästä menettelytavasta nimitystä farssi.

Siksi olisi ollut tärkeää, että asia olisi kunnollisesti parlamentaarisesti valmisteltu, että olisi tiedetty, mitä mikin asia merkitsee. Viitataan vielä kenraali Sutelan puheenvuoroon, että tänä päivänä kukaan ei Suomessa tiedä, mikä meidän turvallisuus- ja puolustuspoliittinen linjamme itse asiassa on.

Puolustusministeri Taina: Arvoisa puhemies! Kyllä edelleenkin olen sitä mieltä, että jos eduskunta itse käsittelee selonteon yhteydessä turvallisuus- ja puolustuspolitiikan linjaukset ja ratkaisee myös sen, millä tavoin Puolustusvoimia tulevaisuudessa kehitetään, se on erittäin laajapohjainen käsittely. Se voi olla niin perusteellinen kuin eduskunta itse haluaa. Kun näin on tapahtunut, kyllä valmistelu myöskin siinä mielessä on ollut erittäin perusteellista. Eli en edelleenkaan ymmärrä teidän kritiikkiänne siltä osin, mikä koskee itse suunnitelmaa.

Jos rahoituskysymyksessä oppositiolla on eri näkemyksiä, siihen en ota kantaa. Haluan vain todeta, että eduskunta itse on nämä linjaukset käsitellyt, ja niiden mukaan on tietenkin työtä jatkettu hallinnossa.

Ed. Lahtinen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ed. Vistbacka puheenvuorossaan totesi, että jos kuljetuskopterit hankitaan, silloin tulisi perustaa erillinen puolustus- ja pelastusosasto. Te tiedätte, ed. Vistbacka, varsin hyvin, että nykylainsäädännön mukaan on

virka-apua annettava sitä pyydettyä. Näin olen, totta kai, vaikka nämä kuljetuskopterit hankitaankin Puolustusvoimien käyttöön, niitä voidaan tietenkin käyttää myöskin siviilikäytössä.

Mitä tulee siihen keskusteluun, että tämä on farssi, eihän tämä mikään farssi ole ollut, vaan tässä eduskunta otti sille kuuluvan päätöksentekovallan käsiinsä ja linjasi asiaa mielestäni aivan oikein, mikä ei ole missään ristiriidassa meidän hyväksymämme turvallisuus- ja puolustuspoliittisen selonteon kanssa. Meillä on aito mahdollisuus nyt hankkia esimerkiksi, jos tarkoituksenmukaiseksi nähdään, yhdessä sekä kuljetuskopterit että mahdolliset saattokopterit myöhemmin Ruotsin kanssa. Tähän mielestäni tulisi enemmän kiinnittää jatkokeskustelussa huomiota.

Ei siinä sopimuksessa, minkä hallituspuolueiden eduskuntaryhmät tekivät, ed. Saari, ole mitään tulkintaongelmia, ei mitään tulkintaongelmia. Se on varsin selkeä paperi, ja sen mukaan edetään. Myöhemmät eduskunnat päättävät tulevista tilausvaltuuksista. Me päätämme vain nyt ja sen, mitä niillä hankitaan, ja piste.

Ed. H ä m ä l ä i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Vistbacka kaipasi lisää perusteluja esitetyille IVO — Neste-yhteistyölle. Lisäbudjetissa perustelut ovatkin verrattain niukat. Sen vuoksi muun muassa lausunnon antanut talousvaliokunta hyvin perusteellisesti käsittelee asiaa, ja pohjana oli valiokunnalla myöskin kauppa- ja teollisuusministeriön tuottama lisäinformaatio.

Kaavailtu yhteistyö on mielestämme perusteltua. Se tuo energia-alalle nimenomaan sitä suuruuden ekonomiaa, jonka turvin kotimaiset energia-yhtiöt kykenevät puolustautumaan ja säilyttämään iskukykyisinä yhä laajenevilla ja avautuvilla eurooppalaisilla energiamaarkkinoilla. Se toteuttaa parhaiten hallituksen energiastrategiaa, ja se luo mahdollisuudet myöskin toteuttaa EU:n pohjoiseen ulottuvuuteen liittyviä investointeja. Se tuo lisäarvoa yhtiöille, ja se tuo lisäarvoa myöskin omistajille. Hyvin yksimielinen linjaus näyttää myöskin olevan niin talousvaliokunnassa kuin valtiovarainvaliokunnassakin siitä, että valtion tulee säilyttää määräysvaltansa uudessa yhtiössä.

Ed. K a r p i o (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ed. Vistbacka ei kyllä näe paljonkaan hyvää tässä hallituksen esityksessä, enempää kuin valtiovarainvaliokunnan mietinnössäkään.

Mitä helikopterihankintoihin tulee, kun tässä nyt on todettu, että ne olisivat farssi, viittaen todellakin turvallisuuspoliittisiin kannanottoihin, mitä olemme pitkin kevättä ja viime syksyä tässä asiassa esittäneet. En voi ihan allekirjoittaa sitä, että hanketta olisi kovin kevyesti viety eteenpäin.

Toinen asia, mihin puutun ed. Vistbackan käyttämässä puheenvuorossa, on se, kun hän toteaa, ettei hallitus ymmärrä maataloutta ja että tilojen väheneminen olisi nähtävästi jokin nykyisen hallituksen juoni talonpoikaisväestöä vastaan. Näin asia ei varmastikaan ole. Kun katsotaan Agenda 2000 -neuvotteluja ja niistä saatua tulosta ja kuinka jatketaan näitä neuvotteluja eteenpäin, niin uskon, että myös lopputulos aikanaan tulee olemaan varsin kohtuullinen. Mitään oleellista muutosta, ed. Vistbacka, myöskään tämän hallituksen aikana, jos verrataan Ahon hallituksen toimintaan, ei ole maatalouspoliittisissa kysymyksissä ollut enempää kuin tilojen vähenemisessä. Luulen, että noin 30 000 tilaa vähenee edellisen hallituksen aikana.

Ed. B r e m e r (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kyllä minä vastustan sitä, että ed. Laakso järjestelmällisesti pyrkii hämäämään tätä eduskuntaa peruskäsitteillä. Ruotsin parikymmentä pst-hekoa ovat MBB Bo-105:ia ja Bell 412:ia, jotka ovat niin hampaisiin saakka pst-aseistettuja, että ettei enempään pysty. Eivät ne eroa kuin makuasioissa, ehkä suojajanssaroinnissa Cobrasta tai Hughesista. On sitten ihan eri asia, että Kamov 50 tai Mil 28 tai Apache on vielä parempi. Ei pidä perusasioilla hämätä.

Ed. P e k k a r i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun ministeri Taina sanoo, että tämän asian käsittely eduskunnassa on ollut hyvin selväpiirteistä ja selkeää, kyllä joutuu valittavasti toteamaan, että se on ollut totisesti kaikkea muuta. Ryhmäpuheenjohtajien kabineteissa on tehty päätöksiä, joiden vaikutuksista tosiasiallisesti valmiusyhtymien hankkimiseen ja varustamiseen ei ilmiselvästi ole ollut aivan tarkkaa tietoa ja selvyyttä. On haluttu miljardeja pois tai miljoonia pois ilman, että tarkkaa analyysia siitä, mitä ollaan tekemässä, olisi tehty ja suoritettu.

Jos ministeri onkin kieltänyt kenraaleitaan osallistumasta keskusteluun, se toisaalta voi olla hallinnon kannalta hyvä, mutta päättäjien kannalta, jotka tarvitsevat tietoa asiasta, sellainen menettely ei ole kovin hyvä. Ei liioin ole kovin

hääviä se, että kenraalit joutuvat arvioidessaan ryhmäpuheenjohtajien sopimusta arvionsa perustamaan siihen, minkälaisen tulkinnan ryhmäpuheenjohtaja Zyskiewicz tai ryhmäpuheenjohtaja Tuomioja ovat jossakin Tervon ohjelmassa antaneet tämän sopimuksen sisällöstä. Ei näin heppoisin perusteina näin tärkeitä ratkaisuja voi tehdä. Näiden ratkaisujen pitää perustua parempaan valmisteluun.

Ed. H u r s k a i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Tainan puheenvuoroon totean sen verran, että hänen mukaansa eduskunnassa toimitaan nyt eduskunnan turvallisuuspoliittisen selonteon yhteydessä tekemien linjausten mukaisesti. Minusta ministeri Tainan on turha vedota täällä eduskunnan linjauksiin, koska ministeri Taina juuri toi tämän helikopteriesityksen lisäbudjettiesityksenä, vaikka eduskunta varta vasten turvallisuuspoliittisen selonteon käsittelyn yhteydessä päätti, että helikopteri-hankinnoista, niin kuin muistakin puolustuselementeistä, päätetään normaalin budjetin käsittelyn yhteydessä. Linaan suoraan ulkoasiainvaliokunnan mietintöä, jossa lausutaan näin: ”- puolustushallinnon budjetoinnin tulee kuitenkin muiden hallinnonalojen tapaan noudattaa vuositaita talousarviomenettelyä - -.”

Puolustusministeri T a i n a : Arvoisa puhemies! Ed. Pekkarinen totesi puolustushallinnon virkamiesten vaihtelusta, että heiltä ei ole saanut riittävästi tietoa. Kyllä Puolustusvoimien asiantuntijat ovat olleet valiokuntien käytettävissä. Olen vain esittänyt toivomuksen, että julkisuudessa tätä asiaa ei retosteltaisi, vaan käsiteltäisiin asia eduskunnassa asiallisesti, niin kuin se tänne kuului. Halusin vain tämän korjauksen kertoa, ettei synny sitä käsitystä, että asiantuntijat eivät olisi voineet käydä valiokunnassa kertomassa kaiken sen, mitä eduskunta ja myös ed. Pekkarisen johtama valiokunta on pyytänyt.

Ed. K i l j u n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Bremer totesi Ruotsin koptereista aikaisemmin, että siellä on taistelukoptereita. Kaksi viikkoa sitten minulla oli tilaisuus keskustella Ruotsin puolustusministerin von Sydowin kanssa. Tiedustelin häneltä, mikä on Ruotsin kopterijärjestelmä, onko heillä taistelukoptereita, ja hän sanoi, että heillä ei ole eikä heillä ole suunnitelmia ennen vuotta 2003 hankkia taistelukoptereita. Heillä on 100 kuljetuskopteria ja 20 kopteria, jotka on varustettu voimak-

kaammin panssaritorjuntaa varten. Näitä käsitteitä ei, ed. Bremer, pidä sotkea täällä.

Ed. Isohookana-Asunmaa aikaisemmin viitasi siihen, onko keskusta ollut valmiusyhtymien perustamisen kannalla vai ei. Heidän pontensa lopputulema vuosi sitten käsiteltäessä puolustuselontekoa oli, että esitys kolmen valmiusyhtymän perustamiseksi on arvioitava uudelleen. Ei kai sitä voi sen kummemmin tulkita kuin että silloin vastustetaan valmiusyhtymien perustamista.

Ed. V i s t b a c k a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Laitinen totesi, että helikoptereita voidaan nykyisin käyttää virka-apuna. Arvoisa puhemies! Kyllä minä sen tiedän, olen ollut virkamiehenä ja niitä on joskus minun pyynnöstäni käytetty, mutta tällä tarkoitin nimenomaan sitä, että yksityinen henkilö voisi tilata helikopterin apuun, jos sellainen tilanne on. Mutta nykyjärjestelmässä se on jotakuinkin täysin mahdotonta.

Ed. Hämäläiselle toteaisin sen, niin kuin sanoin, että ikään kuin nyt propellien varjoon koko suuri asia, tämä fuusio on jäänyt. Nimenomaan talousvaliokunta on käsitellyt asiaa perusteellisesti. Siellähän on kaaviot ja kaikkea muuta eli myös pohjoismaisten ja osittain saksalaisten omistuksia jne. Siellä asiaa on selvitetty, mutta lähinnä hallitushan usein linjaa niitä ja me täällä niistä keskustelemme.

Ed. Karpiolle toteaisin, että en minä halua väittää, että Esko Ahon hallitus sen paremmin maataloutta olisi kohdellut, koska jo silloinen ulkoministeri totesi, että tilat vähenevät monta kymmentä tuhatta, kun mennään EU:hun. Mutta kyllä ed. Karpion olisi hyvä tutustua Agenda 2000 -esitykseen, minkälaisia esityksiä siellä on. Sen jälkeen hän voisi puhua siitä, että Agendalla ei ole mitään merkitystä Suomen maataloudelle.

Ed. R a j a m ä k i : Arvoisa puhemies! Myös hallituspuolueiden neuvotteluissa mukana olleena aloitan tietysti helikopterivaltuuksista. Hallitus esitti lisäbudjetissa turvallisuus- ja puolustuspoliittisen selonteon perusteella valmiusyhtymien varustamista siten, että vuosina 1999–2006 tarkoitukseen olisi käytettävissä enintään 7 478 miljoonaa markkaa. Jo lähetekeskustelussa todettiin myös hallituksen taholta aivan oikein, ettei eduskunta ollut selonteon käsittelyn yhteydessä päättänyt konkreettisista tilausvaltuuksista sisällön osalta tai esimerkiksi budjettipäätökseen verrattavalla tavalla sen tasosta.

Tässähän oli kyllä kieltämättä yritystä eräillä tahoilla pitää selontekopaperia eduskunnan kärpäspaperina, ikään kuin eduskunta olisi selontekokäsittelyn yhteydessä sitoutunut tiettyihin talousarviomäärärahoihin. Tällainen ei tietysti selontekokäsittely luonteensa mukaisesti ole, se ei ole mikään talousarviokäsittely. Eduskuntahan siirsi varsinaisen budjetin yhteydestä asian nimenomaan jatkoselvitysten takia pois. Muun muassa sosialidemokraattisen eduskuntaryhmän ryhmäpuheenvuorossa viime joulukuussa kiinnitettiin huomiota juuri siihen, että selonteolla ei voida kytkeä eduskunnan käsiä markkamääriin ja yksityiskohtaisiin tilausvaltuuksien sisältöihin.

Tässä yhteydessä aika vähän on huomioitu sitä, mikä selontekokäsittely yleensä on. Nimitäin täällä on toki käsitelty erittäin paljon selontekoja viime aikoina, mutta muun muassa lapsipoliittisen selonteon konkreettisia, selkeitä ehdotuksia eduskunta ja hallitus eivät ole panneet täytäntöön.

Valmiusyhtymien tilausvaltuus herätti hallituspuolueiden eduskuntaryhmissä, ja on myönnettävä, että erityisesti sosialidemokraattisessa eduskuntaryhmässä, arvostelua juuri tilausvaltuuden tason sekä erityisesti taistelu- ja saattohelikoptereiden hankinnan eli uuden asejärjestelmän vuoksi. Hallituspuolueiden tekemä sopimus, joka syntyi siis toisessa neuvottelussa ja päättyi sosialidemokraattien ja vasemmistoliiton ensimmäisessä neuvottelussa esittämään muotoon kuta kuinkin, rajaa tilausvaltuuden käytöstä taisteluhelikopterit pois ja 1,6 miljardin markan vähennys helikoptereiden 3,8 miljardin markan tilausvaltuudesta johtaa siihen, että valmiusyhtymien käyttöön hankitaan siis todella vain kuljetushelikoptereita, joiden tulee soveltua myös pelastuspalvelutehtäviin. (Ed. Laakso: Tässä vaiheessa!)

Kun uuteen asejärjestelmään liittyen oli tarkoitus myöhemmin 1,5 miljardin markan jatkorahoituksella turvata keskeiset ase- ja tukeutumisjärjestelmiin liittyvät hankinnat — näihinhan lisäbudjetin perusteluissa viitataan — on lisäksi luonnollista, että tämä karsinta, joka nyt on tehty, johtaa myöhemmässä vaiheessa myös tulevan tilausvaltuuden vastaavaan supistamiseen. Näin ollen itse asiassa eduskunnan puolustusmenoihin tältä osin lähivuosille tekemä leikkaus on varsin tuntuva ja historiallinen yhteisvaikutuksiltaan ylittäen näin 2 miljardia markkaa. Tämä ratkaisu on tämän eduskunnan linjaus. On luonnollista, että sen jatkuminen tai muuttaminen on jatkos-

sakin kiinni eduskunnasta ja sen poliittisesta tahdosta.

Keskusta on moittinut käsittelyä sekavaksi. Voi sanoa, että keskustan kanta ei ainakaan ole sekava, vaan täysin selkeä eli laajan hallituksen esittämän helikopteritilausvaltuuden kannalla kritiikistä ja arvostelusta päätellen. Myös keskustapuolueen pää-äänenkannattajan Suomenmaan hiljattain julkaistussa pääkirjoituksessa moititaan hallituspuolueiden tekemää ratkaisua ja kaivataan taisteluhelikoptereita ja uusia asejärjestelmiä. Pääkirjoitus päättyy: ”Asiaan palataan seuraavassa eduskunnassa.”

Voisi ehkä todeta kaikella kunnioituksella, että jos ed. Kääriäisen 91 lupaama veret seisauttava vaalivoitto johti viime eduskunnassa Hornet-hankintoihin, joihin palaan myöhemmin, niin ilmeisesti ed. Kääriäisen lupaus seljättää meidät ensi keväänä johtaa sitten laajoihin kopoterihankintoihin ja lisämäärärahoihin tälle puolelle siitä huolimatta, mitä muualla valtiontaloudessa tapahtuu.

Merkittävää on myös valmiusyhtymien varustamisessa valtiovarainvaliokunnan paneutuminen kotimaisen puolustustarviketeollisuuden osuuteen hankinnoissa ja myös kuljetushelikoptereiden vastaostoissa. Asejärjestelmiin ja turvallisuuspoliittiseen lähestymistapaan liittyvien riski- ja erilaisten näkemysten ohella on erityisesti painotettava puolustusministeriön ja muiden ministeriöiden kehysten saattamista samalle viivalle.

Osin samaa pohdintaa kuin tässä yhteydessä hallituspuolueiden piirissä käytiin edellisen eduskunnan aikana silloisen Hornet-tilausvaltuuden yhteydessä, jolloin ensimmäinen valtuus oli 9,5 ja toinen valtuus 4,45 miljardia markkaa. Silloinhan mitään parlamentaarista laaja-alaista valmistelua ei todella edellisen hallituksen aikana ollut, ellei Ahon ja Viinasen kahvipöytää sellaiseksi kutsuta. Nimittäin sosialidemokraattien edustajat turvallisuus- ja puolustusjaostossa pyrkivät ensi vaiheessa vuoden lykkäykseen Hornet-tilausvaltuuden osalta lähinnä seuraavista syistä: Me halusimme tarkemman selvyyden nimenomaan Puolustusvoimien muiden alojen ja toimilohkojen toimintakyvystä, koska siellä oli myös huolestuttavia tietoja yhtä lailla kuin tänä päivänä on huolestuttavia tietoja eräistä toimintakykyyn liittyvistä asioista. Samoin halusimme tietää, missä määrin valuuttakurssi- ja monet muut tekijät johtaisivat lisäkustannuksiin, ja halusimme keskustella Hornet-tilausvaltuuden mitoituksesta.

Ensinnäkään lykkäykseen hallituspuolueet eivät suostuneet. Kun pyrimme tilausvaltuutta pienentämään neuvotteluilla, turvallisuus- ja puolustusjaosto ja silloiset hallituspuolueet saivat silloiselta valtiovarainministeriltä Viinaselta palautteen, että pilkkuakaan ei muuteta. Näin ollen tässä salissa sosialidemokraattien ja opposition vastaan äänestäessä edellisen Ahon porvarihallituksen kansanedustajat veivät Hornet-hankinnat sellaisinaan läpi. Sen oppirahat ovat sillä tavalla kovat, että 9,5 miljardia plus 4,45 miljardia on nyt muuttumassa 17—18 miljardiksi markaksi. (Ed. Laakso: Monet demarit olivat hankintojen kannalla!) Se tarkoittaa nimenomaan sitä, että tässä tilanteessa on tulossa suurin piirtein kolmen miljardin lisälasku. — Sosialidemokraattiset kansanedustajat eivät äänestäneet sen puolesta. Ed. Laakso tutustuu pöytäkirjoihin, joissa näkyy äänestyslista, joka myös minulla on olemassa. (Ed. Laakso: Lyödäänkö vetoa?)

Edellisen hallituksen aikainen Hornet-tilausvaltuus muun muassa valuuttakurssikustannusten johdosta johti siis erittäin suuriin menojen kasvuun ja oli vaikuttamassa siihen, että viime vuoden rahaksi deflatoituna puolustusministeriön hallinnonalan menot olisivat tällä vuosikymmenellä olleet pääsääntöisesti ja myös esitysten mukaan suunnitelmakaudella jopa yli 10 miljardin markan tasolla, kun ne 1980-luvulla vaihtelivat välillä 6,4—9,1 miljardia markkaa. Mainittakoon, että sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan menot ovat vastaavasti muuttuneet siten, että 80-luvun lopussa puolustusministeriön hallinnonalan menojen suhde sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalaan oli 1:6, kun suhde tällä hetkellä on 1:4. Tämä tietysti johtui siitä, että Hornet-tilausvaltuus oli betonoituna tämän hallituksen puolustusministeriön raamis- samoin kuin nyt tehty ylimitoitettu uuden asejärjestelmän kumuloitua lisärahoitus olisi vaikuttamassa tulevaisuudessa siihen, että olisi erittäin suuria vaikeuksia kriittisesti tarkastella puolustusministeriön osuutta esimerkiksi koko budjettikehyksissä. Tulevien valtiontalouden tarpeiden heijastuminen eri ministeriöiden kehysten käsittelyyn voi nyt tapahtua myös paremmista lähtökohdista.

Arvoisa puhemies! Markkinoiden avaaminen ja lisääntynyt kilpailu vaativat yrityksiltä tehokkaampia rakenteita ja suurempia yksikkökoja. Energia-alan yleisenä kehityspiirteensä näyttää olevan, että energiayhtiöt tekevät yritysostoja, hankkivat osuuksia muissa energiayhtiöissä ja

yhdistävät toimintojaan saadakseen kustannussäästöjä.

Imatran Voima Oy:n ja Neste Oy:n omistuserjestelyitä koskevat ratkaisut on nähtävä laajempaa kokonaisuutta vasten. Meneillään oleva koko kansantaloutta koskeva rakennemuutos vaikuttaa lähes joka toimialalla, joten on ymmärrettävää, että myös valtio katsoo omistuksensa perään sekä rakentaa tulevaisuutta ajatellen parhaat ja kilpailukykyisimmät ratkaisut.

Euroopan ja muun maailman energiamaarkkinoilla on jo pitkään jatkunut keskittyminen, jonka seurauksena muun muassa Euroopan unionin alueelle on muodostunut nyt perustettavaa yritystä huomattavasti suurempia yrityksiä. Kilpailutilanteen kiristyminen olisi joka tapauksessa ennemmin tai myöhemmin vaatinut valtion energiayhtiöiden uudelleenjärjestelyitä. Holdingyhtiön perustaminen ja omistuksen pitäminen valtion määräysvallassa takaavat uudelle yhtiölle hyvät lähtökohdat.

Nyt ei siis varsinaisesti ja lopullisesti luovuta valtion omistuksesta energia-alalla, koska kyse on omistuspohjan laajentamisesta, mikä puolestaan mahdollistaa tulevan yhtiön toiminnan kannalta tärkeiden investointien toteuttamisen ja valtion omistuksen järkevän muuttamisen. Omistuspohjasta saatavien myyntitulojen kanavoimisessa tuleekin toimia harkiten. Ensimmäisesti myyntitulot tulisi sijoittaa myös jatkossa niin, että ne tuottaisivat mahdollisimman hyvin. Tällainen toiminta ei ole välttämättä helppoa, mutta pelkkä velkojen maksu ei liene järkevää. Eduskunta on yksimielisesti myös edellyttänyt valtion omaisuuden myyntitulojen suuntaamista elinkeinopolitiikkaa tukeviin infrahankkeisiin, joissa erityisesti tiepuolella on erittäin huolestuttava tilanne.

Maa- ja metsätalousministeriön pääluokassa on maataloustuotannon lopettamistukien ja pellonmetsitystukien käyttämättä jäämisellä voitu suunnata lisämäärärahoja erityisesti maito- ja kotieläintuotannon tukemiseen. Tuotannon tasapainottamis- ja luopumistukien suunnittamisen ja käytön suhteen on selvitetävä määrärahojen tarve ja tuleva käyttö. Sinänsä on myönteistä, että vasta kireä taloudellinen tilanne saa meidän 80-luvulla vaatimamme asian toteutumaan eli lisäbudjetin yhteydessä selkeästi luopumisen tukia suunnataan nyt vihdoin aktiiviviljelijöiden tilanteen helpottamiseen. Sinänsä tätä linjausta ja kansallisenkin politiikan sisältöä olisi pitänyt jo paljon aikaisemmin pohtia.

Tärkeätä on myös yritystoiminnan investointi- ja kehittämishankkeiden avustusvaltuuden lisääminen 40 miljoonalla markalla. Tämä hallituksen esitys on siksi tärkeä, että se edustaa sitä aluepolitiikkaa, johon erityisesti on kohdistunut tarpeita Itä- ja Pohjois-Suomessa yritysten investointien käynnistämiseksi.

Aivan oikein myös valtiovarainvaliokunta yksimielisesti kiirehti asunto- ja rakennuspuolella asuntotuotannon myöntämisvaltuuksien lisäämyötä. Tämän vuoden budjetissahan on asuntotuotannon myöntämisvaltuutta yhteensä 7,5 miljardia markkaa, arava-valtuudet ovat 4 miljardia ja korkotukivaltuudet 3,5 miljardia markkaa. Tammi-elokuun aikana valtuuksista on käytössä yhteensä 6 miljardia, aravassa 3 ja korkotuessa 3 miljardia markkaa. Lopusta 1,5 miljardin markan erästä piti alunperin päättää vasta kuluvan vuoden elokuussa.

Tästä poiketen on kuitenkin tärkeää, että siitä päätetään jo aikaisemmin eli huhtikuussa. Aientamiseksi on olemassa tietysti selkeät perusteet. Muuttoliike kasvukeskuksiin on lisääntynyt työpaikkojen kasvun myötä ja tämä on puolestaan lisännyt esimerkiksi vuokra-asuntojen kysyntää. Myös rakennusalan työllisyystilanne on edelleen huolestuttava. Viime aikoina inflaatiovauhti-odotukset ovat jälleen hidastuneet. Näin on käynyt myös rakennuskustannuksille eikä valtiovarainministeriön pelkäämää rakennusalan ylikuumenemista ole lähiaikoina odotettavissa. Edellisten ja työllisyystavoitteiden toteutumisen kannalta 1,5 miljardin markan valtuuksien nostamisesta tulee todella päätös tehdä huhtikuun aikana.

Kauppa- ja teollisuusministeri Kallio on ä k i : Puhemies! Ed. Vistbacka ei ole paikalla, mutta pistin merkille, että hän pariinkin otteeseen totesi, että kysymys IVO:n ja Nesteen yhdistämisestä on nyt jäänyt tässä talossa propellien varjoon. Tietysti siihen voi lisätä, ettei hän peli ole menetetty, vaan keskustelu tänään täällä jatkuu ja antaa mahdollisuuksia varmasti uusienkin hyvien kuolemattomien totuustien lausumiseen myös tästä asiasta, jonka pitäisi lisäbudjetissa olla hyvin tärkeässä roolissa. Sekin on lisättävä, minkä hän itsekkin vastauspuheenvuorossaan myönsi, että eduskunta sinänsä on erinomaisella tavalla valmistellut tätä IVO — Neste-asiaa osana lisäbudjettia. Valiokuntatyö on tehty erinomaisen hyvin ja perusteellisesti.

Minulla ei ollut mahdollisuutta lähetekeksut-
telun yhteydessä esitellä tätä osaa hallituksen

valmistelusta ja esityksestä, joten sallittaneen, että nyt käyn läpi niitä asioita, jotka tässä minusta ovat tärkeimpiä elementtejä, siitäkin huolimatta, että tulee tässä samalla kerrattua aika paljon sitä, minkä eduskunta nyt on valiokuntatyön kautta ennen kaikkea talousvaliokunnan lausunnossa kertonut sekä valtiovarainvaliokunnan mietinnön kautta suureen saliin tuonut.

Minusta erityisen tarkalla silmällä on syytä arvioida tämänkin asian yhteydessä maailman muutosta ympärillämme yleensä ja energiapolitiittisen toimintaympäristön muutosta ihan erikseen.

Euroopassahan energiamarkkinat ovat muuttumassa lyhyellä aikavälillä kansallisista monin eri tavoin säännellyistä markkinoista kohti yhtenäistä vapaasti kilpailtua eurooppalaista energiamarkkinaa. Tässä kehityksessä Pohjoismaat, Suomi, Ruotsi ja Norja ennen kaikkea, sekä Iso-Britannia ovat selkeästi edelläkävijöitä. Vain öljymarkkinat, ja se joskus unohtetaan, ovat Länsi-Euroopassa jo pitkään olleet täysin avoimet. Säänneltyjen energiamarkkinoiden avautuminen on näissä edellä mainitsemisani Pohjoismaissa ja Britanniassa alkanut sähkön tuotannosta ja sähkön jakelusta. Sähkömarkkinoilla toimivat yritykset ovat siirtyneet olosuhteisiin, joissa toimintaa ohjaa markkinaehtoinen hinnoittelu, tarve kustannustehokkuuden kasvattamiseen sekä kansainvälisten ja kotimaisten kilpailijoiden aikamoinen rynnistys markkinoille.

Eikä todella ole uutinen sekään, että markkinoiden avautuminen ja lisääntyvä kilpailu vaativat yrityksiltä tehokkaampia rakenteita ja suurempia yksikkökokoja, jotta niillä olisi riittävä riskinotto- ja investointikyky uudessa muuttuvassa tilanteessa. Tämänhän äsken myös ed. Rajamäki totesi. Toimialan muutostekijät ovatkin johtaneet kehityssuuntaan, jossa energiayhtiöt ovat tehneet yritysostoja, hankkineet omistusosuuksia muissa energiayhtiöissä ja yhdistäneet toimintojaan saadakseen kustannussäästöjä. Talousvaliokunnan lausunnossahan on mielestäni varsin kattava, vaikka vielä esimerkinomainen yritysostojen kuvaus koskien markkinaosuuksia Euroopassa, Pohjoismaissa, myös meillä täällä Suomessa.

Suomalaisista yrityksistähän IVO on ollut hyvin aktiivinen sähkömarkkinoilla Ruotsin suunnassa, hankkinut siltä laajoja omistuksia, joista Gullspångs Kraft on merkittävin. Edelleen IVO on kehittälemässä Tukholman seudulla näyttäviä uusia operaatioita Stockholms Energin kanssa. Vielä emme tiedä, miten noissa operaatioissa

tulee käymään. Vastaavasti Ruotsin ja Pohjoismaiden suurin energiayhtiö Vattenfall on Suomessa ollut tunnetulla tavalla liikkeellä muun muassa Hämeen Sähkön ja Lapuan Sähkön osalta ostamalla nämä jakeluyhtiöt omistukseensa. Vattenfall on myös ilmoittanut, että sillä on tavoitteena Imatran seudulle rakentaa huomattavan suuri kaasuvoimala, 700—900 megawatin laitos, joka siis jauhaisi sähköä tuolla suurella teholla.

Vielä on hyvä todeta, etteivät tässä pelkästään suomalaiset ja ruotsalaiset firmat ole olleet liikkeellä eivätkä ylipäänsä vain pohjoismaalaiset, vaan eurooppalaiset hyvin suuret yritykset sähkömarkkinoilla, näytävimminkin ehkä saksalainen Veba-konserni, jonka sähkömarkkinapuolen tytäryhtiö Preussen Electra on Ruotsista hankkinut merkittäviä omistuksia. Myös ranskalainen todella suuri EDF on ollut liikkeellä Ruotsissa. Mainittu Preussen Electra sekä brittiläinen British Energy ovat lähestyneet ystävälliseen tapaan muun muassa kauppa- ja teollisuusministeriötä kysymyksellä, olisiko Imatran Voima sellainen yritys, jonka strategiseen omistukseen ne voisivat tulla mukaan.

Tämän tyyppisiä avauksia on pitkin matkaa nähty ja koettu. Niitä selvitin tässä sen tähden, että nämä esimerkit jo, jotka siis valiokuntakin on kirjannut mietintönsä, antavat minusta varsin selkeän viitteen siitä, minkä tyyppisiä vaihtoehtoja kauppa- ja teollisuusministeriöllä valmistellessaan tätä IVOn ja Nesteen yhdistämistä on ollut edessään, toisin sanoen niitä vaihtoehtoja, jotka olisivat olleet nimenomaan tälle nyt päätetylle eduskunnassa etenevälle operaatiolle korvaavia. Toisin sanoen arvio on selkeästi se, että vähänkään pidemmässä juoksussa ei ole oikein nähtävissä, että nämä yhtiöt voisivat aivan nykyisillä konsepteillaan jatkaa, vaan joka tapauksessa olisi ollut harkittava eri tyyppisiä alliansseja ja vaihtoehtoiset allianssit ovat silloin kansainvälisten kumppanien kanssa muodostettavia. Siitä seuraa valtio-omistajalle muun muassa kysymys, miten sellaiset näkymät vaikuttaisivat tähän nyt päätettävään verrattuna valtio-omistajan rooliin ja mahdollisuuksiin toimia energiapolitiikan kentässä sen lisäksi, että intressi on tietysti toimia näiden yritysten kautta hyvin liiketaloudellisin perustein.

Energiamarkkinoiden kehitykseen tulee vaikuttamaan maakaasun merkityksen lisääntyminen energialähteenä sähkön tuotannossa. Kaasun toimittajat ovat itse asiassa pyrkimässä yhteistyöhön sähkön tuottajien kanssa. Näin on

tapahtunut muun muassa espanjalaisessa Repsol — Iberdrola- ja italialaisessa Eni — Enel-järjestelyssä vastikään viime vuonna. Näissä tapauksissa kaasun toimittajat perustivat yhteisyrityksen sähkön tuottajien kanssa. Myös amerikkalaiset energiayhtiöt ovat yhdistäneet kaasu- ja sähkötoimintojaan, ja niillä on ollut halukkuutta hankkia omistuksia myös eurooppalaisista yhtiöistä. Tällaisen tuotannollisen integroitumisen voi arvioida jatkuvan siten, että maakaasun tuottajat pyrkivät rakentamaan tai hankkimaan maakaasukäyttöistä sähköntuotantokapasiteettia ja siten saamaan suuremman osuuden tuotantoketjun arvonalisäyksestä. Integroituminen on toisaalta tarpeen sen vuoksi, että suurempi yrityskoko varmistaa tarvittavien infrastruktuuri-investointien kuten maakaasuputkistojen, siis kalliitten investointien, rakentamisen tulevaisuudessa.

Eduskunnan viime vuonna käsittelemän Suomen energiastrategian mukaan: ”Energiapolitiikan päämäärä on taloudellisia ohjauskeinoja ja markkinatalouden mekanismeja käyttäen luoda talous- ja työllisyyspolitiikan tueksi olosuhteet, joissa energian saatavuus on turvattu, sen hinta kilpailukykyistä ja syntyvät ympäristöpäästöt Suomen kansainväliset sitoumukset täyttäviä.” Uskon, että tätä määritelmää tullaan tässä ja seuraavassakin eduskunnassa vielä hiki hatussa läpikäymään. Toisin sanoen talous, työllisyys, huoltovarmuus ja ympäristö muodostavat sen maagisen kehyksen, jonka sisälle energiapolitiikan toimiva kokonaisuus on tässä maassa rakennettava.

Koska sähköntuotantoratkaisut ovat avainasemassa maamme hiilidioksidipäästötavoitteiden saavuttamisessa, on uusia voimalaitosratkaisuja tehtäessä lähdetty siitä, että yhdistetyn sähkön ja lämmön tuotannon rakentamismahdollisuudet hyödynnetään täysimittaisesti ja että tällaisen kapasiteetin polttoaineeksi valitaan maakaasu tai kotimainen polttoaine. Uusia voimalapäätöksiä tehtäessä lähdetään siitä, että ne perustuvat vähäpäästöisiin tai päästöttömiin vaihtoehtoihin.

Avautuvien eurooppalaisten energiamarkkinoiden tuomien kovenneiden kilpailuhaasteiden ja maamme energiapoliittisen linjauksen tavoitteiden valossa nyt esillä oleva IVOn ja Nesteen yhdistämishanke on mielestäni hyvin perusteltu. Yhdistäminen on varmin tapa saavuttaa ne taloudelliset edut, jotka ovat tarjolla näiden yhtiöiden tiiviistä yhteistyöstä. Kauppa- ja teollisuusministeriö on yhdessä näiden yhtiöiden kanssa

viime syksyn kuluessa arvioinut konkreettisia yhteistyökohteita. Hyvin lyhyesti voi todeta, että ne tarkoittaisivat toteutuessaan jopa 10—12 miljardin markan investointeja, siis huomattavan kovaa tavoitetta firmoille, ja nämä investoinnit kohdistuisivat valtaosaltaan maakaasun lisärakentamiseen, maakaasuliiketoimintaa hyödyntäviin ratkaisuihin. Maakaasuverkon laajentaminen ja kehittäminen tarjoaisi merkittäviä liiketoiminnan kasvumahdollisuuksia IVOLle sähkön ja lämmön tuotannossa ja Nesteelle sekä maakaasuliiketoiminnassa että lämmön tuotannossa. Muitakin synergiaetuja, useita, tuli tuossa selvityksessä esiin.

Uuden energiakonsernin käynnistyminen ajoittuu, kuten on moneen kertaan todettu, merkittävään murrosvaiheeseen. EU:n energiamarkkinoiden avautumisen ohella on Euroopan pohjoinen ulottuvuus ja sen kehittäminen nousemasa keskeiseksi kysymykseksi paitsi unionissa myös sen suhteessa Venäjään ja muihin Pohjois-Euroopan valtioihin. EU:ssa tullaan identifioimaan ne infrastruktuurihankkeet, joita EU ja sen rahoitusinstituutiot tulevat rahoittamaan pohjoisen ulottuvuuden prioriteettihankkeena.

Energiahankkeella tulee olemaan hyvin merkittävä osuus tässä kokonaisuudessa. Parhailaan on selvitettävänä useita sellaisia hankkeita, joissa uudella energiakonsernilla tulee olemaan keskeinen rooli. Tällaisia ovat pohjoismainen maakaasuverkko, Pohjois-Euroopan kaasuputkea koskeva selvitys, Barentsinmeren maakaasutuotantoa selvittävä hanke, Kirishin — Porvoon raakaöljyputki, sitä koskeva selvitys sekä Itämeren alueen sähkönsiirtoverkkoa koskeva pohjoismaisten hallitusten hanke. Näiden hankkeiden eteneminen edellyttää viranomaisten tukea ja kansainvälisten rahoituslaitosten osallistumista. Suurista finanssisijoituksista on siis kyse. Niiden toteuttaminen jää kuitenkin yritysten ja näiden muodostaminen yhteenliittymien vastuulle. Uudella energiakonsernilla on erinomaiset edellytykset osallistua keskeisesti Euroopan pohjoisen ulottuvuuden energiahankkeiden toteuttamiseen.

IVOn ja Nesteen osaamisen yhdistäminen parantaa suomalaista kilpailukykyä yritysten välisessä yhteistyössä ja varmistaa aiempaa yhtenäisemmät puitteet hankkeiden valmistelussa.

EU:n kilpailuviranomaisten rooli on tässä tietenkin tärkeä, ja se on mielestäni täysipainoisesti myös huomioitu. EU:n viranomaiset edellyttävät uuden energiakonsernin maakaasuliiketoiminnan uudelleen järjestelyjä. Niinpä Nesteen on

alennettava omistusosuuttaan tytäryhtiössään Gasumissa, jonka vähemmistöomistajana on venäläinen Gazprom. Neuvottelut uusien omistajaehdokkaiden kanssa käynnistetään, kun komission hyväksyntä uudelle energiakonsernille on saatu. Myös valtio on valmis lisäämään omistustaan yhtiössä sekä huolehtimaan osaltaan siitä, että maakaasun kilpailukykyisen käytön edellytykset Suomessa vahvistuvat ja eri omistaja- ja asiakastahojen näkökohdat tulevat liiketoiminnassa huomioituksi.

Arvoisa puhemies! IVOn ja Nesteen yhdistämisessä holdingmuotoisena järjestelynä on kysymys kansallisesti erittäin merkittävästä hankkeesta, jolla luodaan uusi, kilpailukykyinen, kotimaisessa omistuksessa oleva energiakonserni.

Tämä vaihtoehto on sellainen, joka ensinnäkin vahvistaa IVOn ja Nesteen toimintojen tehokkuutta ja kilpailukykyä siten, että myös energian käyttäjät siitä hyötyvät, sekä lisää samalla kotimaisen energiasektorin vahvuutta pohjoismaisilla ja eurooppalaisilla markkinoilla suhteessa kilpaileviin kansainvälisiin suuryrityksiin.

Toiseksi se luo riittävän vahvat ja uskottavat edellytykset vastata markkinaehdoin energiasstrategian tavoitteisiin ja Euroopan avautuvien energiamarkkinoiden tuomiin haasteisiin ja kehittämisyhtymyksiin.

Kolmanneksi, se parantaa edellytyksiä Venäjän energiamarkkinoiden integroimiseen pohjoismaisiin ja EU:n energiamarkkinoihin sekä edistää pyrkimyksiä hyödyntää Itämeren alueen avautuvia mahdollisuuksia energiasektorilla.

Puhemies! Lopuksi ja neljänneksi, se tukee valtion energiayhtiöomistuksen arvon positiivista kehitystä ja luo myös entistä paremmat edellytykset järkevälle omistuspohjan laajentamiselle.

Ed. K ä ä r i ä i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun näin suuri ratkaisu tehdään, silloin pitää aina kysyä monta kertaa kysymisenkin jälkeen: Minkä takia? Aika tulee varmaan näyttämään, minkä takia näin iso, uusi ratkaisu tehdään. Ymmärrän, että ministeriö hakee nimenomaan lisävoimaa energiasstrategian, yhteisen sellaisen, toteuttamiselle viimeistä pii-rua myöten, siis kaasun, bioenergian ja säästön, näihin rakentuvan strategian eteenpäin viemiseen. Minulle herää kyllä epäilyksiä sinänsä hyvän asian osalta, miten tämä iso kaasuprojekti oikein etenee. Aiemminkin sen varaan on paljon rakennettu. Nyt tämä odotus siis nojaa idästä saatavaan uuteen lisäkaasuputkeen. Se odotus on hyvin korkealla oleva odotus. Se selittää myös

pitkälle sitä, minkä takia näin iso uusi järjestely tehdään. Kuinka pitkään tässä hallitus aikoo odotella? Tämä kysymys on retorinen, koska täällä ei suoria kysymyksiä voi esittää.

Tärkeää on se raja, minkä hallituskin omalta puoleltaan tässä tekee. Se on se, että valtion määräysvalta pidetään selkeästi käsissä. 50,1 prosenttia on syytä pitääkin valtion käsissä. Kysymys on siitä, että voidaan turvata turvallisuus ja samalla pitää huoli siitä, että hintaneuvotte-luissa on jokin valtti käytettävissä.

Yhdyn ed. Rajamäen käyttämään puheenvuoroon siltä osin kuin hän puhui myyntitulojen suuntaamisesta. Kauppa- ja teollisuusministeriön pitäisi niissä kädenväänöissä kyllä menestyä. Näitä rahoja ei pidä käyttää velkojen hoitamiseen vaan uuden tuotannon, uuden teollisuuden, uuden yritystoiminnan nostattamiseen ja näin varallisuutemme kartuttamiseen.

Ed. L a k s o (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Ed. Rajamäki totesi, että hallitusryhmien helikopterisopimus merkitsee 2 miljardin markan leikkausta puolustusmenoihin ennen kaikkea siksi, että taisteluhelikoptereita ei hankita. Itse pelkään, että tämä päätös tulee huomattavan paljon kalliimmaksi, kuin mitä tällä hetkellä meistä moni vielä kuvittelee.

Nimittäin tilanne on se, että tällä rahasummalla, jonka nyt hallitus on ojentamassa kuljetushelikopterien ostoon, 3,2 miljardilla markalla, saa niin paljon kuljetushelikoptereita, että Suomi on niiden kanssa vielä helisemässä. Laskutoimitus osoittaa, kun me emme ole saaneet ministeri Tainan sensuurilinjaa takia kenraaleilta tietoa, että kuljetushelikoptereita on tarkoitus hankkia 15—36:n sijasta peräti 30—70 kappaletta. Tällä rahalla toisin sanoen saa mallista riippuen 30—70 kuljetushelikopteria.

Tiedän, että esimerkiksi valtiovarainministeri Niinistö on kenraalien kanssa keskustellessaan ihmetellyt sitä, mitä me teemme näin monella kuljetushelikopterilla. Jos me hankimme tällä summalla pelkästään kuljetushelikoptereita, se merkitsee sitä, että tulevaisuudessa näille kuljetushelikoptereille aiotaan hankkia myös saattohelikopterit. Saattohelikoptereita tullaan tulevaisuudessa hankkimaan näin monelle kuljetushelikopterille paljon aiempaa suunniteltua enemmän. Tässä mielessä on olemassa suuri vaara siitä, että kun eduskunta nyt on päättämässä kuljetushelikopterien hankintaan varattavasta 3,2 miljardista markasta, tämä merkitsee sitä, että kulut tulevaisuudessa tulevat olemaan useita

miljardeja, 4—5 miljardia markkaa pitää osoittaa taisteluhelikopterien hankintaan. Tähän asiaan me emme ole saaneet vastausta, kiitos ministeri Tainan sensuurilinja.

Ed. A i t t o n i e m i (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Ed. Rajamäki yritti täällä selvittää keskustan puolustuspoliittista linjaa, ja oli siinä hiukan sellainenkin haju kuin hän olisi viittaillut johonkin epäisänmaalliseen suuntaan. Se on tietysti, jos sellaista keskustan suuntaa vihjailaan, ihan turha yritys.

Kun ajatellaan Hornet-hankintaa, niin Hornet-hankinnat perustuivat olemassa olevaan perinteiseen puolustukseen. Niillä korvattiin olemassa olevat ja poistossa olevat hävittäjäkoneet. Se oli hyvin tarkkaan perusteltu päätös. Sitä, että ne tulivat huomattavasti kalliimmaksi kuin alun perin oli suunniteltu, ei olisi kukaan pystynyt ennakkoon arvioimaan. Siinä ei mitään virhettä sellaisenaan tapahtunut.

Mitä tulee helikoptereiden hankintaan, tässä ollaan aivan uusien puolustuspoliittisten ulottuvuuksien kanssa tekemisissä, ja tämä eduskunta on hämillään siitä, että jotkut kenraalit lähettävät ministeri Tainan mukana kirjelappusen tänne, että tuon verran tarvitaan rahaa ja päätätte näin ja sillä siisti. Tässä on aivan uusi asia kysymyksessä, mahdollittoman kallis, se tiedetään jo ennakkoon, ottaen huomioon meidän taloudellisetkin resurssimme. Nyt jos koskaan on perusteellisuus välttämätöntä, keskustan tarjoama linja, toisin sanoen se, että asiat valmistellaan ja pureskellaan valmiiksi eduskunnan parlamentaarista päätöksentekoa varten parlamentarisessa komiteassa, on paikallaan näissä uusissa olosuhteissa.

Henkilökohtaisesti aikaisemmin puolustuspoliittisen selonteon yhteydessä vastustin, että ei tarvita mitään parlamentaarista puolustuskomiteaa, mutta tilanne on tuonut aivan uusia ulottuvuuksia. Jos katsotaan tällä hetkellä tilannetta, niin tämä, mitä keskusta esittää, täytyy tarkkaan harkita. Me tarvitsemme helikoptereita, se on aivan varma, mutta se täytyy nyt uudelta pohjalta tarkistaa, ettei tule taas virheitä, joita jälkeenpäin sitten selitellään.

Ed. L a h t e l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ministeri Kalliomäen tontille kuuluu vastaustokysymys näissä aseissa. Tässä on jäänyt vähän sormi suuhun siinä mielessä, miten paljon näistä kaupoista syntyi ilman asehankintojakin. Täällä puhutaan epäsuorista vas-

tauksista ja jonkin näköisistä kertoimista. En tiedä, mitä tämä kerroin tässä oikeastaan tarkoittaakaan, onko tämä jokin tukiaissysteemi.

Tulee mieleen sekini, kun meillä Suomessa on useita saman lajin yrityksiä, millä tavalla kaikki pääsevät mukaan näihin vastaostoihin, ovatko jotkut edullisemmassa asemassa vai vääristyvätkö tässä kilpailutekijät. Jotkut firmat ovat olleet huolissaan siitä, onko tammöistä mahdollisesti olemassa, että joku määrääkin tässä, onko se sitten puolustushallinnon ihmiset tai kauppojen tekijät, että tietyt firmat pääsevät mukaan tähän vastaostokimppaan ja toiset eivät pääsekään.

Siinä mielessä voi jopa kysyä, ovatko meidän tuotteemme niin huonoja kaiken kaikkiaan, että ne eivät mene muuten kaupaksi kuin ketunnahkoja vaihtamalla. Jos on hyvä tuote olemassa, sehän viedään käsistä ja kauppiamiehet osaavat myydä, mutta tässä pitää pyssyihin vaihtaa joi-tain tuotteita. Se tuntuu aika kovalta.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan toinen varapuhemies Törnqvist.

Ed. K u o s m a n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Liiketaloudellisesti IVO — Neste-holdingyhtiö on hyvä ratkaisu energiatalouden kannalta, kun me vain huomioimme sen, että suomalaisten eli valtion omistus on vähintään 50,1 prosenttia, eli kriisitilanteen ja kansainvälisen kilpailun kannalta tämä etu säilytetään. Sitten Gasum Oy:n osalta toivon, että siitä tulisi täysin itsenäinen maakaasuyhtiö sillä tavalla, että osto ja kaasun siirto ja myynti eriytetään eri liiketoiminnaiksi. Neste Oy:n omistus tällä hetkellä on 75 prosenttia. Jotta monopoli-soituminen estetään, Nesteen omistus täytyisi pudottaa vähintään alle 50 prosentin minun mielestäni ja panna kansainvälisille markkinoille nämä osakkeet myytäväksi.

Ed. Rajamäelle toteaisin valtion osakkeiden myyntitulojen sijoittamisesta sen verran, että tänä päivänähan kauppa- ja teollisuusministeriön alainen Suomen Teollisuussijoitus Oy hoitaa valtion myyntitulojen sijoitustoimintaa niin, että pääsuuntana sijoitusneuvostossa on, että myyntitulot sijoitetaan lähinnä kansainväliselle sektorille suuntautuvalle pk-yritystoiminnalle. Uusien yritysten perustaminen on hyvässä vauhdissa. Muun muassa viime vuonna, jos en väärin muista, niin yli 300 yhtiötä perustettiin näillä myyntituloilla. Minusta se on oikean suuntaista, eli pie-

ni ja keskisuuri yritystoiminta tällä tavalla vahvistuu ja verkostoituu, ja sillä tavalla saadaan uusia työpaikkoja Suomeen.

Ed. M. K o s k i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! IVO — Neste-fuusion tavoite on löytää Suomeen toimija, joka pärjäisi kovenevassa energiakilpailussa. Se on ihan oikein, mutta olen myös samaa mieltä kuin muut puhujat aikaisemmin siitä, että ehdoton edellytys tälle on, että valtioenemmistöisyys säilyy.

Ministeri Kalliomäki puheenvuorossaan puhui pohjoisesta ulottuvuudesta. Myös itse olen tästä asiasta aikaisemmin puhunut ja pohtinut sitä, että tulevaisuudessa muodostuvat myös pohjoiset energiamarkkinat, joihin tulee lukea mukaan myös Venäjän alueet. Mielestäni onkin syytä pohtia sitä, millä tavalla Suomen energiainvestointien syntymistä myös Venäjän puolelle voitaisiin edesauttaa.

Mielestäni siinä on kaksi näkökulmaa eli se, että voisimme siellä hyödyntää suomalaista vastapainevoimatuotantoa, saada jopa sieltä myös sähköä Suomen markkinoille. Toinen näkökulma on sitten Kioton sopimus ja sieltä tulevat velvoitteet ilmastopäästöjen osalta. Tavallaan Venäjän energiamarkkinoiden kautta me voisimme myös hyödyntää sitä, että me saisimme yhteistoteutuksen ja kaupan kautta vastattua osaan siitä päästötavoitteen vähentämisestä, joka Suomelle on asetettu.

Mielestäni Venäjän energiamarkkinoitten hyödyntäminen edellyttää sitä, että meillä satsataan valtion takuiden osalta sinne ja myös pyritään EU:n varoja löytämään näitten hankkeitten toteuttamiseksi.

Kauppa- ja teollisuusministeri Kalliomäki: Puhemies! Ed. Kääriäinen toi ison kaasuprojektikysymyksen esiin tavalla, joka ansaitsee kommentin, siinähan on todella isosta asiasta kysymys. Mutta haluan korostaa sitä, että hallitushan ei ole pistämässä yhteen koriin muniansa, ei myöskään maakaasukysymyksessä, vaan nyt ovat menossa selvitykset, joista ensimmäinen valmistuu vuoden puolivälin paikkeilla ja toinen, Nesteen ja Gazpromin selvitys, vuoden loppuun mennessä. Niitä selvityksiä seurataan KTM:n puolelta, syntyy seurantaraportti, joka sitten osoittaa sen, minkä suuruiseen maakaasuratkaasuun meillä on mahdollisuuksia.

Meillähan ei ole aikaa näitä selvityksiä tehdä tämän pidempään, vaan päätöksiä pitää kyetä hyvin nopeasti heti seuraavan eduskunnan alku-

taipaleella tekemään koskien maakaasua ja koko energiatuotannon rakenteen kehittämistä. Itse näen mahdollisena joka tapauksessa sen, että maakaasun käyttö tulee lisääntymään. Muun muassa mainitsemani kauppa- ja teollisuusministeriön ja yritysten selvitystyö viime syksynä, joka päättyi siis parhaimmillaan 10—12 miljardin markan investointeihin maakaasupuolelle, ei tarvitse välttämättä tässäkin miljardiluokassa vielä Eurooppa-putkea tuekseen, vaan silloin voidaan edetä vielä nykyisen toimintakaavan mukaan, jolloin meillä on Suomeen päättyvä putki, jatkaen sitä toki Eurooppaan päin mutta Ruotsin puolelle. Silloin olisi paremmat markkinat Lounais-Suomessa ja sitten Gävle — Tukholma-reitti, josta olisi jatkossa ehkä askel helpommin otettavissa Keski-Euroopan markkinoille. Mutta kannattaa korostaa, että nämäkin ratkaisut edellyttävät yritysten mukaantuloa ja mukanaoloa. Ne ovat itse asiassa ratkaisevassa roolissa, koska eivät valtiot rakenna tänä päivänä näitä valtavia investointia edellyttäviä pitkiä, laajoja putkireitistöjä. Eurooppa-putkestahan voi arvioida, että sen kustannukset tulevat olemaan 20—30 miljardin luokassa.

Kun maakaasunäkymässä on siis erilaisia vaihtoehtoja, siitä on tietysti heijastuksia sitten siihen, mitä muuta tarvitaan, kuinka laajasti, kuinka monipuolisesti sen takaamiseksi, että sekä talous-, työllisyys-, huoltovarmuus- että ennen kaikkea ympäristövaatimukset täyttyvät. Silloin puhutaan tietenkin nyt viimeksi Kiotossa määritellyistä ilmastopolitiikan tavoitteista, Suomen roolista siinä, omista sitoumuksistamme.

Minusta sen voi jo nyt sanoa, että jos ja kun sitoudumme Kioton sopimuksen ennakoimalla tavalla hiilidioksidipäästövelvoitteisiin, meidän pitäisi saada hyvin voimakkaasti energiantuotantorakennetta muuttavia päätöksiä aikaan. Maakaasun kohdalla se tarkoittaa lähes täysimääräistä ellei täysimääräistä tavoitteen toteutumista, sen lisäksi vielä mahdollisesti muita omaan energian tuotantoon, esimerkiksi ydinvoiman lisärakentamiseen, liittyvien päätösten harkintoja sekä poikkeavan hyvää kehitystä kansainvälisellä tasolla meidän muassa energiaverotuksen ja vastaavien suurten yhteisten päätösprosessien osalta.

Tämä kokonaisuus on edessämme, niin kuin ymmärsin ed. Kääriäisenkin tarkoittaneen, hyvin nopealla aikavälillä. Tämä hallitus on kuitenkin aikatauluttanut kysymykset ja selvitykset sillä tavalla, että todella on mahdollista tehdä näitä

päätöksiä siinä takarajassa, joka mielestäni on todella seuraavan eduskunnan aivan alkutaival.

Mitä tulee valtion omaisuuden myyntitulojen käyttöön, tämä hallitus on tehnyt hyvin yksityiskohtaiset, selkeät linjaukset siltä osin. Minusta tärkeätä olisi nyt tämän asian tiimoilta, että eduskuntapuolueet tykönään katsoisivat vielä pidemmälle tulevaisuuteen, koska myyntitulojen kohdennuksesta on minusta hyvin suora reitti erittäin tärkeihin, voi sanoa, ratkaisevan tärkeihin tulevaisuuspanostuksiin, joita nyt tämän hallituksen päätöksissä ovat edustaneet ennen kaikkea tutkimus-, kehitys- sekä koulutuspanostukset.

Eduskuntapuolueitten olisi syytä arvioida yli vaalikauden ulottuvilla aikajaksoilla tämän kysymyksen ratkaisuja, miten kukin asian näkee. Toisin sanoen tarvitaan pidemmän aikavälin linjauksia senkin tähden, että jo pelkästään IVO — Nестeen listauksesta maltillisellakin tasolla sekä Telen listauksesta, osakkeiden myynnistä, voi kertyä niin huomattavia summia, että ei niitä voi eikä pidä millään yksittäisellä lisäbudjettimenetelyllä kohdentaa sirpaloituneena mallina eri kohteisiin. Rahojen käytölle tarvitaan pidemmän aikavälin linjaukset.

Ed. Lahtela kysyi vastaastoista, onko jokin taho, joka ikään kuin määrää, miten nämä asiat hoidetaan. Siellähän on kompensatiotoimikunta, joka käytännön valmistelijana on asioiden päällä, ja sitten maan hallitus, tietenkin viime kädessä asianomaisten ministeriöiden ministerit, jotka kokoontuvat säännön mukaisesti kompensatiotoimikunnan työtä arvioimaan ja antamaan jatko-ohjeita. Minusta nämä asiat ovat kaiken kaikkiaan kuitenkin ihan sillä tavalla hallussa kuin pitääkin. Se on sitten toinen asia, kuinka paljon vaihtelevaa palautetta tulee yrityskentästä, koska haluja on tietenkin päästä vastaastokuvioon mukaan sellaisillakin, joiden tuotanto ei välttämättä ihan siihen konseptiin osuisi.

Puhemies! Vielä pari kommenttia.

Ed. Kuosmaselle Nестeen omistusosuudesta maakaasupuolella Gasum-yhtiössä. Siitähän on selkeä linjaus olemassa, että Nестeen ja Gazpromin omistusosuus pysyisi kutakuinkin nykyisellä tasollaan, joka voisi yhdessä päätyä noin 50 prosenttiin. Valtio tulisi mukaan ihan näytävällä osuudella, ja sitten haetaan muita vakaita omistajia tähän myös mukaan, eikä sellaisia tarvitse hakemalla hakea, vaan tarjokkaita on jo nyt ilmoittautunut.

Sitten on hyvä muistuttaa siitä, mitä en suoraan alustuspuheenvuorossani kertonut, että

kun me tällä tavalla nyt eriyttämällä Gasumin tästä konsernista haemme irtiottoa vertikaalisesta integraatiosta, se tapahtuu nimenomaan kilpailuoikeudellisesta näkökulmasta, näistä vaatimuksista lähtien. Muistamme samalla, että Euroopassa kaikki suuret energiayhtiöt pyrkivät itse asiassa vertikaaliseen integraatioon ja useimmilla on se olemassa. Näin myös uusi konserni varmaan jatkossa lähtee, ei Gasumia hyödyntäen mutta uusia maakaasuratkaisuja tehden, tavoittelevaan saman tyyppisiä integroituneita malleja kuin muuallakin Euroopassa on.

Minua miellyttää se, että samoin kuin ed. M. Koski ja monet muutkin puheenvuoron käyttäjät myös talousvaliokunta ja valtiovarainvaliokunta ovat kiinnittäneet selkeätä huomiota siihen, että tässä ratkaisussa valtio säilyttää määräysvaltansa vähintään 50,1 prosentin osuudella. Se on mielestäni tärkeää sen tähden, että itse näen varsin pitkäksi sen aikavälin, jolloin tämä totuus on vallitseva meillä, jolloin valtion kannattaa ja tulee pitää näpeissään energiayhtiönsä samaan tapaan kuin Euroopassakin pääsääntöisesti muutkin tekevät. Silloin, kun eduskunta laajasti tähän tavoitteeseen sitoutuu, uskon, että tämä kanta elää myös seuraavan, ehkä seuraavienkin eduskuntien aikana.

Vielä pohjoisesta ulottuvuudesta, sen yhteydestä Venäjän energiamaarkkinoihin ja Kioton sopimukseen. Olen samaa mieltä ed. M. Kosken kanssa siitä, että meidän pitää tällä alueella olla hyvin aktiivisia, hakea ilmastopoliittisista syistäkin jo ratkaisuja, joissa voitaisiin yhteistoteutusta viedä eteenpäin, ehkä myös päästökauppaa, joka on hiukan vaikeampi asia ja valmistelutasoltaan huomattavasti heikommassa vaiheessa kuin yhteistoteutus. Näissä suunnissa eteneminen näyttää meidän kannaltamme välttämättömältä siinäkin tapauksessa, että kykenisimme EU:n sisäisessä taakanjaossa saamaan jopa vähän paremman aseman kuin vuosi sitten meille alustavasti siunaantunut nollataso olisi, koska tarvitsemme sitä.

Näitä toimenpiteitä vielä tärkeämpi tavoite on se, että kykenisimme EU:n pöydissä saamaan läpi sen näkemyksen, että vuoden 90 hiilidioksidipäästötason laskemisessa Suomi on epäoikeudenmukaisessa asemassa, koska sinä vuonna Suomeen tuotiin sähköä niin paljon enemmän kuin keskimääräisenä tuontivuotena, että se rasittaa meitä poikkeuksellisella tavalla, joka ei ole hyväksyttävä. Sen tähden pyrimme nyt kaikin voimin saamaan tähän muutosta, mikä ei ole helppo asia sen tähden, että Suomessa on kuitenkin

hallitus aikoinaan Riossa sitoutunut tähän prosessiin juuri näistä tasoista lähtien.

Ed. T i u s a n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ministeri Kalliomäki esitti varsin tasapainoisen ja laajankin energiapolitiittisen selvityksen, joka aika tavalla myötäili Suomen energiastrategiaa, millainen valtioneuvoston selonteko n:o 5 viime vuodelta oli.

Haluaisin muutamaa ministerin toteamaan kommentoida. Sanoitte, että uusien voimaloiden rakentamisessa olisi nimenomaan käytettävä vähäpäästöisiä energialähteitä. Näin varmasti on. Kuitenkin toisella tavalla tapahtuu. Esimerkiksi Kotkassa Pohjolan Voima aikoo polttaa hiiltä noin 0,5 miljoonaa tonnia vuositasona enemmän kuin tähän saakka. Toisaalta mainitsitte atomivoiman. Kuitenkin pyrkimys vuosina 2008—2012 keskimääräiseen vuoden 90 tason saavuttamiseen kasvihuonekaasupäästöissä on tietysti kova tavoite, mutta ei uuden ydinvoimalan rakentaminen siihen ehdi edes mukaan, jos joku näin haluaa ajatella.

Kioton päästökauppaan, aivan oikein, liittyy ongelmia ja on hyvä, että ne tiedostetaan, että se ei ole samanlaista kuin yhteistoteutus.

Lopuksi toteaisin, että kun aikaisemmin luetelitte energiapolitiikan periaatteet, niin kyllä ympäristön voisi ehkä jo laittaa ensimmäiseksi.

Ed. T a r k k a : Rouva puhemies! Eduskunnan keskustelu- ja päätöksentekokulttuuri helikopteriasiassa oli älyllisesti, asiallisesti ja asenteellisesti matalatasoisinta, mitä näiden kolmen vuoden mittaan tässä talossa on nähty.

Masennus ei johdu niinkään keskustelun tunnelatauksesta. Esimerkiksi sosiaalipoliittikan suurten peruskysymysten käsittely on usein vähintäänkin saman verran tulvillaan yliviritettyä empatiaa. Se on kuitenkin pientä verrattuna siihen jälkipasifistiseen nostalgiaan, johon helikopterien tilausvaltuuksia sinne tänne sinkoilleet edustajat ovat kiihottaneet itsensä.

Eduskuntakeskustelun ylenmääräisestä tunnepitoisuudesta moititaan tavallisesti niin sanottuja sosiaalitanttoja. He kuitenkin myös osaavat ne asiat, joista puhuvat kiihkolla ja lämmöllä. He pystyvät perustelemaan tunnetta tihkuvat väitteensä faktoilla ja kokemuksilla. Helikopterien tilausvaltuuksien supistuksista huutokauppaa käyneet kansanedustajat ylvästelivät kilvan asiantuntemattomuudellaan.

Sosiaalitantat tunteilevat asiastaan siksi, että se on heille sydämen asia, joten he ovat paneutu-

neet siihen syvällisesti. Helikopterihankinnalla kikkailleet osoittivat, että he eivät välitä pätäkään koko asiasta ja pitävät kunnia-asianaan olla yrittämättäkään siihen perehtymistä. Sosiaalitantat kiivailevat asiastaan siksi, että he tuntevat olevansa vastuussa siitä. Helikoptereilla irtopisteitä keräilleet kiivailivat siksi, että he eivät halua olla vastuussa mistään, he halusivat vain niistää kenraalien nenän ja nautiskella jo etukäteen huomisaamun lööpeistä.

Rouva puhemies! Helikopterifarssin toinen toistaan älyttömämpiä näytöksiä seurattessani olen alkanut rakastaa sosiaalitanttoja. He ainakin tietävät, mistä puhuvat.

Hallituspuolueiden eduskuntaryhmiltä ja erityisesti niiden johtajilta unohtui se elämän realiteetti, että myös vaalihysterian vallassa tehdyistä ratkaisuista seuraa erilaisia käytännöllisiä asioita. Ne vaikuttavat vuosikymmeniä. Niistä voidaan joissakin tulevaisuuden tilanteissa joutua maksamaan kauhistuttavakin hinta. Hallituspuolueiden ryhmänjohtajat ovat antaneet vaalihysterian jyrätä yli valtiollisen vastuuntuntonsa. He erehtyivät ryhmiensä kevytkenkäisimpien kansankiihottajien vietäväksi. Tuloksena on selaista epäjohtonmukaisuutta ja yleiseksi oletun mielipiteen niljakasta nuoleskelua seurauksista välittämättä, että ulkopuolistakin hävettävä.

Puolustusmäärärahat ovat aina kaikkien budjettien ja menokehysten epäsuosituimpia erä. Siitä huolimatta tämäkin sektori täytyy hoitaa ja siitä aiheutuva epämukavuus on kestettävä. Demokratia ei tarkoita sitä, että tehdään vain helpoja ja mukavia päätöksiä, joista kaikki olisivat iloisia. Ei ole mahdollista, että esimerkiksi puolustuskykyä hoidetaan vain silloin, kun valtion kassan pohjalla on muutama todella niin aidosti ylimääräinen miljardi, että kukaan ei sitten milään keksi sille mitään muuta käyttöä.

Puolustuslaitos on samaa yhteiskunnan infrastruktuuria kuin terveydenhoito, koulut, tiedeyhteisö, perusturva ja liikenneverkko. Niitä kaikkia on kehitettävä tasaisesti ja johdonmukaisesti kaikissa oloissa jatkuvasti, kurinalaisesti ja voimavarojen sallimassa tahdissa. Jos hetkellisen kiusauksen vallassa tähän jatkumoon pääsee syntymään katkos, seuraukset rasittavat vuosikymmeniä niitä perustointintoja, joita koskevia ikäviä ratkaisuja ei ole uskallettu tehdä. Puolustuskykyä on hoidettava jatkuvasti kuten kaikkia muitakin asioita.

Säästämisen muodolliseksi menetelmäksi valittu saattohelikopterien karsinta osoittaa joko syvällistä asiantuntemattomuutta tai sitten to-

della röyhkeää piittaamattomuutta. Viime kädessä saattohelikopterien hankinnan kieltämisestä vastaavat hallituspuolueiden ryhmänjohtajat: edustajat Erkki Tuomioja, Ben Zyskowitz, Martti Korhonen, Eva Biaudet ja Osmo Soininvaara. He ovat siis halunneet mahdollisimman suuren varmuuden siitä, että taistelutilanteessa kuljetuksessa olevat suomalaiset sotilaat tuhoutuvat ennen kuin pääsevät aloittamaan sitä tehtävää, johon heitä ollaan kuljettamassa. He ovat nyt henkilökohtaisesti vastuussa tästä. Poliitikojen älyllinen lyhytjänteisyys maksaa pahimmillaan kansalaisten verta. Täytyy vain toivoa, että heidän ymmärtämättömyydessään ottamansa riski ei koskaan realisoidu.

Kaikkein hulluimmassa vaiheessa helikopterien tilausvaltuuksien supistuksista käytiin huutokauppaa päivittäin. Lööppien sankari oli se, jolle sinä aamuna pälkähti päähän heittää pöytään vielä suurempi supistussumma kuin mitä muut olivat vielä kehdanneet esittää. Tämän parlamentaarisen alennustilan syvin noteeraus saavutettiin siinä onneksi sentään ohikiittävän lyhyessä vaiheessa, jossa suunniteltiin ukaaseja Puolustusvoimien johdolle siitä, että itse kuljetushelikoptereita ei saa varustaa itsepuolustukseen. Tällainen tyhmyyden mestaruus on jo mykistävää. Nämä valtiovarainvaliokunnan puolustusjaostoon keräytyneet analyyttisen ajattelun sankarit olisivat aivan yhtä hyvin perustein voineet ehdottaa, että helikopterilentäjiltä sidotaan silmät.

Hallituksen esittämä alkuperäinen tilausvaltuus olisi arvioinnin mukaan kyllä mahtunut valtiontalouden kokonaiskehukseen kaikella kohetuudella ja muita hallinnonhaaroja syrjimättä. Joku voi olla tietysti tästä toistakin mieltä. Jos enemmistö on toista mieltä, sitten tehdään niin kuin enemmistö päättää. Mutta silloin puhutaan menokehysten tasosta, siis tiettyyn tarkoitukseen suunnattavasta rahasta. Mitä sen kehysten sisällä sitten tehdään, se on toinen juttu.

Nyt eduskunta on ilmoittautunut kaikkien erikoisalojen asiantuntijaksi. Parlamentaarisen yleisviisauden perusteella Puolustusvoimien johto sai määräyksen olla käyttämättä kuljetushelikopterien toimintakyvyn varmistukseen sitä menetelmää, joka on tähän tarkoitukseen tehokain. Hallituspuolueiden ryhmät kehittivät uuden budjettivallan muodon: negatiivisen budjettivallan. He hyväksyivät ensin menokehysten tietyn tarkoituksen toteuttamiseksi ja sitten he määräisivät, miten tätä tarkoitusta ei saa toteuttaa. Jos esimerkiksi luonnontieteellisen tiedeyh-

teisön huipputekijät joskus pääsisivät käyttämään miljardisummia julkista rahaa alansa huipputeollisuuden hankintaan, niin tästä olisi heidän kannaltaan mielenkiintoisia seurauksia. Heidän olisi varmaankin syytä tarkistuttaa tutkimussuunnitelmansa valtiovarainvaliokunnassa. Muutenhan he voisivat vahingossa tulla hankkineeksi sellaisia laitteita, joista ryhmänjohtajat eivät ehkä oikein tykkää.

Saattohelikopterien kieltäminen heikentää ratkaisevasti kuljetushelikopterien tehoa siinä asiassa, jota varten ne hankitaan. Jos kuljetuskopterit halutaan lamauttaa poistamalla niiden suojaamisen tehokkain osaelementti, samalla joutuu kyseenalaiseksi koko Suomen puolustusfilosofia, jonka eduskunta pontevasti hyväksyi viimeksi vuosi sitten. Silloin kenttäarmeijan miesvahvuutta vähennettiin ja määrän pienennys korvattiin laadulla. Siitä seuraa, että pienenevät joukot tarvitsevat edes valmiusyhtymien ensimmäisen iskun osalta nykyistä enemmän liikkuvuutta. Helikopterit ovat liikkuvuutta.

Eduskunnan viimeksi vuosi sitten hyväksymä alueellinen puolustusjärjestelmä voidaan siten kokonaan unohtaa ja romuttaa, jos sen liikkuvuus jätetään tarkoituksellisesti huonommaksi kuin sen voiman liikkuvuus, joka tositilanteessa pitäisi pystyä torjumaan.

Mitä saattohelikopterien vastustajat tarjoavat alueellisen puolustusjärjestelmän vaihtoehdoksi? Ainoa minulle mieleen tuleva vaihtoehto on ammattiarmeija. Silloin suurellakin rahalla pystyttäisiin pitämään vain hyvin pieni joukko ja sellainen joukko tarvitsisi liikkuvuutta vielä enemmän kuin laajahkon alueellisen järjestelmän valmiusjoukot. Jos meillä olisi ammattiarmeija, siinä ne helikopterit vasta oikein pörräisivät.

Hallituspuolueiden vaaleja pelästynyt johto on tehnyt kokonaisen sarjan älyllisesti alamittaisia päätöksiä. Eduskunta voi kyllä korjata ne lähivuosina vähin äänin niin, että tästä farssista ei välttämättä jää kovin pahoja jälkiä Puolustusvoimien kehitystyöhön. Paljon isompi ongelma on se lommo, joka tällaisesta koheltamisesta jää eduskunnan kilpeen. Hallituspuolueiden edustajat ja heidän ryhmänsä johtajat ovat harhautuneet hakemaan kaikkein kevyimmän luokan julkisuutta ja jälkipasifistisen orgasmin tyydytystä itselleen. On turha valittaa eduskunnan arvovalan murentumista, jos hallituspuolueet joutuvat muutamista mielipidemittauksista tällaiseen hysteriaan. Kun arvostelukyky menee, menee myös arvovalta. Pohjimmiltaan eduskunnan alennustila ei oikeastaan johdukaan eduskunnasta, vaan

äänestäjistä. Täällä tehtävien päätösten taso riippuu päätösten tekijöiden tasosta ja se taas on kansan kaikkein korkeimmassa kädessä. Jos kansa valitsee tänne ihmisiä, jotka eivät osaa ajatella eivätkä uskalla päättää, kansa saa älyttömiä epäpäätöksiä kuten nyt.

Rouva puhemies! Kannatan ed. Bremerin tekemää muutosehdotusta valiokunnan mietintöön.

Ed. T u o m i o j a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä salissa kuulee harvoin selaista omahyväisyyttä kuin tuo ed. Tarkan omalla asiantuntemuksellaan ja erinomaisuudellaan briljeeraava puheenvuoro oli. Se oli niin ala-arvoista tekstiä, että se ei paljon parane tällaisella vastauspuheenvuorolla tulla oikaistuksi muuten kuin toteamalla sen, että sosialidemokraattinen eduskuntaryhmä on tätä asiaa kyllä käsitellyt varsin vastuullisesti ja laajasti ja ettei tämän päätöksen taustalla ole kyllä mikään sattumanvaraisuus, vaan kylmä harkinta.

Meillä on toisenlaisia näkemyksiä. Meillä on myös toisenlaisia asiantuntemuksia, joihin olemme nojanneet. Mutta kyllä, ed. Tarkka, yksi tämän talon keskeinen vastuu on myös pitää tämän maan taloudellinen kokonaisuus käsissä. On kyllä ollut aika sille, että eduskunta tällä päätöksellä, jonka sisällön toteuttaminen on puolustuksen asiantuntijoiden vastuulla, joiden kanssa päätöstä tehtäessä toki on myös oltu yhteydessä, on toiminut sillä tavoin, että nyt täällä on katkaistu sellainen ylivarustautuminen, joka syntyi aikanaan, en tiedä minkälaisen asiantuntemuksen ja supervastuullisuuden kautta tehdyn Hornet-hankinnan seurauksena, josta nyt epäilemättä puolustuksen sisällä joudutaan ehkä myös kärsimään ja joka johtaa jossain määrin epätarkoituksenmukaisiin ratkaisuihin. Ed. Tarkka voisi soveltaa omaa erinomaisuuttaan ja briljeeraavaa analyysiansa ehkä myös siihen päätökseen, millä lailla Hornet-hankinta aikanaan syntyi. Hän ei ollut silloin sitä tekemässä, tuskinpa enää seuraaviakaan päätöksiä.

Ed. L a h t e l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ed. Tarkka tuossa ihannoisi sitä, että jos olisi hankittu kaikki kalut, mitä kentsut esittävät, silloin meillä olisi ryhdikäs eduskunta ja kaikki olisi hyvin. Samalla hän kyllä totesi, jotta kaikki sektorit on hoidettava hyvin. Sehän tarkoittaa silloin sitä, että jos ei tästä yhtään olisi kutistettu, olisi sosiaaliantottojen puolelle tullut leikkauksia lisää, mikä taas tar-

koittaisi sosiaalista turvallisuutta vähemmän. Kyllä tässä semmoista realiteettia kuitenkin pitää olla, jotta ensittäin pitää sosiaaliset asiat hoitaa ja sitten nämä kylmät, kovat arvot. Onhan tässä kysymys kokonaisuudesta. Tässä lähdetään kehittämään uutta aselajia ihan perusteellisesti.

Kun mietintöä lukee, tässähän todetaan, että nythän nämä kuljetuskopterit on suunniteltu vain siihen, että ne ovat kuin linjabusseja. Ne tosin kulkevat ilmojen kautta takalinjassa. Tässä lukee, ettei niitä voi etulinjan lähelle viedäkään. Miehistöä ja tietysti haavoittuneita, kuoleet varmaan haudataan paikoilleen, kuljetettaisiin sairaaloihin. Sodassa yleensä tulee niitäkin. Tietysti silläkin sitä perustellaan, että näitä voidaan käyttää siviilikäytössäkin. Siinä mielessä ihmetyttää tietysti ed. Tarkan ajattelu, jotta mihiin meidän pitäisi mennäkään. Hampaisiin asi aseistautua? Ei siinä ainakaan osoitettaisi naapureille, että olisimme rauhantahtoisia. Siihen suuntaan en toivoisi meidän menevän missään tapauksessa.

Ed. A i t t o n i e m i (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Niin kuin ed. Tarkkakin minä arvostan kyllä sosiaalianttojen puheenvuoroja. Niissä on tietty tietämys mutta myös tietty omahyväisyys. Ed. Tarkan puheenvuorossa oli sosiaalianttojen puheenvuoroista tietty omahyväisyys, tietoa siinä ei niinkään paljon ollut. Oikeastaan aika pitkälti yhdyin ed. Tuomiojan näkemyksiin ed. Tarkan puheenvuoroa koskien.

Mutta ihan sen sisällöstä toteen sen, että ed. Tarkka totesi eduskunnan menettäneen arvovaltansa tässä asiassa. Ei asia niin ole, kyllä pitkää aikaa ensimmäisen kerran eduskunta tarttui asiaan, niin kuin olen aikaisemmin todennut. Se ei hyväksynyt sellaista valmistelua kuin tässä oli, toisin sanoen sitä, että puolustusministeri heittää kenraaleiden antaman lapun tänne ovesta sisään ja siitä tehdään ratkaisu. Ei tällä tavalla saa tapahtua. Mutta sellaisenaan hallituspuolueiden tekemä päätös tästä asiasta ja siltä pohjalta valmisteltu valiokunnan mietintö ovat kyllä farssi. Eihän tämä loppujen lopuksi estä lainkaan sitä hankintasuunnitelmaa, mikä kenraaleilla on ollut. Toisin sanoen hankintasuunnitelma toteutuu viimeistä siipeä myöten täydellisesti. Valtiovarainvaliokunnan mietintö on vain tällainen kulissi, joka on hallitusryhmien ajatuksen pohjalle tehty. Se antaa hiukan ulospäin näkyä siitä, että eduskunta ottaa myös arvovaltaisesti ohjat käsiinsä, mutta

toisaalta toteuttaa myöhemmässä vaiheessa kenraalien suunnitelmat.

Kun lukee tarkasti puolustusministeriön raa-meja koskevan päätöksen, niin vaikka sieltä on 1,6 miljardia markkaa poistettu, lopputulos on täsmälleen sama. Kuuden seitsemän vuoden kulluttua meillä on helikopterit ja täytyy ollakin, mutta siinä porrailee sivulla myös semmoiset pikku ampiaiset, jotka vähän suhauttelevat.

Ed. T e n n i l ä (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Jos ed. Tarkka saisi aikaan sotamies-asennon, se olisi ainakin 89 astetta kallellaan länteen ja Natoon. Kuulenkin selvästi, että häntä harmittaa juuri se, että eduskunnassa on kriittisyyttä näihin linjanvetoihin, joita kenraalit esittelevät ja joiden tavoitteena on lisätä Suomen armeijan Nato-yhteensopivuutta Nato-jäsenyyden valmistelemiseksi. Tästähän te olette selvästi kiukustunut ja haluatte, että täällä ollaan vain tahdottomia napinpainajia tai nyökyttelijöitä, kun kenraalit puhuvat. Ei se ole Suomen malli. Johto ja Suomen eduskunta päättävät, mikä on linja, ja näin pitää tehdä. Tietenkin keskustelu jatkuu tästä asiasta, koska ei tässä ole lopullisia ratkaisuja puoleen eikä toiseen saatu vielä aikaan.

Ed. Tarkka sotki vielä tahallaan koko aluepuolustuskysymyksen. Hän väitti, että nyt vahvistetaan aluepuolustusta valmiusjoukoilla ja helikoptereilla. Tasan tosinpäinhän tässä ollaan tekemässä. Lapista on jo vedetty pois osia Sodankylän varuskunnasta, Oulu on lakkautettu, Vaasa on lakkautettu. (Ed. Tiilikainen: Lapin sodanajan vahvuutta ei ole vähennetty!) Aluepuolustuksesta luovutaan. Meillä on tavallaan kaksi doktriinia nyt päällekkäin. On Nato-oppi ja aluepuolustus, ja ne ovat vastakkaisia oppeja, ed. Tarkka. Toinen häviää toiselle. Rahat eivät riitä ainakaan molempien ylläpitämiseen. Se on tasan varma.

Ed. T i u s a n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ed. Tarkan puheenvuorosta kävi ilmi, että ed. Bremer ja ed. Penttilä ja tietysti itse ed. Tarkka ymmärtävät ja muut eivät ymmärrä. Ehkä ed. Tiilikainenkin vielä ymmärtää jonkin verran hänen mukaansa, mutta muut eivät siis käsitä yhtään mitään mistään. Tämä ”jälkipasifistien orgasmi” oli kyllä kaikkein parhaimpia huulia, mitä täällä on ehkä koskaan heitetty. Tietysti sukupuolielämän sotkeminen tähän asiaan osoittaa jotakin itse sanojasta, mutta toisaalta erittäin alentuvaa suhtautumista pasifismiin, erittäin kuvaava lausunto.

Arvoisa puhemies! Ed. Tarkka esitti kyllä puheenvuorossaan, että kansa pitäisi vaihtaa, niin kuin myös ed. Kautto hyvin totesi täältä sivusta, ja siihenhän hän päätyi. Eduskunta on sen takia tällainen, koska kansa on tuollainen ja kansa on väärässä. Siis vaihtakaamme se. Miten se tapahtuu, ed. Tarkka? (Ed. Kautto: Kloonataan!) — Ehkä teitä ei voi kloonata koko Suomen kansaksi.

Ed. T a r k k a (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Palauttaisin mieliin puheeni sen kohdan, jossa totesin, että vaikka minun mielestäni alkuperäinen menokehitys olisi ollut kohtuullinen ja hyvä, niin jos enemmistö on sitä mieltä, että tämä alennettu kehitys on paikallaan ja oikein, selvä, tehdään sitten niin. On aivan johdonmukaista ja oikein, että täällä se taso päätetään. Minä kritisoin sitä, että täällä ruvetaan mestaroidaan sitä, mitä summalla sitten ostetaan ja mitä ei, koska se on toinen asia. (Ed. Pekkarinen: Siinä edustaja on oikeassa!)

Ed. Laakso muuten aikaisemmin kiinnitti huomiota erittäin hauskaan ja kummalliseen seuraukseen tästä määrätietoisesta päätöksestä. Kuten yleisesti tiedetään, virkamiehet kiltisti käyttävät kyllä kaiken sen rahan, mikä heille annetaan. Nyt kun heille on annettu tämä raha ja sanottu, että tällä muuten sitten ostetaan kuljetushelikoptereita ja vain kuljetushelikoptereita, niitä tulee nyt luultavasti vähän enemmän kuin oli tarkoitukseen. Se on, arvoisat hallituspuolueen edustajat, teidän määrätietoinen tahtonne, että näin nyt tapahtuu.

Ed. Tuomioja puhui siitä, kuinka heillä on merkittävää puolustuspoliittista asiantuntemusta ryhmässään. Sitä en epäilekään, mutta tämän asian käsittelyssä se ei ole ilmennyt. Mikä on sellainen puolustuspoliittinen asiantuntemus, joka johtaa siihen johtopäätökseen, että taistelu-tehtävissä kuljetusta hoitavan helikopterin suojauksesta on varaa tinkiä ja jättää tekemättä jokin sen suojaamiseen tarvittava temppu, joka olisi tehtävissä?

Nato-yhteensopivuudesta toteaisin, että Naton puhuminen on se kaikkein vanhin ja helppoin trikki, jossa kuvitellaan ensin mörkö, sitten nostetaan se pöydälle ja kuvaillaan inhottavin värein ja sen jälkeen ruvetaan listimään sitä mörköä. Naton osaltahan me olemme täällä virallisesti päättäneet, että Suomen turvallisuuspolitiikan runko on sotilaallinen liittoutumattomuus ja itsenäinen puolustus mutta että mitään vaihtoehtoa ei suljeta pois, myöskään Nato-jäsenyyttä ei

suljeta pois. Tästä seuraa se luonnollinen asia, että Nato-yhteensopivuuskin otetaan huomioon kaikissa päätöksissä, jotka koskevat tätä aluetta.

Puolustusministeri T a i n a : Arvoisa puhemies! Edelleen näyttää keskustelua riittävän tästä aiheesta, ja lienee paikallaan muutama kommentti esittää.

Ensinnäkin täällä monet viittaavat kenraaleihin. Haluaisin todeta, että sotilaallinen asiantuntemus Suomessa on Puolustusvoimissa ja siellä sen pitää ollakin. Olisi outoa, jos meillä ei olisi asiantuntijoita Puolustusvoimien palveluksessa. Siinä mielessä olen todella pahoillani niistä kommenteista, joiden nojalla annetaan ymmärtää, että asiantuntemusta ei olisi.

Täällä on myöskin toistuvasti, vielä tässäkin keskustelussa, mutta myös aiemmissa keskusteluissa näiden kuukausien aikana, arvosteltu Hornet-hankintaa. Haluan todeta, että se on Suomen puolustuskyvyn kannalta erinomaisen tärkeä hankinta. Se ei ollut väärä päätös eduskunnalta, kun tämä hankintapäätös tehtiin. Kustannukset kyllä valuuttakurssien vuoksi nousivat, mutta niin täällä romahti pankkijärjestelmä ja tänne tuli puoli miljoonaa työtöntä; nämä ovat kaikki liittyneet siihen samaan tilanteeseen, jossa myöskin Hornetien hinta on noussut. Toivoisin, ettei anneta sitä väärää kuvaa, että päätös olisi tehty väärällä perusteella tai että päätös olisi ollut väärä tai että eduskunta ei olisi tiennyt, mitä teki. Itsekin olin silloin päätöstä tekemässä ja sitä tukemassa.

Nyt on kyse valmiusprikaatien varustamisesta, jotka ovat osa suurta kokonaisuutta, joka on käsitelty eduskunnassa puolustuspoliittisessa selonteossa. Tämän kokonaisuuden tavoitteena on Puolustusvoimien tehostaminen ja puolustuskyvyn parantaminen. Me olemme jo tehneet päätöksiä monista tehostamiseen tähtäävistä toimituksista. Nyt on siis kyse materiaalihankinnan rahoittamisesta, yhdestä kokonaisuuden osasta siis.

Eduskunta on jo hyväksynyt uudet palvelusajat varusmiehille. Tämäkin oli asia, joka hyväksyttiin periaatteessa selonteossa. Sen jälkeen puolustusministeriö ja hallitus tekivät esityksen palvelusaikojen muutoksesta, koska sitä ei ollut täällä vastustettu. Se oli hyväksytty uudistus. Samoin on tehty päätökset varusmieskoulutuksen sisällöllisestä kehittämisestä ja varusmiesten päivärahajärjestelmän uudistamisesta tähän liittyen. Näiden päätösten toimeenpanto aloitetaan heinäkuun alussa.

Päätökset rauhanajan koulutusorganisaation

muutoksista sekä aluehallinnon kehittamisestä on tehty myös jo viime syksynä. Täälläkin on jo mainittu muun muassa Vaasa ja Oulu, jotka liittyvät tähän uudistukseen ja jotka ovat olleet kovia päätöksiä näiden kaupunkien kannalta ja kovia päätöksiä henkilöstön kannalta, mutta ne on tehty, koska näin oli linjattu. Suuri osa henkilöstöstä muun muassa joutuu siirtymään paikkakunnalta toiselle, mutta suuri osa on myöskin tämän siirron hyväksynyt.

Haluun todeta nämä vain siksi, että toivoisin, että myöskin materiaalihankinnoista voidaan tehdä päätös, koska ne liittyvät kokonaisuuteen, jonka juuri kuvasin.

Nämä toimenpiteet tähtäävät Puolustusvoimien kehittämiseen niiden periaatteiden mukaan, jotka sisältyivät hallituksen eduskunnalle antamaan puolustuspoliittiseen selontekoon. Ensimmäistä kertaa kokonaisvaltainen puolustuksen kehittämisen suunnittelu tuotiin koko eduskunnan käsiteltäväksi. Tältä osin selonteko merkitsee suurta muutosta aikaisempaan käytäntöön. Toistan sen, minkä jo täällä aiemmin sanoin: Kun koko eduskunta ottaa kantaa esityksiin, on käsittely parlamentaarisiin mahdollisiin, kun itse parlamentti asian käsittelee.

Pari kommenttia parlamentaarisen puolustuskomitean tarpeellisuudesta. Parlamentaarilla puolustuskomiteoilla on toki ollut suuri merkitys Suomen puolustusvoimien kehitystä suunniteltaessa menneinä vuosikymmeninä. Puolustuskomiteat perehtyivät työhönsä yleensä kiitettävän hyvin. Parlamentaarinen komitea ei kuitenkaan korvaa eduskuntaa eikä eduskunnan valiokunnissa tapahtuvaa työtä. Tämän hallituksen päätös käyttää selontekomuotoa perustui tavoitteen saada koko eduskunta mukaan puolustuspolitiikan pidemmän aikavälin suunnitteluun ja siten suunnitelmille laaja poliittinen tuki. Parlamentaaristen puolustuskomiteoiden työskentelyyn on parhaimmillaankin ottanut osaa vain muutama kansanedustaja eivätkä komitean ehdotukset ole sitoneet hallitusta tai eduskuntaa, vaan lopulliset poliittiset ratkaisut on aina tehty erikseen.

Parlamentaaristen puolustuskomiteoiden hyvänä puolena voidaan pitää sitä, että näin työskentelyyn osallistuu edustajia sekä hallituspuolueista että oppositiosta. Eduskuntaryhmät ja hallitusryhmät eivät kuitenkaan välttämättä sitoudu komitean linjaan, jossa jokaista poliittista ryhmää edustaa vain yksi tai kaksi edustajaa.

Arvoisa puhemies! Menettelytavat ovat olleet valmiusryhmien kehittämissuunnittelussa suu-

ren kritiikin aiheena. Kohdistamalla kritiikki menettelytapoihin on vältetty puhumasta itse aiheesta eli siitä, miten Suomi aikoo kehittää puolustusvoimia tulevaisuudessa. Päätöksenteon muotojen sijaan onkin paljon olennaisempaa keskustella sisällöstä. Oleellisempaa tulevaisuuden kannalta on se, ovatko poliittiset ryhmät eduskunnassa viime vuonna käsitellyn selonteon päälinjausten takana vai eivät. Tulkiten, että ovat huolimatta taisteluhelikoptereiden tyrmämisestä.

Puolustus suunnittelua tullaan jatkamaan vuosituhaten alussa. Tällöin on tarkoitus arvioida puolustuselonteon toteutumista ja asettaa uusia kehittämistavoitteita. Tuolloin on syytä harkita, onko asiasta annettava selonteko vai onko syytä tuolloin perustaa parlamentaarinen puolustuskomitea. On toki mahdollista käyttää molempia tapoja. Oleellista on se, että eduskunta tekee suunnitelmien toteuttamislinjoista ja rahoituksesta lopulliset päätökset valmistelutapojen eroista riippumatta.

Arvoisa puhemies! Kun hallitus antoi lisätalousarvioesityksensä eduskunnalle helmikuun alussa, totesin omassa lähete keskustelupuheen-vuorossani, että hallitus on valmis keskustelemaan tilausvaltuuden sisällöstä. Kun kävi ilmeiseksi, että eduskunnan enemmistö ei ollut valmis hyväksymään tilausvaltuutta sellaisenaan, aloitettiin neuvottelut hallituksen ja hallitusryhmien välillä. Näiden neuvottelujen lopputuloksena sovittiin yksimielisesti, että tilausvaltuudesta poistettiin saattotehtäviin varustettavien taisteluhelikoptereiden hankintaan varattu osuus määrärahoista. Tämä merkitsee 1,6 miljardin leikkausta hallituksen esittämään tilausvaltuuteen verrattuna. Muu osa tilausvaltuudesta päätettäneen toteuttaa suunnitelmien mukaisesti.

Arvoisa puhemies! Tulevaisuuden kannalta on keskeistä arvioida, mitä valtiovarainvaliokunnan mietintöön sisältyvän tilausvaltuuden hyväksyminen merkitsee. Puolustushallinnon arvion mukaan nyt päätettävä 6,1 miljardin markan tilausvaltuus luo hyvät edellytykset valmiusprikaatien varustamiselle. Muodostettavat kolme valmiusprikaatiamme on tarkoitus varustaa vastaamaan modernin sodankäynnin haasteisiin. Tämä edellyttää niiden liikkuvuuden parantamista, tulivoiman lisäämistä sekä varustamista kehittyneillä viesti- ja komentojärjestelmillä. Tähän tarkoitukseen käytetään 3,9 miljardia markkaa. Keskeinen osa prikaatien liikkuvuuden parantamisesta on kuljetushelikoptereiden hankinta, ja siihen on varattu 2,2 miljardia markkaa nyt

tehdyn valtiovarainvaliokunnan mietinnön mukaisesti.

Valtiovarainvaliokunnan mietintöön sisältyvä ja siis hallituspuolueiden kompromissiin perustuva ratkaisu — poistaa saattotehtäviin varustettujen taisteluhelikoptereiden hankinta tilausvaltuudesta — muuttaa luonnollisesti valmiusprikaatin toimintakykyä siihen verrattuna, mitä puolustuspoliittisessa selonteossa on todettu. Puolustushallinnossa on lähdetty siitä tosiseikasta, että kuljetushelikoptereilla tapahtuva joukkojen kuljetus on syytä suojata saattotehtävään varustetuilla taisteluhelikoptereilla. Kun tilausvaltuudesta nyt poistetaan taisteluhelikopterit, merkitsee tämä muutoksia valmiusprikaatin sodanajan toimintakyvyssä. Pelkkien kuljetuskoptereiden käyttö tositilanteessa on tietysti rajoitetumpaa.

Puolustushallinnossa käynnistetään selvitystyö, jonka lähtökohtana on se, että valmiusprikaatin ilmakuljetukset tapahtuvat ilman taisteluhelikoptereiden suojaa. Tämän eduskunnan reunaehdon mukaan puolustushallinto tulee muodostamaan valmiusprikaatit niin, että ne toimivat parhaalla mahdollisella tavalla. (Ed. Pekkarinen: Mitä se tarkoittaa?) Selvää on se, että kuljetuskoptereiden omasuojaa tullaan vahvistamaan aiemmin suunnitellusta. Tämä tulee todennäköisesti merkitsemään erilaisten ohjusten harhauttamiseen tarkoitettavien laitteiden asentamista hankittaviin kuljetuskoptereihin. Tämä tullaan luonnollisesti toteuttamaan päätettävien määrärahojen puitteissa. Sitä vastoin kuljetushelikoptereita ei tulla aseistamaan niin, että niiden kyky selviytyä perustehtävästään eli sotilaiden ja heidän varusteidensa kuljuksesta huonontuisi.

Vaikka ilmakuljetusten suorittaminen ilman taisteluhelikoptereiden suojaa on toki rajoitetumpaa kuin jos tämä suoja olisi, merkitsee kuitenkin päätettävä kuljetuskoptereiden hankinta oleellista parannusta nykytilanteeseen verrattuna.

Arvoisa puhemies! Valtiovarainvaliokunnan budjettimietintöön sisältyvien puolustushallintoa koskevien lausumien osalta on vielä lopuksi syytä todeta muutama seikka. Ensinnäkin mietintöön sisältyy lausuma, jonka mukaan valtiovarainvaliokunta pitää tärkeänä, että eduskuntaa informoidaan erikseen kuljetushelikopterihankinnasta ennen lopullista päätöksentekoa valtioneuvostossa. Näin tullaan luonnollisesti asiassa menettelemään. Puolustusministeriön asettama helikopterityöryhmä, jossa on myös suurimpien eduskuntaryhmien edustus, jatkaa

toimintaansa ja tulee saamaan kaiken poliittisen päätöksenteon kannalta oleellisen informaation kuljetuskopterihankkeen etenemisestä. Tämän lisäksi tullaan eduskuntaa, lähinnä valtiovarainvaliokuntaa informoimaan tehtävästä kuljetuskopterihankinnasta ennen lopullista päätöksentekoa valtioneuvostossa. Pidän erittäin tärkeänä, että näin toimitaan varsinkin, kun ottaa huomioon, minkälaisen keskustelun Hornet-hankinta on täällä saanut aikaan.

Edellä olevan lisäksi budjettimietintöön sisältyy valtiovarainvaliokunnan lausuma siitä, että tavoitteena tulisi olla kotimaisen puolustustarviketeollisuuden osuuden nostaminen nykyisestä noin 15 prosentista vähintään puoleen puolustustarvikehankinnoista. Tämän tavoitteen osalta on syytä todeta, että Hornet-hankinnan jälkeen uudet tilausvaltuudet suunnataan pääosin Maavoimille ja osin meripuolustukseen. Tämä merkitsee sitä, että kotimaisen puolustustarviketeollisuuden mahdollisuudet tuottaa Puolustusvoimille nykyistä suurempi osa sen tarvitsemasta materiaalista oleellisesti parantuvat. Maavoimien valmiusprikaatin varustamisen tilausvaltuudesta 3,9 miljardia markkaa käytetään muihin hankintoihin kuin kuljetuskoptereihin. Tästä summasta yli puolet kohdennetaan kotimaiselle puolustustarviketeollisuudelle. Ulkomailta hankittaviin, arvoltaan yli 50 miljoonan markan ostoihin tullaan sisällyttämään vastaostovelvoite. Tarkoitus on kohdentaa vastaostot erityisesti kotimaiseen puolustustarviketeollisuuteen.

Arvoisa puhemies! Haluan vielä lopuksi todeta sen, että Puolustusvoimien materiaalihankinnat vaikuttavat työllisyyttä tukevalla tavalla. Tämän tietävät parhaiten ne teollisuuden työntekijät, joiden työllisyystilanne riippuu nyt tehtävästä päätöksestä.

Ed. P e k k a r i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitoksia ministerille käytetystä puheenvuorosta. Minä uskon, että ministeri tämän hankkeen yhteydessä on pyrkinyt parhaansa tekemään. Mutta vaikka hän on pyrkinyt parhaansa tekemään, tästä on tullut aivan täydellinen sekoilu. Teidän, arvoisa puolustusministeri, ja teidän omaa puoluettaanne edustavan puolustusvaliokunnan puheenjohtajan käsitykset siitä, mihin hallitus tällä pyrkii, mihin tämä ratkaisu, mikä nyt on päätetty, johtaa, ovat erittäin kaukana toisistaan. Olisi erittäin hyvä, että täällä nyt olisi asiantuntijavalioikunnan edustaja ja puheenjohtaja myös kertomassa omaa käsitystään siitä, mitä tämä ratkaisu merkitsee. (Ed. Laakso:

Varapuheenjohtaja sentään on!) Olisi ollut paikallaan, että te olisitte tässä sekoilussa, tässä myllytyksessä, mihin te olette joutunut, vetänyt tämän asian pois ja pannut sen todella parlamentaariseen uudelleenvalmisteluun.

Minä muistutan, että kun ensin tässä talossa ryhmänjohtajien kesken syntyi käsitys siitä, että 1,2 miljardia markkaa voidaan ottaa pois, niin te ilmoititte, että tämä ei välttämättä kovin paljoa merkitse. Sen jälkeen tuli uusi esitys, että 1,6 miljardia voidaan ottaa pois. Siitä oli omat tulkinnot. Sitten täällä päätettiin, että pitää joka tapauksessa omasuojajärjestely järjestää näihin koptereihin. Sekin poistui sieltä ennen pitkää. Tämä on ollut soutamista ja huopaamista. Siitä teille tunnustus, että ensimmäisen kerran minä valiokunnan puheenjohtajan ominaisuudessa kuulen puolustushallinnon johdosta jonkinlaisen eduskunnalle lausutun selkeän arvion siitä, mitä tämä päätös suurin piirtein merkitsee.

Kuitenkin edelleenkin jää monelta kohdalta moni asia perin avoimeksi. Kun näin varustetaan nyt nämä kopterit, kuten te tässä kerotte — en tiedä, vastaako se ryhmäpuheenjohtajien sopimusta, ehkä ryhmäpuheenjohtajat itse kommentoivat sitä — niin vielä jää epäselväksi, tarvitaanko sen jälkeen ylipäänsä taistelukoptereita, tätä suojajärjestelmää, mikä alun perin oli ajateltu. Monta muutakin asiaa jää perin epäselväksi vielä.

Ed. U o t i l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minäkin yhdyin niihin kiitoksiin, mitä ministerin selventävää puheenvuoroa kohtaan täällä muutkin ovat osoittaneet. Mutta kun ministeri vielä Hornet-hankintaa puolusteli, ei ole tietenkään tarkoitus kaivella vanhoja ja kaikkia laittaa silloisen hallituksen syyksi, mutta täytyy kuitenkin muistaa, että Hornet-hankinta ja sen kokemukset olivat isona syynä siihen, että esimerkiksi eduskunta on reagoinut helikopteriasiaan niin kuin on reagoinut. Hornet-hankinnan karkaaminen taloudellisesti käsistä on tuonut vaikeuksia kotimaiselle puolustusvälineollisuudelle. Hornet-hankinta on sitonut kaikki hankintamäärärahat hyvin tarkkaan vuosikausiksi ja se on myös tehnyt epäsuhtaan toimintamenojen ja hankintamenojen välille niin, että täälläkin kovasti valitellaan, että ei ole kertausharjoituksia, ei ole tarpeeksi voimavaroja toiminnallisella puolella. Tältä osin Hornet-hankinta on tietysti luonut pohjaa myös tämän asian kriittiselle tarkastelulle.

Mutta kun täällä on nyt nostettu esiin, että

kuljetushelikoptereita hankittaisiin 60—70 kappaletta, niin varmasti ministerin selvitys myös tältä osin loi realismia. Totta kai helikopterien parempi varustaminen omasuojajärjestelmiseen tuo yksikköhintaa lisää ja varmasti pyritään myöskin vähän pienempiin yksiköihin kuin sellaisessa tilanteessa, jossa taisteluhelikopterit olisivat niitä suojaamassa. Tältä osin uskon, että kun ministerin lupauksen mukaan lopullinen päätös myös informoidaan eduskunnalle ja sitä erikseen vielä seuraa työryhmä, niin eduskunnalla on tässäkin vaiheessa vielä sananvaltaa, minäkalaiset kuljetushelikopterihankinnat se tämän tilausvaltuuden osalta haluaa lopullisesti hyväksyä.

Ed. L a h t e l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Puhun nyt materiaalihankinnoista oikeastaan enemmän. Minua ihmetyttää, että kun tätä ennen on otettu ulkomailta näkkärit ja monet muut, niin miten tämä muuttuu, kun meillä on sellainen tavoite tässä, että 15—50 prosenttia eli puolet otettaisiin materiaalista tästä lähtien Suomesta. Sehän tarkoittaa sitä, että meidän näkkäritehtaatme tekevät edullisemmin kuin Ruotsissa tai muualla, koska ei EU:ssa mikään systeemi ole muuttunut, meidän pitää kilpailuttaa yhä edelleen. Vai onko tässä nyt jokin semmoinen piilotuki, jolla tuetaan tällaista tehdasta, jotta se pystyy kilpailemaan ulkomaisen rinnalla? Jokin tällainen systeemi tässä täytyy olla, ei tämä muuten mene läpi.

Sitten tästä asiantuntemuksesta. Kun lukee tätä mietintöä ja kun otetaan suora kopsaus jostakin selonteosta, niin täällä todetaan sillä tavalla, että meidän kopterimme eivät voi etulinjan läheisyydessä liikkua, kun siellä on ilmavoimien toimintaa, mutta sitten sanotaan taas niin päin, että meillä pitää olla omat kopterit, kun toisten taistelukoptereita ammutaan alas, meidän Hornetimme eivät pysty näitä pudottamaan. Tämä tuntuu aika ihmeelliseltä vääntäältä. Tässä on jotain semmoista asiantuntemusta, että tällä pyritään saamaan taistelukopterit ehdottomasti hankittua. Jos ihan loogisesti eletään, niin tästä lähtien, kun meillä ei ole taistelukoptereita, vihollisen taistelukopterit tulevat Suomeen, niillä lasettavat eivätkä Hornetit mahda niille mitään. Tällä lailla tässä lukee.

Ed. A l a - N i s s i l ä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri yritti tässä urheasti selitellä tätä kolmatta sopimusta hyvin päin ja kiitos siitä urheasta yrityksestä, mutta valitetta-

vasti sopimuksen lopputulos kyllä on ensinnäkin ristiriidassa eduskunnan enemmistön puolustuspolitiikassa hyväksymän puolustusstrategian kanssa. Toiseksi lopputulos on sekava monella tavoin eikä se ole eduksi suomalaisten maanpuolustustahdon eikä Puolustusvoimien tulevaisuuden ja uskottavuuden kannalta. Itse asiassa tässä ostetaan armeijalle vain vasemman jalan saappaita, eikä saappaiden hankinnassa näin toimita, mutta näin nyt tällä hetkellä toimitaan. Tämä ei ole toimiva vaihtoehto.

On myös valitettavaa, että valtiovarainvaliokunta tavallaan ummisti silmänsä siltä, että kuljetushelikopterit tarvitsevat omasuojajärjestelmän ja että se maksaa. Erikseen vielä urheasti äänestettiin lausuma pois, että suojaaminen maksaa, vaikka sitä se totta kai tekee.

Arvoisa puhemies! Lopuksi tulen siihen, että kyllähän tällainen suuri linjaus Puolustusvoimissa olisi tarvinnut ja tarvitsisi parlamentaarisen valmistelun. Ministeri puhui eduskunnan roolista, mutta ei eduskunta ole mikään valmistelevalin, vaan kyllä tässä suhteessa pitäisi käyttää, niin kuin ennen on käytetty, parlamentaarista valmistelua. Tämänkin kysymyksen osalta olisi nyt järkevää toimia niin, että tämä vielä parlamentaarisesti valmisteltaisiin ja saataisiin aikaan sellainen kokonaisuus, joka toimii suomalaisen maanpuolustuksen kannalta järkevällä tavalla. Ei tässä, ed. Rimmi, voida nyt vain vasemman jalan saappaita ostaa Suomeen, vaan kyllä täytyy katsoa, että kokonaisuus toimii, jos kerran ostamaan mennään.

Ed. Elo (vastauspuheenvuoro): Puhemies! Ministeri Taina on moneen otteeseen viitannut puolustuselontekoon ja aivan oikein tietysti. Mutta toisaalta jos katsoo puolustuselonteen sisältöä, niin kyllähän esimerkiksi mitä tulee rahamäärään, joka on siellä jonkin näköisenä lisäyksenä, oheismateriaalina mainittu, ja aikatauluun, niin esimerkiksi näissä kysymyksissä eduskunta ei ole tehnyt minkäänlaisia päätöksiä siinä yhteydessä. Nämä ovat hyvin oleellisia, sekä helikoptereiden hankinta-aikataulu että rahamäärä. Mutta esimerkiksi rahamäärästä liikkuu hyvin erilaisia lukuja edelleenkin, 5:stä 8 miljardiin esimerkiksi koko hankinnan arvo, tällaisia julkisuudessa on mainittu.

Henkilökohtainen käsitykseni on ollut koko ajan, että kun nykyinen eduskunta ei pysty seuraavien eduskuntien eikä hallituksien käsi sitoamaan, olisi ollut paljon parempi ottaa tämä hallitusohjelmaneuvoittelussa esille ja päättää siitä

vaalikauden alussa. Se olisi sitonut ainakin sitä eduskuntaa koko neljän vuoden ajan moraalisesti, ei siitäkään tietysti asiallisesti ottaen muuta kuin vuoden kerrallaan, koska budjetit hyväksytään vuosi kerrallaan.

Toivottavasti käsitykseni on väärä, mutta minusta tässä on kyse selvästä hämäysyrityksestä. Jos 1,6 miljardia sovitaan ryhmäpuheenjohtajien kesken muutamassa minuutissa, ministeri Taina, eihän tällaisia sopimuksia muutamassa minuutissa tehdä, jos olisi todella rahasta kysymys. Kysymys on siitä, mihin presidentti Ahtisaari viittasi, kun hän sanoi, ettei tämä muuta mitään, ei edes aikataulua, ja silloin oli kyse 1,2 miljardista markasta. Minun toivomukseni on tietysti, että tämä ei ole hämäystä ja että tämä sitoo myös tulevia eduskuntia. Mutta valitettavasti minä en pysty uskomaan siihen.

Puhemies! Olen myös sitä mieltä, että kyllä tämän laatuinen valmistelu pitäisi rakentaa parlamentaarisen puolustuskomitean tai -toimikunnan varaan. Se sitouttaisi poliittiset puolueet paljon paremmin tähän päätökseen.

Lopuksi vielä eräs huomio puolustusselonteosta. Kyllä me Suomessa olemme minun mielestäni edelleenkin siinä tilanteessa, että me emme tiedä, miten asevelvollisuusarmeijaa kehitetään kaikista selonteista huolimatta ja minkälainen esimerkiksi valmiusprikaatien rooli on armeijan siirtyessä entistä enemmän ammattiarmeijaksi. Muun muassa muissa Pohjoismaissa, Ruotsissa ja Tanskassa, asevelvollisten lukumäärä vähennee huomattavan nopeasti.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan ensimmäinen varapuhemies Pesälä.

Ed. Pulliainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olen toista mieltä kuin ed. Elo siitä, onko meillä edelleen parlamentaaristen puolustuskomiteoiden aika. Olen sitä mieltä, että ei enää ole. Perustelen sitä sillä, että kun ajatellaan kriittisesti arvioiden sitä, mikä oli parlamentaaristen puolustuskomiteoiden rooli, niin ne ajoittuivat aikaan, jolloin valtion budjetit markkamääräisesti olivat jatkuvasti kohoavassa trendissä. Niiden ehdotuksista tuli eräänlaisia menotomaatteja ilman, että niistä tuli välttämättömiä turvallisuuden lisäämistomaatteja.

Nyt on vain kerta kaikkiaan tultu toisenlaiseen aikakauteen. Silloin eduskunnan roolin pitää olla ratkaiseva ja eduskunnan pitää olla sii-

nä asemassa, mihinkä se on alun perin demokratiassa tarkoitettu, että se kokonaisvaltaisesti arvioi myös turvallisuus-käsitettä, joka koostuu ulkoisesta ja nykyaikana aivan erikoisesti sisäisestä turvallisuudesta. Tarkoitan tällä sosiaalista turvallisuutta ja yhteiskunnan asiallista menoa.

Silloin kun tässä tehdään virhe, silloin tehdään oikein iso virhe. Tätä asiaa eivät ratkaise kenraalit eikä mikään muu kuin tämä sali ja kansanedustajat. Tässä suhteessa lopputulos, se että nyt annettiin eduskunnalle valta, on hyvä ministerin kannalta.

Ed. L a a k s o (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Mielestäni puolustusministeri Tainan puheenvuoro oli selventävä. Itse asiassa eduskuntaa informoitiin nyt ensimmäistä kertaa siitä, että supistettu määräraha on tarkoitus käyttää osin niin sanottujen monitoimihelikopterien hankintaan. Monitoimihelikopterihan on taisteluhelikopterin ja kuljetushelikopterin yhdistelmä. Todettakoon, että tämän hankinnan valmistelun ensi vaiheessa tällaisen monitoimihelikopterin hankinta oli myös esillä.

Näyttää siltä, että siis osa kuljetushelikopteista tullaan varustamaan ilmasta ilmaan ja ilmasta maahan ammuttavilla ohjuksilla ja myös kääntyvällä tykillä. Mutta ei suinkaan kaikkia, sillä jos kaikki kuljetushelikopterit varustettaisiin aseistuksella, ne olisivat varsinaiseen tehtävänsä varsin kömpelöt. Kuten puolustusministeri totesikin, helikoptereita ei tulla aseistamaan siten, että niiden varsinaisen perustehtävä vaarantuisi.

Itse ymmärrän kuitenkin asian siten, että määräraha, jonka eduskunta on nyt varaamassa, plus se miljardin markan määräraha, joka lisäbudjettiin sisältyy tulevaisuudessa, merkitsee sitä, että kuljetushelikoptereita tulee tavattoman paljon. Osa niistä aseistetaan, mutta osan aseistaminenkaan ei sulje pois sitä, etteikö myöhemmin todennäköisesti hankita taisteluhelikoptereita aseistamattomien kuljetushelikopterien suojaksi. Pelkään, että tämä ratkaisu, jonka eduskunta nyt on tekemässä ja jolla väitetään säästettävän valtion varoja, tulee tulevaisuudessa hyvin kalliiksi ja merkitsee useiden miljardien markkojen lisäkuuja.

Ed. K u o s m a n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Helikopterien hankintoja on mielestäni pohjustettu hyvin. Erityisesti ministeri Taina on hyvin miehekkäästi puolusta-

nut kopterihankintaa, josta hänelle erittäin suuri kiitos.

Mielestäni tällaisessa suuressa hankkeessa avoimuus on erittäin tärkeä ja perusteltu asia. Mielestäni kuitenkin hyvin harva kansanedustaja on riittävästi lukenut asiasta ja kuunnellut asiantuntijoita. Vaikka on mahdollisuus saada kaikki tieto asiasta, ihmettelen sitä, että hallituksen yksimielinen esitys lähinnä vasemmalla tyrmättiin melkein sataprosenttisesti. Sillä pyrittiin saamaan kansalaisten huomio siihen, että kun Puolustusvoimien helikopterihankintarahoja leikataan, niin kansalaiset ymmärtäisivät, että toimeentulotukea taas lisättäisiin, ja sillä tavalla saataisiin tulevissa vaaleissa kansalaisilta kalastettua ääniä. Mutta näinhän ei ole valitettavasti. Kansa on viisas, kansa seuraa aikaansa. Niinpä kokoomuksella on selvä näkemys tästä asiasta, että isänmaan turvallisuus ei ole yksin kenenkään velvollisuus, vaan kaikkien yhteinen asia. Tästä nyt on pidettävä kiinni.

Ed. L a a k s o n e n : Arvoisa herra puhemies! Olen nöyränä kuunnellut ensimmäisen lisätalousarvion lähetekeskustelua, seurannut sen valiokuntakäsittelyä ja tänään myös tätä keskustelua, jota on käyty. Lyhyesti voin todeta, että lisätalousarvio on kiinteässä yhteydessä turvallisuuspoliittiseen selontekoon, toisaalta tuporatkaisuun, mutta myös tämän vuoden varsinaiseen talousarvioon.

Herra puhemies! Mitä armeijaan tulee, niin voin todeta, että vaikka itse en ole ... (Ed. Elo: Olette käynyt!) — Armeijan olen käynyt, mutta en ole sotaleluihin ja sotavarustuksen ylenmääräiseen kasvattamiseen lainkaan ihastunut senkään vuoksi, kun isäni 52 vuotta sitten kuoli silloin käydyn sodan jälkeen, kun olin vuoden vanha. Minulla on tällaisia henkilökohtaisia muistoja, joten koetan hyvin varovaisesti suhtautua erilaisiin varusteluhankkeisiin.

Joissakin puheenvuoroissa on syytteleviä sormia osoiteltu useammalle taholle. Ed. Elo jätti yhden tahon mainitsematta. Voin sen tuoda esiin, eli myös tasavallan presidentin osuus tässä prosessissa oli sen kaltainen, samoin kenraalien käyttäytyminen, kun esitys oli tänne tuotu, että se johti lopputulokseen, joka nyt eduskunnalla on käsiteltävänä, ilman muuta.

Viimeinen pisara oli niin sanottu omasuojajasia, että kuljetuskopterit pitää varustaa omasuojalla. Siinäkin saattavat mennä vähän puurot ja vellit sekaisin. Ei nimittäin kuljetuskopterista tule sen paremmin saattokopteria kuin taistelu-

kopteriakaan eikä käänteisesti saattokopterista tai taistelukopterista kuljetuskopteria, vaan kuljetuskopterit saatetaan varustaa optisilla ja muilla laitteilla. Ne ovat niitä yksityiskohtia, jotka armeija tykönään selvittää, mitä näihin mahdollisesti tulee.

Mutta kuitenkin historialliseksi tosiasiaksi jää, että ilmeisesti sotien jälkeisenä aikana eduskunta ei ole koskaan tehnyt niin suurta budjettimuutosta, mikä koskee armeijan hankintoja, mitä nyt ollaan tekemässä. 1,6 miljardin markan leikkaus on sitä suuruusluokkaa, että todennäköisesti ei sodan jälkeen löydy kertaakaan, että näin suurella markkamäärällä olisi leikattu armeijan määrärahoja. (Ed. Elo: Onko se todellinen leikkaus?) — Se on tässä vaiheessa todellinen leikkaus ja eduskunnan kädessä jatkossa. Aivan selkeästi on sanottu, mitä hankitaan, mitä ei hankita. Ministeri Taina siteerasi mietinnössä olevaa tekstiä, johon ed. Laakso viittasi. Se on kaikkien luettavissa, että eduskunta saa erillisen selvityksen, kun asia on puolustusministeriössä valmisteltu. Myös hallituksen asettama suurimpien eduskuntaryhmien jäsenistä muodostuva niin sanottu kopterityöryhmä saa selvitykset aikanaan. Tässä on turha kiirehtiä asioitten edelle. (Ed. Elo: Siinä tulevat vaalit väliin!) Niihin palaa seuraava eduskunta eikä tässä ole kävelty tulevien päätösten ohi tai yli.

Siinä suhteessa en ole sinisilmäinen — kun en ole muutenkaan, koska olen sini- ja ruskeasilmäinen — etteikö kenraaleilla olisi pyrkimystä hankkia mahdollisimman paljon ja mahdollisimman parasta kalustoa, mitä on saatavilla, on sitten kysymys taistelukoptereista tai saattokoptereista ynnä kuljetuskoptereista. Tämänhän me kaikki tiedämme. Eihän tässä mitään salattavaa ole.

Mutta tässä eduskunta sanoo konkreettisesti viitekehysten ja -puitten, ja olen jokseenkin varma siitä, että Puolustusvoimat kykenee tällä viitekehyksellä suoriutumaan valmiusjoukkojen perustamisen tarpeesta, joka on paljon enemmän ja paljon muuta kuin saattokopterit tai taistelukopterit tai kuljetuskopterit, joista nyt on keskustelua käyty. Pitäähän varuskunnat asianmukaisella tavalla muutoinkin varustaa. Tällä valtuutuksella, mikä nyt annetaan, ne varmasti saadaan riittävään kuntoon. Tässä merkityksessä olen sitä mieltä, että hallitus kiirehti helikopteri-asiassa ja se kiirehtiminen nyt osittain kostaatuu. Varsinaisessa talousarviossa oli sama asia, jota eduskunta ei hyväksynyt.

Keskustapuolueen taholta tulleet väitteet pelaamisesta ja pimittämisestä ja ettei oikein ym-

märretä, mitä sanotaan valiokunnan mietinnössä, hämmästyttävät kun katsoo, mitä keskustapuolue on itse tehnyt. Tämän vuoden talousarvion mietinnössä, jonka keskustansliasta hain, keskustapuolue puolustusministeriön pääluokan osalta esittää vain 10 miljoonaa markkaa lisää rahaa Kajaanin varuskunnan toimintojen ylläpitämiseen. Ei sanaakaan taistelukoptereista, ei sanaakaan kuljetuskoptereista. (Ed. Laakso: Aho antoi tukensa niille!) Samoin keskustapuolueen johto antoi tukensa silloin, kun lisätalousarvio annettiin hallitukselle, että tämä linja on oikea, sitä on tuettava ja se on kannatettavaa.

Vasta nyt harmillisesti jälkikeskustelussa, kun itse ei ole oltu mukana päätöksenteossa eikä vaikutettu sisältöön, on päädytty siihen tulokseen, mikä vastalauseessa näkyy, ja nyt esitetään, että prosessi pitäisi keskeyttää, asettaa parlamentaarinen komitea ja palata myöhemmin asiaan. (Ed. Elo: Keskusta pelaa peliä!) Keskusta pelaa tässä asiassa nimenomaan pelin politiikkaa. Sitä todistaa joulukuussa käsitelty talousarvio, jossa oli lähes sama valtuutus, joka lisätalousarviossakin on esitetty, miinus se 18 miljoonaa markkaa, jonka silloin eduskunta hyväksyi valmiusryhmien selvitystyön jatkamiseen. Mutta muutoin 7,7 miljardia oli nyt käsitellyssä, ja aidolla tavalla valiokunta poisti ja eduskunta poistaa siitä 1,6 miljardia ja rajaa sen, mitä se koskee. Niin kuin sanoin, varmasti armeija tulee tällä toimeen ja kykenee kaikki tarvittavat toimenpiteet tekemään.

Mitä muutoin armeijaan tulee, niin todella olen sitä mieltä, että parempi oma armeija kuin vieras armeija, ja kun on oma armeija, niin sekin on kohtuullisesti varustettava. Mutta minä en henkilökohtaisesti ole tässä ajassa näkemässä sellaisia strategisia uhkakuvia, mitä meille on ulkoapäin tuotu mahdollisesti Suomea uhkaavasta toiminnasta, että se edellyttää massiivista helikopterilaivastoa tähän maahan hyökkäys-, torjunta- ja kuljetustehtäviin. Ei todellakaan. Minun mielestäni ei tällaista näy.

Jos jotain ennusteita voi tästä asiasta tehdä, niin luulenpa vaikka sitä ajatusta ei ehkä ole julki sanottu, että tässä saattaa olla taustalla ajatus mahdollisesti tulevaisuudesta jostakin sen kaltaisesta, mitä tehtiin entisen Jugoslavian alueella, että niihin niin sanottuihin rauhanturvatehtäviin tätä niin sanottua kotoista kalustoa mahdollisesti voitaisiin siirtää. Tällä hetkellä se ei ole ollut mahdollista ei lainsäädännöllisesti eikä siitä syystä, että tällaista kalustoa ei ole ollut ja on jouduttu turvautumaan näissä muitten palveluksiin. En

tiedä, voin olla täysin väärässä, mutta en usko, että se on ihan pois suljettu ajatus tulevaisuudesta. Toivottavasti sellaista tulevaisuutta Euroopassa ei ole eikä tule.

Herra puhemies! Mitä tulee IVO — Neste-hankkeeseen, niin pidän sitä kohtuullisen järkevänä hankkeena ottaen huomioon energiamarkkinoitten vapautumisen nyt Pohjoismaissa ja myöhemmin laajemmin eurooppalaisesta näkökulmasta tarkasteltuna. Talousvaliokunta on tehnyt ansiokkaan työn selvitellessään, mikä on energian tuottajien tilanne Euroopassa. Voi todeta niin, että tällä holdingyhtiömallilla IVO-Neste ei vielä edusta kovin korkeata eurooppalaista tasoa, jos sitä tasearvoilla mitataan. Pohjoismaisessa mittakaavassa Vattenfall, joka toimii samoilla markkinoilla, on liikeyrityksenä suurempi, mutta Euroopasta löytyy lukuisia määrällisiä erilaisia energijättejä, jotka kattavat energiatuotannon kaikki erilaiset osa-alueet.

Oikeastaan voisi sanoa yhden asian, mitä en ole kuullut vielä käytävässä keskustelussa, kun on pohdittu IVO — Neste-fuusiota. Se on se, että tällä mallilla voidaan minun mielestäni parhaiten turvata henkilöstön asema molemmissa yhtiöissä, mutta myös tällä mallilla voidaan turvata, toivon ainakin sitä, että kaksi erillistä valtioyhtiötä ei toimi siten kuin ne ovat toimineet joskus lähimenneessä historiassa kokonaisenergiapolitiikkaa ajatellen. Siinä on ollut vähän sellainen molemminpuolinen kamppailun maku. Nyt tällä holdingyhtiöllä kenties, niin ainakin toivon, voidaan välttää tällainen tempoileva energiapolitiikka ja vastata tällä yhteisellä yhteisesti johdetulla holdingyhtiömallilla niin, että meillä todella on järkevä ja päämäärätietoinen energiapolitiikka, jolle perustan antaa valtioneuvoston eduskunnalle antama energiapolitiittinen selonteko ja eduskunnan siitä linjat kannanotot, johon liittyy myös laaja maakaasuputkiverkosto idästä länteen.

Tiedän, että siellä on kiinnostusta. Olen käynyt Ruhrgasin pääkonttorilla katsomassa heidän tulevaisuuden visioitaan energiapolitiikan osalta ja saanut täsmälliset selvitykset siitä, että kaasu on kuranntia tavaraa. Heillä ei ole koskaan ollut minkään näköisiä toimitusongelmia Venäjän kaasun kanssa, ei missään vaiheessa, ei tässäkin vaiheessa, kun välillä ovat Ivy-maat itsenäistyneet. Se pelaa päivittäin päivän hinnalla Düsseldorfissa. Siellä ostetaan tarpeitten mukaan, ja 30 prosenttia Saksan kaasusta tulee tälläkin hetkellä Venäjältä. Mutta he haluavat varmistaa sen, että on myös tämä toinen, pohjoinen vaihtoehto

vielä olemassa sen lisäksi, että heille tulee Afrikasta, heille tulee Pohjanmereltä, heille tulee Venäjältä monipuolinen verkko ja noin 8 000 kilometriä kaasuverkkoa on kaiken kaikkiaan rakennettuna, heillä on valmis infrastruktuuri.

Yhden asian tässä yhteydessä haluan vielä tuoda esille tästä IVO — Neste-järjestelystä. Ministeri Kalliomäki aivan oikein muissa taustaselvityspapereissa on todennut, että tällä yhtiömerkintä lähitulevaisuudessa on investointitarpeita 10—12 miljardia markkaa. OK, se on tavattoman suuri summa rahaa. Mutta kun olen Nesteen asioita 92 vuodesta seurannut jonkun verran läheltä, niin voin todeta, että tänä aikana Neste yksin yhtiönä on investoinut enemmän kuin tämän 10—12 miljardia markkaa. Eli siinä suhteessa raha ei ole järjestyttävän suuri, mutta kertaeränä esiteltynä se on mittava raha, ja varmasti näitä investointitarpeita on muun muassa maakaasuvoimaitosten rakentamisen suhteen. IVOhan on ilmoittanut halukkuutensa noin 1 000 megawatin kaasuvoimalan rakentamiseen, ja se vaatii tietysti investointirahaa.

Herra puhemies! Vielä yhteen asiaan lopuksi haluan puuttua, kun sekä ministeri Kalliomäki että ed. Rajamäki puheenvuoroissaan kiinnittivät huomiota valtionyhtiöitten yksityistämiseen ja sieltä saataviin tuloihin ja niiden käyttöön. Jokin päivä sitten hain sellaisen tilaston kauppa- ja teollisuusministeriöstä, missä oli luettavissa, paljonko edellisen hallituksen ja tämän hallituksen aikana valtionyhtiöt ovat yksityistämisoopperaatioissa saaneet niin sanottua riskipääomaa oman pääoman kasvattamiseksi ja paljonko toisaalta valtio on saanut. Se oli kutakuinkin 8 miljardia markkaa, noin 8 miljardia markkaa nämä yhtiöt ovat saaneet yksityistämisoopperaatiolla omaa pääomaa, riskipääomaa, jota valtio ei ole aikaisemmin kyennyt antamaan. Silloinkin, kun valtionyhtiöt jakoivat valtiolle liikevoitoistaan tulosta, se oli kutakuinkin samaa luokkaa, mitä valtio antoi osakepääomana takaisin valtionyhtiöille. Tämä on mahdollistanut sen, että valtionyhtiöt on voitu tavallaan kehittää.

Valtio vastaavasti on saanut muutaman vuoden aikana lähes 8 miljardia markkaa valtionyhtiöitten myyntituloja. Yksi poikkeus siellä oli: Kemira. Kemiran kaikki runsaat miljardi markkaa jäivät yhtiölle kokonaisuudessaan, ja valtio ei sieltä ottanut osuuttaan. Se meni Kemiran pääomataserakenteeseen ja yhtiön tilanteen parantamiseen.

Herra puhemies! Muutoin olen sitä mieltä, että valtionyhtiöitten myynnin tuloista pitäisi

kyllä keskustella, niin kuin ministeri toivoi, ja pitkäjännitteistä näkökulmaa saada. Osaltaan valtiovarainvaliokunta on tähän asiaan kiinnittänyt huomiota jo kahden talousarvion käsitteilyn yhteydessä. Valtiovarainvaliokunta on edellyttänyt ja eduskunta on hyväksynyt, että valtiоныhtiöitten myynnin tuloista tulee jatkossa ohjata infrarakentamiseen rahaa. Sen lisäksi, että myös teknologiaan ja korkeaan osaamiseen panostaminen on hallituksen linja, pitää panostaa myös sekä rautatiepuolelle että erityisesti maantietpuolelle, koska maantierahat ovat vähentyneet suurista kehittämishankkeista lähes 1 miljardi markkaa ja perustienpidon hankkeista 2 miljardia markkaa. Kuitenkin taloudellisen kasvun tilan vallitessa maantieliikenne kasvaa kaiken aikaa ja tieverkko rapautuu. Ja kun nyt on tulossa muun muassa telelaitos jollakin tavalla yksityistettäväksi, olisi hyvin luonnollista, kun se on tätä liikennepuolta, tosin teleliikennepuolta, että sieltä saatavia tuloja voitaisiin ohjata maantie- ja rautatieliikenteen tason parantamiseen.

Puolustusministeri T a i n a : Arvoisa puhemies! Halusin muutamia kommentteja esittää äsken minulle esitettyihin vastauspuheenvuoroihin, mutta salamannopea puhemies ehti antaa puheenvuoron jo ed. Laakoselle, mutta kommentointi käy nyt.

Ensinnäkin haluaisin todeta sen, että puolustuskyky ja puolustusvoimien ylläpito on tietysti tavallaan valtiollinen vakuutus ja selkänoja ja se on valtiollisen turvallisuuden tae. Se on myös tekijä, joka vaikuttaa siihen, minkälaisia päätöksiä valtakunta, itsenäinen valtio, voi tehdä. Se ei siis ole mikään irrallinen asia, jossa vain sotilaiden haavekuvien mukaan tehtäisiin päätöksiä, vaan se asettuu suureen kokonaisuuteen. Juuri tämä kokonaisuus ja nämä tavoitteet on eduskunnalle aikanaan esitetty. Nyt esitetään näiden tavoitteiden toteuttamisen yhtä osa-aluetta eli materiaalihankintojen rahoittamista.

Kun eduskunta nyt tulee rajaamaan tämän materiaalihankinnan yhdeltä osin toisenlaiseksi kuin suunnitelmat olivat, eletään sen päätöksen mukaan toteuttaen kuitenkin edelleen sitä tavoitetta, että valmiusyhtymät perustetaan ja että puolustuskykyä tehostetaan. Sotilaallisten asiantuntijoiden tehtävä on nyt katsoa, miten toteuttaminen näillä reunaehdoilla tapahtuu.

Kun ed. Laakso viittasi siihen, että nyt esimerkiksi hankittaisiin monitoimihelikoptereita ja tehtäisiin jonkinlainen kuljetus-taisteluhelikopteri, tästä ei voi olla kysymys. Ne ovat kaksi

eri asiaa. Mutta on elettävä näiden reunaehtojen mukaan ja huolehdittava siitä, että kuljetuskyky, jota näillä kopterihankinnoilla hankitaan, on toimivin mahdollinen näillä reunaehdoilla todellakin.

Ed. Lahtela pohdiskeli kilpailuttamiskysymystä ja kotimaisia hankintoja ja EU:n kilpailuttamisedellytyksiä. Puolustusvälinehankinnat eivät ole kilpailuttamisen piirissä, joten tältä osin asia ei vaikuta näihin päätöksiin. Sen sijaan tietysti meidän on katsottava, ettemme tee kalliita hankintoja, jos itse haluamme kilpailuttaa ja katsoa, mikä on järkevää, koska olemme vastuussa, niin kuin eduskunta on moneen kertaan korostanut, veronmaksajien varoista. Siinä mielessä on tietysti tarkkaan katsottava, miten hankintapäätökset aikanaan tehdään, mutta siitä listasta, joka eduskunnallekin on jaettu, joka liittyy valmiusyhtymien materiaalihankintoihin, suurin osa siitä materiaalista on valmistettavissa Suomessa. Siksi on erittäin tärkeää, että mahdollisimman paljon hankintoja nimenomaan kohdistetaan kotimaahan.

Ed. Elo totesi, ettemme tiedä, miten kehitetään varusmiespalvelusta. Hyvin kauas tulevaisuuteen ei tietysti kannata ennustaa nykyisissä oloissa, joissa muutokset ovat nopeita, mutta kyllä me nyt tiedämme sillä tähtäyksellä, joka tässä selonteossa on esitetty, mitä aiotaan tehdä. Ja niin kuin puheenvuorossani jo totesin, varusmieskoulutusjärjestelmää uudistetaan, palvelusajat uudistetaan ja koulutusta tehostetaan. Se on yksi osa tehostamiseen liittyvää uudistusta. Eli tehostaminen kaiken kaikkiaan on mielestäni yhteinen nimittäjä koko uudistukselle, josta nyt on kysymys.

Ed. A i t t o n i e m i (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Näimme äsken puhujakorkeella ed. Laakososen, entisen väkevän vasemmistolaisen, nykyisin salonkikelpoisen porvarin, (Naurua) jolle käy kyllä valtion omaisuuden myynti niin kuin tyhjää vain ja joka nykyisin hyväksyy myös sen kopteriteatterin, joka tässä salissa ja tämän talon piirissä on pyörinyt.

Te puhuitte siitä, että tämä hallitusryhmien tekemä sovinto oli aito muutos hallituksen esitykseen. Kuulkaa, ed. Laaksonen, tämä ei ollut mikään muutos. Tämä oli teatteria, jossa oli ensimmäinen näytös ja sitten vielä toinen näytös. Lopputulos tulee vuoteen 2006 mennessä olemaan täsmälleen sellainen, jota hallitus aikanaan ajatteli ja jota kenraalikuunta ajatteli. Tämä on vain teatteria, joka täällä tällä kertaa on tapahtu-

nut ja on tapahtumassa. Tiedätte varsin hyvin, että tämän 1,6 miljardin markan poistamisella näistä kehyksistä ei ole mitään merkitystä muuta kuin että se tekee asian poliittisesti entistäkin epäselvemmäksi.

Juuri tähän keskusta ei ole lähtenyt vaan nähtyään tämän tilanteen, mihin on ajaututtu tässä kenraalien teatterissa, keskusta on lähtenyt siitä, että asia pitää viheltää poikki, lähteä parlamentaarisen komitean valmisteluun sillä tavalla, että tälle salille aikanaan tuodaan valmiiksi pureskeltu esitys, jossa kaikki asian puolet ovat nähtävissä, jotta eduskunta voi tehdä järkevän päätöksen eikä tällä tavalla, että hypätään pimeään mereen, niin kuin tässä tapauksessa on sattunut, ja sitten pelataan teatteria sen päälle 1,6 miljardin markan edestä.

Keskusta on jälleen osoittanut vastuuntuntoisen poliittisen puolueen toimia, toisin sanoen lähtenyt siitä, että asia pitää selvittää, viheltää poikki, ettei lähdetä toiseen väitettyyn Hornet-seikkailuun, joka ei ollut sellaisenaan seikkailu vaan erinomaisen hyvä ja välttämätön päätös, jossa olosuhteet muuttivat tietysti taloudellista tilannetta, niin kuin ehkä tulevat muuttamaan tässä kopterikaupassakin aikanaan.

Ed. Elo (vastauspuheenvuoro): Puhemies! Toteaisin ensinnäkin, että ed. Laaksonen käytti kyllä väkevästi puheenvuoron. En ota kantaa siihen, oliko se porvarin puheenvuoro vai ei, mutta tosiasia on se, että ed. Laaksonen puhui myös ennusteista. Minun ennusteeni, ed. Laaksonen, jonka me näemme muutaman vuoden päästä, on että Suomen armeijalle hommataan myös taisteluhelikoptereita. Sataprosenttisen varma olen tällä hetkellä siitä. Sen takia näen tämän myös eräänä osana tätä peliä, mitä me nyt eduskunnassa käsittelemme.

Mitä tulee uhkakuviin, mihin ed. Laaksonen myöskin viittasi, niin kyllä jos kansan kanssa keskustele ja kun kansa lukee lehdistä, että nämä helikopterit tarvitaan maan johdon kaappauksen estämiseksi, kyllä kansanmiehet ja -naiset hymyilevät näille uhkakuville. Tämä on tosiasia. Ed. Laaksonen kyllä aivan oikein tähän viittasi.

Mitä tulee, ministeri Taina, kysymykseen asevelvollisuusarmeija kontra ammattiarmeija, aivan oikein varmasti lähivuosien suunnitelmat me tiedämme. Asevelvollisuusarmeijaa edelleen kehitetään, mutta kyllä me näytämme kovasti olevan menossa samaan suuntaan kuin Ruotsi ja Tanska. Ruotsissa enää 50 prosenttia ikäluokas-

ta suorittaa asevelvollisuuden, Tanskassa vain 25 prosenttia, joten ilmeistä on, että suunta Suomesakin on suurin piirtein sama.

Mitä tulee keskustan näkemyksiin, joita ed. Aittoniemi on itsekin monta kertaa todennut, voiko hän edes puhua keskustan ryhmän näkemyksistä, kun hän ei edes käy ryhmän kokouksissaan. Täällä ehkä kuitenkin ed. Lindqvist, joka on hyvin voimakkaasti puolustanut helikopterien hankkimista, parhaiten kuvaa keskustan peliä, mitä keskusta nyt pelaa tällä asialla. Ehkä ed. Lindqvist voisi käyttää puheenvuoronkin tässä yhteydessä, niin saataisiin todellisuus esiin.

Ed. Laaksonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Tunnen ed. Aittoniemen erinomaisena sanataitajana, mutta kyllä nyt oli aika onntto tuo vastauspuheenvuoro. Ette millään tavalla kommentoinut sitä, minkä puheenvuorossani toin esille, että keskustan ryhmän johto on sinänsä hyväksynyt sen ensimmäisen linjauksen, joka oli varsinaisessa talousarviossa, ja nyt on katkeroituneena, kun ei päässyt vaikuttamaan tähän sisältöön laisinkaan. On se merkittävä asia. Ettekö te luota ed. Saareen, joka on kopterityöryhmän jäsen, joka on keskustan eduskuntaryhmän puheenjohtaja? Hänhan pääsee vaikuttamaan. Hän saa kaikki selvitykset. Ennen kuin eduskunta päättää, keskustan ryhmä on tätä kautta mukana asiassa.

Mitä teatteriin ja ohjaukseen tulee, näytelmä Pirtua, pirtua näytellään Tampereella ja sen keskeisenä roolihahtona on ed. Aittoniemi. Toivotan menestystä hänelle siellä.

Ed. Rinne: Herra puhemies! Olen myöskin suurella mielenkiinnolla seurannut tätä keskustelua pitemmän aikaa. Jos olin silloin vähän tietämätön ja ymmärtämätön, kun koko ruljanssi alkoi, nyt täytyy sanoa, että Rinteen akan poika ei ymmärrä enää mitään. Siis kuljetuskopterit ilman suojausta! Se olisi vähän samaa kuin ruumisarkut, niin kuin hautajaissaatto tässä menossa. Eli nyt minä en käsitä tästä asiasta enää yhtään mitään, mutta käytän kuitenkin lyhyen puheenvuoron.

Jos on kysymys Nato-integraatiosta, josta ei ole toivottavasti kysymys, mutta jos on, sitten minä ymmärrän tämän oikein hyvin, siis oikein todella hyvin. Mutta vähän vaikea se on niellä, jos tässä härnätään ydinasevaltaa mahdolliseen ensi iskuun kriittisellä hetkellä. Sitten rupeavat kyllä selkäkarvat nousemaan pystyyn.

Jääkäriprikaatit ovat edelleen varustamatta, rannikkopuolustuksen ilmatorjunta on Maxim-konekivääritasolla, kertausharjoitukset ovat loppuneet käytännöllisesti katsoen kokonaan, mikä on maanpuolustuksen ylläpidon selkäranka. Rahapula. Kasarmit ovat rotankoloja ja talvijalkineista puutetta. Mielestäni tämä kopterihanke sillä tavalla tuntuu järjettömältä, että voitaisiin ostaa 20 000 kappaletta yhden miehen itohjuksia 1 miljardilla, jolla voitaisiin kai kaikki suurin piirtein toimintakunnossa olevat taisteluhelikopterit koko maailmassa pudottaa, ainakin ne, jotka puolen vuoden aikana kyettäisiin raahaamaan Suomen rajoille. Tämä pitäisi saada johonkin suhteeseen.

Sitten valtiojohdon kaappaus. Ei se ollut — tämä mies, kenraali Hägglund, puhuu leikkiä ihan tosissaan — mikään haksahdus. Olin joskus koti-isänä kaksi kolme vuotta Raumalla. Kaikki tietävät, että 4—5-vuotiaat poikaviikarit ovat aika poikia keksimään kaiken näköisiä kauhujuttuja ja todella mielenkiintoisia tarinoita, mutta komentajan tarina löi ne kaikki hiekkalaatikotarinat aivan kirkkaasti. Herra maata varjelle, ettei kriisejä lähialueille tulisi, jos nämä lausunnot ovat aivan tosiksi tarkoitettuja — toivottavasti eivät.

Sitten asiantuntemuksesta. Täällä on aika paljon sitä, kaikkikin vähän kovia asiantuntijoita me olemme tietysti, joka ainut itse tykönämme. Mutta armeijankin asiantuntemus on vähän niin ja näin. Esimerkiksi silloin, kun oli kesähyökkäys, kirjallisuus kertoo, että tiedusteluun ei uskotu ja joukot olivat Laatokan pohjoispuolella vaikka tiedettiin pitkän aikaa, mistä tulee todella kova kesähyökkäys, jossa sitten meni valtavasti ihmisiä, suomalaisia kaatui. Myös eräs everstiluutnantti heitettiin ulos armeijasta ennen talvisotaa. Hänet heitettiin sen takia, että hän oli sitä mieltä, että pitää panssarintorjunta-aseistukseen nimenomaan keskittää. Hän oli aivan oikeassa. Kaikki, joiden läheiset ovat olleet esimerkiksi Summassa, tietävät, mitä olisi todella tarvittu. Armeijan ylin kenraalijohto oli sitä mieltä, että siihen ei kannata satsata. Juuri sitä olisi tarvittu. (Eduskunnasta: Panssarilaivoja!) — Joo, ja panssarilaivat!

Kun asiantuntemuksesta puhutaan, puhutaan sitten kenraalien keskuudessa tai muiden, kannattaa olla hyvin varovainen. Niin olen minäkin tässä asiassa. On hyvin vaikea mennä oikein kovana asiantuntijana esiintymään myöskään kenraaleiden, niin raskaita virheitä tehtiin.

Sitten on mielenkiintoista sellainen pohdiske-

lu, jota olen yrittänyt, mistä tällainen innostus on tullut, kummallinen innostus. Minä en ole oikeastaan muuhun päätenyt kuin siihen, että isien ja esi-isien tunnelmat ovat ruvenneet kaukaisuudesta kuiskimaan. Näin on käynyt myös valtakuntaa johtavan kersantin, kapteenin ja kenraalien, kaikkien kohdalla. Siis tämä ei ole missään nimessä tarkoitettu millään lailla henkilöön käyväksi. Sitä minä en halua enkä niin sano. Mutta tässä on kolme herraa, jotka ovat tämän hankkeen henkisiä isä, sen me tiedämme tietysti kaikki tässä salissa: presidentti Ahtisaari, pääministeri Lipponen ja kenraali Hägglund. Nämä ovat ikään kuin hankkeen henkiset isät. Nämä kolme siinä minun ymmärrykseni mukaan ovat.

Presidentti Ahtisaaren isä oli sotilas. Hän on kasvanut siinä ilmapiirissä. Hän on kuitenkin inhimillisin tästä kolmen sotilasjuntasta ehdottomasti. Hänellä on myös inhimillinen tekijä olemassa. Mutta hän ei pidä kenraaleja kasarmilla. Presidentti Mauno Koivisto piti kenraalit kasarmilla todella eikä katsellut amerikkalaisia toimintaelokuvia vaan James Bond -elokuvia, siksi hän ajelikin Kultarannassa kaikilla härveleillä ja tällaisilla. Onneksi silloin ei ollut näitä koptereita. Mutta hän piti kurissa kenraalit, mitä nykyinen presidentti Ahtisaari ei tee selvästikään.

Sitten Paavo Lipponen. Hänen isänsä nousi hyvin korkealle kokoomuksen puoluehierarkiasa, Uuden Suomen aktiivinen asiamies. Ei varmasti ollut pasifistinen koti myöskään meidän pääministerillämme.

Mutta juntan aivan yksiselitteinen generaattori, ylivilkas generaattori, on tietenkin, eikä tätä tarkoiteta loukkaavaksi, kenraali Hägglund. Hän on se generaattori, joka tätä ruljanssia pyörittää. Hän aina häipy, kuten kunnon junttamies aina häipy näyttämöltä, kun tulee tiukka paikka, ja muut selittävät sitten hänen lausuntojaan. Mutta näinhän kaikki poliittisetkin junttamiehet tietenkin tekevät, ei tässä mitään ihmeellistä ole.

Oikeastaan minä annan ihan muutaman sanan toimittaja Marttalalle. Hän nimittäin valaisi mielestäni oikein hyvin, mistä on kysymys tässä yli-innokkuudessa, sanoisin ylivilkkäudessa. Toimittaja Marttala, elämäkerturi, kirjoittaa Hägglundista: Hänen isänsä oli valkoinen kenraali, eli myös hänellä on hyvin vahva tällainen tausta. Ne, jotka ovat nähneet tiukassa paikassa Hägglundin silmiin syttyvän teräksenlujan, peräänantamattoman ja pelottavan katseen, eivät unohda sitä ikinä. Minä en vain ymmärrä, mitä miehessä pitäisi pelätä. Sitten toimittaja Martta-

la jatkaa. Tämä on juuri se henkinen ilmapiiiri, josta tämä innostus tulee: "Metsän poikien hengessä rakennetun illallisen kohokohtana neljän leijonan kenraali saattaa kohottaa pystyssä päin maljan ja lausua: 'Kun sota surman, kuolon toi, tanner miesten verta joi, mut sankarien kunnian sai Suomi loistavan.'"

Vielä jatkan. Komentajan oma todistus, jonka hän kertoi itsestään: "Läksin yksin vaaralliselle matkalle tapaamaan Hizbollahin hengellistä päämiestä. Suuressa ja karussa huoneessa oli valtava ajatollah Khomeinin kuva. Sheikki myönsi, että oli väärin rangaista sotilaita politiikasta. Ehdotin hänelle, että hän toistaisi tämän perjantain rukouksissa. Hän lupasi näin tehdä ja teki-kin esittämäni mukaan. Siihen loppui pappien uhma."

E n s i m m ä i n e n v a r a p u h e m i e s
(koputtaa): Nyt, ed. Rinne, lisäbudjettiin!

P u h u j a : Kyllä, mielestäni on kysymys on siitä taustasta, jolla lisäbudjetti on tehty. Ehkä vielä sen verran jatkan, mistä innostus lisäbudjetin kopterihankkeeseen on tullut. Minä yritän mahdollisimman lyhyesti selvittää henkistä taustaa.

Hän myös otti kansalaissodan aloittamisen kunnian pohjalaisilta, ja se on kova paikka. Silloin tilausvaltuuksien myöntäminen on aivan pikkujuttu sen rinnalla.

Mitä kepu sitten tässä lisäbudjetissa pelaa? Kaksilla korteilla mielestäni. Samassa vaatekaupissa ovat suojeluskuntamanteli ja rauhan huivit. Minä toivoisin, että tässä vaiheessa, kun kopieriasia on käsitelty, haettaisiin Kremlistä pois se multa, jonka kepu sinne vei. Tarina kertoo, että se on otettu sellaisesta paikasta, jossa nuori Kekkonen kävi aamutarpeillaan.

E d. T i u s a n e n : Herra puhemies! On tietysti erittäin haasteellista parin kokeneen parlamentaarikon jälkeen puhua samasta asiasta. Tyydynkin nyt käsittelemään yhtä yksityiskohtaa näin aluksi.

Siitä huolimatta, että eduskunta on todella ampunut alas taisteluhelikoptereita, on todettu, että ne ovat valmiit nousemaan ilmaan aivan lähitulevaisuudessa. Ed. Pekkarisen, valtiovarainvaliokunnan puheenjohtajan mainitsema yhteissumma 7 148 miljoonaa markkaa on myös hyvä todeta. Se yksi miljardi, joka sinne vielä jäi tulevaisuuden pesämunaksi, on laskettava tähän kokonaissummaan. Tämän ajatuksen tueksi on

todettava se, että 500 miljoonaa siitä miljardista myös on poistettu eli se on otettu huomioon jo valiokunnan mietinnössä yhtä realistisena summana kuin muukin tästä kokonaispotista.

Eduskunta on tehnyt ihan oikeaa työtä sen takia, miksi se on koollakin täällä Arkadianmäellä, kun se on tähän asiaan puuttunut. Niitä väitteitä ja puheenvuoroja, jotka olemme kuulleet, jotka syyllistävät eduskuntaa hölmöilystä taikka turhasta, asiattomasta toiminnasta, ei voi pitää oikeina, vaan nyt todella eduskunta on aivan yleisen mielipiteenkin, käsityksen mukaan toiminut oikein, kun se tekee omaa työtään eli nimenomaan vaikuttaa niihin asioihin, joita tässä maassa tapahtuu. Toisenlaista kritiikkiä, jota eduskuntaa kohtaan on vuosien mittaan kohdistettu, voi pitää ihan oikeudenmukaisena, kun todetaan, että se on kumileimasin tai liikaa ilman omaa tahtoa ja omaa uskallusta ja omaa työtä.

Nyt ollaan toisella linjalla, ja siitä toki todetkaamme yhdessä se, että olemme oikealla linjalla — mutta emme kyllin pitkällä. Mielestäni tässä on keskeinen kysymys. Tämä asia jää kuitenkin kansan kannalta, Suomen edun kannalta kesken, jos nyt pitäydytään ja jäädään tähän niin sanottuun valtiovarainvaliokunnan ja hallitusryhmien kompromissiin. Mielestäni tämä asia pitää siirtää päätettäväksi tulevien vaalien jälkeiseen aikaan, siis valmiusyhtymien tilausvaltuudet tulisi käsitellä vasta seuraavien vaalien jälkeen. Miksi näin? Sen vuoksi, että kansalaisilla olisi mahdollisuus ennen vaaleja käytävissä keskusteluissa, erilaisissa vaalikeskusteluissa, yleensä siinä ajassa, kun asiat ovat pinnalla ja ihmiset aktiivisia, sanoa sanansa tähän asiaan. Konkreettisesti se tapahtuisi äänestämistilanteessa, jolloin voitaisiin nostaa tämä asia esille, kuka on yleensä kopieriaselajin hankinnan puolesta tähän maahan ja kuka suhtautuu siihen taas kriittisesti. Tämä olisi toki sellainen vaaliteema, ed. Aittoniemi, jonka laatuksia on ollut erilaisia vuosien mittaan ja hyvin perustellulla tavalla.

Olemme kuulleet ja lukeneet, että nimenomaan valtiovarainministeriön puolelta ja suunnasta ollaan tuomassa ensi keväänä vaalien jälkeen hallitusohjelmapäätöksen erilaisia säästölietoja. Ne voivat olla 10 miljardin mittaisia, pienempiä tai suurempia. Mutta niiden vierellä olisi varsin asiallista olla tämä miljardin markan kopierihankinta ikään kuin samalla pöydällä valittavana säästökohteena eli niin, että siinä olisi mahdollisuus säästää aivan oikein ja konkreettisesti tämän maan kansalaisten verorahoja. Tämä on tämän vaatimuksen tausta, kun sanon, että val-

miusyhtymien tilausvaltuudet tulisi käsitellä vasta vaalien jälkeen. Näin ollen tämä asia olisi sitten aidosti sen ansaitsemalla tavalla ihmisten arvioitavissa.

Arvoisa puhemies! Lopuksi haluaisin vielä todeta tämän päivän keskusteluun sen, että ministeri Kalliomäki käytti täällä varsin positiivisia puheenvuoroja tästä lisätalousarvioon liittyvästä energiaosasta, ja se mielestäni vain pitäisi kiteyttää, että energiapolitiikassa ympäristölähtökohta on ensi sijainen. Kun vähänkään pitemmälle katsomme, luemme tämän päivän uutisia, niin tiedämme, että ei ainoastaan Kaakkois-Aasian saaristossa, vaan myös Amatsonaksella El Niño -ilmiö on aikaansaanut todelliset ympäristökatastrofit. Tähän ministeri viittasi tänään, kun hän puhui ja täällä keskusteltiin kasvihuonekaasupäästöistä ja niiden saamisesta Suomessakin vuoden 1990 tasolle.

Asuntorakentamisen puolentoista miljardin markan summa, joka käyttö on tällä hetkellä auki, on ratkaistava huhtikuun aikana ja nimenomaan niin, että se käytetään rakentamiseen kuluvan vuoden aikana ja vuosien 1998—1999 vaihteessa. Muuten rakentamista kohtaa notkahdus, jos tämä päätös vaikka myönteisenäkin tehdään vasta elokuussa. Kehä III:n ulkopuolella ei ole ylikuumenemista, käytettäköön se raha vaikka nimenomaan Kehä III:n ulkopuolella.

Ed. Lindén: Arvoisa puhemies! Valtiovainvaliokunnan mietintö noudattaa helikopterien tilausvaltuuksien osalta hallitusryhmien neuvottelujen tulosta, kompromissien kompromissia. Hallituspuolueiden eduskuntaryhmät neuvottelivat helikoptereista sovun, jossa annetaan valtuudet kuljetushelikoptereiden tilaamiseen. Nämä kuljetushelikopterit annetaan nimenomaan valmiusyhtymien käyttöön. Sovittu on myös, että tilausvaltuuksien supistaminen tässä lisäbudjetissa huomioidaan myös tulevissa budjettikehyksissä puolustusministeriön osalta.

Tähän ratkaisuun päädyttyäessä on täysin asiantuntijain mielipiteiden vastaisesti unohdettu saattohelikoptereiden hankinta. Valmiusjoukkojen varustelussa jäädään puolitiehen. Eduskunnan arvovalta ei ole tässä prosessissa nousut. Eduskunta käy juupas — eipäs-keskustelua siitä, millaisia helikoptereita Suomen puolustusvoimissa tulee olla. Mielestäni se ei ole meidän tehtävämme. Puolustuspoliittisen selonteon yhteydessä haluttiin koko eduskunnalle antaa mahdollisuus linjata puolustuspolitiikkaa. Nyt kun asiaa katsoo taaksepäin, en välttämättä ole va-

kuuttunut, että eduskunta on pystynyt arvovaltalleen sopivasti asiaa viemään eteenpäin.

Viime keväänä puolustuspoliittisen selonteon yhteydessä suomalaista puolustusstrategiaa linjattiin uuteen uskoon. Silloin erityisesti pohjois-suomalaiset asiantuntijat kyseenalaistivat valmiusjoukkoihin perustuvan strategian. Pohjois-Suomea ei mielestämme pystytä uudella linjauksella puolustamaan. Eduskunnan enemmistö kuitenkin päätti ja hyväksyi puolustuspoliittisen selonteon. Nyt vuotta myöhemmin sama eduskunta on vetämässä mattoa viime keväänä hyväksymältämme valmiusjoukkostrategialta. Liikkuvat joukot tarvitsevat välineet liikkuaan.

Itse henkilökohtaisesti olisin halunnut pitäytyä vanhassa puolustuspolitiikassa ja säilyttää Pohjois-Suomessa kolme prikaatia, mutta koska enemmistö oli toista mieltä, tyydyn ratkaisuun. Helikopterihankintoja olisin ollut valmis siirtämään, mutta jos päätös tehdään nyt, tehdään se sitten riittävässä laajuudessa.

Uskottavan puolustuksen ylläpitoon tarvitaan tehokkaasti toimivat puolustusvoimat. Puolustuksen ytimen muodostavat hyvin koulutettu varusmiesaines ja reservi. Tällä hetkellä reservin kertausharjoitukset ovat lähestulkoon loppuneet ja monet varuskunnan rappeutuvat peruskorjausmäärärahojen puutteessa, kuten ed. Rinne totesi.

Yhden uuden aselajin vahvistaminen ei saa kaataa muita aselajeja. Puolustusvoimat tarvitsee riittävät resurssit toimintoihinsa. Taloudellisen niukkuuden vallitessa myös Puolustusvoimien menoihin on puututtu. Edellisen eduskunnan hyväksymät Hornetit ovat tehneet piikin materiaalihankintoihin, mutta toimintamäärärahat on leikattu minimiin.

Doktriini uskottavasta puolustuksesta vaatii riittävät resurssit. Muihin Pohjoismaihin verrattuna Suomessa käytetään vähemmän voimavaroja puolustusvoimien ylläpitämiseen, vaikka uhka Suomen itärajalla on varmasti suurin. Nyt vuoden 98 lisätalousarvion yhteydessä eduskunta haluaakin päättää Puolustusvoimien kehyksestä ensi vuosituhannen puolella.

Mielestäni se on valtuuksien ylittämistä. Meidän tehtävänä on ensi syksynä päättää ensi vuoden budjetista ja uusi eduskunta päättää siten tulevien vuosien osalta. On kosmetiikkaa, että me tässä linjaamme tulevien eduskuntien ratkaisuja. Tässä yhteydessä helikopteritilausvaltuudet tulisikin pitää täysin erillään muusta puolustusbudjetista. Tilausvaltuuksien pienen-

täminen ei anna aiheutta puolustusministeriön budjettikehyksien leikkaamiseen, vaan säästyvät varat materiaalihankinnoissa olisi kohdennettava Puolustusvoimien perustoimintojen ylläpitämiseen ja kehittämiseen.

Arvoisa puhemies! Pohjoissuomalaiset eivät ole vakuuttuneita valmiusjoukkojen mahdollisuuksista puolustaa maatamme kriisin syttyessä. Helikopterikeskustelua kuunnellessa on jäänyt mielikuva, että Pohjois-Suomen puolustukselle ei anneta samaa painoarvoa kuin ennen. Olen kuitenkin sitä mieltä, että meidän olisi tullut antaa riittävät valtuudet Puolustusvoimille valmiusjoukkojen materiaalihankintoihin.

Tämän surullisen puolustuspoliittisen linjausprosessin jälkeen, joka alkoi puolustuspoliittisesta selonteosta ja päättyy tällä viikolla helikopterien tilausvaltuuksista päättämiseen, on syytä kysyä, onko aika uudelleen avata keskustelu puolustuslinjausistamme. Uskottavan puolustuksen on mielestäni oltava uskottavaa.

Ed. A u l a : Arvoisa puhemies! Katson että valmiusyhtymien tilausvaltuudesta ei tule päättää tämän lisäbudjetin yhteydessä. Perustelen asiaa neljällä eri näkökohdalla, jotka perustuvat keskustan valtiovarainvaliokuntaryhmän esittämään vastalauseeseen.

Ensinnäkin, hallituspuolueiden ryhmäpuheenjohtajien tekemä sopimus helikopterihankinnoista on osoittautunut valiokuntakuulemisenkin perusteella erittäin epäselväksi. Esimerkiksi siitä, miten ja milloin sopijat katsovat sopimuksen alentavan Puolustusvoimien määräraha-kehyksiä, ei ole syntynyt yksimielisyyttä. Mietinnöstä voi hyvin havaita, että niin sanottujen saattohelikoptereiden tilaamatta jättäminen ei vaikuta ensi eduskuntakauden, vaan vasta vuosien 2003—2007 istuvan eduskunnan aikana. Tällä päätöksellä siis käytännössä sidotaan juuri tulevan eduskunnan kädet. Jos taas saattohelikoptereiden tilaamatta jättämisellä perustellaan sitä, että Puolustusvoimien määrärahoja tulisi vähentää tulevan eduskunnan aikana, siis ensi eduskuntavaalien jälkeen, niin silloin tavallaan tullaan kaksin verroin hankalampaan tilanteeseen, koska silloinhan vähennykset on tehtävä Puolustusvoimien toimintamenoista, jotka ovat tähänkin asti olleet liian niukat.

Toiseksi, sopimuksen lopputulos on ristiriidassa eduskunnan enemmistön puolustusselonteossa hyväksymän puolustusstrategian kanssa. Keskustalla oli tästä alun perin vähän erilainen näkemys. Epäroimme varuskuntien lakkautta-

mista lähinnä pohjoisesta Suomesta siinä määrin kuin hallitus niitä esitti. Kuitenkin eduskunnan enemmistö tällaisen kannan otti ja lähti siitä, että valmiusyhtymät perustetaan ja niiden liikkuvuutta parannetaan. Puolustusvaliokunta omassa lausunnossaan onkin todennut, että valmiusyhtymien tilausvaltuus ja siihen olennaisesti liittyvä helikopterihankinta ovat toiminnallinen kokonaisuus. Uudet valmiusyhtymät menettävät merkityksensä, jos niiden liikkuvuudesta ei kyetä huolehtimaan.

Asiantuntijakuulemisessa puolestaan kävi selvästi esille, että saattohelikopterit ovat valmiusyhtymien tosiasiallisen liikkuvuuden kannalta hankinnan kiinteä osa. Eräskin asiantuntija toteasi, että tavallaan ilman saattohelikoptereita on samanlainen tilanne, kuin meillä olisi henkilöauto, jossa ei olisi lainkaan ajovaloja, eli sillä voi ajaa kyllä hyvin päivällä, mutta ei pimeällä. Ryhmäpuheenjohtajien sopimuksessa ei arvioida lainkaan sopimuksen valinnasta seuraavia puolustusstrategisia uudelleenlinjauksia. Pidän tätä tilannetta erityisesti Pohjois-Suomen näkökulmasta jonkin verran ristiriitaisena.

Kolmanneksi se, että lisätalousarviossa myönnettävällä tilausvaltuudella ei hankita saattohelikoptereita, merkitsee valtiovarainvaliokunnan puolustusjaoston saaman selvityksen mukaan, että hankittavat kuljetushelikopterit on varustettava tehokkaammalla omasuojajärjestelmällä. Tällä on myös kustannusvaikutuksia. Tämä nostaa niin sanotusti tilauksen yksikköhintaa, jos näin voi sanoa, näiden nyt tilattavien helikoptereiden osalta. Asian käsittelyn omaperäisyyttä kuvastaa sekin, että tämän asian toteamisen hallituspuolueiden edustajat halusivat mietinnöstä poistaa.

Neljänneksi, hankinnan siirtämistä jatkovalmisteluun puoltaa sekin, että valtiontalouden näkymät 2000-luvun alkupuolelle ovat epävarmat. Korkeat virkamiehet ovat jo julkisuudessa esitelleet jopa 20 miljardin markan säästötarpeita tulevan eduskunnan toimikaudelle. On siis selvää, että tuleva hallitus ja eduskunta joutuvat linjaamaan 2000-luvun alun määräraha-kehukset eri ministeriöille, puolustusministeriö mukaan lukien, hyvin niukoissa oloissa. Olisi kovin valitettavaa, jos Puolustusvoimien sisällä mahdollisten säästö- ja leikkaustarpeiden myötä joutuisivat taas joustamaan toimintamenot eli henkilöstö, varusmieskoulutus ja kertausharjoitukset.

Mielestäni tämä on kaikkein tärkein ja painavin peruste siihen, että tästä hankinnasta päättäminen olisi parasta siirtää kokonaan tulevan

eduskunnan ja hallituksen ratkaistavaksi. Nythän sen kädet sidotaan ja päätöksenteko näiden niin sanottujen saattohelikoptereiden osalta joka tapauksessa siirretään tulevalle eduskunnalle.

Näistä syistä lopputulos on hyvin ristiriitainen. On parempi, että valmiusyhtymien tilausvaltuus palautetaan jatkovalmisteluun. Nykyinen niin puolustusstrategian kuin helikopterihankinnankin kannalta sekava lopputulos ei ole eduksi suomalaisten maanpuolustustahdon eikä myöskään Puolustusvoimien tulevaisuuden kannalta.

Nykyinen tilanne on osaltaan tulosta myös siitä, että hallitus ei alun alkaen perustanut puolustuspoliittista selontekoa, lähinnä tarkoitan sen valmistelutyötä, laajapohjaiseen parlamentaariseen valmisteluun, vaan lähinnä erilaisten asiantuntijatyöryhmien työhön. Sen seurauksena poliittisten päättäjien sitoutuneisuus uuteen puolustuslinjaukseen on osoittautunut heikoksi. Epäselvän tilanteen takia tähän asti hyvänä pysynyt kansalaisten myönteinen suhtautuminen Puolustusvoimiin uhkaa sekin rapautua.

Hyviä esimerkkejä tärkeistä kansallisista hankkeista, joita on toteutettu onnistuneesti parlamentaarisen valmistelun kautta, ovat esimerkiksi perustuslakien uudelleenkirjoittaminen ja kodifointi tai vaikkapa koululakiuudistus. Minusta näistä hankkeista voisi hyvin ottaa esimerkkiä juuri siinä, että valmistelu tehdään laajapohjaisesti, jolloin keskustelua voidaan käydä eri eduskuntaryhmien ja puolueiden piirissä. Tämähän ei tietenkään mitenkään estäisi sitä, että työn lopputulos sitten tuodaan eduskuntaan.

Eli näen, että laajapohjainen parlamentaarinen valmistelu esimerkiksi toimikunnassa tai komiteassa ja sen jälkeen selonteon esittäminen eivät olisi olleet millään tavalla toisiaan pois sulkevia, vaan näen, että valmistelun laajapohjaisuuden kautta nimenomaan sitoutuneisuutta uusiin linjauksiin olisi saatu paremmin aikaiseksi. Tällä hetkellä tilanne on sillä tavalla erikoinen, että vaikka eduskunnan enemmistö on linjaukset hyväksynyt, niin kuitenkin se nyt käytännössä tekee niiden kanssa ristiriitaisia johtopäätöksiä lisäbudjetin osalta. Myös se keskustelu, mitä on käyty Suomen turvallisuuspolitiikan tulevaisuudesta Nato-jäsenyyden osalta, osoittaa, että kovin vahvaa tämä sitoutuminen ei ole ollut.

Ed. Zyskowiec (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Ed. Aula arvosteli hallituspuolueiden ryhmäpuheenjohtajien sovintoa

tässä asiassa hyvin ristiriitaiseksi, mutta ristiriitainen oli tässä yhteydessä lähinnä ed. Aulan puheenvuoro kuten muidenkin keskustalaisten esiintyminen helikopteriasiassa.

Ensin ed. Aula puheenvuorossaan arvosteli sitä, ettei tässä yhteydessä päätettykään näiden niin sanottujen saattohelikoptereiden hankkimisesta ja hän vertasi sitä erään asiantuntijan tavoin siihen, että hankittaisiin auto muttei siihen ajovaloja. Vähän ajan päästä ed. Aula kuitenkin antoi ymmärtää, että hänen mielestään ja ilmeisesti keskustan mielestä ei pitäisi hankkia helikoptereita armeijalle lainkaan, koska — ja tässä ed. Aula viittasi eräisiin korkeisiin virkamiehiin — näköpiirissä on mahdollisesti kovia budjettiin tehtäviä säästötarpeita ja siinä mielessä ei pitäisi mahdollisesti lainkaan hankkia näitä helikoptereita.

Ed. Aulan argumentointi oli juuri yhtä johdonmukaista kuin keskustan muu esiintyminen, kuten totesin. Ed. Jääteenmäki on moittinut hallitusta siitä, että hankitaan helikoptereita samaan aikaan, kun ei ole vanhuksille antaa sosiaalista turvaa ja hoitoa. Julkisuudessa ainakin ed. Saari, keskustaryhmän puheenjohtaja, taas moittii hallitusta ja hallitusryhmiä siitä, että tilausvaltuuksia eduskunnassa on lähdetty supistamaan ja saattohelikopterit ollaan tässä vaiheessa jättämässä hankkimatta.

Kysyn, ed. Aula, mikä keskustan kanta kopterihankintoihin oikein on. Jos te vastustatte leikkausta, jonka hallitusryhmien ryhmäpuheenjohtajat ja hallitusryhmät ovat sopineet, niin tuletteko huomenna yksityiskohtaisessa käsittelyssä ehdottamaan saattohelikopterirahan palauttamista lisäbudjettiin?

Ed. Saarinen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Aulan puheenvuoron johdosta haluan todeta, saavutettu neuvottelutulos ei ole sekava, se on ihan selvä. Asia piti ratkaista, nimenomaan se piti ratkaista. Jos se olisi jätetty kellumaan, silloin asiat olisivat olleet epäselviä ja epävarmoja pitkälti tulevaisuuteen. Hyvänä pidän sitäkin, että eduskunta käyttää valtaansa, ettei tämä ole sellainen postikonttori, jonka läpi vain kuljetetaan asiakirjat ja varustetaan eduskunnan leimalla.

Ed. Aula, mielestäni painotitte puheenvuorossanne turhankin voimakkaasti menettelytapakysymyksiä. Tuloshan ratkaisee, ja tulos on tässä tapauksessa selvä ja sellainen, johon voi sitoutua, olkoonkin että henkilökohtaisesti olisin ollut koko asian siirtämisen kannalla johtuen valtion-

talouden tilanteesta, mutta olen valmis myös kannattamaan saavutettua sovintoa ja yhteistä neuvottelutulosta.

Ed. Aul (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä tulos todellakin puhuu puolestaan. Mielestäni keskustelu, joka täällä on käyty, osoittaa, että ryhmäpuheenjohtajien sopimuksesta ei ole yksiselitteistä tulkintaa.

Ed. Zyskoviczille vastaisin, että monilla muillakin ministereillä on hyviä hankkeita, joille on perusteet ja jotka ehkä joskus tulevaisuudessa tehdään, mutta kuitenkin niitäkin harkitaan ja mietitään valtiontalouden kokonaisuuden puitteissa. Minusta helikopterihankinta on juuri sellainen. Kun valmiusyhtymät kerran on päätetty eduskunnan enemmistöllä perustaa, onhan ne jollakin tavalla varustettava ja niitten liikkuvuutta parannettava. Nyt kuitenkin liikkuvuutta parannetaan hyvin puolinaisesti eli tosiasiallisesti siirretään saatohelikopteripäätös tulevalle eduskunnalle.

Mutta koska Puolustusvoimien menot on harkittava koko valtiontalouden kokonaisuudessa, on perustellumpaa siirtää asian ratkaiseminen tulevalle eduskunnalle ja hallitukselle siinä yhteydessä, kun muidenkin ministeriöiden määräraha-kehitykset ratkaistaan, ja silloin katsoa, onko tähän hankintaan varaa.

Sen takia tulemme huomenna yksityiskohtaisessa käsittelyssä ehdottamaan, että tilausvaltuutta ei tässä vaiheessa myönnetä, vaan asia siirretään parlamentaariseen jatkovalmisteluun, jossa arvioidaan myös puolustusstrategian kokonaisuus ja valmiusyhtymien varustamisen suhde siihen sekä valtiontalouden tilanne 2000-luvun alkuvuosina.

Ed. Lindqvist: Arvoisa herra puhemies! Keskityn puheenvuorossani pääasiassa puolustusministeriön pääluokan arviointiin, koska valtiovarainvaliokunnan sivistys- ja tiedejaostossa sekä sosiaali- ja työjaostossa käsitellyt asiat eivät sisältäneet ristiriitaisuuksia, vaan ne on käsitelty hyvässä yhteisymmärryksessä.

Sen verran kuitenkin totean opetusministeriön hallinnonalasta, että kun käsitelimme sivistysjaostossa vuoden 98 varsinaista talousarviota, edellytimme, että valtion vammaisten koulujen ja ammatillisten erityisoppilaitosten taloudellista ja toiminnallista tilannetta seurataan ja selvitetään siten, että vammaisten lasten ja nuorten koulutusmahdollisuuksia heikentävä tilanne voidaan korjata kevään 98 aikana.

Nyt voin todella todeta tyydytyksellä, kuten myös sivistysjaostossa totesimme, että äänemme on kuulunut ja hallituskin on huomannut, että täältä puuttuu toimintamäärärahoja. Nyt on lisätty valtion oppilaitosten toimintamenoihin 17,4 miljoonaa markkaa, josta määrärahasta 11,85 miljoonaa markkaa on tarkoitettu käytettäväksi vammaisten lasten koulujen ja ammatillisten erityisoppilaitosten toimintamenoihin.

Puolustusministeriön osalta hallituksen esitykseen sisältyy 7 748 miljoonan markan valmiusyhtymien tilausvaltuus, jonka maksut ajoittuvat vuosille 1999–2006. Valmiusyhtymät, jotka sisältyivät aiemmin hyväksyttyyn valtioneuvoston selonteeseen, edellyttävät liikkuvuuden lisäämistä, ja siten esitetyt helikopterihankinnat ovat perusteltuja.

Turvallisuuspoliittisen selonteon mukaan ”suursodan uhan väistyminen ja paikallisten selkkausten vaara ovat muuttaneet sodan kuvaa”. Euroopan unioni, Venäjä ja Nato ovat Euroopan turvallisuuskehityksen keskeiset tekijät. Ne ovat kaikki muutostilassa ja vaikuttavat turvallisuuteen ja vakauteen Suomen lähialueilla Pohjois-Euroopassa ja laajemminkin. Nato on muuttumassa pelkästä kollektiivisen puolustuksen järjestöstä laajan turvallisuuspoliittisen yhteistyön ja vakauspolitiikan välineeksi koko Etyjin alueella. Naton yhteistyö ulkopuolisten kumppaneiden kanssa kehittyy muun muassa rauhankumppanuusohjelman PfP:n ja yhteistyöneuvoston Nacc:n puitteissa.

Puolustusratkaisu on Suomen turvallisuuspolitiikan keskeinen osatekijä. Myös turvallisuuspoliittisen selonteon mukaan vallitseissa olosuhteissa Suomi tukee parhaiten Pohjois-Euroopan ja koko Euroopan vakautta pysyttelemällä sotilasliittojen ulkopuolella sekä kehittämällä turvallisuusympäristönsä nähden uskottavaa puolustusta. Vastuullisuutta isänmaan tulevaisuudesta on puolustuksen kehittäminen mahdollisesti huononevan turvallisuuspoliittisen tilanteen varalle. Puolustuksen suunnittelussa on siis varauduttava myös pahimman varalle. Toimintaympäristön ja yhteiskunnan kehittymisen myötä on siis luonnollista tarkastella teknologian tuomia mahdollisuuksia puolustusmäärärahojen puitteissa.

Toimintavalmiutemme on oltava sellaisella tasolla, että kykenemme erilaisessa tilanteessa selviytymään kaikista uhkatekijöistä, olipa kyseessä painostus, yllättävä strateginen isku tai laajamittainen hyökkäys. Lisäksi on kyettävä esittämään lähialueillamme mahdollisesti syntyvien

kriisien vaikutusten ulottuminen Suomen maa-
perälle. Puolustuspoliittisen selonteon mukaan
armeijan toimintaa tehostetaan, mikä merkitsee
muun muassa Maavoimien liikkuvuuden lisää-
mistä, johtamisjärjestelmien kehittämistä ja tuli-
voiman lisäämistä. Lisäksi Puolustusvoimien ke-
hittämisessä panostetaan koulutukseen ja laa-
tuun. Koulutusajathan on jo muutettu selonteon
esittämällä tavalla.

Puolustusvoimien on osallistuttava muiden
hallintokuntien tavoin säästöihin, ja siksi toimin-
nan tehostamisesitykset ovat tarpeellisia myös
talouden näkökulmasta. Asiantuntijalausunto-
jen perusteella esitetyt helikopterihankinnat ovat
toiminnallinen kokonaisuus, jota ei voi pilkkoa
muuttamatta hankkeen perusteluja. Esitetty heli-
kopterihankinta on tarkoitettu mahdollista-
maan kullekin valmiusyhtymälle noin kom-
panian kokaisen osaston ja tärkeiden asejärjes-
telmien siirrot. Ilman helikoptereiden mahdollis-
tamaa liikenopeuden kasvattamista menettä-
ä valmiusyhtymäkonsepti uskottavuutensa ja sa-
malla tärkeän ennalta ehkäisevän taisteluarvon-
sa.

Helikoptereita tarvitaan riittävän liikkuvuu-
den saavuttamiseksi valmiusyhtymille. Helikop-
tereiden käyttö mahdollistaa toiminnan käynnis-
tämisen nopeasti ja tärkeimpien joukkojen ryh-
mittämisen keskeisille alueille joustavasti. Heli-
koptereita käytetään aluevalvontaan, tieduste-
luun, liikekannallepanon suojaamiseen tärkeim-
pien perustamiskeskusten alueella sekä joukko-
jen kuljettamiseen. Mikäli vihollinen suorittaa
strategisen iskun, valmiusyhtymä rajoittaa ja tor-
juu maahanlasku-, maihinnousu- tai erikoisjouk-
kojen operaatioita. Strategisen iskun torjunta-
tehtävissä helikopterilla voidaan kuljettaa patal-
joonan pääosat, tiedusteluosia, viesti- ja johta-
misyksiköitä sekä pieniä tulivoimaisia osastoja.

Puolustusvaliokunnan saaman selvityksen
mukaan torjuntahävittäjillä ei voida eliminoida
hyökkääjän taisteluhelikoptereita. Niiden ai-
heuttamaan uhkaan voidaan vastata vain omilla
saattohelikoptereilla, jotka on varustettu riittä-
villä asejärjestelmillä. Jo pienikin määrä saatto-
helikoptereita pakottaa saadun selvityksen mu-
kaan vastustajan ottamaan ne huomioon, ja siten
niillä on ennalta ehkäisevä vaikutus.

Helikoptereita on myös mahdollista käyttää
rauhan aikana etsintä- ja pelastustehtävissä sekä
erilaisissa kuljetus- ja valvontatehtävissä.

Helikoptereilla on myös merkitystä rauhan-
ajan koulutuksessa. Koulutuksessa tärkeä tavoite
on kantahenkilökunnan ja varusmiesten har-

jaantuminen helikopterien taistelutekniseen ja
taktiseen käyttöön sekä joukkojen harjaantumi-
nen toimimaan vihollisen helikoptereiden vaiku-
tuspiirissä. Koulutus antaa myös mahdollisuu-
den kansainvälisiin kriisinhallintatehtäviin läh-
teville saada kokemusta toiminnasta helikopte-
reiden kanssa.

Aivan liian vähälle on keskustelussa jäänyt
helikopterihankinnan työllisyyttä lisäävä merki-
tys puolustusvälineiteollisuudellemme sekä
muulle yritystoiminnalle. Hankintojen edelly-
tykseksiän on asetettu ulkomaista osuutta vastaavat
täydet vastaostot. Esitetty tilausvaltuus
pitää sisällään useita hankintoja, joissa kotimai-
nen puolustustarvikeiteollisuus voi olla tarjoaja-
na joko yksin tai yhteistyössä ulkomaisten yritys-
ten kanssa.

Tilausvaltuudet on sopeutettu puolustushal-
linnossa valtiontalouden vaatimuksiin, joten
mielestäni on käsittämätön hallituspuolueiden
käynnistämä farssi tilausvaltuuksien käsittelyn
yhteydessä. Ilmeisesti hallituspuolueiden edusta-
jat ovat saaneet vaalipaniikki-nimisen taudin,
niin päätöntä on kaikille suomalaisille tärkeän
turvallisuus- ja puolustuspolitiikan käsittely ol-
lut.

Asian käsittelyn yhteydessä kansanedustajat
ovat haukkuneet kenraalit, puolustusministerin
ym. tahot. Tärkeää olisi huomata näiden tahojen
toteuttavan tasavallan presidentin ja hallituksen
esityksiä. Eduskunnan tehtävänä on luonnolli-
sesti arvioida näitä esityksiä, mutta odottaisi rea-
alisia perusteluja eikä populismia määräraho-
jen osalta. Puolustusministeriön budjetissa ole-
via määrärahoja ei käytetä muiden hallintokun-
tien hyväksi, vaan niillä ostetaan muita, korvaa-
via puolustushankintoja, jotta annettu tehtävä
Suomen puolustuksen hoitamiseksi voitaisiin to-
teuttaa.

Ehkä tämä haukkuminen on helpottanut
omaa oloa mutta ei muuta toiseksi sitä asiaa, että
liian heikosti ovat monet edustajat paneutuneet
jaettuihin tietoihin vuosien varrella, jos valite-
taan, ettei ole tarpeeksi tietoa. Jokainen kansan-
edustaja saa tietoa jaetun materiaalin ja valio-
kuntakuulemisten lisäksi niin paljon kuin tahtoo
pyytää. Ne edustajat, jotka aidosti vastustavat
puolustusvoimien kaikkinaista kehittämistä aat-
teensa pohjalta, ovat toimineet erinomaisesti
oman tavoitteensa puolesta. Jokaisessa maassa
on armeija, oma tai vieras. Sotilaallista tyhjiötä ei
juuri tunneta.

Ilmestellen niitä edustajia, jotka ylpeilevät
eduskunnan lisänneen arvovaltaansa tällä seka-

sotkuisella esityksellä, josta hallituspuolueiden edustajat jakavat kilvan eri tulkintoja. Missä te olitte silloin, kun äänestimme tämän vuoden budjetin käsittelyn yhteydessä suurten valtion-osuuksien leikkauksista, jotka ovat merkinneet opettajien lomautuksia, vanhusten hoidon ja terveydenhoidon järjestämisessä ongelmia? Kenen joukoissa seisotte, veljet ja sisaret vasemmalla? Olisitte silloin nousseet barrikadeille ihmisten jokapäiväisten tarpeiden puolesta meidän kanssamme.

Näen Suomen turvallisuuden ja maanpuolustuksen yhteisenä asiana, ei hallitus- tai oppositio-kysymyksenä, ja näen tärkeänä Suomen puolustuspolitiikan kehittämisen. Suomessa ei todellakaan rehennellä puolustusmäärärahoilla, jotka ovat noin kolmannes Ruotsin puolustusmäärärahoista. Kaikessa muussahan meillä verrataan naapurimaahan, joten vertailu sallittakoon myös näiltä osin.

Olen ollut helikopterihankintojen kannalla puolustusministeriön määrärahojen puitteissa. Hallituspuolueiden ryhmien puheenjohtajien tekemä kabinettisopimus ei vastaa asiantuntijavaliokunnan eli puolustusvaliokunnan lausuntoa hallituksen esityksestä, ja valtiovarainvaliokunta on tehnyt hallituspuolueiden epäselvien sopimusten perusteella mietinnön, joka saattaa johtaa kalliimpaan ja heikompaan puolustusratkaisuun, joten hankinnat ja puolustusstrategian kehittäminen sekä turvallisuuspolitiikkamme linjat on syytä käydä läpi parlamentaarisessa jatkovalmistelussa paremman ja selkeämmän lopputuloksen saamiseksi.

Ed. K u o p p a : Herra puhemies! Ed. Lindqvistin puheesta kuului kaiku menneisiin aikoihin, telaketjujen kolinaan. Hänelle eivät ne tunnu riittävän, vaan tarvitaan Hornetien huminan lisäksi vielä taivaalle pörräävät ja jyrisvät helikopterit. On aika erikoista, että samassa puheenvuorossa vaaditaan lisää aseita ja samalla myös, että pitäisi huolehtia kuntalaisten ja tavallisten pienten kansalaisten tarpeista. On tietenkin hyvä, että kansalaisetkin muistetaan, mutta on syytä muistaa se, että varmaankaan rahoja ei molempiin tarkoituksiin sillä tavalla riitä kuin ed. Lindqvist esitti.

Jo tämän vuoden varsinaiseen budjettiesitykseen sisältyneen suuren asetilausvaltuuden vaiheet osoittavat, että eduskunta voi halutessaan ottaa ohjat käsiinsä ja että kansanedustajien tehtävänä ei voi olla vain hallituksen esityksen kuuliainen tukeminen. Budjettiin ja lisäbudjettiin si-

sältyneiden lähes 8 miljardin markan asetilausvaltuuksien hyväksyminen ei sujunut normaaliin tapaan läpihuutojuttuna. Nyt valtiovarainvaliokunta esittää, että 7,7 miljardin markan tilausvaltuudesta otetaan pois 1 600 miljoonaa, jolloin tilausvaltuuden suuruudeksi tulee 6 100 miljoonaa markkaa. Tilausvaltuudesta poistetaan taisteluhelikopterit tai niin sanotut saattohelikopterit. Sen sijaan 2,2 miljardia markkaa käytettäisiin kuljetushelikoptereiden hankintaan. Myöhemmin helikoptereiden aseisiin ja tukijärjestelmiin tulee uusi miljardin markan tilausvaltuus.

Valiokunta toteaa tarkoituksiksi, että tilausvaltuuden supistaminen otetaan huomioon tulevissa budjettikehyksissä puolustusministeriön pääluokassa. Nämä ovat askelia oikeaan suuntaan, mutta monta kysymystä jää kuitenkin leijumaan vielä ilmaan, kuten nämä helikopteritkin. Valtiovarainvaliokunta ei ota kantaa siihen, hankitaanko saattohelikoptereita tulevaisuudessa, ja korostaa, että nyt tehtävä päätös ei sido jatkossa. Kun näin erikseen todetaan, ladon ovi jätetään selälleen auki taisteluhelikoptereiden ostamiselle tulevina vuosina. Tämä jättää huonon maun ratkaisuun. Ettei vain taisteluhelikoptereista luopuminen olisi jonkinlainen aprillipila, sillä huomennahan on aprillipäivä.

Joka tapauksessa näyttää siltä, että kuljetushelikopterien hankinta on vain päänavaus, jolla tullaan myöhemmin perustelemaan uusia aseostoja. Puolustusvaliokunta toteaa, että kuljetushelikopterien käyttö edellyttää ainakin paikallista ja ajallista ilmaylivointia. Tästä toteamuksesta onkin lyhyt matka saattohelikopterien tarpeen perusteleamiseen. Samassa sävyssä ovat asiasta puhuneet kenraalit.

Ministeri Taina ja myös ed. Lindqvist perustelivat helikopterihankintaa muun muassa työllisyysperustein, niin että vastaastoilla voidaan työllistää ihmisiä. Asevarustelu on kallein tapa työllistää ihmisiä, työttömiä työntekijöitä. Se on aivan varmasti kallein tapa, millä pyritään ihmisiä työllistämään. Supistettukin asetilausvaltuus on kaikkien aikojen toiseksi suurin Hornet-hävittäjien jälkeen. Jos oletetaan, että yhden työntekijän vuotuinen palkkakustannus kaikkine sivukuluineen on 200 000 markkaa, asetilausvaltuus vastaisi 31 000:tta henkilötyövuotta. Jos se jaetaan tilausvaltuuden maksuvuosille eli kahdeksalle vuodelle, voitaisiin kahdeksan vuoden ajaksi palkata esimerkiksi terveyden ja sosiaalipuolen töihin yli 4 000 työntekijää lisää. Mielestäni sillä voitaisiin työllistää ihmisiä ja ihmisten turvallisuutta, perusturvaa lisää. Terveydenhoi-

dossa ja sosiaalihuollossa on monin paikoin huutava henkilöstöpula, joten tällainen varojenkäyttö olisi hyvin järkevää. Sitä paitsi silloin miljardeista palaisi noin puolet valtiolle, kunnille ja sosiaaliturvarahastolle takaisin verotuloina. Nyt sen sijaan, kun ostetaan helikoptereita, joka vuosi tarvitaan satoja miljoonia helikoptereiden käyttökustannuksiin ja ylläpitoon.

Puolustuspoliittiseen selonteokoon sisältyviä asehankintasuunnitelmia on yritetty vähätellä sanomalla, että määrärahat alenevat lähivuosina, tai esittämällä keinotekoisia prosenttilaskelmia. Tosiasia kuitenkin on, että suunnitelmaan sisältyvät lähes 30 miljardin markan materiaalihankinnat ovat erittäin suuri sijoitus sellaisiin kohteisiin, jotka eivät välittömästi palvele kansalaisten hyvinvointia. Tätä summaa voidaan aivan hyvin verrata niihin leikkauksiin, joita viime vuosina on tehty sosiaaliturvassa tai joita valtiovarainministeriön supervirkamiehet nyt piirtelevät seuraavalle vaalikaudelle. Sitä paitsi suunnitelmassa eivät näy indekseistä ja valuuttakursien muutoksista syntyvät lisämaksut, jotka nostivat Hornet-hävittäjien hinnan suunniteltua paljon korkeammaksi ja joiden vuoksi asemäärärahat ovat tänä vuonna ennätystasolla. Suurten, uusien ja kalliiden asejärjestelmien käyttö ja kunnossapito nielevät myös paljon rahaa, jolloin syntyy paine tinkiä henkilöstömenoista ja varusmiesten ylläpidosta.

Herra puhemies! Valmiusyhtymien ja helikopterihankintojen yhteydestä Suomen Nato-yhteyksiin on viime aikoina paljon keskusteltu. Julkinen salaisuus alkaa olla, että uusilla asejärjestelmillä ja Puolustusvoimien rakennemuutoksella haetaan Nato-yhteensopivuutta sekä organisaatiossa että tekniikassa. Monet asiantuntijat ovat tästä viime aikoina kirjoittaneet ja puhuneet. Tätä uutta suuntausta puolustuspolitiikassa on myös kummasteltu ja ihmetelty. Esimerkiksi Pekka Visuria hämmentävät puheet "suurvaltojen ammattimaisten interventiojoukkojen taistelutavan matkimisesta", kuten hän kirjoitti taanoin Aamulehdessä.

Tutkija Arto Nokkala puolestaan arvelee, että valmiusyhtymillä "halutaan näyttää, että meillä on Naton ja Yhdysvaltain kanssa yhdenmukainen käsitys tulevaisuudesta". Eurooppa-ministeri Norrback totesi vain muutamia päiviä sitten olevan enemmän todennäköistä kuin epätodennäköistä, että Suomesta tulee näköpiirissä olevassa tulevaisuudessa Nato-jäsen. Puolustusvaliokunnan puheenjohtaja Lamminen taas sanoi, että Nato-jäsenyys on vain papin aamenta-

vaille. Siten meillä on varsin vahvoja perusteita epäillä, että Nato-jäsenyydelle luodaan edellytyksiä ja että sitä valmistellaan muun muassa helikopterihankinnoilla.

Herra puhemies! Mielestäni valmiusyhtymien tilausvaltuudesta pitäisi luopua. Hanke on aivan liian kallis, kun otetaan huomioon ne puitteet, joissa sosiaaliturvaa ja julkisia palveluja on jouduttu viime vuosina puolustamaan. Valmiusyhtymien perustamiseen liittyvää puolustuspoliittisen ajattelun muutosta ja Nato-kytkentää ei ole riittävän hyvin perusteltu.

Ed. U o t i l a : Arvoisa herra puhemies! Vaikka tiedän, että kyseisen jaoston puheenjohtaja, ed. Apukka tulee myöhemmin puuttumaan asunto- ja rakennustoimen osuuteen tässä lisäbudjetissa, en malta olla silti ottamatta esiin sitä, mitä valtiovarainvaliokunta aivan oikein ja perustellusti pontena esittää. Kysymys on 1 500 miljoonan markan korkotukilainojen myöntämisvaltuuksista ja niiden aientamisesta. Huomenna alkaa huhtikuu, ja valiokunta edellyttää, että huhtikuussa tehdään päätös 1 500 miljoonan markan erän käyttämisestä jaksottaen se siten, että se tulee käyttöön tulevalle syksy- ja talvikaudella. Tämä on erittäin tärkeää rakennusalan työttömyyden vähentämiseksi ja se on erittäin tärkeää sen huutavan asuntopulan helpottamiseksi, jota erityisesti kasvukeskuksissa joudumme kokemaan. (Ed. Aittoniemi: Mistä asuntopula johtuu, onko ed. Uotila miettinyt sitä?) — Kovasti on mietitty, ed. Aittoniemi.

Sitten paljon puhuttuun helikopterihankintaan. Täällä on tänäänkin syytetty eduskuntaa farssin rakentajaksi ja sekoilijaksi, kun se on ensimmäisen kerran moneen vuosikymmeneen ottanut sille kuuluvan vallan ja käyttänyt sitä suhteessa asehankintoihin. On meillä sitten aikaisemmin ollut parlamentaarisia komiteoita tai muita valmisteluelimiä, niin vaikka en ole eduskunnassa aikaisemmilla kausilla ollutkaan, tietooni on saatettu, että kyllä ne hankinnat täällä ovat aika lailla läpihuutojuttuina kenraalien esittämässä muodossa menneet, kuten viime kaudella surullisen kuuluisa Hornet-hankintakin.

Eduskunta teki aivan oikein jättämällä hyväksymättä valmiusyhtymien tilausvaltuuden tämän vuoden varsinaisen budjetin yhteydessä ja vaatimalla siihen perusteltuja, tarkennettuja lisäselvityksiä. Viime kevään puolustuselonteon yhteydessä täällä keskusteltiin paljon muusta. Puhuttiin varuskuntien lopettamisesta, ja rohkenen jopa väittää, että ne aktiivisimmat edustajat, jot-

ka kantoivat huolta erinäisten varuskuntien lopettamisesta, eivät välttämättä kantaneet huolta taustalla olevasta rakennemuutoksesta ja valmiusryhmien perustamisesta. Kyllä huoli oli omasta asuinalueesta, omista äänestäjistä ja niistä kielteisistä vaikutuksista, mitä kiistatta on sellaisella paikkakunnalla, jolla varuskuntatoimintoja ajetaan alas.

Kaiken kaikkiaan koko puolustuksemme rakennemuutos jäi aika huonolle arvioinnille siinä yhteydessä. Ei toisaalta asetettu kovin laajasti kyseenalaiseksi rakennemuutoksen tarvetta. Onko meillä tarvetta pitää esimerkiksi kenttäarmeijaa kriisin varalta yli puolen miljoonan miehen vahvuutena, 540 000:na? Voitaishinko, niin kuin nyt on suunnitelmat, pärjätä 430 000 miehellä ja vastaavasti myös pienentää rauhanajan armeijan kokoa?

Kun ministeri Taina ja hallitus asettivat helikopteriryhmän tammikuun alkupuolella, työryhmä rupesi selvityksiä käsittelemään ja jos jossain vaiheessa tuli sellainen käsitys, että tämä helikopteriryhmä nyt on sellainen markkinointiporukka, joka omissa taustaryhmissään, eduskuntaryhmissään ja puolueissaan kauppaa tämän helikopterihankkeen, niin omalta osaltani ei ainakaan näin käynyt ja kriittisyyteni oikeastaan sen informaation perusteella vain lisääntyi.

Täällä pidin 19.2. lähete keskustelussa minulle harvinaiseen tapaan parikymmenen minuutin puheenvuoron, jossa tämän kriittisyyteni perustelin, ja se kriittisyys kohdistui, niin kuin silloin paikalla olleet hyvin muistavat, kolmeen pääseikkaan: maan talouden tilaan, puolustuksen uskottavuuden tarpeisiin ja myös tänäänkin esillä olleeseen Nato-kytkentään. Meidän on todella muistettava puolustuksenkin osalta, mikä meidän maamme talouden tila lähivuosina ja lähivuosikymmeninä on. Meille tulee erilaisia paineita esimerkiksi väestön ikääntymisen johdosta, kun meillä 20 vuoden kuluttua on kaksi kertaa niin paljon yli 65-vuotiaita kansalaisia kuin tänään. Mitä se merkitsee palvelutarpeelle, mitä se tarkoittaa huoltosuhteen kannalta ja niin edelleen? Sen lisäksi verotuksen harmonisoinnin takia menetämme valtaosan 7 miljardin alkoholiverotuloista, lainojen leimaverotulot, noin miljardi markkaa, ja niin edelleen.

Ahtaavat tulevat raamit olemaan jatkossa, ja silloin puolustuksenkin osalta on päästävä pienempiin lukuihin. On saatava alenevalle suunnalle puolustuksen bruttokansantuoteosuus, mutta myös budjettiosuus. Jos meidän budjettikehyksemme jatkavat noin 200 miljardin vuosit-

taisella tasolla tästä pitkällekin eteen päin, niin kuin nyt on päätetty 190 miljardin pintaan, niin pitkälle kuin budjettikehysvuosia on sovittu vuoteen 2003 asti, niin täytyy muistaa, että siinä budjettipöydässä on kaikkina näinä vuosina yksi pysyvä syömämies ja se on valtion velanhoitomenot, jotka viimeisenäkin kehysvuotena ovat vielä 27 ja puoli miljardia. Silloin kaikkien muiden siivujen on oltava ohuempia, kun muistetaan vielä paineet, mitä esimerkiksi sosiaalipuolella ikärakenteenkin muutoksen takia tulee.

Mitä tulee puolustuksen uskottavuuteen, niin puolustuksemme uskottavuushan on perustunut yleiseen asevelvollisuuteen, koko maan kattavaan aluepuolustusjärjestelmään ja erittäin tehokkaaseen ilmavalvontaan ja ilmatorjuntaan. Täällä on tänäänkin muun muassa ed. Lindqvistin lainatessa suoraan selvitystekstejä kerrottu, että nykyinen ilmapuolustuksemme ei pysty torjumaan taisteluhelikoptereita. Vasta-argumentina esitän uuden lainauksen. Tämä on minusta aika tärkeää, koska se on kuitenkin puolustusvoimain komentaja Gustav Hägglundin suoraa sanomaa maanpuolustuskurssin avajaisissa 10.11.97. Hän arvioi nimittäin 2000-luvun ilmapuolustuksemme kykyä:

”Uusien torjuntahävittäjien taktinen taistelukyky ase- ja suojajärjestelmien on maailman huipputasoa ja voimme laskea kykenevämmemme sodassa ainakin ajallisesti ja paikallisesti saavuttamaan ilmaherruuden. Voimme lähteä siitä, että tärkeissä toimintavaiheissa esimerkiksi vastahyökkäyksiä suoritettaessa maavoimien joukkoja kyetään tehokkaasti suojaamaan ilmauhkaa vastaan. Viime aikoina hankitut ilmatorjunnan alue- ja kohdetorjuntaohjukset parantavat osaltaan ilmasuojaa varsinkin strategisen iskun torjunnassa.”

Kun näin valoisan kuvan antaa puolustusvoimain komentaja meidän ilmavalvonnastamme, ilmatorjunnastamme ja ilmasuojastamme suhteessa nimenomaan strategisen iskun torjuntaan ja Maavoimien tukemiseen, niin minä en näe ratkaisevana sitä, onko meillä 10–15 huippuunsa aseistettua taisteluhelikopteria lisäämässä puolustuksemme uskottavuutta. Se uskottavuus muodostuu ihan muista tekijöistä.

Täällä on keskusteltu siitä, mitä on sitten sovittu, kun onnellisesti asiat niin kulkivat, että saatiin aikaan reilu keskustelu ja hyvin laajasti alettiin kritisoida tätä helikopterihanketta, ennen kaikkea kyseenalaistamaan taisteluhelikopterien tarvetta. Kun itsekin olin siinä neuvottelussa, missä ryhmäpuheenjohtajat asiasta päätti-

vät, ja täällä muun muassa ed. Kuoppa viittasi tähän kolmanteen kohtaan, onko sidottu tulevien päättäjien käsiä tällä sopimuksella, niin näin ei todellakaan ole, emmekä sitä pysty tekemään. Seuraavat hallitukset, seuraavat eduskunnat muovaavat tietysti puolustuspolitiikkaa ja tekevät myöskin hankintoja. Mutta poliittinen viesti on tältä eduskunnalta minun mielestäni selvästi annettu.

Tässä sopimuksessa todetaan: "Nyt tehty päätös ei ota kantaa mahdolliseen saattohelikoptereiden hankintaan tulevaisuudessa, joten tilausvaltuuksien käyttö ei saa johtaa päättäjien tulevaa harkintavaltaa rajoittaviin sitoumuksiin muun muassa mahdollisten saattohelikoptereiden hankinnan osalta." Tällä haetaan juuri sitä, ettei nyt tehdä kuljetushelikoptereiden, niiden koulutusjärjestelmien, huoltojärjestelmien, tukentumisyjärjestelmien ja muiden osalta sellaisia hankintoja, jotka automaattisesti pakottaisivat myöskin myöhemmin taisteluhelikoptereiden hankintaan. Elikkä tällä juuri kielletään tällaisen kytkennän tekeminen. Totuus on kuitenkin se, että tulevat päättäjät ovat siinä mielessä itsenäisessä asemassa, että voivat arvioida puolustuksen tarpeita uudelleen.

Kaiken kaikkiaan henkilökohtaisesti ja myöskin vasemmistoliiton ryhmän puolesta voin olla tyytyväinen, että täällä syntyi kapina tässä asiassa ja näin radikaalisti ensimmäisen kerran vuosikymmeniin puututtiin puolustusmenoihin. Tämä mahdollistaa sen, että puolustusmenojen budjettiosuus myöskin, kun sopimuksen henki toteutetaan, alenee pysyvästi alle 5 prosentin tasolle vuosittaisista budjettimenoista. Se on silloin siitä isosta kakusta pois ja enemmän jää jaettavaa muihin tarpeellisiin menokohteisiin, kun puolustusmenoja pysyvästi myös lasketaan.

Ed. Lahtela: Arvoisa herra puhemies! Nythän käsitellään lisätalousarviota ja eittämättä kyllä kaikkein kuumien kysymys on tämä asevarustelu. Tässä on hyvä käydä arvokeskustelua siinä mielessä, mitä tämä tarkoittaa kokonaisuudessa ja mitä se tarkoittaa tulevaisuudessa. Meillä on kuitenkin tiedossa se aikaisemmin jaettu raami, jotta neljän vuoden aikana vielä joka vuosi Suomi velkaantuu lisää, taitaa vielä vuonna 2002 olla 6 800 miljoonaa velan kasvu. Sehän tarkoittaa, että kun tulee uusi eduskunta, hallitusneuvotteluissa joudutaan päättämään siitä, millä tavalla tämä saadaan katkeamaan. Tietysti onhan sekin yksi mahdollisuus, että velan kasvua

ei katkaista, vaan velkaannutaan hamaan tulevaisuuteen jatkuvasti.

Mutta uskoisin niin, jotta toivon mukaan tulevissa vaaleissa nousee tänne järkeviä talousihmisiä ja sosiaalisia sellaisia vielä kaiken lisäksi, jotta he talouden laittavat kuntoon. Sehän tarkoittaa, että jostakin on säästettävä tai hankittava lisätuloja. Ensinnäkään hirveisiin säästöihin ei ole enää varaa, vaan sosiaaliturvaverkko alkaa olla jo aika repaleinen. Silloin tarvitaan lisää rahaa, silloin pitää etsiä ne, keillä on varaa maksaa ja niiltä otetaan. Silloin porvaripuoleltakin pitää löytyä sellaista tahtoa, että otetaan rikkailta, vähän sellaista Robin Hood -ajattelua. Muuten tämä homma kyllä ajetaan karille.

Yksi juttu tähän liittyen on tämä tavallaan järjestömyys tässä vaiheessa sitoa tulevien hallitusten, tulevien eduskuntien käsiä. Lisätalousarviossahan ei panna penniäkään itse hankintaan, vaan annetaan lupaus semmoisesta, josta ei tiedetä, mitä se tulevaisuudessa tarkoittaa. Ei tiedetä, mitä tapahtuu. Entä jos talous netkahtaa alaspäin, niin kuin on todennäköistä, kun katsoo historiaa? Hyvin pitkään tällainen korkeasuhdanne ei ole koskaan kestänyt, vaan tulee notko, jolloin se tarkoittaa taas huonompia aikoja. Nyt me sidomme kädet myös tämän puolustusbudjetin osalta sillä tavalla, että meillä on tässä raamit, että kentsut saavat hankkia näitä koptereita ja kaikkia muita kaluja vähän yli 6 miljardin edestä. He sanovat, että meillä on tällainen valtuutus, sitä tämä kai tarkoittaa. He voivat tehdä paperit ja sopimukset valmiiksi, monien vuosien tilaus-sopimukset, että sieltä tulee kamaa tämän verran, eikä eduskunnalla ole mitään mahdollisuutta tähän vaikuttaa, sen verran menee rahaa, vaikka sosiaaliturvan puolta jouduttaisiin kuinka leikkaamaan tai muuta tekemään. Siinä mielessä tämä on aika kova juttu.

Kun todennäköisesti tämä eduskunta tulee kuitenkin hankkimaan niitä koptereita, niin yksi vaihtoehto on, että otetaan niitä venäläisiä, kun venäläisethän ovat meille velkaa. Eiköhän niihin nyt eurooppalais-amerikkalais-suomalaisin insinöörivoimin saada ne Naton ohjaussysteemit sopimaan sinne kojelaudan alle, mitkä ne mahtavat ollakin, hoidetaanko niitä satelliitista käsin, mutta luulen, että sen verran meillä viisautta löytyy täällä, jotta se hoituu. Sitten sellaisia arjalaisia kuskeja sinne, jotta taistelutahtoa riittää, koska varmaan tässä sotaan ollaan varustautumassa. Ainakin kun tässä puheita kuuntelee, niin hirveitä strategioita luodaan, mistä vihollinen tulee ja miten hyökätään ja miten puolustaudutaan.

Tästä asiantuntemuksesta vielä, kun näitä papereita viikonlopun yösydämet olen selannut, kun ei oikein muulloin ole joutanut. Jotenkin tästä puuttuu semmoinen logiikka. Tässä väitetään semmoisia asioita, että ilman saattokoptereita, taistelukoptereita eivät nämä kuljetuskopterit pärjää millään. Sitten tehtiin tämä, mikä on hyvä juttu, että eduskunta nousi takajaloilleen. Omaa eduskuntaryhmää pitää kiittää siitä, jotta semmoinen tahto siellä löytyi, että voitiin vähän vielä nipistää valtuutta. Kuitenkin eduskunta otti tässä tahdon käsiinsä. Mutta sinnehan jäi niin paljon rahaa, jotta nyt kun niitä katsotaan, niitähän saa, jos 50 miljardia maksaa kappale, (Ed. Elo: Miljoonaa!) 44 kappaletta. Alun perinhan oli tarkoitus hankkiakin 20–30 ja sitten taistelukoptereita 9–15. Nyt sillä rahalla saa sen kappalemäärän. (Ed. Elo: 50 miljoonaa, ed. Lahtela!) — 50 miljoonaa maksaa yksi, anteeksi, jos vahingossa innostuin liikaa, kun kopterit jyrää tässä päälle, niin pakostihan tässä sekottuu puhekin. Eihän se ole kuin pilkkuvirhe vain.

Nyt on siitä kysymys, kun meillä on 6 180 miljoonaa koko valmiusyhtymien varustamiseen, että sitä minä en vielä oikein ministeri Tainan puheesta kuullut, hankitaanko nämä uudet ohjukset kuljetuskopterien alle niistä kopterirahoista, mitä siinä on 2 000 miljoonaa, vai tulevatko ne sen päälle olevista varoista. Kuitenkin siinä jää kenraaleille hyvin vapaa, väljä tulkinta, minä verran hankitaan. Sehän voi olla, jos oikein hyvästi osataan tinkiä, että niitähän voi tulla, niin kuin ed. Laakso totesi, vaikka 70:kin maksimissaan, jotta kamaa kyllä alkaa riittää tässä.

Minä olen käsittänyt, että kaikki nämä ovat kuitenkin jollakin tavalla ihmisten tappamiseen liittyviä välineitä. Niitä voidaan ja niitä pitää käyttää siviilikäytössä, totta kai. On se nyt järjetöntä, jos niitä ei voida käyttää siviilikäytössä. Mutta on tässä nyt aika ihmeellinen juttu, koska kun katsoo tilastoja, niin porukkahan vähenee Suomenmaassa jatkossa, että nyt sitten yllättäen tarvittaisiin useita kymmeniä kuljetuskoptereita sairaankuljetuksiin. Ainakin ambulanssiskit jäävät kyllä työttömäksi tämän jälkeen, kun koptereilla haetaan. Voi tietysti olla, että kun yksityistievarat otetaan pois eikä teitä kunnosteta, niin Suomessa pääsee vain koptereilla kulkemaan. Se voi olla tulevaisuudenkuva, jotta ei tarvitse enää teitä kunnostella.

Siinä mielessä ainakin minä suhtaudun hyvin varauksellisesti tähän. On arvokeskustelun paikka, mitä muuta tällä rahalla saa. Joku on laskenut, mitä koulurakennusten saneerauksiin pitäisi

laittaa: tällä hetkellä ensi vuoden toiveet ovat noin 2 miljardia markkaa. Miksei laiteta kouluja kuntoon, se antaisi työtä valtavasti. Meillä on sairaanhoidossa, niin kuin täällä on todettu, puutteita. Sosiaaliturvassa on puutteita, koska köyhiä on kuulemma 30 000, jotka näkevät nälkää tässä maassa. Onhan minusta hävytöntä, että me lähdemme tekemään uutta asejärjestelmää. On turha kenenkään kinata siitä, jotta tämä ei olisi ihan uusi systeemi. Meillä on 10 kopteria, hankitaan, jos tarvitsee, uudet niiden tilalle, mutta ei lähdetä hulluttelemaan, niin kuin tässä ollaan menossa.

Sen takia toivon mukaan eduskunta sanoo vielä ei tälle ja käy kilpailemaan toisenlaisista asioista. Käydään kilpailemaan sellaisesta, että ei käytetä perusteena sitä, niin kuin meillekin on perusteltu, että Ruotsissa on tuon ja tuon verran, Norjassa tuon verran ja Venäjällä noin paljon, että olisi häpeä, kun meillä on vähemmän aseistusta. Eikö meidän pitäisi saada ajattelu niin päin, jotta kilpailtaisiin siitä, kenellä on vähemmän, kuka eniten vuodessa vähentää aseistusta. Tällaiseen ajatteluun uskoisin. Välillä oltiin jo menossa siihen suuntaan, että riisutaan aseita eikä lisätä. Nyt kaikki vain hönkii siihen suuntaan, että kamaa pitää saada lisää ja mahdollisimman tappavia aseita ja paljon ja nopeasti kulkevia ja kaikki tähtää kuitenkin ihmisten hävittämiseen.

Ed. Lapintie: Arvoisa herra puhemies! Tämän lisäbudjetin yhteydessä on selkeästi eniten puhuttu puolustusministeriön tilausvaltuudesta. Vaikka lisäbudjettiesitykseen sisältyy kiellettyä suuria fuusioita, jotka esimerkiksi vaikuttavat pitkälle tulevaisuuteen, niin siitä huolimatta pidän kyllä itse perusteltuna keskustelua, joka on erityisesti keskittynyt helikopterihankintaan ja valmiusyhtymien tilausvaltuuksiin. Eriyisesti sen vuoksi, kun tätä ratkaisua tehdään, että sitä ei tehdä vain tälle ja ensi vuodelle, vaan todellakin on kyse tilausvaltuuksista, jotka ulottuvat vuoteen 2006 asti.

Aikaisemmissa puheenvuoroissa ja varsinkin tänään kuulluissa keskustan puheenvuoroissa on syytetty kansanedustajia ylipäättänsä poukkoulostusta ja päättämättömyydestä. En muistakaan, mitä kaikkia sanoja on käytetty, mutta on kritisoitu sitä, että kansanedustajat eri eduskuntaryhmistä ovat uskaltaneet arvostella helikopterihankintaa. Kuitenkaan kyse ei ole ollut soutamisesta eikä huopaamisesta, vaan osa meistä on päinvastoin jo viime syksystä alkaen pitänyt Puolustus-

voimien alun perin liki 8 000 miljoonan markan tilausvaltuutta selkeästi ylimitoitettuna. Valitettavaa vain on ollut se, että tätä selkeää vastustusta ei ole haluttu hyväksyä Puolustusvoimien piirissä. Valitettavasti myöskään hallituksen piirissä ei ole ymmärretty, miten vakavaa vastustus on ollut.

Erityisesti tämän vastustuksen vuoksi helikopterien tilausvaltuudet otettiin pois jo viime syksynä tämän vuoden budjetista. Perusteluna oli nimenomaan se, että mitään taetta määrärahan eteenpäin menosta ja hyväksymisestä eduskuntakäsittelyssä ei ollut. Ymmärtämystä uudelle helikopterijärjestelmälle on koko käsittelyn ajan tullut lähinnä keskustan ja ruotsalaisen kansanpuolueen keskuudesta. Kokoomuksenkin vastustus on ollut aika näennäistä. Ruotsalainen kansanpuolue, kuten tänään olemme ed. Bremerin esityksestä kuulleet, on ilmeisestikin aika raivoissaan siitä, että tähän on saatu joitakin rajoja ja myös pienennystä suureen summaan.

Lisäbudjettiesitys valitettavasti ei aikaisemmin esitettyä kritiikkiä ottanut huomioon ja sen vuoksi nyt asiaa on jouduttu puimaan aika perusteellisesti eri eduskuntaryhmissä, valiokunnissa ja edelleen täysistuntokäsittelyssä. Uuden aselajin hankintaa ja tämän järjestelmän luomista ja varsinkin sen kiireellistä aikataulua on perusteltu lähinnä sillä, että eduskunta hyväksyi jo puolustuspoliittisen selonteon, jossa helikopterit olivat mukana. Kuten monta kertaa täällä on todettu ja kuten me kaikki varmasti tässä vaiheessa jo tiedämme, helikoptereihin viitattiin yhdessä sivulauseessa. Valitettavaa mutta totta on, että harva kansanedustaja edes huomasi koko lausetta. Tämän vuoksi hankkeelle on täytynyt keksiä uusia lisäperusteluja. Niitä on Puolustusvoimien taholta tullut aina, kun suinkin vain on keksitty. Niitä on tuotu julkisuuteen aina kun muilta kiireiltä ehditty, ensin yhdessä vaiheessa ja ilmeisesti nyt sitten myöhemmässä vaiheessa vähän vaisummin valiokunnalle suoraan. Hupipalkinto on varmasti annettava sille perustelulle, jonka muistaakseni esitti Puolustusvoimien komentaja Hägglund, että kopterit tarvitaan kaapatun presidentin ja valtiojohdon pelastamiseksi. Tämäkään perustelu ei aiheuttanut sitä, että kritiikkittä olisi voitu mennä edelleen eteenpäin.

Todellisuudessa Puolustusvoimien osalta on ilmeisesti kysymys siitä, että aikataulullisesti kopteritoiveet on tuotu eduskuntaan nyt, koska aikaisemmin ei yksinkertaisesti ole kehdattu. Aikaisemman eduskunnan päätökset Hornet-hävittäjien tilausvaltuuksista ovat pitäneet armei-

jan tilausvaltuudet yläkantissaan koko ajan, ja siihen on sen verran realismia Puolustusvoimistakin löytynyt, että uusia aselajeja ei ole kehdattu tuoda Hornetien rinnalle ja lisäksi. Surullista on ollut se, että edellisen eduskunnan tekemät päätökset Hornet-hankinnoista ovat osuneet nimenomaan tämän eduskunnan aikakaudelle ja erityisesti taloudellisesti vaikeisiin 1990-luvun lama- vuosiin.

Kun viime vuosina joka kerta valtion budjetin yhteydessä on jouduttu keskustelemaan rahan riittävydestä, on keskusteltu valtion velasta ja sen suuruudesta. Totta onkin, että valtion velanhoidon korot nousevat kakkossijalle heti sosiaali- ja terveysmenojen jälkeen ja sen jälkeen vasta puhutaan koulutuksesta ja muista menoista. Totta on, että valtiolla on ollut velanhoidon vuoksi vaikeuksia ja siitä on aiheutunut kipeitä leikkauksia, jotka ovat kohdistuneet niin sosiaaliturvaan, terveydenhuoltoon ja opetustoimeen kuin melkein kaikkiin muihinkin sektoreihin. Samanaikaisesti ei kuitenkaan Puolustusvoimien menoja ole voinut leikata, ja syynä on ollut nimenomaan Hornet-tilaukset, jotka ovat sitoneet eduskunnan kädet.

Hävittäjäkauppojen purkamista ei valtiovarainministeriö kertaakaan ole esittänyt. Kun on esitetty muita leikkauslistoja, niin hävittäjäkauppojen purkamista siellä ei ole ollut, ja niiden läpiviemistä on pikemminkin pidetty sotakorvauksien maksamiseen verrattavana kunnia-asiana. Juuri tällainen suhtautuminen Puolustusvoimien osalta onkin hyvin valitettavaa.

Nyt, kun eduskuntaryhmät ovat tehneet muutoksia alunperin esitettyyn lisätalousarvioon, niin totta on, että summaa on pienennetty 6 148 miljoonaan markkaan, mutta sitä tosiasiassa, että kahden tulevan eduskunnan ja myös kahden tulevan hallituksen ja niiden tekemien budjettien kädet tulevat olemaan sidottuja, ei tämä leikkaus valitettavasti muuta.

Päätöksen yhteydessä valtiovarainvaliokunta aivan oikein on kirjannut ehtoja siitä, miten tilausvaltuutta saa käyttää. Täällä todetaan, että tilausvaltuuksien supistus kohdistetaan helikopterihankintaan siten, että tilausvaltuuksilla hankitaan valmiusyhtymien käyttöön kuljetuskoptereita. Sinänsä aivan paikallaan tämäkin lisäys. Kuitenkin myös samaisessa mietinnössä todetaan, että valtiovarainvaliokunta ei ota kantaa mahdolliseen saattohelikoptereiden hankintaan tulevaisuudessa ja nyt myönnettävien tilausvaltuuksien käyttö ei saa johtaa eduskunnan tulevaa harkintavaltaa rajoittaviin sitoumuksiin mah-

dollisten saattohelikopterien hankinnan osalta. Kummallista olisikin, jos täällä jotain muuta lukisi, koska jokainen eduskunta omalta osaltaan päättää siitä, hankitaanko helikoptereita vai eikö hankita ja minkä tyyppisiä ratkaisuja tehdään ja mihin rahaa pistetään. Tämä on luettavissa myös molempiin suuntiin, että tällä ei sen enempää estetä saattohelikoptereiden hankintaa kuin myöskään sidota käsiä niiden hankkimiseksi.

Ongelma on kuitenkin se, että jos lähdetään uuden aselajin luomiseen, niin taustaselvityksistä, joita kaikille kansanedustajillekin on toimitettu, selvästi käy ilmi, että tämä on vain yksi ensimmäinen askel uuteen järjestelmään, joka edellyttää ensi sijassa lisää kuljetuskoptereita ja samanaikaisesti myös saatto-taisteluhelikoptereita. Ilmeisesti siihen liittyvät vielä kolmantena elementtinä Hornet-hävittäjätkin, jotka pitävät siten ylempänä ilmatilaa valvonnassa.

Toisin sanoen, mikäli näiden tilausvaltuuksien myöntämiseen lähdetään, seurauksena on se, että järjestelmää on asiallisesti pakko kehittää ja viedä eteenpäin, vaikka samanaikaisesti tulevaisuuteen suuntaavat valtiovarainministeriön suunnitelmat menokehyksiksi lähtevät siitä, että esimerkiksi sosiaali- ja terveysministeriön menokehyksiä jatkuvasti supistetaan. Kun muutama viikko sitten käsittelyssämme olivat valtiovarainministeriön vuosien 1999–2002 menokehykset, niin sosiaali- ja terveysministeriön menot saivat suunnitelman mukaan pudota 43,7 miljardista markasta 41,6 miljardiin markkaan. Samanaikaisesti alunperin suunniteltiin, että Puolustusministeriön menot kohoavat 9,3 miljardista yli 10 miljardiin markkaan.

Tämä on hyvin syvälle käyvää yhteiskunnallista arvokeskustelua siitä, millä tavalla rahoja tulevaisuudessa suunnataan ja sidotaan. Tähän maailmaan, jossa valtionvelka edelleen kasvaa ja sosiaalisektorille, terveydenhuoltoon, koulu- ja opetustoimeen suunnataan leikkauksia, aina-kaan omassa päässäni en pysty yhdistämään tulevia eduskuntia sitovia hankintoja, vaikka kuinka todettaisiin, että helikopterilajeihin ei oteta kantaa ja tuleva eduskunta voi niistä tehdä uudelleen päätöksiä.

Valitettavaa on, että todellisuudessa, jos me nyt hyväksymme tilausvaltuudet, olemme asiallisesti myös silloin antaneet tuleville eduskunnille tiukat raamit siitä, millä tavalla puolustusmenoihin suhtaudutaan, puhumattakaan siitä että niitä yksityisoikeudellisia sopimuksia, joilla koneita hankitaan, eivät ilmeisestikään edes valtiovarainvaliokunnan jaostot pääse näkemään eikä

pystytäkään tarkistamaan, millä tavalla ne todellisuudessa pitkälle tulevaisuuteen käsiä sitovat.

Erityisesti pitäisin tässä vaiheessa tarpeellisenä käydä hyvin paljon perusteellisempaa arvokeskustelua kuin mitä tähän asti on käyty. Lähinnä olen kuullut sellaista arvostelua, että jos tätä päätöstä nyt ei hyväksytä vaan jos se hylätään, niin se asiallisesti tarkoittaa siirtoa, ja silloin esimerkiksi seuraavien eduskuntavaalien yhteydessä ei puhutakaan mistään muusta kuin siitä, millä tavalla asehankintoja pitää verrata vanhusten hoitoon. Voi olla, että tämä on jonkun mielestä kiusallista, mutta itse katson, että tämä on nimenomaan sitä poliittista keskustelua, jota meidän pitää käydä. Tällaisia uusia, pysyvästi menoja lisääviä toimintoja ei saisi tällä tavalla yrittää ujuttaa tuleviin valtion budjetteihin käymättä ensin kunnollista arvokeskustelua, johon myös kansalaisten pitää päästä osallistumaan ja suoraan vaikuttamaan.

Tämän vuoksi aion huomenna yksityiskohtaisessa käsittelyssä esittää jo aikaisemmin kirjallisesti jättämäni lisätalousarvioaloitteen, joka lähtee siitä, että tästä vuoden 98 lisätalousarviosta poistetaan valmiusyhtymien tilausvaltuudet ja että eduskunta ei hyväksy valtion vuoden 98 lisätalousarvioon Puolustusvoimille vuosille 1999–2006 osoitettua, alun perin 7 748 miljoonan markan suuruista tilausvaltuutta. Mikäli jollakin on vaikeuksia hyväksyä tätä poistamista, niin totuushan on, että poistamalla tämä portit jätetään pikemminkin auki uudelle arvokeskustelulle ja sille, että seuraava eduskunta voi asiaan ottaa uudelleen kantaa. Mutta jos tämä tilausvaltuus nyt hyväksytään, asia ei ole auki, vaan silloin on sidottu seuraavien kahden eduskunnan kädet.

Ed. R. Ojala: Arvoisa puhemies! Aluksi totean, että täytyy tuottaa pettymys kaikille niille, jotka ainakin tässä puheenvuorossa odottavat lisää ed. Tiusasen mainitsemia jälkipasifistisia orgasmeja. En nimittäin aio helikoptereista puhua mitään, täällä on niistä niin paljon asiantuntemusta muualla.

Sen sijaan, arvoisa puhemies, jo lähetekeskustelussa puhuin Näkövammaisten kirjaston puolesta. Asia on menossa aivan hyvään suuntaan, mutta sen jälkeen kun tämä lisätalousarvioesitys eduskunnalle annettiin, eräessä Pirkanmaalla ilmestyvässä isossa maakuntalehdessä oli iso kirjoitus kyseisestä asiasta. Siinä annettiin pitkälle sellainen kuva, joka ei ole kunniaksi eduskunnalle eikä politiikan tekijöille yleensääkään. Sen tekstin tekijä ilmeisesti ei ollut selvillä kaikista asiois-

ta. Haluan kerrata, mitä siinä asiassa on tämän talven aikana tapahtunut, jotta jostain saadaan oikea kuva siitä, että poliitikot kuitenkin siinäkin asiassa ovat jotain tehneet ja jopa saaneet aikaan.

Tältä kirjoittajalta oli unohtunut taikka hän ei tiennyt muun muassa sitä, että tämä kirjasto on siirtynyt valtiolle vuonna 77 ja sitä rahoitetaan vuosittain yli 20 miljoonalla markalla, tänä vuonna lopulta yhteensä noin 2,6 miljoonaa suuremmalla rahalla kuin vuonna 97. Pulma tosin on ollut olemassa, ja se johtuu lisääntyneistä postimakсуista. Edellinen hallitus sääti Postista liikelaitoksen, ja sitä kautta Postin maksut tulivat kirjastolle maksettavaksi, kun ne siihen asti olivat ilmaisia ja siitä on pulma aiheutunut.

Viime joulukuussa Näkövammaisten kirjastoyhdistyksen varapuheenjohtaja otti minuun yhteyttä ja varmasti vain siitä syystä, että olemme serkuksia ja kertoi tästä pulmasta. Siinä yhteydessä sovimme, että Kirjastoyhdistyksen johtokunta tulee tänne eduskuntaan kertomaan pulmansa niin, että kaikista eduskuntaryhmistä kutsuttiin paikalle edustaja. Näin tehtiin. Se oli hyvä tilaisuus. Kaikki ymmärsivät sen pulman hyvin. Saimme hyvää materiaalia, ja paikalla oli myös Postin hallintoneuvoston puheenjohtaja Antero Kekkonen, koska osittain pulma liittyy myös Postiin.

Tämän materiaalin, mikä siinä tilaisuudessa saatiin, välittömästi luovutin sekä opetusministerille että sivistysvaliokunnan puheenjohtajalle käytettäväksi ja ainakin osittain siitä syystä, että nämä lähetystöt täällä kävivät ja kertoivat pulmansa ja tieto meni ministerille, jossa hallituksen esityksessä on lähes 300 000 markkaa lisämäärärahaa Näkövammaisten kirjastolle.

Sen lisäksi käynnin jälkeen ed. Kekkonen teki asiasta kirjallisen kysymyksen, ed. Arja Ojala lisätalousarvioaloitteen. Näin asiaa on viety eteenpäin nimenomaan tässä talossa.

Sivistysvaliokunta on asiaa käsitellyt, ja valtiovarainvaliokunta on lopulta lisäbudjettiin antanut siitä seuraavan lausunnon. Lausunnon viimeinen kappale: "Valiokunta pitää välttämättömänä, että selvitetään Näkövammaisten kirjaston postimaksuihin tarkoitettujen määrärahojen riittävyyteen liittyvät ongelmat. Ne on ratkaistava niin, että kirjaston lakisääteinen tehtävä antaa lukemisesteisille mahdollisuus tiedonsaantiin, opiskeluun ja kirjallisuuden harrastukseen voidaan turvata." Siis mahdollisuus näihin kaikkiin voidaan turvata. Näin tämä asia on nyt menossa, ja tästä viimeisestä kappaleesta tulee eduskunnan pitää myös tulevaisuudessa kiinni ja huoleh-

tia, että näkövammaisille erinomaisen tärkeä asia, kirjasto ja sen tulevaisuus, voidaan turvata.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan toinen varapuhemies Törnqvist.

Ed. T y k k y l ä i n e n : Arvoisa puhemies! On hyvin paljon puhuttu eduskunnassa tänä päivänä meidän turvallisuus- ja puolustusasioistamme, ja kaikki muut kohdat lisäbudjetissa oikeastaan ovat jääneet aika vähälle huomiolle.

Mitä tulee puolustukseen, olen sitä mieltä, kun katselen historiaan taaksepäin, että kun aikoinaan Suomi oli sodassa, niin silloiset vastustajat, jotka vastustivat puolustusmäärärahoja, olivat ensimmäisinä vaatimassa sodan aikana, miksi ei ole riittävästi puolustustarvikkeita. Sanoisin vain, että niin kauan kuin tietynlainen järjestelmä Suomessa on, pitää myös eduskunnan ja päättäjien turvata kansalaisten turvallisuus puolustusmäärärahojenkin osuudelta.

Menen omaan pääluokkaani eli pääluokkaan 29, joka on opetusministeriön hallinnonala, ja kuten muutenkin lisätalousarviossa, valtaosa opetusministeriön pääluokan muutoksista johtuu tulopoliittisista ratkaisuista. Valtiovarainvaliokunta on kuitenkin kiinnittänyt huomiota kahteen erilliseen asiaan. Käsitellessään tämän vuoden valtion talousarvioesitystä aivan viime vaiheessa sivistys- ja tiedejaosto sai tietoonsa, että valtion oppilaitosten toimintamäärärahojen riittävyydestä todennäköisesti on tulossa ongelmia. Sen vuoksi eduskunta edellytti valtion vammaisten koulujen ja ammatillisten erityisoppilaitosten taloudellista ja toiminnallista tilannetta seurattavan ja selvitettävän siten, että vammaisten lasten ja nuorten koulutusmahdollisuuksia heikentävä tilanne voidaan korjata kevään 1998 aikana. Tässä lisäbudjetissa korjaukset on tehty, ja esitys sisältää 11,85 miljoonaa markkaa vammaisten lasten koulujen ja ammatillisten erityisoppilaitosten toimintamenoihin. Tällä lisäyksellä voidaan korjata näiden oppilaitosten rahoitustilannetta sekä mahdollistaa suunnitelmien mukainen kehitystyö. Lisäykset mahdollistavat myös Autismikeskuksen toiminnan jatkumisen.

Valiokunta kiinnittää huomiota valtion erityisoppilaitosten toiminnan muuttumiseen. Niitä ollaan kehittämässä muun muassa niin, että yksi oppilaitos hoitaa resurssikeskuksena yhden tai useamman vammaisryhmän koulutuksen laa-

jalla alueella. Jatkossa valtion vammaisten koulujen ja ammatillisten erityisoppilaitosten rahoitus tuleekin järjestää niin, että pitkäjänteinen toiminnan suunnittelu ja kehittäminen kouluissa on mahdollista. Tässä vammaisten koulutuskysymyksessä on vielä ongelmia sen johdosta, että siellä ei ole riittävästi suunnitelmallisuutta. Toivoisinkin, että nämä oppilaitokset voisivat nyt tarkkaan harkita toimintansa niin, että siellä säilyisi vammaisten oppilaitten tasa-arvoinen opiskelumahdollisuus. Se on sivistysjaoston ja valtiovarainvaliokunnan tarkoitus.

Toiseen asiaan ed. R. Ojala jo kiinnittikin huomiota, ja siihen valiokunta ja valtiovarainvaliokunnan sivistys- ja tiedejaosto puuttuivat. Kuumme asiantuntijoita Näkövammaisten kirjaston postitusmäärärahoissa. Tämä on ollut sellainen ongelma, että eduskunnan tasolla on jouduttu tätä asiaa käsittelemään. Näkövammaisten kirjaston lainauksista suurin osa lähetetään postitse eri puolille Suomea, ja nämä määrärahat ovat tosiaankin olleet puutteelliset. On todettava, että kirjaston lakisääteinen tehtävä antaa myös lukemisesteisille mahdollisuus tiedonsaantiin, opiskeluun ja kirjallisuuden harrastukseen pitää turvata. Sanon sen näillä sanoilla "pitää turvata". Lisätalousarviossa on myös hoidettu muitakin asioita. Opetusministeriön toimintamenoihin on voitu lisätä osittain siirtomäärärahaa kahdelle vuodelle.

Sitten otan kirkollisasiat esille. Meillä on kaksi kansankirkkoa ja olen usein täällä puhunut näistä kysymyksistä. Toinen näistä kansankirkoista ei ole saanut tasa-arvoista kohtelua, ja nyt lisätalousarviossa se osittain korjataan. Ortodoksisen kirkollishallituksen toimintamenoihin lisätään myös siirtomääräraha, mutta sanon edelleenkin, että tässä on aika suuri ero, kun evankelisluterilaista kirkkoa verrataan. Mielestäni näille molemmille kirkkoille pitäisi antaa tasa-arvoiset lähtökohdat nimenomaan, kun heidän toimintaansa turvataan.

Otan vielä vain yhden kohdan esille, ja se on yliopistot. Totean, että Viikin alueelle on voitu lisätä määrärahoja, ja on ihan hyvä, että yliopistojen toimintaa on näin pystytty turvaamaan. Tänne lisättiin muitakin määrärahatuloja, jotka ovat tarpeellisia ja tarkoituksenmukaisia.

Arvoisa puhemies! Itse asiassa olen kohtuullisen tyytyväinen lisätalousarvioon liittyen opetushallituksen alueeseen.

Ed. Ala-Nissilä: Arvoisa rouva puhemies! Lisätalousarviossahan on koko joukko

asioita, vaikka keskustelu on varsin yksipuolisesti keskittynyt helikopterihankintojen valtuuksi myöntämiseen. Siellä on muun muassa juuri opetusministeriön pääluokan asiat, joista sivistysjaoston puheenjohtaja ed. Tykkyläinen puhui, ja monta muuta.

Mielestäni, jos puhutaan periaatteellisesti tärkeimmästä asiasta lisätalousarvion yhteydessä, se on maa- ja metsätalousministeriön pääluokassa. Siinähan on kyse maa- ja puutarhatalouden kansallisen tuen rahoituksesta, jossa yhteydessä hallitus budjetin sisäisin siirtein osin palauttaa sitä leikkausta, joka kansalliseen tukeen on kohdistettu. Leikkaus oli 750 miljoonaa markkaa. Kuitenkin 25 miljoonaa markkaa tavallaan siitä palautettiin energiaverolain yhteydessä. Nyt, kun on tehty selvityksiä maatalouden tulokehityksestä, nähdään hyvin selvästi, että maatalouden kansallinen tukiratkaisu oli tehty minimitalolle. Siinä ei ollut mitään leikkaamista. Kun se oli vielä osa EU-liittymissopimusta, johon kansanäänestyksen alla sitouduttiin, oli tehty leikkaus paha poliittinen virhe.

Nyt maatalouden hallinnonalan leikkaukset kohtelevat yhtä elinkeinoa kohtuuttomasti eivätkä kansallisen tuen määrärahat vastaa EU-liittymissopimukseen kuuluvaa kansallista ratkaisua. Kuten viittasin, ongelmat ovat tulleet viimeaikaisissa tutkimuksissa hyvin esille. Ehkä pahin ongelma on se, että EU:n sallimien kansallisten keinojen laiminlyönti on vienyt uskottavuutta neuvotella Suomen tarvitsemista ratkaisuista EU:n piirissä. Viime syksynä tehdyn 300 miljoonan markan leikkauksen palauttaminen takaisin kansalliseen tukeen antaisi varmasti paremman pohjan neuvotella komission kanssa Agenda-esitykseen vaadittavasta täysimääräisestä kompensatiosta. Myös talous- ja työllisyysnäkökohdista tämä olisi ilman muuta perusteltua.

Keskustan näkemyksen mukaan maa- ja puutarhatalouden tulotuet tulisi palauttaa EU-liittymissopimukseen kuuluvan kansallisen paketin mukaiselle sovitulle tasolle. Jotta vuoden 98 talousarvioon tehtyjen lisäleikkausten haitalliset vaikutukset voitaisiin estää, lisätalousarvioon tulee lisätä maatalouden kansalliseen tukeen 150 miljoonaa markkaa maatalouden pääluokkaan. Keskusta tulee tähän liittyen tekemään esityksen yksityiskohtaisessa käsittelyssä.

Vastalauseessa myös puututaan yleisten teiden perustienpitoon, johon esitetään 80 miljoonan markan lisäystä, sekä yritysten investointi- ja kehittämishankkeiden tukemiseen.

Myös ympäristöministeriön hallinnonalan osalta on keskustan vastalauseessa edellytetty, että hallitus päättäisi käyttää arava- ja korkotukilainojen myöntämisvaltuuksiin varatun 1 500 miljoonaa markan erän ja että se päätös tehtäisiin huhtikuussa 98. Nämä esitykset ovat mielestäni kaikki perusteltuja.

Arvoisa puhemies! Minäkin kuitenkin helikopteriasiasta lyhyesti jotakin sanon, koska sen valmistelun osalta on syytä kohdistaa voimakasta kritiikkiä hallituksen toimintaan. Tässä suhteessa hallituksen rivithän ovat olleet sekaisin kuin varpusparvi jo pitkään ja sopimuksia on tehty kolmekin peräjäälkeen. Nyt hallituspuolueiden ryhmäpuheenjohtajien tekemä sopimus helikopterihankinnasta on täällä osoittautunut — se osoittautui jo valiokuntakuulemisessa mutta myös täällä — epäselväksi. Esimerkiksi siitä, miten ja milloin sopijat katsovat sopimuksen alentavan puolustusministeriön pääluokan määräraha-kehityksiä, ei ole tullut selkeää selvitystä.

Sopimushan on ristiriidassa eduskunnan enemmistön puolustusselonteossa hyväksymän puolustusstrategian kanssa. Puolustusvaliokuntahan lausunnossaan totesi, että valmiusyhtymien tilausvaltuutus ja siihen olennaisesti liittyvä helikopterihankinta ovat toiminnallinen kokonaisuus. Uudet valmiusyhtymät menettävät merkityksensä, jos niiden liikkuvuutta ei kyetä huolehtimaan. Asiantuntijakuulemisessa kävi selväksi, että niin sanotut saattohelikopterit ovat valmiusyhtymien tosiasiallisen liikkuvuuden kannalta kiinteä osa. Tätä strategista näkökulmaa ryhmäpuheenjohtajien sopimuksessa ei arvioida.

Se, että lisätalousarviossa myönnettävällä tilausvaltuudella ei hankita saattohelikoptereita, merkitsee saadun selvityksen mukaan, että hankittavat kuljetushelikopterit on varustettava tehokkaammalla omasuojajärjestelmällä. Tämä ei tietenkään helpota näiden helikopterien käyttöä siviili- ja kuljetustehtäviin. Mielestäni tämä saadun selvityksen mukaan myös lisää kustannuksia, mikäli eduskunta myöhemmin joutuu saattohelikoptereita hankkimaan. Eihän armeijakaan hanki pelkästään vasemman jalan saappaita, vaan aina hankitaan tietty kokonaisuus. Näin ollen, kun valtiovarainvaliokunnassa vielä poistettiin jaoston mietinnöstä se kohta, että omasuojajärjestelmä aiheuttaa tiettyjä kustannuksia, ehkä ensimmäistä kertaa, kun minä olen valiokunnassa ollut, valiokunta harhautti itseään. Se nyt ei ole erityisen hyvää valiokuntatyöskentelyä.

Totta kai valtiontalouden näkymät ovat epävarmat ja paineita on monessa suhteessa varsin, kun hallitus ei näytä pystyvän sellaisiin uudistuksiin, joilla voitaisiin budjetin suurimpaan menoerään, työttömyyteen, puuttua. Kasvu ei yksin riitä työttömyysongelmaa ratkaisemaan, kuten olemme nähneet. Näin ollen tämäkin seikka on omiaan puoltamaan sitä, että nyt olisi tärkeätä katsoa kokonaisuutena myös tämä huonosti valmisteltu asia. Tähän saakka, kun on puolustusministeriö tehnyt merkittäviä hankintoja, tässä yhteydessä on aina ollut parlamentaarista valmistelua. Nyt näin ei tehty vaan valmistelu tapahtui lähinnä aika suppeapohjaisen asiantuntijatyöryhmän pohjalta.

Yhteenvetona voi todeta, että nyt tämä lopputulos ei ole hyvä kenenkään kannalta. Se ei ole hyvä armeijan kannalta. Se ei ole hyvä suomalaisen maanpuolustustahdon kannalta tai Puolustusvoimien tulevaisuuden kannalta. Se ei ole hyvä myöskään valtion varojen hoidon kokonaisuuden kannalta. Näin ollen olisikin paikallaan, kuten keskusta esittää, että asia laitettaisiin vielä parlamentaariseen valmisteluun ja sitten voisimme tämän valmistelun pohjalta esimerkiksi seuraavien hallitusneuvottelujen yhteydessä ratkaista tämän kysymyksen, jolloin tässä yhteydessä voitaisiin siis myöskin peilata valtiontalouden tilannetta 2000-luvun alkuvuosina. Helikopterien hankinnan tarvetta siis sinällään ei ole syytä kiistää, mutta tämä valmistelu on perusteltu siinäkin mielessä, että hankinnasta syntyisi sellainen toimiva kokonaisuus, joka palvelisi maanpuolustusta ja olisi taloudellisesti kestävässä valtiontalouden kokonaisuudessa.

Arvoisa puhemies! Keskustan taholta tullaan tekemään tarvittavat muutosesitykset lisätalousarvioehdotukseen. Kun ne hyväksytään, lisätalousarvioehdotus merkittävästi paranee.

Ed. A i t t o n i e m i : Rouva puhemies! Alkutilan keskustelun aikana minä luulin, että tässä lisätalousarviossa ei ole muita kohtia kuin tämä puolustusministeriön pääluokka, jossa puhutaan näistä helikoptereista. Mutta kun tarkemmin katselin ja kuuntelin myöskin eräitä puheenvuoroja, niin totesin, että onhan siellä muutakin, muun muassa asuntomäärärahoja koskeva kohta sekä myöskin valtion omistaman omaisuuden eli Kekkosen perinnön myyntiä koskeva kohta.

Arvoisa puhemies! Täällä valtiovarainvaliokunta ehdottaa hallituksen esityksen pohjalta tietysti, että tästä puolestatoista miljardista markasta, joka on arava- ja korkotukilainoihin tar-

koitus sijoittaa, vielä huhtikuun aikana tehtäisiin päätös sen vapauttamisesta käyttöön, eli asuntotuotantoon. Meillä on todella tällä hetkellä se tilanne, että suurissa kaupungeissa, yleensä taajamissa on kasvava asuntopula ja myöskin vuokrakustannukset ovat nousseet pilviin, täysin hallitsemattomiksi. Hallitsemattomiksi ovat tältä pohjalta nousseet myöskin, tosin sellaisenaan pientä menoerää merkitsevät, vuokra-asuntojen välityskustannukset, jotka ovat aivan hirmuisia.

Tämä asuntopula on johtunut siitä, että tämä hallitus on toteuttanut täysin kelvotonta aluepolitiikkaa, ajanut alas maatalouden ja maanviljelysammatin ja tätä kautta aiheuttanut voimakkaan muuttoliikkeen suuriin kaupunkeihin ja taajamiin, joiden laitamille alkaa pikkuhiljaa ilmestyä vähän Brasilian ja Ecuadorin tapaan slummeja; suurten kaupunkien laitamilla sielläkin on peltihökkeleitä, joissa maalta tulleet köyhät ihmiset asuvat paremman tulevaisuuden toivossa, jota ei koskaan tule. Tämän on pääministeri Lipposen hallitus vaikuttanut tällä hetkellä, ja tilanne on tosiaan riistäytymässä käsistä. Asuntopula on hirmuinen ja siinä mielessä tämä, että eduskunta on puuttunut tämän määrärahan vapauttamiseen asuntotuotantoon, on vähin mitä voidaan toivoa. Ehkä tämä määrä ei sellaisenaan ole riittävä, mutta suuntaus on kuitenkin oikea.

Asuntoja pitää alkaa saada. Pitäisi myöskin jossakin vaiheessa uudelleen, vaikka säännöstely on mennyttä aikaa — en tiedä, mitkä ovat tuon Euroopan unionin näkemykset — välttämättä jonkinlainen sulkua saada asuntovuokralle. Sulku pitäisi saada myöskin sille kohtuuttomalle kiskonnalle, mitä tapahtuu näiden välittäjien toimesta, jotka ottavat tuhansia markkoja jonkun yksión vuokravälityksestä. Mutta tuskin sitä tämän hallituksen aikana saadaan, mutta toivottavasti vuonna 99. Kun keskusta on voittanut vaalit ja muodostanut hallituksen, niin on todennäköistä, että näihin asioihin saadaan jonkinlaista helpotusta.

Toinen tämän hallituksen suuri toimi on ollut, niin kuin täällä näkyy nyt, kun käsitellään IVOn ja Nesteen omistussuhteita, ei nyt välttämättä tähän liittyen, se että tämä hallitus on myynyt olemassa olonsa aikana pian kaiken niin sanotun Kekkosen perinnön. Aikanaan Kekkosen aikana 50-luvulla muodostettiin valtiollinen teollisuus, Kekkosen ja myöskin keskustan ja punamultahallituksen aikana aikanaan vaalittu teollisuus, joka on pitänyt yllä kehitysalueiden työtä ja tuotantoa. Nyt tämä hallitus on pian myynyt kaiken

tämän omaisuuden, leuhkii sitten sillä, että on saanut 15 miljardiin markkaan puristettua tämän valtion velan kasvun vuosittain. Se on kyllä kyseenalainen leuhkimisen paikka. Erityisesti, kun tähän on vaikutettu hyvin paljolti sillä, että pian on tämä Kekkosen perintö myyty.

Se on sillä tavalla, että kyllähän metsäkin voidaan kaataa, vaikka vihreät eivät sitä hyväksy. Vihreät halusivat metsän jättää matojen syöviksi. Kuitenkin yleensä tuollainen honkiintuva puusto kaadetaan, mutta siihen istutetaan taimia paikalle ja sillä tavalla olisi pitänyt tämänkin hallituksen tehdä, perustaa jotakin uutta valtiollista tuotantoa, viljellä uudelleen sitä Kekkosen perintöä. Silloin ymmärtäisi, että vanhakin myydään, mutta valitettavasti näin ei ole tapahtunut tämän hallituksen aikana.

Sitten, rouva puhemies, helikopterihankintoihin, joka on tämän hallituksen todella suuri hama. Se on suuri hama myöskin kenraalikululle ja valitettavasti meidän tasavaltamme presidentille, joka on puuttunut tähän asiaan. Yleensä on niin, että kun tasavallan presidentti puuttuu asiaan, hän tekee sen harkitusti ja hänen sanansa on niin painava, että siihen suuntaan myöskin yhteiskunnassa on menty. Nyt on käynyt toisin.

Nämä kenraalit olivat jostakin katselleet vietnamilaisia kuvia, joissa helikopterit lentävät, pörräävät ja ampuu tupsuttelevat, ja jostakin syystä saaneet päähänsä, että meille pitää saada myös näitä helikoptereita, jotka ovat kyllä välttämättömiä, totta kai. Koska vanha kalusto lahoaa, totta kai täytyy saada myöskin uusia kuljetushelikoptereita. Mutta siellä vaan päätettiin, että nyt pannaan tämä hallitus asialle ja erityisesti puolustusministeri Taina tuomaan tätä esitystä tänne eduskuntaan ilman mitään erikoisempaa suunnittelua kuvitellen, että eduskunta jälleen kerran hyväksyy kaiken, mitä hallitus täällä eduskunnassa esittää.

Mutta toisin asiassa kävi, ja se johtuu siitä, että tämä eduskunta ärsyyntyi. Joku on väittänyt, että se ärsyyntyi siitä syystä, että puolustusministeri Taina hymyi täällä liian kauniisti. Minun mielestäni on erinomainen asia, että ministeri Taina, joka on viehättävä nainen, hymyilee kauniisti, mikäs sen parempaa. Mutta on väitetty, että se ärsytti varsinkin nämä hallitusryhmät, ja täällä aloitettiin sitten tämä show, eli teatteri, jolla ei loppujen lopuksi ollut kyllä mitään merkitystä. Kahteen kertaan hallitusryhmät muuttivat tätä päätöstä. 7,7 miljardista markasta, oliko se nyt 6,1 miljardiin markkaan laskettiin nämä ti-

lausvaltuudet ja jokainen tietää, ed. Rimmikin tietää älykkäänä ihmisenä täysin tasan ja tarkkaan sen, että tämä oli täydellinen farssi ja näytelmä koko hallitusryhmien neuvottelu tässä asiassa. On aivan sama, teemmekö 7,7 miljardin vai 6,1 miljardin markan tilausvaltuudet, tulevaisuutta varten sillä ei ole mitään merkitystä. Se päätös tulee olemaan täsmälleen juuri se, minkä kenraalit esittivät tässä asiassa, ja on valitettavaa, että eduskuntaa vedetään todella taas höplästä. Vaikka ulos päin näyttää, että täällä eduskunnassa on vähän arvovaltaa palautunut, niin todellisuudessa on käynyt niin, että ei mitään. Tämä on suuri teatteri ja suuri huijaus koko asia.

Keskusta ei ole lähtenyt tälle linjalle. Keskustahan on hyvin maanpuolustumyönteinen ja itse olen erityisen maanpuolustumyönteinen. Mutta keskusta on lähtenyt siitä, että kun tämä tilanne on mennyt näin sekavaksi, valmistelu on erittäin huono, perustelut erittäin huonot ja koska jo Hornet-hankinnat mukaan lukien näiden todellinen hinta todennäköisesti menee yli 30 miljardin markan ja valtio velkaantuu joka vuosi 10—15 miljardia, meidän täytyy tarkoin harkita, mitä me pystymme ostamaan, koska ehkä lamakin on tulossa. Siitä syystä keskusta, jonka puhujana tai edustajana en esiinny millään tavalla vaan omana itsenäni, on ratkaissut asian niin, että tässä tapauksessa on hyvä viheltää tämä peli poikki, tehdä kunnollinen valmistelu esimerkiksi parlamentaarisen puolustuskomitean pohjalta ja palata esimerkiksi seuraavan hallituksen alkuaikoina tähän asiaan ja suorittaa nämä hankinnat, kun ne katsotaan tarpeelliseksi.

Se, myöhemmyykö hankinta muutaman kuukauden vai ei, sillä ei ole mitään merkitystä. Tärkeintä on se, että hankinta tehdään huolellisen valmistelun pohjalta ja että se on perusteltu, me hankimme sellaista kalustoa, joka on meille välttämätöntä ja toimintakykyistä eikä pelkästään sillä perusteella, mitä jotkut kenraalit lähettämälään kirjelappusilla haluavat tänne Suomeen hankkia. Tämä on minun näkemykseni mukaan keskustan näkemys tässä asiassa. Ja vaikka mieleni tekee huomenna äänestää tämän 6,1 miljardin puolesta maanpuolustusalttiina ihmisenä, niin siitä huolimatta katson, että varovaisuus on hyväksi ja äänestän tietysti keskustan mukana sen esityksen mukaisesti. Peli poikki, huolellinen valmistelu ja asia pannaan uusiksi, koska nyt ei tiedetä tästä asiasta käytännössä yhtään mitään.

Arvoisa puhemies! Nyt on arvosteltu Hornet-hankintoja paljon. Hornet-hankinnat tehtiin olemassa olevan puolustusjärjestelmän pohjalta sii-

tä syystä, että vanhat Drakenit, Migit ja muut alkoivat käydä romukoppaan. Meidän täytyi hankkia Hornetit, ne oli pakko hankkia, ne hankittiin. Se, että ne tulivat maksamaan kurssivaihteluista johtuen huomattavasti enemmän kuin oli tarkoitus, sille me emme mahtaneet mitään. Näin tulee todennäköisesti käymään näiden helikoptereidenkin kanssa.

Mutta se oli niin kuin varmalta pohjalta tehty hankinta. Helikoptereiden hankinta on täysin uutta puolustusjärjestelmää valmiusjoukkojen pohjalta ja sillä tavalla. Me emme tiedä, minkälaisia helikoptereita tarvitaan, tarvitaanko kuljetushelikoptereiden lisäksi, jotka ovat aivan välttämättömiä, myöskin saatto- eli taisteluhelikoptereita, ovatko ne välttämättömiä vai ei. Tämähän meillä on nyt selvitettävänä. Hornetit ovat hyvä ratkaisu, välttämätön ratkaisu, vaikka kurssisuhdanteille me emme voineet mitään.

Mutta nyt täytyy olla tarkkana, varsinkin kun tämä eduskunnan touhu ja hallitusryhmien homma on mennyt tässä vaalien alla näin sekavaksi. He eivät enää tietyllä tavalla pysty hoitamaan valtion asioita, nyt täytyy keskustan puuttua tähän asiaan, puhalttaa peli poikki ja vaatia sitä, että valmistelu tehdään tarkasti ja huolella kansantalouden mahdollisuudet huomioon ottaen ja vasta sitten tehdään hankinnat. Tässä tapauksessa keskusta on aivan oikeassa. On välttämätöntä, että oppositiossa on tasapainoinen voima, joka siinä vaiheessa, kun alkaa mennä hökkelispökköliis hallituksen puolella nämä hommat, tarttuu tähän asiaan ja antaa järkevän ja varoittavan sanan.

Ed. A p u k k a : Rouva puhemies! On aika jännä kuunnella esimerkiksi ed. Aittoniemen puhetta, kun hän yrittää tästä helikopterihankinnasta rakentaa väen väkisin jotain kummallista showta. Nyt kun eduskunta ja erityisesti hallituspuolueet ovat saaneet tämän hankinta-asian jonkinlaiselle siedettävälle tasolle, sanottua, mitä hankitaan ja millä määrällä hankitaan, niin nyt sitten muutamat hyväsuiset ed. Aittoniemen kaltaiset edustajat erityisesti tuolta opposition puolelta yrittävät tehdä tästä jotain showta ilmeisesti pelastaakseen sitä omaa keskustan sekoilua tässä asiassa.

Osa teidän johdostanne on vaatinut, että olisi pitänyt hankkia alkuperäisen suunnitelman mukaan, että me tarvitsemme ne kaikki. Osa on sitä mieltä, ettei pitäisi hankkia mitään, ja osa on sitä mieltä, että asia pitäisi siirtää. Minusta se on paljon linjattomampaa sekoilua kuin mitä tässä

hallituspuolueet ovat edustaneet. Esimerkiksi vasemmistoliitto edusti alusta lähtien koko lailla tarkalleen sitä linjaa, mihinkä nyt ollaan pääty-mässä. Minusta tämä ei ole mitään sekoilua, jos asiassa on menty parempaan suuntaan.

Arvoisa puhemies! Ajatukseni ei ollut ollen-kaan tästä suosikkiaiheesta eli helikoptereista puhua, vaan lähinnä lisäbudjettiin liittyvästä sel-laisesta asiasta, joka täällä tänä päivänä on saa-nut kovin vähän huomiota. Ed. Aittoniemi ja pari muuta ovat muutaman sanan siitä puhuneet elikkä asuntorakentamisen rahoista lisäbudjetis-sa. Varsinainen lisätalousarviesityshän oli ko-vin vaatimaton asuntorahojen osalta. Siellä oli ainoastaan Asuntorahastosta maksettaviin kor-jausavustuksiin lisäys 90 miljoonaa markkaa. Mutta siltä osin on merkille pantavaa, että lisä-budjetin perusteluissa sanotaan, että tämä lisäys kohdennetaan siten, että huomioidaan rakenta-misen alueittaiset ja kausisuhdannevaihtelut, elikkä etusija muille kuin kasvukeskuspaikka-kunnille näitä rahoja myönnettäessä annettai-siin.

Toinen kohta, joka liittyy asuntorahoituk-seen, tuli varsinaiseksi tämän lisätalousarvion käsittelyn aikana valtiovarainministeriöstä, kun sieltä esitettiin, että Asuntorahaston maksuval-miuden turvaamiseksi lisättäisiin rahaston tila-päis- tai lyhytaikaista lainanottovaltuutta miljar-dilla markalla kuitenkin siten, että vuoden lopus-sa se valtuus voi olla vain alun perin se 500 miljoonaa markkaa, eli tällä haluttiin turvata vain Asuntorahaston maksuvalmius.

Mutta kolmas ja ylivoimaisesti tärkein asia tietysti asuntorahoihin liittyen on tässä budjetti-mietinnössä, joka on asunto- ja ympäristöjaos-tosta ja valtiovarainvaliokunnasta valmistunut, ja se koskee luonnollisesti tätä syksyllä jäädytet-tyä puolentoista miljardin markan myöntämis-valtuutta. Mehän muistamme hyvin, että asiasta on väännetty kättä jo viime elokuusta, budjetti-riihestä saakka. Silloin jo vasemmistoliitto esitti, että sitä puoltatoista miljardia ei olisi pitänyt jäädyttää, koska oli pelättävissä, että rahan jää-dyttäminen ja siirtäminen syksyyn johtaa siihen, että tulevana syys- ja talvikautena, erityisesti ensi vuoden alkupuolella, valtion rahoittama asunto-tuotanto tulee katkeamaan tyystin. Hallitus kui-tenkin tuolloin päätyi perustellen päätöstään suhdannepolitiikalla siihen, että tarkastelu suori-tettaisiin vasta tulevassa elokuussa eli ensi syksy-nä.

Viime syksyn aikana, kun varsinaista budjet-tia käsiteltiin, asunto- ja ympäristöjaosto kuun-

teli hyvin paljon asiantuntijoita asian johdosta. Kovin yksimielisesti asiantuntijat päätyivät sii-hen, että jos vasta elokuussa tämän puolentoista miljardin markan tarkastelu suoritetaan, ollaan auttamatta myöhässä ja se tulee johtamaan sii-hen, että seuraavana talvikautena valtion rahoit-tama asuntotuotanto pääsee katkeamaan koko-naan. Varsinaisen budjetin käsittelyn yhteydessä asunto- ja ympäristöjaosto ja myös valtiovarain-valiokunta olivat sitä mieltä ja sittemmin myös eduskunta päätyi edellyttämään, että rahasta päätettäisiin jo huhtikuussa.

Tiedämme, että päätöksiä ei ole vielä tullut, ei tosin ole vielä ihan huhtikuukaan. Joka tapauk-sessa jaosto nyt käsitteli asiaa uudelleen, koska Asuntorahaston kohtakin oli lisätalousarviossa auki. Jaosto päätyi siihen, että lausuma uudiste-taan ja hieman vahvemmassa muodossa eli siten, että tämä raha pitäisi myöntää jo huhtikuussa eikä vain tehdä päätöstä, mikä pitäisi sisällään senkin mahdollisuuden, että rahat jaettaisiin tai käytettäisiin vasta kenties joskus ensi talvena.

Tältä osin voi kyllä sanoa, että viime viikolla, kun jaoston yksimielistä päätöstä oltiin saamas-sa valtiovarainvaliokunnan käsittelyyn, yritet-tiin jostakin kautta vetää välistä ja nollata koko jaoston yksimielinen kanta esittämällä aikaisem-paa lausumaa, että rahasta olisi vain päätetty huhtikuussa. Kiivaitten neuvottelujen jälkeen asia kuitenkin saatiin oikaistua niin, että lausu-ma saatiin kutakuinkin oikeassa muodossaan kirjattua lisätalousarvioon.

Asunto- ja ympäristöjaosto lähti kaiken aikaa siitä, ettei asuntopolitiikassa voi olla kysymys vain suhdannepolitiikasta, vaan nyt kun meillä on kaikkien tietämä erittäin suuri vuokra-asun-totarve, täytyy ajatella asuntotuotantoakin eikä vain suhdannepolitiikkaa. Tiedämme myöskin sen, kuten ed. Aittoniemikin äsken totesi, että monilla paikkakunnilla asuntojen tarve muodos-tuu jopa työllistymisen esteeksi. Eihän näin voi olla, jos meillä pitää työttömyyttä yrittää puolit-taa.

Toisaalta jos kerran budjetin tekstissä voidaan asuntojen korjausavustusten osalta todeta, että rahat kohdennetaan niin, että huomioidaan ra-kentamisen alueittainen ja suhdannevaihtelu, miksei myös rakentamisrahojen osalta voitaisi tehdä aivan samalla tavalla? Näin, kun huhti-kuussa rahoista päätetään ja — kuten valiokun-nan lausumassa todetaan — siten että rahan käyttö jaksetaan tulevalle syys- ja talvikaudel-le, voidaan turvata se, että syys- ja talvikautena ja erityisesti ensi vuoden alkupuolella ei pääse ta-

pahtumaan mitään katkeamaa valtion tukemassa asuntorakentamisessa. Etenkin kun tiedämme, että hankkeita on olemassa vaikka millä mitalla, raha pitää saada mahdollisimman nopeasti käyttöön. Eikä unohtaa sovi sitäköön, että tällä rahalla saadaan 4 500 ihmiselle myös töitä.

Toivoa sopii, että valiokunnan lausuma myös toteutuu ja 1,5 miljardia markkaa saadaan käyttöön. Tästä muun muassa pääministeri on muuttamassa otteessa puhunut, että tarkastelu aikais-tettaisiin huhtikuulle. Myös tupon yhteydessä tästä puhuttiin. Asuntonministeri on myös luvannut esitellä asian mahdollisimman pian. Ministeriössä on kuulemma asiaa siihen suuntaan valmisteltu.

Arvoisa puhemies! Toivoa sopii, että asia etenee näin ja saataisiin ihmisille asuntoja ja myös töitä ja päästäisiin kutakuinkin siihen tavoitteeseen, että runsaan 30 000 asunnon rakentaminen pantaisiin tänä vuonnakin alulle.

Ed. Halonen merkitään läsnä olevaksi.

Ed. Kallio: Arvoisa rouva puhemies! Pi-täydyn puheenvuorossani päivän suosikkite-massa eli valmiusyhtymien tilausvaltuudessa.

Puolustuspolitiikkamme keskeiset suuntaviivat määriteltiin eduskunnan viime vuonna käsittelemässä turvallisuus- ja puolustuspoliittisessa selonteossa. Kantava ajatus oli, että Puolustusvoimiamme pitää kehittää pitkäjänteisesti ja nähtävissä oleviin haasteisiin vastaten. Tämä edellyttää armeijamme uudistamista.

Oma käsitykseni on, että tähän uudistukseen meitä ei aja turvallisuustilanteemme muutos, vaan pikemminkin kansainvälisen sotilasstrategian muutos. Yhdysvaltain ylivoima Persianlahdella ja Bosniassa mullisti kerralla kuvan nykyaikaisesta sodankäynnistä. Näiden sotien herättäminä kaikki länsimaat ja myös Venäjä ovat viime vuosina uusineet radikaalisti sotilasstrategiaansa. Pyrkimyksenä on ollut perustaa nopealiikkeitä ja tulivoimaisia iskujoukkoja. Tulevan sodan kuvaan kuuluvatkin tehokas elektroninen tiedustelu, nopeat iskut ja suuri tulivoima.

On varmaan myös niin, että panssarivaunu sodankäyntivälineenä on jo ohittanut kehityskaarensa huipun eikä sen avulla ole enää saavutettavissa merkittävää liikkeen nopeutumista. Tulevaisuudessa operatiivinen liikkuvuus onkin saavutettavissa vain hyödyntämällä kolmatta

ulottuvuutta ja estämällä vastustajan vastaava liike.

Suomen puolustuksellisesti ajatellen maantieteellinen ongelma on pitkä ja kapea muoto sekä sotilaallisten painopistealueiden sijaitseminen kaukana toisistaan. Siksi meillä tarvitaan liikuntakykyisiä maavoimia. Tulevina vuosina kehittämisen pääpaino onkin Maavoimissa. Uskon että tästä vallitsee täälläkin varsin suuri yksituumaisuus. Merkittävin uudistus tulee olemaan kolmen, Kajaanin, Säkylän ja Vekarajärven, valmiusyhtymän perustaminen ja niiden materiaalisen valmiuden turvaaminen. Kyse on käsittääkseni meilläkin nykyaikaisista, suureen liikkuvuuteen ja nopeaan joukkojen siirtämiseen kykenevistä yhtymistä.

Näiden valmiusprikaatien varustamiseen hallitus esitti tämän vuoden talousarvioon 7,7 miljardin markan vuoteen 2006 ulottuvaa tilausvaltuutta. Tästä tilausvaltuudesta noin puolet oli tarkoitettu Maavoimiemme helikopterijärjestelmän rakentamiseen. Hallituspuolueiden eduskuntaryhmät eivät kuitenkaan hyväksyneet joulukuussa tilausvaltuuksia eikä sen myötä eduskunta, vaan asia siirrettiin talvella annettavaan tämän vuoden lisätalousarvioesitykseen. Tämä siirto tehtiin erityisesti sosialidemokrat-tisen eduskuntaryhmän vaatimuksesta. Päätöksentekoa haluttiin siirtää, koska eduskunta ei ollut saanut asiasta riittävästi tietoa. Eduskunta edellyttikin tarkempia, hankinnan eri ulottuvuuksiin kohdistuvia lisäselvityksiä.

Armeijamme rakennemuutos on tarkoitus tehdä puolustusmäärärahoja nykytasosta alentaen. Tänä vuonnahan puolustusbudjettimme on noin 10 miljardia markkaa, vuonna 2006 jos ja kun valtiovarainvaliokunnan tilausvaltuussupistutus otetaan huomioon, puolustusmenot painuvat alle 9 miljardin markan. Tärkeää on myös, että budjetin sisäistä rakennetta painotetaan uudella tavalla, toimintamenoja lisätään ja hankintamenoja supistetaan. Näin voidaan varoja jälleen osoittaa välttämättömiin kertausharjoituksiin ja asevelvollisten maastoharjoituksiin, ja on toivotavaa, että myös rapistuvaa rakennuskantaa päästään kunnostamaan. Todettakoon myös, että Puolustusvoimien rakenteen muuttaminen sisältää myös varusmieskoulutuksen ja varuskuntarakenteen uudistamista, mitä on jo alettu toteuttaa.

Mitä tulee minun suhtautumiseeni valmiusyhtymiin ja niiden materiaalihankintojen toteuttamiseksi esitettyyn runsaan 6 miljardin tilausvaltuuteen, niin se on hyvin pragmaattinen. Miele-

täni meidän on hyvin tarkkaan mietittävä, miten me parhaalla mahdollisella tavalla käytämme alenevat puolustusmäärärahat, (Ed. Aittoniemi: Keskustan mukaan vain!) mitkä ovat meidän Puolustusvoimiemme tärkeimmät kehittämistavoitteet, miten voimme ylläpitää uskottavaa puolustusta kansainvälisesti vertaillen varsin vaatimattomilla puolustusmäärärahoilla.

Allekirjoitan täysin sen, että nyt on Maavoimien vuoro. Uskon myös, että ennemmin tai myöhemmin meidänkin on omaksuttava sama toimintamalli, joka on arkipäivää jo muualla Euroopassa. Se edellyttää nopeaan toimintaan kykeneviä joukkoja. Kuljetushelikopterit kuuluvat tähän toimintamalliin. Ne ovat olennainen osa nykyaikaista armeijaa. Helikopterit ovat käyttökelpoisia erityisesti pienten osastojen siirroissa ja omassa selustassa tapahtuvissa kuljetuksissa, lääkintähuollon tehtävissä sekä alueiden tiedustelussa ja valvonnassa.

Sitä arviointia, millä aikataululla ja millaisia määriä kuljetushelikoptereita hankitaan, on eduskunnassa nyt tehty ja selkeät markkamäärät paalutettu. Jos taloutemme kehitys on tulevina vuosina niin epäsuotuisaa, että ministeriöiden menokehyksiin tarvitaan lisäkarsintoja, kyllä puolustushallinnonkin tulee olla talkoissa mukana. Ei tällä tilausvaltuudella liikkumatilaa ole mihinkään betonoitu. — Tällä tilausvaltuudella ei myöskään, ed. Aittoniemi, hankita taisteluhelikoptereita. Se on tulevien eduskuntien asia, ja uskoisin, että siinä keskustallakin on varmaan jotakin sanottavaa. Vai onko, ed. Aittoniemi, niin, että keskustasta on nyt jo etukäteen lyönyt kenraaleja kumartavan linjansa lukkoon?

Nyt kun tilausvaltuudesta ollaan saamassa ratkaisu, niin on hyvin määrätietoisesti ryhdyttävä selvittämään, onko kuljetushelikopterihankintoja mahdollista tehdä yhdessä Ruotsin kanssa. Siellähän ollaan hankkimassa uusia kuljetushelikoptereita, joilla uudistetaan ja täydennetään nykyistä varsin mahtavaa 101:n kuljetus- ja 20 panssaritorjuntahelikopterin armadaa.

Ruotsi-yhteistyö saattaa olla kotimaisen puolustusvälineiteollisuutemme kannaltakin äärimmäisen tärkeää. Se voisi luoda mahdollisuuksia huomattavien volyymietujen ja siten kustannussäästöjen saamiseen kaluston huoltotoiminnassa. Kuten tiedämme, niin Patria Finnavitekillä on vahvaa kokemusta eri maista peräisin olevan lentokaluston tukemisesta sekä kokoonpanojen ja valmistuksen kautta hankitusta huoltovalmiudesta. Eli valmiutta kaluston valmistukseen, huoltoon ja korjauksiin Suomesta löytyy.

Arvoisa rouva puhemies! Vaikka helikoptereita on esitetty hankittavaksi mahdollista sotilaallista uhkaa varten, niin Suomen kaltaisessa harvaan asutussa pitkien etäisyyksien maassa niillä on paljon hyödyllistä siviilikäyttöäkin. Ne ovat erinomaisia välineitä erilaisten suuronnettomuuksien tapahtuessa, olipa kyseessä merellä tai maalla tapahtunut haveri. Samaten niillä on käyttöä nopeissa evakuoitintarpeissa tai metsäpalojen sammutuksissa. Nämä ovat kuitenkin sivutuotteita. Itse pidän pääasiana sitä, että meillä on Suomessa uskottava ja riittävän hyvin varustautunut puolustus.

Ed. Viiriälä: Arvoisa rouva puhemies! Valtiovarainvaliokunnalle antamassaan lausunnossa lisäbudjetista toteaa puolustusvaliokunta: ”- valmiusyhtymien tilausvaltuus ja siihen olennaisesti liittyvä helikopterihankinta ovat toiminnallinen kokonaisuus. - Uudet valmiusyhtymät menettävät merkityksensä, ellei niiden liikkuvuudesta kyetä huolehtimaan. Helikopterihankinta kuuluu siten olennaisena osana valmiusyhtymien perustamiseen.” Näinhän asia on. Mutta mitä on tapahtunut?

On todella outoa, että tilausvaltuusasia tuodaan ensinnäkin lisäbudjetin yhteydessä eduskuntaan, kun se pitäisi ehdottomasti käsitellä varsinaisessa budjetissa. Valitettavasti Lipposen hallituksen rohkeus petti viime syksynä, kun se siirsi helikopterihankinnat lisäbudjettiin, ja edelleen on näyttänyt tämä sekoilu jatkuvan, kun asiaa on valiokunnissa käsitelty, niin uskomaton ja ristiriitainen on voimalla runnottu valtiovarainvaliokunnan mietintö erityisesti puolustusministeriön pääluokan osalta.

Mielestäni asiantuntijakuulemiselle ei annettu sitä arvoa, mikä sille kuuluu. Asiantuntijoiden mielipiteitä ei voitu kirjoittaa mietintöön. Yleensä tässä talossa on se tapa, että mitä asiantuntijat sanovat, se edes kirjoitetaan mietintöön. Asiantuntijat totesivat turvallisuus- ja puolustusjaostossa selkeästi, että niin sanotut saattohelikopterit ovat valmiusyhtymien tosiasiallisen liikkuvuuden kannalta hankinnan kiinteä osa. Ellei saattohelikoptereita hankita, kuten valiokunta esittää, on hankittavat kuljetushelikopterit varustettava tehokkaammalla omasuojajärjestelmällä. Tällä on myös selkeästi kustannusvaihteluksia, vaikka näitäkään ajatuksia ei mietintöön haluttu kirjoittaa.

Keskusta on jättänyt, kuten täällä on todettu, valiokunnan mietintöön vastalauseen, koska katsomme, että nykyinen tilanne on itsenäisen

maan puolustuksen kannalta kestävä ja koska tällä menettelyllä poliittisten päättäjien sitoutuneisuus uuteen puolustusstrategiaan jää todella heikoksi. Esitämme, että tilausvaltuutta ei tässä vaiheessa myönnetä, vaan asia siirretään parlamentaariseen jatkovalmisteluun, jossa arvioidaan valmiusyhtymien varustamisen suhde puolustusstrategiakokonaisuuteen sekä valtiontaloudellinen tilanne 2000-luvun alkuvuosina.

Puolustusvoimien entinen komentaja, kenraali Lauri Sutela on eräissä lehdessä vaatinut parlamentaarisen puolustuskomitean asettamista. Saman vaatimuksen on myös keskustan puheenjohtaja Esko Aho esittänyt. On selvää, että jos parlamentaarinen komitea asetettaisiin, päästäisiin siitä sekoilusta, joka Puolustusvoimien kehittämisessä tällä hetkellä vallitsee. Nythän ei kukaan näytä tietävän, millaista turvallisuus- ja sotilaspolitiikkaa tässä maassa harjoitetaan, toteaa kenraali Sutela. Sutela kiittelee myös 70- ja 80-luvun alussa toimineita parlamentaarisia komiteoita hyviksi. Komiteoissa hänen mielestään poliitikot ja puolueet sitoutuivat todella Puolustusvoimien kokonaisvaltaiseen kehittämiseen.

Puolustusmäärärahamme ovat vain 1/3 Ruotsin ja vain puolet Norjan vastaavista menoista. Lamaan vedoten vähäisiä määrärahoja on supistettu — tämä on tietenkin täysin ymmärrettävää — kuten esimerkiksi varuskuntien lakkauttamiset osoittavat. Kertausharjoitusten väheneminen myös tuntuu uudessa puolustusopissa.

Kaikkein valitettavinta mielestäni on kuitenkin se, että tavallinen kansalaisten maanpuolustustahto ja myönteinen suhtautuminen Puolustusvoimiin näyttää heikentyneen merkittävästi viime aikoina. Erityisen huolestunut olen siitä, että suuri muutos olisi, jos tiedot pitävät paikkansa, tapahtumassa maaseutu- ja viljelijäväestön kohdalla. Itse ennakoisin tämän johtuvan esimerkiksi siitä, että maakunnallisia varuskuntia on lakkautettu, ja toisaalta siitä, että me nimme Euroopan unionin täysivaltaiseksi jäseneksi. Onhan luotu kuva, että kyllä unioni hoitaa myös ainakin mielikuvan tasolla turvallisuuden ja että me emme tarvitsisi enää omia vahvoja Puolustusvoimia. Mielestäni on valitettavaa, jos näin on. Kun vielä tähän liittyy se, että ainakin eräs valtioneuvoston jäsen on tuonut julki sen, että me olemme todella matkalla Natoon ja meidän pitää sinne mahdollisimman nopeasti myös mennä, niin ei ole ihme, että kansalaisten usko omiin Puolustusvoimiin ja ennen kaikkea Puolustusvoimien kehittämiseen alkaa horjua ja heikentyä.

Arvoisa puhemies! Kun tässä lisäbudjetissa on myös muita pääluokkia kuin pelkkä helikopteria ja varmasti helikopterit lentävät tässä salissa vielä tämän illan aikana ja ehkä huomennakin, niin ajattelin, puhemies, puuttua myös maatalouspääluokkaan ja liikenneministeriön pääluokkaan.

Hallitus toteaa lisäbudjetissaan, että käytävissä olevien tietojen perusteella tuottajahintaindeksillä mitattuna maataloustuotteiden hinnat ovat alentuneet koko EU-jäsenyyden ajan. Hintakehitys on ollut osin heikompi kuin kansallista tukipakettia laadittaessa arvioitiin. Näistä päätöksistä johtuen maksettujen tukien määrä on ollut selvästi alkuperäistä tukipakettia pienempi. Toisaalta ostopanosten hintataso on ollut nouseva.

Lipposen hallitus mielestäni tässä lisäbudjetissa vihdoinkin tunnustaa sen, että viljelijäväestön tulot ovat pudonneet, ja tätä tukee myös yliopistollinen tutkimus, jonka mukaan maataloustulo alentuu vuodesta 93 vuoden 99 loppuun 30—50 prosenttia. Lähestyvät eduskuntavaalit ja viljelijöiden liikehdintä ovat saaneet hallituksen muuttamaan sen verran linjaa, että tässä lisäbudjetissa esitetään 100 miljoonaa markkaa kansalliselle tukimomentille lisää sekä lisäksi 1998 myönnetyn valtuuden puitteissa tukiosaa korotetaan 50 miljoonalla markalla. Nämä eivät lisää pääluokan menoja, koska ne otetaan lopettamistuesta sekä pellon metsitystuesta.

EU-jäsenmaiden virallinen tilastolaitos kertoo myös aivan äskettäisessä selvityksessään, että Suomen maatilojen tulot putosivat viime vuonna lähes 6 prosenttia, neljänneksi eniten koko EU:n piirissä. Suurimman tulojen romahduksen kokivat brittiläisviljelijät, heidän tuloistaan katosi vuodessa yli viidenneksen. Aikaisempaa paremmin ovat kehittyneet Hollanti, Tanska, Luxemburg ja Ranska.

Miksi viljelijöiden tulot ovat pudonneet? Onhan niin, että Lipposen hallitus purki ensi töikseen kansallisen tukipaketin. EU:n sallimien kansallisten keinojen laiminlyöminen on vienyt uskottavuutta neuvotella Suomen tarvitsemista ratkaisuista EU:n piirissä, toteamme tässä keskustan vastalauseessa. Viime syksynä tehdyn 300 miljoonan markan leikkauksen palauttaminen takaisin kansalliseen tukeen antaisi pohjaa neuvotella komission kanssa Agenda-esitykseen vaadittavasta täysimääräisestä kompensaatios- ta. Maa- ja puutarhatalouden tulot tulisikin palauttaa EU:n liittymissopimukseen kuuluvan kansallisen paketin mukaiselle sovitulle tasolle.

Esitämmekin yksityiskohtaisessa käsittelyssä maa- ja puutarhatalouden tukeen otettavaksi lisänä 150 miljoonaa markkaa.

Arvoisa puhemies! Agenda 2000 -uudistus uhkaa leikata suomalaisilta talonpojilta lähes miljardi markkaa. Agenda 2000 olisi katastrofi Suomen maataloudelle. Sopiikin kysyä, onko hallituksella ollut riittävää asiantuntemusta ja valppautta neuvotteluissa, joita tähän saakka on käyty, koska Suomen asema on huonontunut koko asiakirjan käsittelyn kuluessa. Vanhat jäsenmaat ovat tehneet maatalousmenoihin yli 6 miljardin markan lisäyksen, jonka nettomaksajiksi asetettiin pohjoiset jäsenmaat.

Valtioneuvosto on viime perjantaina antanut Agenda-selvityksen. Sen mukaan Suomi vaatii maatalouden erityisolojen huomioon ottamista ja asettaa tavoitteeksi tulonmenetysten täysimääräisen korvaamisen. Näistä vaatimuksista huolimatta komission yleislinjaukset saavat Suomen hallituksen tuen niin maatalous- kuin aluepolitiikassa. Eikö tässä ole jotakin ristiriitaa? Tuetaan yleislinjaa, mutta millä keinolla aiotaan erillisratkaisut saada? Tätä ainakin sopii kysyä. Toivottavasti onnistutaan näissä erikoisratkaisuissa.

Pääministeri Lipponen on omissa kannanotoissaan todennut, että Agenda on kokonaisuutena hyväksyttävissä vasta sitten, kun Suomen erityiskysymykset on ensin ratkaistu. Toivottavasti tämä on kynnyskysymys koko hallitukselle.

Arvoisa puhemies! Lipposen hallituksen kolmivuotiskauden aikana on maan aluepolitiikka romuttunut. Erityisesti tämä näkyy alempiasteisen tiestön kunnossa ja ennen kaikkea koskettaa hyvin laajasti tätä maata. Tätä kehitystä on vauhditettu tuntuvasti leikkaamalla tieverkoston kehittämis- ja perusparannusvaroja. Varojen väheneminen on merkinnyt sitä, että tieverkoston välttämättömiä ylläpitoinvestointeja on jouduttu siirtämään. Teiden päällystysohjelmaa on karsittu ja huonokuntoisten päällystettyjen teiden määrä on kasvanut. Kelirikkoaika on juuri alkanut tai alkamassa. Nyt on erittäin suuri vaara, että eräillä alueilla maassa myös puutavarahuolto metsäteollisuuteen saattaa häiriytyä, koska useat tärkeät tiet ovat kelirikon alaisina painorajoitettuja.

Valtiovarainvaliokunta kiinnitti tämän vuoden budjettimietinnössään huomiota huonokuntoisten, kelirikon vaivaamien teiden korjaamiseen. Valitettavasti tässä lisäbudjetissa asiat eivät etene. Voi todetakin, arvoisa puhemies, että tiehankituksessa on tänä päivänä paha kelirikko.

Asiantuntijoiden mukaan tarvittaisiin vähintään 500 miljoonaa markkaa teiden hoitoon lisää, jota tieverkossa olevan omaisuuden arvo voitaisiin turvata. On suorastaan kansallinen onnettomuus, jos maamme yli 90 miljardin markan arvoinen tiestö pääsee rappeutumaan.

On syytä tässä yhteydessä todeta, että joka maakunnassa löytyy myös kuntakeskusten välisiä ja maakuntakeskuksiin vieviä teitä, joiden kunto on erittäin huono. Rohkenen tässä kertoa, samalla kun totean sen, että keskusta esittää yleisten teiden perustienpitoon 80 miljoonan markan lisäystä, että esimerkiksi Etelä-Pohjanmaalla kahden sellaisen pienen kunnan tai kuntakeskuksen kuin Soinin ja Lehtimäen välinen, ihmisille tärkeä tie on erittäin huonokuntoinen ja vaatisi juuri näitä pikaisia parannuksia, että myös puutavarahuoltoa voitaisiin sillä alueella kunnialla hoitaa.

Ed. M e r t j ä r v i : Arvoisa rouva puhemies! Tähän asti sitä on lähinnä televisiosta seurannut säälinsekaisella huvittuneisuudella, kun kansanedustaja puhuu tyhjälle salille, mutta niin elämä opettaa, ettei pidä näin suhtautua mihinkään asiaan etukäteen. Minäkin keskityn helikopteriasiaan. Muut lisätalousarvioasiat ovat ihan oikein.

Täällä on puhuttu tämän asian käsittelyn sekavuudesta, ja minä olen seurannut sitä lähinnä eduskunnan ulkopuolelta tähän asti. Ainakin kun sieltä sitä seurasi, kyllä todella asian käsittely näytti sotkuiselta ja tuntui, että aina ei tiedetty, missä oikein mennään.

Helikopterihankinnassa puolustusvaliokunta on katsonut, että hankinnan volyymi ja aikataulu on sopeutettava valtionalouden vaatimuksia vastaaviksi. Jos ajatellaan sitä volyymiä, mitä hankinta merkitsee määrällisesti ja mitä se merkitsee rahallisesti, niin edellisessä tapauksessa se on vähäinen ja jälkimmäisessä kohtuuton. Kun lisäksi sijoitetaan hankinta tähän aikatauluun, tähän ajankohtaan, muuttuu hankinnan kohtuuttomuus vieläkin suuremmaksi.

Tänä aikana, jolloin valtion taholta kuntien mahdollisuudet selvittää edes lakisääteisistä velvoitteista on tehty hyvin vaikeiksi, ollaan kuitenkin valmiita sijoittamaan miljardeja muutamaan helikopteriin, joiden merkitys todellisessa kriisitalanteessa on pieni. Näiden ostojen puolustukseksi on selitetty monia asioita, yhtenä esimerkiksi vastaostojen tuoma työllistävä vaikutus, mutta onko missään selvitetty, kuinka paljon vastaavanlaisia ostoja olisi joka tapauksessa teh-

ty ilman helikopteriostoja? Mikä on näiden oston todellinen vaikutus, esimerkiksi vastaosten työllistävyyttä? Ainakaan Hornet-kaupoissa ne eivät vastanneet odotuksia.

Samaan aikaan kun ollaan valmiita upottamaan näitä miljardeja, 6—7 miljardia markkaa tähän ostoon, niin vertailuna voisi miettiä, että valtiovarainministeriö on ilmoittanut, että 350 miljoonaa on aivan liian suuri raha pantavaksi Suomen lasten esiopetukseen. Kuitenkin se lapsiin ja tulevaisuuteen sijoitettu raha olisi noin 20 kertaa pienempi kuin näihin muutamaan helikopteriin sijoitettu raha. Minusta tämä on käsittämätöntä, niin kuin kaiken kaikkiaan on käsittämätöntä sekin, että viime vuosien aikana on, niin kuin on tullut esille, sosiaali- ja terveystenonja ja myös opetukseen annettuja määrärahoja leikattu samaan aikaan, kun puolustusmenot ovat selvästi kasvaneet. Tällä jossakin illan alkuvaiheessa oliko se nyt ed. Tarkka, joka sanoi, että puolustusmenojen pitää olla samassa rintamassa kaikkien muiden menotyyppien kanssa, siis koulu- ja sosiaalimenojen kanssa. Minä olen aivan samaa mieltä. Näinhän nyt ei ole ollut, vaan puolustusmäärärahat ovat muista poiketen selvästikin olleet etuoikeutetussa asemassa. (Ed. Aittoniemi: Kamala hallitus!) Kaiken kaikkiaan tämän tyyppiset asiat kuitenkin heijastelevat minusta aika pelottavaa maailmankatsomusta.

Minä en tässä ota esille kovin monia asioita, mitä mielessä on ollut, mutta haluaisin vielä kiinnittää huomiota ainakin yhteen kummallisuuteen siinä, missä järjestyksessä asioita hoidetaan. Helikopterihankinnat ovat siis turvallisuuspoliittinen hankinta. Tässä sopii nyt kysyä, miten meidän turvallisuudestamme nyt yleensäkin huolehditaan paljon riskialttiimmalla alueella. Tarkoitan sitä, että sen tyyppinen kriisitilanne, jossa näitä helikoptereita kaikkine miljardeja nielevine lisineen ja saattajineen tarvittaisiin, lie nee melko epätodennäköinen tilanne. Jos sitten meitä kohtaisi sellainen kriisitilanne, missä tällaisia helikoptereita ja tällaista aseistusta tarvitaan, kyllä vähän tuntuu siltä, kun tiedetään se täsmäynnä muiden uudenaikaisten aseiden arsenaali, jota löytyy suuremmista valtioista tuosta rajan-kin takaa, että tuskin ne meidän helikopterimme olisivat kovin monta metriä maasta ehtineet nousta, kun ne olisi jo kajautettu sieltä alas, siis todellisen sotatyyppisen kriisitilanteen kohdattessa.

Sen sijaan on todennäköisempää, että jou-
dumme suojautumaan esimerkiksi ydinlaskeu-
malta. Toivottavasti emme joudu, mutta se voi

olla todella paljon mahdollisempi tilanne. Me tiedämme kaikki ne useat tshernobyylit, jotka ovat tuossa rajan takana. Kuitenkaan täällä Uudellamaalla, tiheästi asutetulla alueella ei ole huolehdittu tarpeellisista väestönsuojista. Esimerkiksi Järvenpäässä näitä on vain 43 prosentille väestöstä, ja luultavasti saman tyyppinen tilanne on muuallakin Uudellamaalla. Siviiliväestö tällaisen tilanteen sattuessa on todella heikoilla. Tietysti tässä taas syytetään kuntia huonosta asioiden hoidosta, niin kuin hallituksella on tapana syyttää vähän joka asiasta, mutta kyllä se kuntien rahojen puute paljolti on nyt ollut kiinni hallituksen kovista leikkauksista ja säästötoimenpiteistä.

Arvoisa rouva puhemies! Tässä on vain osa niistä syistä, joiden vuoksi en voi yhtyä ryhmäni enemmistön kantaan helikopteriasiaa, vaan olen sitä mieltä, että asiaa on harkittava uudelleen ja se on siirrettävä tuonnemmaksi.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan puhemies Uosukainen.

Ed. Pulliainen: Arvoisa puhemies! Niin sanottujen Oulun teesien mukaan päätöksissä pitäisi ottaa niiden pitkäaikaisvaikutukset huomioon, jos aiotaan elää kestävästä talouden mukaisissa puitteissa. Tämä lisäbudjetti on tässä suhteessa hyvin merkittävä asiakirja, koska tässä itse asiassa on hirmuisen monta elementtiä, jotka juuri liittyvät tällaisiin pitkän ajan vaikutuksiin. Kaikilla osatekijöillä on vaikutuksensa lähes kaikkeen taloudellisessa ja myöskin toiminnallisessa mielessä.

Puheenvuoroni on eräänlainen ennakkopuheenvuoro siihen, mitä tapahtuu kahden viikon kuluttua, kun on kysymys historiallisesta Emu-keskustelusta, finaalista tässä mielessä, ja sitten 17.4. tärkeästä äänestyksestä.

Lähden, arvoisa puhemies, siitä että otan hyvin vakavasti sen, että meillä on tällä hetkellä liikaa valtiolla menoja suhteessa tuloihin. Se on sillä tavalla, että Suomi ei pärjää Emu-kulttuurissa, ei niiden reunaehtojen vallitessa, jotka Emuun liittyvät, jollei se radikaalisti joko lisää tulojaan tai pienennä menojaan. Tämä on se viitekehys, johon budjettitaloutta täytyy projisoida. Ei ole ollenkaan huonosti sanottu se, mitä valtiosihteerin ja budjettipäällikkö ovat todenneet, että meitä odottaa 20 miljardin markan leikkaus tai vaihtoehtoisesti tulojen lisähankinta.

(Ed. Elo: Jälkimmäinen vaihtoehto!) Minä tietysti olen henkilökohtaisesti jälkimmäisen kannalla, mutta edelliseen on varauduttava, ed. Elo, jos ei tämä toinen onnistu. Mutta tämä on aivan välttämätöntä. Tässä katsannossani on erikoisen tarkkaan katsottava sitä, mitä tässä esitetään.

Ensinnäkin täällä on — kukaan ei ole siihen muuten kiinnittänyt huomiota — tupon budjetäriset vaikutukset kuvassa mukana. Tässä yhteydessähän on todettu, että tämä on sitten vihoimeinen tupo, että se aikakausi on nyt ollut ja mennyt. 30-vuotisbileet on bileoitu ja se asia on sillä sipuli.

Arvoisa puhemies! Minulla on sellainen vaihtelma, että jos me aiomme siinä Emu-kulttuurissa pärjätä, meillä pitäisi olla akkia vielä paljon kattavampi tupokulttuuri, siis nimenomaan sillä tavalla, että jotta selvittäisiin mahdollisimman paljon reaaliaikaisissa taloudessamme, tämä niin sanottu kuuluisa kilpailukyky säilyisi, silloin me tarvitsemme erittäin tiukkaa tupopolitiikkaa, jos kansallisilla arvoilla jokin merkitys enää on, näitten kansallisten arvojen säilyttämiseksi. Elikkä tässä suhteessa olen jälleen valtavirran kanssa aivan kokonaan eri mieltä. Minun mielestäni tupojen aika ei ole vielä ohi.

Jos ajatellaan vielä sitä, että valtio ja kunta-lohko, siis meidän julkinen lohkomme joutuisi siihen tilanteeseen, missä oltiin muun muassa 70-luvulla ja 80-luvun alkupuolella, että oltiin liitto-kohtaisissa ratkaisuissa, ja sitten vielä niin, että oltaisiin vihoviimeiseksi tekemässä niitä virka- ja työehtosopimuksia julkisella loholla, niin niistä tähän tulee ylikompensoivia väkiselä. Siitä ei päästä mihinkään. Niitä olen sen verran monta kertaa ollut tekemässä, että varsin hyvin tiedän sen, että niistä tulee ylikompensoivia, ja sehän merkitsee sitä, että budjettitaloudellisesti ajaudutaan julkisen lohkon ahdinkoon. Tätä ei näytetä ymmärtävän ei sitten lainkaan. Meillä on tällainen eurohuuma menossa, joka ei tällaisia realiteetteja ota huomioon.

Toinen asia, mikä on tässä hyvin mielenkiintoinen yksityiskohta, johonka niin ikään kukaan ei ole minun ymmärtääkseni kiinnittänyt huomiota, on se, että täällä huitaistaan 800 miljoonaa markkaa kolikkojen lyömiseen. Silloin, kun näistä kolikkoasioista on puhuttu aikaisemmin, niin silloin on lähinnä puhuttu siitä, että 500 miljoonaa markkaa valuutanvaihtotuloja jää pankeilta saamatta, mikä näkyy välittömästi taseissa, jotka tulot siis otetaan muulla tavalla elikkä toisin sanoen provisioita käytännössä nostetaan lainamarkkinoilla ja sillä tavalla hankitaan

se 500 miljoonaa lainanottajilta. Mutta kukaan ei ole kiinnittänyt huomiota siihen, että Suomi joutuu niitten kolikkojensakin lyömisen maksamaan ja pulittamaan siihen rahat. Tämä on mielenkiintoinen yksityiskohta. Tässä se 800 miljoonaa ei ole yhtään ainoata kansanedustajaa hetkauttanut sinne eikä tänne. Mielenkiintoinen asia.

Sen sijaan erittäin paljon on puhuttu siitä 750 miljoonasta, joka maataloudelta valitettavasti leikattiin ja josta nyt sitten osa palautetaan takaisin, tosin älyllisesti aika epärehellisellä tavalla. Se on maatalouspääluokan raamin puitteissa tapahtuva järjestely vain ja sillä ei ole enää ensi vuonnakaan pienintäkään vaikutusta. Tämä on todettava aivan rehellisesti.

Elikkä nämä miljoonat ovat aika mielenkiintoisia, sadat ja tuhannet miljoonat markat. Niiden arvo riippuu aina siitä, mihinkä arvoperustaan ne laitetaan. Tässä mielessä, arvoisa puhemies, on syytä palata tämän keskustelun ensimmäiseen puheenvuoroon, jossa ed. Bremer mielenkiintoisella tavalla välillä vaati asiantuntemusta ja välillä arvokeskustelua. Tässä on nyt kyse juuri siitä, mitkä ovat arvot ja lähtökohdat, merkitseekö jokin 800 miljoonaa markkaa käytännössä jotakin vai eikö se merkitse ylipäätään yhtään mitään.

Kun ajatellaan sitä, mihinkä tämä heko-pää-tös ajoittuu, sehän ajoittuu fiskaalisesti nimenomaan siihen vaiheeseen, jolloinka Suomi rämpiä Emu-kulttuurissa niitä kaikkein vaikeimpia aikojaan, jolloin se joutuu, niin ennakkoin, dollareilla maksamaan nämä heko-laskunsa. Siinä katsannossa on erittäin hyvä, että keskustelu tästä asiasta, saattohoitohelikopteriasiasta, siirtyy seuraavan eduskunnan tehtäväksi. Se on erittäin paikallaan. Se takaa senkin, että nimenomaan puolustusministeriön hallinnonalakin on tässä keskustelussa mukana, ei ole missään nimessä sidottu tilausvaltuuksiin sitä poliittista vallankäyttöä. Kysymyshän on juuri siitä. Sillä jos tilausvaltuudet annetaan, niin niitä ei takaisin oteta. Tämä on harvinaisen selvä asia ollut aina.

Ed. L a x : Fru talman, rouva puhemies! Behandlingen av beställningsfullmakterna för att utrusta våra beredskapstrupper med helikoptrar har på ett olyckligt sätt sparat ur. Alla inblandade har anledning att beklaga detta och också att se sig själva i spegeln, så att liknande situationer skall kunna undvikas i framtiden.

Finlands bästa bidrag till den politiska stabiliteten, till freden i våra närområden, är att landets

försvarspolitik kan förutses av omvärlden. Rendet och hopandet i fråga om beställningsfullmakterna har tyvärr grumlat bilden av vårt lands förmåga att föra en konsekvent och trovärdig försvarspolitik. Det viktiga är nu inte att söka syndabockar, utan att försöka återställa tilltron till vår vilja att upprätthålla en tidsenlig försvarsmakt.

Landets trygghet, ekonomi och behov av social- och hälsovård har på ett olyckligt sätt ställts mot varandra. Ändå är det så att landets yttre och inre säkerhet är den yttersta garanten för en fungerande ekonomi och därmed också för ett hållbart socialskydd. Hur har det kunnat gå så här? Vad är det som gått snett i skötseln av försvarspolitik eller snarare i den debatt som nu har förts?

Fru talman! Omstruktureringen av vårt försvar, huvudfrågan i den försvarspolitiska redogörelsen som riksdagen godkände i fjol, är en stor och genomgripande process som uppenbarligen kräver en bättre växelverkan mellan riksdagen och dem som reder ut den här förändringsprocessen redan i själva beredningsskedet, en bättre växelverkan än vad som varit fallet i fråga om den här helikopteraffären.

Det är klart att försvarsanslagen måste dimensioneras så att de kan bäras av statsekonomi. Lika klart är det också att det samtidigt måste göras en bedömning av den vapenteknologiska utvecklingen och övriga omständigheter som har betydelse för att vårt försvar skall kunna uppfylla kraven på trovärdighet. Debatten har dessvärre gett intryck av att riksdagen nu saknar beredskap för att göra en saklig bedömning av försvarsmaktens långsiktiga behov. Att sticka huvudet i busken i en så viktig nationell fråga undergräver tilltron till riksdagen. En snabb blick på Finlands näromgivning talar sitt tydliga språk. Det kan dröja länge innan stabila inre förhållanden uppstår i Ryssland. Likaså kan det ta tid innan spänningarna mellan Ryssland och de baltiska republikerna förbyts i förtroendefulla samarbetsrelationer. Sverige, som redan i dag har kanske sex gånger fler stridsflygplan än Finland och mer än tio gånger fler helikoptrar än vi, arbetar målmedvetet på att bygga ut sina luftstridskrafter med ytterligare helikopteranskaffningar.

Rouva puhemies! Keskustelu valmiusyksiköiden varustamisesta helikoptereilla ja tähän liittyvä tilausvaltuuksien käsittely on mielestäni mennyt hakoteille. Kaikilla osapuolilla on tässä kyllä syytä valittaa, että näin on käynyt, ja myös syytä katsella itseään peilistä, jotta vas-

taavanlaisia tilanteita voidaan välttää tulevaisuudessa.

Suomi voi tuoda parhaimman kortensa kekoon vakauden ja rauhan turvaamiseksi lähialueillamme harjoittamalla puolustuspolitiikkaa, joka on naapureiden ja muidenkin maiden ennakoitavissa. Kuva maamme kyvystä harjoittaa johdonmukaista ja uskottavaa puolustuspolitiikkaa on kyllä nyt hämärtynyt tilausvaltuuksien poukkoilevan käsittelyn myötä. Nyt ei pidä hakea syntipukkeja, vaan on yritettävä palauttaa usko maamme haluun ylläpitää ajanmukaista puolustuslaitosta.

Rouva puhemies! Tässä keskustelussa minun mielestäni on onnettomalla tavalla maamme turvallisuus toisaalta ja maamme talous ja sosiaaliset tarpeet maassamme on asetettu vastakkain. Kuitenkin on muistettava, että viime kädessä myös meidän taloutemme menestymisen pohjana on maamme ulkoinen ja sisäinen turvallisuus, ja saman tien myös tämä muodostaa pohjan kestäväälle sosiaaliturvalle.

Mitenkä tämä asian käsittely on riistäytynyt käsistä näin?

Vuosi sitten suurin piirtein salissa hyväksyttiin puolustuspoliittinen selonteke. Sen keskeisimpänä asiana oli maamme Puolustusvoimien rakenteen muuttaminen. Tämä on aivan ilmeisesti hyvin vaativa prosessi, ja itse vedän sen johtopäätöksen, että tällaisen prosessin valmistelu jo valmisteluvaiheessa edellyttää paljon tiiviimpää vuorovaikutusta myös eduskunnan kanssa, paljon tiiviimpää kuin mitä on ollut nyt helikopterihankintojen valmistelussa. Totta kai puolustusmäärärahat on mitoitettava niin, että valtiontalous kestää ne. Yhtä selvää on toisaalta myös, että saman tien täytyy arvioida paitsi aseteknologisen kehityksen vaikutuksia, myös muita keskeisiä tekijöitä, jotka vaikuttavat maamme puolustuskyvyn uskottavuuteen.

Täällä eduskunnassa asian käsittely ja käyty keskustelu on valitettavasti kyllä antanut sen kuvan, että eduskunnalla ei nyt ole valmiuksia asiallisesti punnita ja arvioida Puolustusvoimien pitkän aikavälin tarpeita. Pään pensaaseen pistäminen tässä tuskin nostaa eduskunnan arvovaltaa.

Rouva puhemies! Pikakatsaus naapurimaihin kertoo, mistä on kysymys. Me tiedämme, että voi kestää kauan, ennen kuin esimerkiksi Venäjällä syntyy vakaat sisäiset olot. Yhtä lailla voi kestää kauan, ennen kuin jännitteet Venäjän ja Baltian maiden välillä laukeavat ja muuttuvat luottamukselliseksi yhteistyösuhteiksi.

Katse länteen, pelkästään Ruotsiin, kertoo myös puolustuksellisista tarpeista. Ruotsilla on jo tänään kuutisen kertaa enemmän hävittäjiä kuin meillä Suomessa ja yli kymmenen kertaa enemmän helikoptereita kuin meillä. Kuitenkin siellä varsin johdonmukaisesti nyt työskennellään sen puolesta, että ilmavoimia vahvistettaisiin lisähelikopterihankinnoilla.

Fru talman! Riksdagsman Klaus Bremer har fört fram ett förslag om att stryka de delar av texten i statsutskottets betänkande som kan skapa oklarhet om Finlands vilja att förse sina luftstridskrafter och beredskapsenheter med tidsenlig stridsutrustning. Jag kommer att rösta för hans förslag och understöder givetvis samtidigt också att de fullmakter som statsutskottet nu förordar, om också i nedskuren form, beviljas.

Rouva puhemies! Kansanedustaja Klaus Bremer on tehnyt ehdotuksen, että valtiovarainvaliokunnan mietinnöstä poistettaisiin joitakin kohtia, nimenomaan ne kohdat, joiden perusteella voi syntyä sellainen käsitys, että Suomella ei ole tahtoa varustaa Ilmavoimiaan ja valmiusyksiköitään ajanmukaisella varustuksella.

Itse aion äänestää ed. Bremerin ehdotuksen puolesta ja, totta kai, samalla tuen näiden, olkoonkin leikattujen, tilausvaltuuksien myöntämistä, joita valtiovarainvaliokunta nyt esittää.

Ed. Elo: Puhemies! Aion itsekkin keskittyä pääasiassa helikopterihankintoihin, mutta aivan muutama sana myös yleisestä taloudellisesta tilanteesta.

Meillähän Suomessa on nyt numerot kunnossa. Meillä on inflaatio alhainen, korot ovat alhaiset, talouskasvu on Länsi-Euroopan voimakainta tällä hetkellä. Mutta samanaikaisesti voidaan sanoa myös, että suuria ongelmia edelleen on, eli työttömyys ja valtionvelka, jotka itse asiassa hyvin paljon liittyvätkin toisiinsa.

Hyvin mielenkiintoista oli viime viikolla saada tieto siitä, joka oli oikeastaan arvattavissa, että työttömyys on aiheuttanut tällä vuosikymmenellä noin 220 miljardin markan laskun valtiolle saamattomina verotuloina ja lisääntyneinä sosiaaliturvamaksuina. Suurin piirtein 60 prosenttia koko valtionvelastamme on muun muassa tätä kautta aiheutunut. Minulla on se kuva, että Suomessa ei sen paremmin valtiovarainministeriössä kuin hallituksessakaan osata arvioida työttömyyden hintaa, joka on todella korkea.

Kun vertaamme sitä esimerkiksi tapaan, millä

ruotsalaiset ovat hoitaneet talouttaan, niin, olen monta kertaa sen sanonut aikaisemminkin, ruotsalaiset, jotka me olimme valmiit tuomitsemaan kolme neljä vuotta sitten, ovat onnistuneet paljon paremmin kuin me. Eli siellä työttömyys on säilynyt alhaisella tasolla, 7—8 prosentin tasolla jatkuvasti, ja toisaalta kuitenkin valtiolla tulee olemaan ylijäämäinen budjetti jo tänä vuonna. Ruotsin-mallia olisi voitu Suomessakin käyttää. Kun olisi harjoitettu vähän löyempää raha- ja budjettipolitiikkaa, olisimme samanaikaisesti saaneet työttömyyttä alemmaksi, ja se olisi ollut valtion budjetin kannalta varmasti kaikkein parasta.

Tämän lisäksi voin sanoa viitaten ed. Pulliainen puheenvuoroon, että mielestäni me suomalaiset olemme myös aika raa'alla tavalla pistäneet valtiontaloutta kuntoon, siinä eivät suuryritykset ja suurituloiset ihmiset ole riittävästi olleet mukana. Kun esimerkiksi nyt katsotaan, mitä tapahtuu suomalaisessa yhteiskunnassa, niin inflaatio on alhainen ja samanaikaisesti esimerkiksi viime vuonna Helsingin pörssikurssit nousivat keskimäärin 39 prosenttia. Tämän vuoden kolmen ensimmäisen kuukauden aikana Helsingin hex-indeksi on noussut jo 30 prosenttia. Nimenomaan suuryritysten aivan valtava kasvu on tällä hetkellä käynnissä, eli kuitenkin, vaikkakin tietysti, kun voitot lisääntyvät, suuryritykset maksavat jonkin verran enemmän veroa, sieltä olisi selvästi ollut saatavissa paljon enemmän rahaa tämän maan talouden tasapainottamiseen.

Toteankin tässä yhteydessä, kun Teollisuus ja Työnantajat eli TT on kovasti vaatinut sitä, että valtion velkaantumisen olisi pitänyt saada tässä noususuhdanteessa jo loppumaan, että olen aivan samaa mieltä siitä mutta samanaikaisesti olisin kyllä valmis nimenomaan siihen, että suuryritykset osallistuisivat velkatalkoihin aivan eri tavalla kuin ne ovat nyt tässä tilanteessa osallistuneet.

Puhemies! Totean myös sen, että kun usein suomalaisessa yhteiskunnassa, jota väitän aika kovaksi yhteiskunnaksi, sanotaan, että työnteon pitää olla kannattavampaa kuin sosiaaliturva, uskon, että me kansanedustajat olemme siitä lähes kaikki yksimielisiä. Minun mielestäni tärkeää on havaita myös, että työnteon pitäisi olla vähintään yhtä kannattavaa kuin omistamisen. Omistaminen on tällä hetkellä aivan selvästi kannattavampaa kuin työnteke. Jos jollakin suomalaisella oli viime vuonna varaa pistää pörssiin 100 000 markkaa ja kun hän keskimäärin sijoitti sen, niin kuin äsken totesin, se oli vuoden lopulla

140 000 markkaa. Mitä palkansaaajat ja muut saivat? 2 000 markan palkankorotuksen vuositasolla eli 2 prosentin korotukset. Tästä kyllä näemme, missä painopiste on. Tätä painopistettä pitää ehdottomasti lähteä muuttamaan.

Puhemies! Sitten helikopterihankintoihin. Yhdyn siihen kritiikkiin, jota on esitetty siitä, että helikopterihankinnat käsitellään lisätalousarvion yhteydessä. Mielestäni meillä ei olisi ollut sellaista kiirettä, että olisimme tässä yhteydessä tarvinneet päätöksen hankintavaltuuksien antamisesta.

Mitä sitten tulee, puhemies, eduskunnan rooliin, niin olen hyvin usein lainannut Helsingin Sanomien pääkirjoituksia, koska arvostan Helsingin Sanomien pääkirjoitusten tekijöiden ammattitaitoa. He ovat todella asiansa osaavia ihmisiä ja pystyvät hyvin kirjoittamaan. Esimerkiksi tällä kertaa, kun tämän päivän Helsingin Sanomien toinen pääkirjoitus käsiteli puolustuskomitean asettamista, niin yhdyn näkemykseen, että puolustuskomitean asettaminen olisi varmasti paikallaan, mutta kun pääkirjoittaja sanoo näin: "Eduskunta havahtui vasta tarpeeksi ärsytettynä. Lopputulos vaikutti enemmän satumanvaraiselta kiukunpurkaukselta kuin eduskunnan hyvin harkitulta kannanotolta", niin tähän näkemykseen en kyllä yhdy. Ainakaan minulla ei ole mitään kiukkuja ollut. Olen yrittänyt hyvin realistisesti lähestyä sitä, mitä Suomen kansa nyt ajattelee siitä tavasta, jolla me asiaa käsittelemme.

Ensimmäisenä ottaisin esille päätösajankohdan, oliko se tosiaan loppuun asti harkittu. Samanaikaisesti, kun me koko vaalikauden olemme leikanneet eläkkeitä ja työttömyysturvaa ja opettajat ovat lomautettuina, lapset käyvät luokissa, joissa on 80 oppilasta yhtä opettajaa kohden, ja kun vanhustenhuolto on aivan räjähtämissä, missä sen vuoksi, ettei enää ole varaa palkata työvoimaa, niin kyllä tämä on erinomaisen huono ajankohta päättää tästä asiasta.

Käsittäakseni paljon parempi olisi ollut, että olisi odotettu aivan rauhassa sillä asevelvoitusarmeijalla, joka meillä on, ajankohtaa, jolloin valtion velkaantuminen olisi loppunut, tällä hetkellä arvioiden vuoteen 2001–2002. Tähän tietysti voidaan esittää, mikä Suomea nyt uhkaa tänä välikautena. Onko se se, mihin ed. Lax viittasi, että Venäjän olot ovat epävakaa, vai mikä? Mielestäni Venäjällä on aivan riittävästi tällä hetkellä tekemistä omien asioidensa selvittämisessä, ei siellä ole varmasti tällaista uhkakuvaa muodostumassa.

Mitä tulee muuten ed. Laxin puheenvuoroon, ed. Lax, niin kuin eräät kansanedustajat käyttävät termiä, on "pyssyuskossa". Hän uskoo siihen, näin ymmärsin hänen puheenvuorostaan, että puolustuspolitiikka ajaa meidän ulkopoliittikkamme ohitse. Totta kai me tarvitsemme uskottavan puolustuspolitiikan, uskottavan itsenäisen armeijan, se on ihan selvä asia. Mutta haluaisin kyllä korostaa ulkopoliittikan merkitystä, siinähan me suomalaiset olemme sittenkin olleet varsin taitavia ja osanneet hoitaa asioitamme erinomaisen hyvin koko maailmansodan jälkeisen ajan.

Puhemies! Usein myös, niin kuin täälläkin on todettu, kaivataan arvokeskustelua. Minusta se on aika erikoinen tilanne, että kaivataan arvokeskustelua. Me ratkaisemme arvot päätöksenteolla. Minusta teoreettinen keskustelu arvoista on ihan turhaa. Me ratkaisemme nyt arvot. Moni vasemmistolainen kansanedustaja sanoi, että käymme arvokeskustelun erikseen mutta nyt päätämme helikopteriasian tässä yhteydessä. Ei näin voi menetellä. Me teemme nyt erittäin tärkeän arvotarkistuksen, kun tämän asian päätämme.

On myös käynyt ilmi se, että jotkut kansanedustajat kuvittelevat, että meillä on jokin oma pörssikukkaro tätä hankintaa varten, muun muassa edustajat Bremer ja Lindqvist ja monet muut ovat tähän viitanneet, että tämä ei ole mistään pois, kun teemme tämän päätöksen. Onko todella jokin oma sukanvarsi sitä varten, että ostetaan helikoptereita? Minä en sellaiseen usko. Se käsitys, joka minulla on kansalaisten mielipiteistä tällä hetkellä, on se, että ihmiset ovat varsin katkeria eivätkä näe helikopteripäätöstä tärkeänä eivätkä juuri tällä hetkellä missään tapauksessa.

Ed. Lax viittasi puolustustahtoon, ihmisten asenteisiin, joita nyt on mitattu. Aivan selvästi on heijastumassa, että suomalaisten erittäin myönteinen asennoituminen Puolustusvoimiin on heikkenemässä. Se varmasti johtuu juuri tästä tilanteesta, joka meillä on, kun yhä suurempi osa kansasta on joutunut leikkausten ja säästöjen kohteeksi ja samanaikaisesti kuitenkin olemme lisänneet puolustusmenoja, olkoonkin että syynä on Hornetien hankinta. Mutta puolustusmenot ovat lisääntyneet miljardilla parissa vuodessa ja kaikilta muilta sektoreilta on rahaa otettu pois.

Kun esimerkiksi valtiosihteeri Sailas pari viikkoa sitten ainakin julkisuudessa olleiden tietojen mukaan kysyi, mitä nyt tapahtuu meidän uskottavuudellemme puolustuspolitiikassa, kun helikopteripäätöstä ei ole saatu aikaan, minä olisin

paljon huolestuneempi niistä tiedoista, joita Eurooppaan leviää esimerkiksi opettajien lomautuksista. Minusta se ei ole sivistysvaltion arvoista touhua, että opettajat lomautetaan. Jokin järki tähän maahan pitää saada, ja toivon, että sitä järkeä esimerkiksi opetusministeriöstä tulisi tähän asiaan.

Jos katsotaan Suomen ja Ruotsin puolustusmenoja, totta kai Ruotsissa on pitkä trendi ollut se, että Ruotsin puolustusmenot ovat korkealla, ne ovat olleet aina. Ruotsin asema on tietysti erilainen kuin meidän, mutta Ruotsissa trendi on myös selvästi laskeva eli puolustusmenoja vähennetään samanaikaisesti, kun me lisäämme niitä. Minusta se on aika erikoinen tilanne. Ruotsissa siis uhkakuva-arvio on erilainen kuin meillä. Ruotsissa on tultu siihen tulokseen, että ei ole mitään ulkoista hyökkäysuhkaa olemassa. Jo aikaisemmin totesin vastauspuheenvuorossa, etteivät kansalaiset ole kovin paljon arvostaneet myöskään johdon kaappausuhkakuvaa. Ihmiset eivät koe sitä kovin uskottavana.

Puhemies! Minun esitykseni on ollut koko ajan se, että tämä asia olisi pitänyt käsitellä esimerkiksi seuraavien eduskuntavaalien jälkeen pidettävissä hallitusohjelmaneuvoittelussa ja katsoa aikataulu, millä niitä olisi alettu hankkia. Siitä olen sataprosenttisen varma, että kenraalit tulevat saamaan tahtonsa läpi, taisteluhelikopterit hankitaan. Pidän tätä 1,6 miljardin markan niin sanottua eduskuntaryhmien puheenjohtajasopimusta täytenä hämäyksenä. Se on hämäystä. Toivon, että väliaikana vältetään toimenpiteet, jotka vielä lisäävät menoja, eli ettei ruveta kuljetushelikoptereita varustamaan suurilla aseilla. Se saattaa sittenkin olla järjettömämpää. Olisi paljon järkevämpää, että tehtäisiin päätökset rauhallisesti, niin kuin asiantuntijat sitten sanovat.

Erityisesti haluan korostaa sopimukseen liittyvää kohtaa, jossa todettiin ilmeisesti edustajien Zyskiewicz ja Sasi vaatimuksesta, ettei tämä päätös, joka nyt tehdään, sido tulevia päätöksiä. Näinhän asianlaita on. Emme me perustuslain mukaan voi sitoa seuraavia päättäjiä.

Puhemies! Totean ihan lopuksi, että helikopterikäsittely sinänsä vie politiikan ja poliittikkojen mainetta. Ihmisille tulee se kuva, että tässä pelataan vain peliä pelin vuoksi ja kuitenkin kaikki se, mitä kenraalit ovat esittäneet, tullaan aikanaan hankkimaan.

Ed. K a n k a a n n i e m i : Arvoisa rouva puhemies! Eräässä aikaisemmassa puheenvuorossa jokin viikko sitten pohdiskelin presidentti Kek-

kosen perintöä, taisipa ed. Aittoniemikin mainita asian jo tässä keskustelussa. Presidentti Kekkonen perintönä Suomi on säilynyt kauttaaltaan asuttuna. Meillä on maataloudessa ollut hänen perintönään omavaraisuus keskeisissä tuotteissa. Meillä on ollut valtionyhtiöitä eri puolilla maata jalostamassa raaka-aineitamme ja luomassa työpaikkoja kansalaisille. Meillä on kattava korkeakouluverkko. Meillä on peruskoulut. Meillä on sosiaalinen perusturva. Kaikki nämä luotiin presidentti Kekkonen aikana, ja vaikka hän on kiistelty persoona, on sanottava, että hänellä oli selkeä näkemys kansakunnan tilasta ja siitä tavoitetilasta, johon maata haluttiin kehittää. Lisäksi tietysti se kuulu puolueettomuuspolitiikka oli hänen yksi johtava ajatuksensa. Tänä päivänä voidaan kysyä, mitä tästä on jäljellä, ja vastaus on aika lyhyt: ei siitä juuri mitään ole jäljellä. Kun parin vuoden päästä on Kekkonen satavuotissyntymäjuhla, tuskin silloin on jäljellä yhtään mitään.

Lisäbudjetissa, joka on käsittelyssä, annetaan hieman lisää varoja maataloudelle mutta sekin pääluokan sisältä täysin riittämättömästi. Maataloutta ollaan ajamassa hurjaa vauhtia kohti sellaista tilannetta, että olemme tuontiruoan varassa todella vahvasti. Koko maata pidetään asuttuna sillä, että yritetään kauppa- ja teollisuusministeriön aluetukirahoja lisätä, mutta eipä sinne ole lisävaroja varsinaisesti löytynyt, joten monet hankkeet jäävät kansallisen rahoituksen puuttumisen johdosta toteutumatta ja EU-rahoitustukin saamatta. Vastalauseessa on vastaavainen muutosesitys kuin jättämässäni lisätalousarvioaloitteessa, joten siitä asiasta voidaan äänestää samalla tavalla kuin ed. Pehkosen jättämästä aloitteesta maatalouden määrärahan lisäyksestä lisäbudjettiin.

Olen jättänyt myös poliisien toimintamäärärahoihin lisäyseyesityksen, pienehkön, mutta olisi paikallaan huolehtia siitä, että loppuvuonnakin poliisin voimavarat olisivat riittävät.

Arvoisa puhemies! Eniten tässä keskustelussa ovat tietysti puhuttaneet, niin kuin oikein onkin, helikopterien hankinnat eli tilausvaltuus. Tämä tilausvaltuus toteutuu, konkretisoituu markoiksi taikka euroiksi Emu-aikana Suomen Emuun liittymisen ensimmäisinä vuosina. Se on hyvin arvoituksellista aikaa Suomen valtiontaloudelle, miten Emu vaikuttaa meidän talouteemme: Vaahtiko se syviä leikkauksia edelleen, jotta pysymme Emu-kriteereissä, jotka jäävät pysyvästi voimaan, vai kasvaako talous edelleen niin kuin tällä hetkellä? Aika monet ennusteet kuitenkin

lähtevät siitä, että jos nyt ei aivan lama niin ainakin taloudellinen taantuma on tulossa lähivuosina ja Emu-ajan alkuaika ja taantuman aika saattavat osua hyvinkin lähivuosille sillä tavalla, että nämä helikopterihankinnat ovat juuri silloin päällä eli käy niin kuin kävi Hornet-hankintojen osalta. Laskun aika tuli valtion velkaantumisvauhdin ollessa pahimmillaan ja työttömyyden korkeimmillaan, talouden vaikeuksien ollessa syvimmillään. Tämä ajankohta on meillä tietysti edessä, emmekä siihen pysty sen enempää paneutumaan, mutta on toki mietittävä sitä, että näin saattaa käydä. Huonoon aikaan saattavat tarpeet konkretisoitua.

Helikopterihankinta on valmisteltu poikkeuksellisen huonosti. Hallitus on valmistellut sen kehnolla tavalla. Vuosi sitten käsiteltiin ulko- ja turvallisuuspoliittista selontekoa, johon oli pienellä maininnalla tämä hankinta sisällytetty. Tuo selonteko oli laadittu pitkälti virkamies- ja hallituksen sisäisenä työnä, ei sellaisella perusteellisuudella kuin meillä on totuttu puolustuspoliittiset linjaukset vetämään. Viime syksyn budjettiesityksessä tämä hankinta nopeasti tuotiin eduskuntaan, selonteon käsittelyn jälkeen heti ensimmäisessä mahdollisessa tilanteessa. Varsin merkittävät tilausvaltuussummat olivat eduskunnan käsittelyssä. Silloin eduskunta ne lykkäsi eteenpäin, ja heti, kun vuosi vaihtui, hallitus toi uudelleen saman asian tänne käsittelyyn, ja nyt sitä ennennäkemättömän sekoilun jäljiltä olemme käsittelemässä.

On paljon puhuttu parlamentaarisesta komiteasta. Viimeinen parlamentaarinen puolustuskomitea kuulemma istui 80-luvun alussa, mutta vuonna 90 Holkerin hallituksen aikana maassa on ollut parlamentaarinen puolustuspoliittinen neuvottelukunta, jonka raportti, "Arvio puolustusvoimien tämänhetkisestä tilasta ja suorituskyvystä sekä kannanotto puolustusvoimien kehittämisen suunnitelmiin ja puolustusmäärärahoihin 1990-luvulla" -niminen raportti 19.12.1990, on minulla käsissäni. Tähän parlamentaariseen neuvottelukuntaan ovat kuuluneet puheenjohtajana Jaakko Iloniemi ja jäsenenä Jorma Hentilä, Ulpu Iivari, Aarno Kaila, Martti Pura, Peter Stenlund, Veikko Vennamo, Jari Erholm, Antti Kalliomäki, Henrik Lax, Heikki Riihijärvi, Matti Tuovinen ja Matti Viialainen. Vielä Holkerin hallituksen aikana parlamentaarisessa elimessä valmisteltiin 90-luvulle puolustuspolitiikan linjat ja myös määrärahat mitoitettiin.

Huomattavaa on, kun puhutaan Horneteista, että tähän parlamentaarisen neuvottelukunnan

vahvaan, lähes 70-sivuiseen raporttiin sisältyy ehdotus silloisten torjuntahävittäjien uusimisesta, joka sittemmin myös hyväksyttiin. Holkerin hallituksen aikana pantiin työ käyntiin, ja myös esimerkiksi sosialidemokraatit Kalliomäki ja Iivari ovat tämän raportin hyväksyneet ja allekirjoittaneet eivätkä ole eriävää mielipidettä sinne jättäneet, eli he hyväksyivät silloin parlamentaarista menettelytapaa käyttäen torjuntahävittäjien uudistamisen. Vain vasemmistoliiton, vai oliko se silloin vielä kommunistinen puolue tai SKDL, mikä lienee, Jorma Hentilä, puolueen edustaja tässä neuvottelukunnassa, on jättänyt eriävän mielipiteen ja irtisanoutunut hävittäjähankinnoista. Muuten siis sosialidemokraatit olivat mukana niin kuin kaikki muutkin mainitut henkilöt puolueineen tässä työssä ja hyväksyivät Hornet-hankinnat, torjuntahävittäjät, jotka ovat hankinnan jälkeen Horneteja, niin kuin puheessa on tapana sanoa.

Tällä tavalla valmisteltiin vielä Holkerin hallituksen aikana tällaiset suuret linjaukset. On huomattava, että tässä 90-luvun neuvottelukunnan raportissa ei puhuta helikoptereista sanaakaan, ei sanaakaan. Vielä on todettava, että alueellinen puolustusstrategia on tänne kirjoitettu. Nyt hallitus ilman perusteellisia selvityksiä, ilman perusteellista kattavaa parlamentaarista valmistelua on muuttanut Suomen puolustuspoliittisen ajattelun ja lähtenyt monien miljardien markkojen helikopterihankintoihin ilman tällaista valmistelua, joka oli vielä 90-luvun taitteessa käytössä.

Tämä valmistelu osoittautuu nyt aivan kestävämmäksi. Meillä ei ole asiaa hoidettu, niin kuin näissä asioissa olisi paikallaan ja siksi täällä on näytelty tällainen hyvin arvoton ja suorastaan häpeällinen näytelmä. Erityisesti esimerkiksi vasemmistoliitto ja vihreät ovat olleet hyväksymässä kolmen-, neljän- ehkä viidenkinlaisia vaihtoehtoja, milloin mitäkin on hallituksen sisältä heitetty; aina ne on hyväksytty ja taas television ruudussa kauniisti sanottu, että olimme sitä mieltä, vaikka olimmekin tätä mieltä.

Tämä on ollut todella hämmästyttävää, ja lopputulos onkin sitten tässä käsittelyssä varsin keho. Se on täysin torso. Esitetään, että hankitaan vain kuljetushelikoptereita. Kuljetushelikopterit yksin, jos sotaa varten vain niitä hankitaan, todella haavoittuvia. Ne ovat todellisia kuoleman koptereita. Kun suurimmat kuljetuskopterit olisivat 50 miehen mitoituksella, niin tällaiset kopterit ilman suojausta ammutaan alas eikä niitä suojaakaan millään. Jos tällaisia tuonne lähetetään ja vihollinen ne ampuu alas, niin ne 50 miestä tule-

vat alas että rojahtaa ja ruumiita on paljon. Siinä menevät Suomen valiojoukot. Tällainen pelkkä kuljetuskopterien hankinta, jos sotaa ajatellaan, on täysin torso hanke, ei missään mielessä riittävä. Eli vasemmisto ja vihreät pettävät täysin itsensä ja Suomen kansan ja eduskunnan, jos hyväksyvät tällaisen mallin.

Täällä on puhuttu Venäjän uhkasta. Voi olla, että sellainen on olemassa, en ollenkaan kiistä, etteikö sota voisi syttyä. Toisaalta on lähdettävä myös siitä tosiasiasta, että meidän itärajamme takana on niin valtava sotilaallinen arsenaali, että siihen muutamat helikopterit eivät paljonkaan vastausta tuo, jolloin varustautuminen tämän varalta olisi harkittava perusteellisesti uudelleen.

On syytä panna pystyyn parlamentaarinen elin, joka miettii tämän asian kokonaan uudestaan. Minun lähtökohtani on se, että nyt on syytä hylätä koko esitys, painaa punaista joka kohdassa, jos se merkitsee sitä, että hanke näin hylätään, ja asettaa parlamentaarinen elin, joka puolueitten välillä rakentaa tästä tärkeästä asiasta sellaisen yhteisymmärryksen, jota sitten voidaan täällä kunniallisesti viedä eteenpäin. Sellainen kiire ei varmastikaan ole, että kannattaa tyhmiä päätöksiä tehdä ja torsoja esityksiä hyväksyä.

Tässä keskustelussa on luonnollisesti asetettu vastakkain erilaisia tarpeita. On tosiasia, että on syvä häpeä se, että kouluissa eivät opettajat ole töissä, vanhusten huolto on huonossa mallissa, työttömyys on korkealla ja valtio velkaantuu. Näitä asioita ei tarvitse helikopterien kanssa panna kuitenkaan mielestäni vastakkain, mutta peräkkäin asioita on pantava silloin, kun varoja ei riittävästi kaikkeen ole. Tässä arvojärjestyksessä panon kyllä koulut, maatalouden turvaamisen ja sairaiden ja vanhusten hoidon ensimmäiselle sijalle ja vasta sitten on viisautta sitoa varoja helikopterihankintoihin. Mutta ennen kaikkea asia on valmisteltava kunnolla.

Arvoisa puhemies! Täällä on joissakin puheenvuoroissa puhuttu myös Venäjän velasta ja sen kuittaamisesta sieltä ostettavilla helikoptereilla. Suomen Pankista saamieni tietojen mukaan Suomen julkinen saatava Venäjältä, Neuvostoliiton vanhoja velkoja, on noin 3 miljardia markkaa ja korko pyörii. Tämä velka on viime marraskuussa sovittu siten, että Venäjä lyhentää sitä puolivuositain epätasaisin summoin niin, että vuonna 2020 Venäjä maksaa viimeisen erän tuosta 3 miljardin markan velasta. Tietysti voisi sanoa, että velka olisi viisasta kuitata, jos venäläiset hyväksyisivät tuollaisen kuittaa-

misen, helikoptereilla. Mutta taas tulee eteen sama kysymys, mikä tuli, kun Hornet-päätöksiä teimme valtioneuvostossa muutama vuosi sitten. Venäläisillä ei ole tänä päivänä varaosahuolto, yleensä toimitusten varmuus, sillä tasolla, että siihen voitaisiin luottaa. (Ed. Aittoniemi: Eikä niillä kehtaa mennä Natoon!) — Niin, ed. Aittoniemi sanoi jo seuraavan kohdan, eli venäläiset helikopterit eivät vastaa tekniseltä tasoltaan Naton vaatimuksia, ja tässä on varmasti keskeisenä tavoitteena Nato-sopivuuden rakentaminen, koska Nato-jäsenyyttä kuitenkin koko ajan harkitaan.

Edelleen on sanottu, että näitä helikoptereita voidaan käyttää siviilitarkoituksiin. En ole asiantuntija, mutta hieman epäilen, että tuollainen 50 miehen tai naisen, sotilaan, kuljetukseen tarkoitettu helikopteri voisi olla käyttökelpoinen jossakin meripelastuksessa. Kyllä siellä ilmeisesti tarvitaan pienempiä eikä näin kömpelöitä, suuria laitteita, joiden propellit pyörivät niin hurjasti, että ne heittävät kaikki pelastusveneet miehiin ja naisineen ja lapsineen meren syliin. Näillä tuskin on käyttöä siviilipelastustoiminnassa. Jos sitä ajatellaan, meidän on syytä muutama miljoona tai kymmenen miljoonaa antaa Medi-Helille ja muille näille, jotka hankkivat siihen tarkoitukseen sopivia helikoptereita suomalaisten ja yleensä ihmisten pelastamiseksi.

Arvoisa puhemies! Kysymys tässä on, niin kuin ed. Elo äsken mainitsi, arvoista. Arvot näkyvät eduskunnassa päätöksistä, ja tässä on syytä harkita, minkälaisen arvopohjan me valitsemme, kun päätöksiä teemme.

Ed. Kallio: Arvoisa rouva puhemies! Pelkään, etten voi paljon uutta tähän keskusteluun tuoda, joten yritän sanoa asiani lyhyesti.

Hyvin paljon moititaan ja haluaisin jotain myönteistä tähän keskusteluun tuoda toteamalla, että on sittenkin tämän hallituskauden aikana taloudellinen kehitys ollut varsin hyvä. Ei kukaan voi kieltää, etteikö bruttokansantuotteen kasvu olisi ollut ihan huippuluokkaa. Se merkitsee käytännössä sitä, että talous on parantunut noin 25—30 miljardilla vuodessa. Tämä on melkoinen summa.

Miten sitä on käytetty? Sitä on pääasiallisesti käytetty palkkojen korottamiseen ja jonkin verran tuloveron alentamiseen. Jonkin verran se on myös parantanut budjetin alijäämää. Mutta tietenkin sitä kasvua, 25—30 miljardia, olisi voinut keskittää yksinomaan työllisyyden parantamiseen. Silloin luulen, että ne työttömyyden suuret

kustannukset olisivat selvästi laskeneet, ja tällä olisi ollut myönteinen vaikutus budjetin alijäämään.

Rouva puhemies! Ihan niin kuin muut puhujat puutun kahteen kysymykseen, helikopterikysymykseen ja jonkin verran maatalouteen.

Mielestäni hallitusta ei voi syyttää siitä, että helikopterihankintakysymys olisi huonosti valmisteltu. Se perustuu turvallisuuspoliittiseen selontekoon. Se oli yksimielinen esitys, minkä hallitus antoi, mutta eduskunnassa sitten kaikki muuttui. En myöskään pidä pahana sitä, että kansanedustajat muuttavat hallituksen esityksiä paremmiksi. Nyt me olemme kuulleet, että ne, jotka ovat voimakkaasti olleet muuttamisen kannalla, kehuvat tätä esillä olevaa ratkaisua, ja toiset sanovat taas sitä farssiksi.

Mielestäni meidän pitää lähteä siitä tosiasiaista, minkä me lähes yksimielisesti olemme tässä salissa hyväksyneet: Puolustusdoktriinimme on sotilaallisesti liittoutumaton ja itsenäinen uskottava puolustus. Kuka määrää, milloin puolustus on uskottava? En usko, että kovin monella kansanedustajalla on kykyä sanoa, että nyt se on uskottava tai ei sitä ole.

Jos me taas katsomme, paljonko naapurimaamme, Ruotsi ja Norja, panevat puolustusmäärärahoihin, siitä me saamme ehkä jonkin verran osiittaa. Ruotsi, joka on voimakkaasti leikannut puolustusmäärärahojaan, sijoittaa edelleen 25 miljardia markkaa vuosittain puolustukseen, eli enemmän kuin kaksi kertaa niin paljon kuin me sijoitamme. Norjalaiset 18 miljardia, lähes kaksikertaisen määrän meihin verrattuna. On muistettava, että Norjalla on vielä Nato apuna, jos hätä tulee. Ei kai tätä 10 miljardia, minkä me puolustukseen panemme, voi pitää ylisuurena, ei edes suurena määrärahana.

Mielestäni kansanedustajat ja eduskunta voivat kyllä määrärahasta päättää. Jos nyt ollaan sitä mieltä, että 7,7 miljardia oli liikaa ja vähennettiin ensin 1,2 miljardilla ja sen jälkeen 1,6 miljardilla, mielestäni siihen olisi pitänyt tyytyä eikä olisi pitänyt kyseenalaistaa asiantuntijoiden lausuntoa siitä, mitä pitää hankkia ja miten näitä koptereita pitää varustaa.

Valtiovarainvaliokunnan mietintö on kieltämättä ristiriidassa asiantuntijoiden lausuntojen kanssa. Asiantuntijat ovat selvästi todenneet, että valmiusyhtymät ja helikopterihankinta muodostavat yhden kokonaisuuden. Jos ei helikopterihankintaa tehdä alkuperäisen suunnitelman mukaisesti, kokonaisuus kärsii. Se on epä-

täydellinen ja tietenkin herää kysymys, onko viisasta tehdä epätäydellinen ratkaisu kysymyksessä, joka on maallemme erittäin tärkeä.

Suuresti olen myöskin ihmetellyt niitä väitteitä ja vaatimuksia, että hankintaa olisi lykättävä, kunnes valtiontalous on kunnossa. Tämä on mielestäni aika käsittämätön ajatus. Kun kysymyksessä on puolustusmäärärahat ja puolustukseen tarvittavat aseet ja kalusto, ei kai niiden hankinta saa olla riippuvainen valtiontaloudesta vaan niitä pitää hankkia silloin, kun tarvetta niiden hankkimiselle on. Voi olla, että silloin kun kansantalous ja valtiontalous olisi kunnossa, ei enää näitä tarvita, silloin saattaa olla jopa liian myöhäistä.

Kuitenkin olen sitä mieltä, että olisi viisasta palauttaa asia parlamentaariselle puolustuskomitealle, perustaa sellainen, mutta jos tämä ei saa riittävää kannatusta, tulen kyllä henkilökohtaisesti sitten äänestämään mietinnön puolesta. Se on kuitenkin mielestäni parempi kuin asian hylkääminen.

Rouva puhemies! Ihan lyhyesti tuosta toisesta asiasta, maataloudesta. Ilolla panin merkille, että välikysymyksen yhteydessä annettiin aika paljon myönteisiä lausuntoja, miten Suomen maataloutta tulisi tukea. Myöskin kansanedustajat ovat välikysymyksen jälkeen moneen maakuntalehteen kirjoittaneet, miten tärkeää on, että nyt tukisimme maataloutta niin, että jatkossakin sitä voidaan maassa harjoittaa ja elintarviketeollisuus myöskin menestyisi. Eräät kansanedustajat ovat jopa oppositioon vedonneet, että oppositio olisi nyt hallituksen kanssa tukemassa maataloutta.

Nyt tulemme pian näkemään, miten lisätalousarvion käsittelyn yhteydessä kansanedustajat todellisuudessa suhtautuvat tähän tukeen. Niin kuin aikaisemmin monta kertaa on todettu, kun Suomi neuvotteli EU-jäsenyydestä, me neuvottelimme myöskin kansallisesta tuesta eli siitä tuesta, minkä me maataloudelle saisimme maksaa. Silloin lähdimme olettamuksista, että tuottajahinnat jonkin verran laskevat ja että tuotantokustannukset laskevat. Todettiin, että siinä tilanteessa maatalous tarvitsee kansallista tukea x markkaa. Nyt on kuitenkin käynyt niin, että tuottajahinnat ovat laskeneet odotettua enemmän ja tuotantokustannukset taas odotettua vähemmän. Näiden tosiasioiden valossa olisi voinut odottaa, että kansallista tukea olisi yritetty nostaa, ei missään nimessä kuitenkaan alentaa. Mutta kuitenkin kansallista tukea maksetaan näittenkin lisätalousarviossa olevien parannus-

ten jälkeen 500 miljoonaa markkaa vähemmän, kuin mitä me saisimme maksaa.

Tästä syystä tulemme yksityiskohtaisessa käsitelyssä esittämään 500 miljoonan markan lisäystä. Tämä ei loppujen lopuksi ole kovin suuri summa. Se merkitsee asukasta kohti noin 100 markkaa vuodessa, kuukaudessa 8 markkaa asukasta kohti ja päivässä 25 penniä asukasta kohti. Se on mielestäni varsin pieni summa siitä, että pystymme turvaamaan sen, että kansalaiset jatkossakin saavat kotimaisia puhtaita elintarvikkeita.

Ed. Saarnio: Arvoisa rouva puhemies! Lisätalousarviokeskustelussa kysymys puolustusmenojen osuudesta on saanut jopa kohtuuttoman suuren roolin.

Erityisen vaikeaksi monelle edustajalle poliittisessa vasemmistossa asian ovat tehneet kasvavan kansantalouden hitaasti tavallisille kansalaisille tuottamat hedelmät. Tilanteessa, jossa julkisesti yleilläään Suomen ohittaneen Ruotsin kansantaloudessa ja jossa kuitenkin yli 300 000 kansalaista on työtä vailla, jossa opettajat ovat pakolomautuksen edessä, jossa vanhustenhuollon tasosta käydään voimakasta keskustelua, on aika vaikeata käydä kiihкотonta ja arvovaroja keskustelua armeijan asehankinnoista. Helikopterihankinnat tuntuvat vääräaikaisilta ja ikävän vierailta leipäjonossa seisottaessa.

Totta on, että puolustusmenot ovat kuitenkin osa valtiontaloutta yhtä lailla kuin muutkin menot ja tulot. Heille, jotka ovat korostaneet Suomen sotilaallista riippumattomuutta ja liittoutumattomuutta, armeijan itsenäisen puolustuskyvyn turvaaminen on itse asiassa aika tavalla luonnollista. Tällaisessa tilanteessa uskaltaisi kuitenkin odottaa myös Puolustusvoimien johdolta avoimuutta ja selkeitä linjauksia puolustuksen itsenäisestä hoitamisesta. Helikopterilinjauksien tekeminen sammutetuin lyhdyin ja väitteet helikoptereiden Nato-sopivuudesta huolehtimisesta panevat varoituskellot soimaan eivätkä luo myönteistä ja yksimielistä pohjaa pääesikunnan linjauksien ja toiveiden toteuttamiselle.

Parhaillaan käynnissä oleva keskustelu olisi pitänyt käydä jo hallituksen puolustuspoliittisen selonteon yhteydessä eikä vasta silloin, kun puhutaan talousarvion puitteissa rahasta ja huomataan puhuttavan samassa yhteydessä varojen ja hankintojen suuntaamisesta pitkällä tähtäyksellä. Tai itse asiassa koko keskustelu olisi ehkä pitänyt valmistella, niin kuin täällä keskustelussa on todettu, parlamentarisessa puolustuskomi-

teassa, jolloin keskustelulla olisi laaja yhteiskunnallinen perusta. On kuitenkin luonnollisesti turha rypistää enää, kun jo on housuissa.

Kun kuitenkin joudumme lähitulevaisuudessa pohtimaan maamme sidonnaisuutta ympäröivään Eurooppaan Emun puitteissa, kannattaa muistaa myös puolustuspoliittinen keskustelu, jota nyt on käyty. Jos Emu-sidonnaisuudesta on vedettävissä täällä nyt monen jo markkinoima liittovaltioajatus ja ajatus sitoutumisesta yleiseurooppalaiseen puolustuspolitiikkaan, olemme tänään käymässä turhaa keskustelua ja tekemässä väärää päätöstä puolustusbudjetin osalta.

Henkilökohtaisesti olen hyväksynyt hallituspuolueiden yhteisen sopimuksen itsenäisen Suomen sotilaspoliittisen liittoutumattomuuden taakaavana linjavalintana, en Suomen Natoon liittoutumisen linjauksena. Puolustuksen itsenäisyyttä ja maamme sotilaspoliittista riippumattomuutta korostaisi parhaiten hankintojen tekeminen omien tarpeiden ja käyttötarkoitusten pohjalta. Jos taas hankinnat tehdään Nato-sopivuuden pohjalta, alkaa käry tuntua nokkaan. Ken elää, hän näkee, miten tulevaisuudessa käy.

Lisätalousarviokeskustelun valossa on kuitenkin syytä toivoa, että tulevaisuudessa myös sosiaalialioista saadaan aikaiseksi yhtä perusteellinen linjakeskustelu kuin nyt puolustuspoliittisista linjavalinnoista. Ehkä silloinkin löytyy myös oikeistosta kansanedustajia, jotka pitävät itsestään selvyyksinä kansalaisten oikeuksia sosiaaliseen turvallisuuteen ja sosiaalisiin tulonsiirtoihin yhtä lailla kuin nyt Puolustusvoimien oikeuksia uuteen asearsenaaliin pidetään itsestään selvinä.

Ed. Pekkarinen: Arvoisa puhemies! Nyt arvioin, että aika monelle kävi tässä vähän samalla tavalla kuin minulle minäsi käydä. Tulin seuraamaan, mikä on salissa tilanne, ja huomasin, että täällä puhujavuorot vilistävät kovaa vauhtia. Minullakaan ei luonnosteltu puheenvuoro ole mukana, mutta jotta ne, jotka odottavat puheenvuoroaan, ennättävät tänne tulla, sanon ehkä tässä yhteydessä kuitenkin muutaman sanan liittyen käsiteltävänä olevaan lisätalousarvioon. Ehkä sen talouspoliittisen puheenvuoron, jonka olin varsinaisesti valmistellut puheeksi, saan käyttää hieman myöhemmin ja tässä yhteydessä totean lisäbudjetin muutamaa huomionarvoisimpaan kohteeseen, eniten esillä olleeseen asiaan, muutaman sanan.

Haluan ensimmäisenä kiinnittää huomiota siihen, että lisätalousarviossa hallitus tietyllä taval-

la tunnustaa sen tosiseikan, että tälle vuodelle 1998 varatut yritystoiminnan aluepoliittiset määrärahat ovat täysin riittämättömät. Hallitus esittää pienen pientä lisäystä näihin määrärahoihin. Kuitenkin näiden pienten lisäysten jälkeenkin Suomessa ollaan tilanteessa, jossa kansallinen yrityssektorin aluepoliittinen rahoitus on ajettu käytännöllisesti katsoen nolliille.

Niin kuin pari kertaa aiemminkin tässä salissa on jo tullut esille, tuota rahoituksen mittaa, mikä tälle vuodelle on varattu yritysten aluepoliittiseen rahoitukseen, voi havainnollistaa monella eri tavalla. Yksi tapa on todeta, että koko Suomen kaikkien kehitysalueilla olevien yritysten kehittämis-, investointi- ja toimintaympäristörahoitukseen, kansainvälistämistukeen ja pienyritystukeen on varattu tälle vuodelle maksatukseen noin 250 miljoonaa markkaa, kuljetustukeen lisäksi 16,5 miljoonaa markkaa. Yhteensä nämä summat tekevät saman suuruisen erän kuin telakkatuen maksatukseen käytetään rahaa.

Kun kyselytunnilla täällä otin saman esimerkin esille muutama päivä sitten, ministeri kiinnitti huomiota siihen, ettei pitäisi tavallaan nostaa näitä asioita rinnakkain samanaikaiseen vertailuun. Minä kysyn: Miksi ei pitäisi näin tehdä? Minä ymmärrän, että sen jälkeen kun EU pitää kiinni siitä, että sen alueella voidaan telakkatukea maksaa, Suomenkin on ollut pakko menetellä samalla tavalla. Mutta sitä en ymmärrä, että koko Suomen kehitysalueiden kaikkien yritysten aiemmin mainitsemani aluepoliittisten tukien määrä on ajettu näin olemattomiin. Tietääkseni missään meille vertailukelpoisessa muussa EU-maassa ei ole menetelty vastaavien tukien suhteen samalla tavalla.

Olisikin aivan välttämätöntä ja tärkeätä, että hallitus nyt, jos se lisäbudjetista vielä antaa, ryhtyisi pikaisesti korjaamaan tätä epäkohtaa. On tultu tilanteeseen, jossa Suomelta uhkaa jäädä käyttämättä jopa sitä EU-tukea, sitä EU-rahoitusta, mikä meille on luvattu, mistä on optiot olemassa, käyttämättä sen takia, että sen rahan saamisen vaatima kansallinen rahoitus on niin vähäinen, että ei käytännössä pystytäkään kaikilla alueilla hyödyntämään edes näitä EU-tukia.

Toisekseen ei vain kehitysalueilla vaan kaikkialla muuallakin Suomessa pienyritykset voivat saada investointeihinsa, kehittämistarkoituksiinsa ja -tarpeisiinsa, kansainvälistymistoiimiinsa ja ympäristötukeen periaatteessa tämän tyyppistä rahoitusta. Mutta siis muunkin Suomen tämän tyyppisiin tarpeisiin äsken mainittu sum-

ma, joka on koko maata varten, on ymmärrettävästi aivan liian vähäinen tilanteessa, jossa Suomi on panostanut tavattoman paljon nimenomaan suurten yritysten tarpeisiin, vientialojen tien tasoittamiseen, toimiin jotka sinänsä nostavat kansantuotetta ja näyttäytyvät mukavina vienti- ja myöskin vaihtotase- ja kauppataseluokina, toimiin jotka eivät kuitenkaan välttämättä työllisyyden kannalta ole olleet kovin tuottoisia.

Kun näin on tehty ja tapahtunut, olisi tavattoman tärkeätä, että Suomen alueellisen kahtiajaon estämiseksi muuallakin Suomessa pienten ja keski suurten yritysten tarpeisiin mainittua rahoitusta voitaisiin nopeasti ja tuntuvasti lisätä. Keskusta vastalauseessaan esittää myöntämisvaltuuden välitöntä lisäämistä 50 miljoonalla markalla. Se toki ei ole riittävästi sekään, mutta jotain kuitenkin vielä puolen vuoden ajalle verrattuna siihen, mikä on hallituksen linja näissä asioissa.

Toinen keskustan vastalauseeseen liittyvä seikka koskee näkemystämme maatalouden rahoituksen osalta. Kun tämä hallitus lähti liikkeelle, se ensi töikseen leikkasi maatalouden kansallisesta tuesta 750 miljoonaa markkaa. Tämän lisäksi hallitus heitti lisärasitteita viljelijäväestölle koskien MYEL-rahoitusta ja maatalouden lomituksen omavastuujärjestelyjä, yhteensä noin 300 miljoonan markan verran. Miljardin markan rasite maatalouden nettotuloon vuositasolla oli valtava leikkaus tuon elinkeinon nettotuloista.

Kaikkialla muuallakin toki yhteiskunnassa leikkauksia on jouduttu tekemään, mutta nämä kaikki muut leikkaukset koskettavat samalla tavalla viljelijäväestöä kuin ketä tahansa muuta: Lapsilisien, kotihoidon tuen, erilaisten muiden sosiaaliturvaan ja koulutukseen liittyvien leikkausten kohtaanto on aivan sama viljelijäväestöön kuin virkamiehiin tai yrittäjiin tai palkansaajiinkin on. Sen lisäksi maatalousväestö on joutunut tinkimään myöskin elinkeinonsa tulosta, siitä nettotulosta näiden leikkausten seurauksena, johon äsken viittasin. Nyt jo kolmatta vuotta eletään tällä tiellä, eikä ihme, että Helsingin yliopiston tutkimukset ovat kertoneet sitä karua kieltä, mitä kaikki tiedämme näiden tutkimusten kertoneen siitä, missä jamassa maatalous on.

Kun nyt Suomi käy loppuneuvotteluja lähi-kuukausien aikaan Agenda asiakirjan sisällöstä, siis siitä, miten EU:n sisällä kohdellaan pohjoista maataloutta, Suomen maataloutta vuodesta 2000 vuoden 2006 viimeiseen päivään saakka, olisi tavattoman tärkeää, että Suomi itse näyttäi-

si, että se tulee käyttäneeksi ne meille EU-jäsenyysneuvotteluissa suodut mahdollisuudet maksimaaliseen kansalliseen tukeen, eikä niin, että nyt Brysselistä tuijotetaan siihen tosiseikkaan, että Suomi ei ole käyttänyt edes niitä mahdollisuuksia hyväkseen maatalouden kansallisessa tuessa, mitä vuoden 94 syksyllä meille sallittiin ja suotiin. Tätä taustaa vasten keskusta esittää vastalauseessaan, että pikaisesti ja välittömästi ryhdyttäisiin kansallisen tuen kohentamiseen. Siinä tarkoituksessa meillä on vastalauseessa omat määrärahalisäykset.

Kolmantena ja viimeisenä asiana vielä muutama sana täällä tämän iltapäivän ja illan aikana niin kovasti esillä olleesta helikopteriratkaisusta. Olennainen sanottava on toki sanottu jo moneen eri kertaan. Kertaan siitä sen mielestäni olennaisen tosiseikan, että sen jälkeen, kun syksyllä asia oli salissa ja kun se palautettiin takaisin uudelleenvalmisteluun, hallitus ei kuunnellut tarkalla korvalla niitä tunteja, mitä eri eduskuntaryhmien piirissä tähän asiaan liittyen oli havaittavissa. Oikopäätä se yritti jyrätä uudelleen kutakuinkin vanhalta pohjalta valmiusyhtymien varustamishankkeen läpi. Kun asia tänne tuli, riita hallituspuolueiden kesken oli selvä ja valmis. Sen jälkeen kun asetelmat olivat ajautuneet tällaisiksi, oli odotettavissa, että järjestellistä, harkittua, asiantuntijoiden kanssa yhteisesti ja vapaasti punnittua mallia tai esitystä tästä asiasta oli vaikea tässä talossa aikaansaada.

Sen jälkeen, kun vielä puolustusministeri komensi omat kenraalinsa vähän suut suppuun tässä asiassa, on ollut tavattoman vaikea tietää ja saada selvyyttä siitä, mitä ryhmänjohtajien enemmän tai vähemmän ex tempore tekemät sopimukset käytännössä merkitsevät ensinnäkin valitun puolustusstrategian toteuttamisen kannalta ja toiseksi niiden hankintojen kannalta, mistä konkreettisesti piti ja pitäisi tässä asiassa täällä päättää.

Oli hyvä, että ministeri nyt kertoi oman tulkintansa, niin että edes kertaalleen ennen sitä, kun sali lyö kiinni lisäbudjetin, on tullut puolustushallinnon piiristä jonkun suulla sanottua, mitä nyt tehtävä päätös saattaisi merkitä. Kun valiokuntakäsittelyssä on yrittänyt asiantuntijoita kuunnella, on ollut aika vaikea saada näistä asioista tarkempaa selvyyttä. Kun kaiken lisäksi puolustusvaliokunnan lausunto mielestäni on ainakin osin ristiriitainen sen kanssa, mihin valtiovarainvaliokunnan enemmistö päätyi, ja kun puolustusvaliokunnan puheenjohtajan julkiset lausunnot ja tulkinnat hallituksen esityk-

sen tarkoituksesta ja tarkoituseristä ovat olleet kovin erilaiset kuin itse puolustusministerin, on tässä erilaisten informaationyanssien viidakossa ollut todella vaikea tehdä tästä asiasta ratkaisua.

Niinpä parempi olisikin, että asia olisi palautettu, pantu kunnolliseen parlamentaariseen valmisteluun ja harkittu siinä yhteydessä myös näiden hankintojen toteuttamisen ajankohtaa. Onko oikea se ajankohta, mihin nyt tähdätään, vai olisiko yhteiskunnassa muita tärkeämpiä, painavampia tarpeita, joiden aikataulullisesti hieman aikaisempi toteuttaminen voisi saada ehkä sijaa yli sen, mitä tässä nyt ollaan esittämässä näiden hankintojen osalta?

Näin sanoessani en kiistä sitä seikkaa, että se strategia, mihin nämä ratkaisut pohjaavat, on mielestäni pääpiirteissään hyvä ja ne hankinnat, joihin itse asiassa tässä esityksessä alun perin tähdättiin, ennemmin tai myöhemmin jonkin sisältöisinä kunnollisen parlamentaarisen valmistelun jälkeen joka tapauksessa pitäisi tehdä. Mutta tämän valmistelun pohjalta ja tällä aikataululla esitys ei ole oikein kelpo. Tästä syystä palautus, mikä vastalauseessa ehdotetaan, on paikallaan.

Arvoisa puhemies! Itse talouspolitiikasta puhun, jos tämä keskustelu vielä jatkuu, myöhemmin ja tarkemmin.

Ed. A i t t o n i e m i : Rouva puhemies! Oikeastaan äskeisestä puheenvuorosta jatkaen totean vielä sen, että kun keskusta on esittänyt tietynlaista jatkoaikaa, asian uudelleen harkitsemista ja selvittämistä parlamentaarisen puolustuskomitean muodossa ja kun olen asiaa miettinyt, kyllä täytyy sanoa, että vaikka en tietyistä asianomaisiin valiokuntiin kuulukaan, niin tyhjän päältä päätöksiä joutuu tekemään tässä nimenomaisessa asiassa, mistä on kysymys.

Toisin sanoen minulla ei ole mitään käsitystä siitä, millä pohjalla suomalaista puolustusta valmiusyhtymillä ja helikoptereilla toteutetaan verrattuna aikaisempaan puolustusjärjestelmään. Ainakin minulle on tullut vain se viesti, että jos vaaratilanne syntyy, niin maan hallitus tai presidentti napataan näillä vehkeillä pois Helsingistä, ja se on tämän systeemin toteutus.

Tältä pohjalta kyllä hieman enemmän pitäisi talolla olla tietoa, ennen kuin päätöksiä tehdään. Siitä huolimatta, että korostan sitä, että olen Puolustusvoimien vahva tukija ja mielelläni annan sille kaikki mahdollisuudet, toisaalta vastuu päättäjänäkin laittaa hieman harkitsemaan.

Ei ole myöskään selvitetty sitä, kuinka helppoja saaliita ovat maasta olkapäältä ammuttaville ohjuksille taisteluhelikopterit, joiden piti olla kaiken a ja o tässä asiassa. Minkälainen mahdollisuus on Hornet-suojalla suojata kuljetushelikoptereita jne? Miksi tarvitaan 25 helikopteria 400—500 miehen kuljetukseen? Jollakin tavalla tämä asia nyt tökkii vastaan sillä tavalla, että tätä päätöstä ei tehdä meillä näillä pohjilla, vaan taustalla on jokin muu, Nato-systeemi. Sekin on varmaan ihan hyvä, mutta miksi sitä ei tuoda selkeästi esille, miksi siinä leikitään hippaleikkiä?

Ed. S a s i : Arvoisa puhemies! Täytyy edustajille Aittoniemi ja Pekkarinen todeta, että minä en kyllä näe mitään epäselvää ryhmäpuheenjohtajien päätöksessä. Se on harvinaisen selvästi muotoiltu ja kyllä sen perusteella pitäisi täsmällisesti ymmärtää, mihin päätökseen on tultu. Kun vielä katsoo valtiovarainvaliokunnan budjettimietinnön, lopputuloksen pitäisi olla selvä. Lähtökohta on se, että 2,2 miljardia markkaa annetaan kuljetushelikoptereiden hankintaan ja sillä siisti. Ei siinä ole mitään ongelmaa.

Tietysti suurempi kysymys on se, mistä olisi ehkä enemmän pitänyt keskustella ulko- ja turvallisuuspoliittisen selonteon yhteydessä, mihin suuntaan Puolustusvoimia kehitämme eli alamme kehittää sitä ammattiarmeijan suuntaan ja luovumme reservijärjestelmästä. Se on suurempi kysymys, johon pitäisi ehkä jossain rauhallisemmassa vaiheessa palata, ja varmaan seuraava eduskunta tätä keskustelua tulee käymään. Maailma muuttuu ympärillämme ja tietysti paljon riippuu siitä ympäristöstä, missä joudumme toimimaan, ja haasteet ovat erilaisia, mistä syystä ehkä Puolustusvoimien ehkä perusteellisempikin uudistaminen saattaa olla tarkoituksenmukaista.

Haluan korostaa sitä, että tällä kertaa armeijan hankintoja valmisteltiin kyllä mielestäni selvästi paremmin kuin aikaisemmin. Jos otan esille vaikka Hornet-hankinnan, niin siinä yhteydessä eduskunta ei välttämättä saanut niitä selvityksiä, mitä toivottiin, ja siinä tilanteessa kyllä voidaan sanoa, että ratkaisua ajettiin eduskunnassa kuin käärmettä pyssyyn. Sen sijaan tällä kertaa meille on annettu harvinaisen hyvät selvitykset helikopterihankinnoista. Jokaisen, joka ne on lukenut, pitäisi aika hyvin myös omalta osaltaan pystyä tekemään ratkaisut niitten pohjalta.

Mutta se tietysti täytyy sanoa, että mielestäni eduskunta ei ole oikea paikka silloin, kun aletaan tehdä päätöksiä siitä, minkä tyyppisiä ja merkki-

siä aseita armeijalle hankitaan. Tältä osin uskon, että on parempi luottaa asiantuntijoihin eli armeijan omaan henkilöstöön tässä suhteessa ja määritellä vain se, että kun armeija on meille kuitenkin vakuutus, kuinka paljon vakuutusmaksua haluamme omasta turvallisuudestamme maksaa, ja suuntaus Puolustusvoimille, mutta varsinaiset hankinnat jättää Puolustusvoimien ratkaistaviksi.

Itse kyllä uskon, että parempi ratkaisu olisi kaiken kaikkiaan ollut se, jos määrärahaa olisi supistettu, mutta annettu hankkia sekä kuljetuskoptereita että myös saattokoptereita. Tällä tavalla olisi saatu täysimääräinen paletti, joka olisi toiminut tarkoituksenmukaisella tavalla ensisijaisesti kriisinhallintatehtävissä. Sen jälkeen olisi tietyllä tavalla kyetty purkamaan ne paineet, mitä tämän ratkaisun jälkeen saattokoptereitten osalta jää. Mutta eduskunta on ratkaisunsa tehnyt ja olen valmis omalta osaltani tyytymään siihen.

Haluan myös todeta, että ymmärrän hyvin sen keskustelun, jota eduskunnassa on käyty säästötarpeista. Joudutaan tekemään leikkauksia monien hallinnonalojen, monien ministeriöitten osalta, ja on täysin selvää, että myös puolustusministeriön rahat, kuten aikaisemmin ulko- ja turvallisuuspoliittisen selonteon yhteydessä ulkoasiainvaliokunta totesi, joutuvat saman tarkastelun alle eikä niillä pidä olla mitään erityistä etuoikeutta. Tietysti jos näemme selvän kriisin olevan lähestymässä Suomea, silloin Puolustusvoimien määrärahoilla tulee olla etuoikeus, mutta tällä hetkellä itse en näe sellaisen kriisin lähestyvän Suomea. Mutta selvää on se, että meidän tulee pitää Puolustusvoimamme kunnossa ja välttämättömät varat Puolustusvoimille tulee tietysti myöntää.

Arvoisa puhemies! Erityisesti keskustan asennetta tässä keskustelussa hämmästelen. Lähtökohta keskustalla on se, että ei nyt päätöstä, vaan joskus tulevaisuudessa. Ymmärrän kyllä, mikä keskustan tarkoitus on. Kun Anneli Jäätteenmäki menee tupailtaan, hän ilmoittaa siellä, että koptereita ei missään tapauksessa pidä hankkia, ja kun Aapo Saari menee reserviläisten kokoukseen, hän sanoo, että tähän oli aivan liian vähän, mitä eduskunta antoi rahaa koptereihin. Tällä tavalla keskusta määritietoisesti pyrkii ajamaan kahdella eri raiteella.

Tietysti ongelma on se, että keskustapuolue tässä asiassa on hajallaan eikä kykene sisäisesti tekemään päätöstä, mikä keskustan kanta on. Toivoisinkin, että keskustan johto, keskustan

puheenjohtaja tai ed. Pekkarinen keskustan todelliseen johtoon kuuluvana ottaisi kantaa siinä suhteessa, mikä keskustan todellinen tahtotila kopteriasiassa on, jotta mekin muissa puolueissa tietäisimme, mihin keskusta pyrkii.

Arvoisa puhemies! Aivan tämän ratkaisun jalkoihin on jäänyt kysymys Imatran Voiman ja Nesteen yhteistoiminnan lisäämisestä holding-yhtiön avulla. Uskon tällä ratkaisulla tulevan pitkällä tähtäimellä olemaan energiapolitiikan kannalta erittäin suuri merkitys ja uskon myös, että sillä on pitkällä tähtäimellä valtionyhtiön arvoa lisäävä vaikutus, joka liikkuu miljardeissa markkoissa.

Haluan korostaa sitä, että markkinat energiapolitiikassa avautuvat lähivuosina ja erityisesti sähkömarkkinat tulevat avautumaan. Siinä yhteydessä tulemme kohtaamaan kilpailua Pohjoismaissa ja Keski-Euroopassa. Pohjoismaiset markkinat ovat avoimet, kilpailemme jo siellä, mutta kun Keski-Euroopan markkinat avautuvat kahdeksan vuoden kuluessa, niin siinä tilanteessa pohjoismaiset yhtiöt joutuvat keskieuropalaisten yhtiöitten kanssa todella kilpailemaan. Tosin toivomme, että kilpailu tapahtuu niin, että me viemme sähköä Keski-Eurooppaan eikä niin, että sieltä pyritään myymään sähköä meille. Kun ottaa huomioon sen energiantuotannon tehokkuuden, mikä meillä Suomessa on, niin voidaan todeta, että meillä on erittäin hyvät kilpailuedellytykset keskieuropalaisten sähköyhtiöitten kanssa. Tällä tavalla voisimme lisätä Suomen vientimenestystä ja kansallisvarallisuuttamme, jos voisimme energiaa näihin maihin myydä.

Täytyy todeta, vaikka olenkin Imatran Voiman hallintoneuvoston puheenjohtaja, että Imatran Voima on merkittävä yhtiö ja se on energiayhtiöistä Financial Timesin tekemän tutkimuksen mukaan Euroopassa parhaana pidetty yhtiö, mutta Imatran Voimakin on suhteellisen pieni yhtiö, kun sitä verrataan suurimpiin saksalaisiin ja ranskalaisiin yhtiöihin. Tältä osin täytyy todeta, että energiapolitiikassa tulevaisuudessa kyllä koollakin on merkitystä. Tällä tavalla yhdistettyinä Imatran Voima ja Neste voivat paremmin hyödyntää resurssejaan siten, että yksikö kokonaisuutena on kilpailukykyisempi.

Tietysti on tärkeätä, että myös Pohjoismaissa pyritään eri yhtiöiden kanssa liittoutumaan. Nythän tilanne on se, että Imatran Voima omistaa lähes sataprosenttisesti Gullspångs Kraftin Ruotsissa ja parastaikaa käydään neuvotteluja Gullspångs Kraftin ja Stockholms Energin välil-

lä. Tällä tavalla voi syntyä Ruotsin kolmanneksi suurin energiayhtiö, jossa IVO on hyvin keskeisessä asemassa. Näin pohjoismaisia resursseja yhteen lyömällä saadaan myös tulevia eurooppalaisia kilpailutilanteita silmällä pitäen kilpailukykyinen ja toimiva yksikkö.

Mitä tulee energiastrategiaan, on vielä syytä todeta se, että Imatran Voiman investointitahtihan on ollut huomattavan nopea ja suuri. Voidaan sanoa, että investoinnit ovat olleet hyviä ja tuottavia tähän mennessä. Valitettavaa on ollut se, että kun Imatran Voima ei ole ollut pörssissä, se ei ole voinut käyttää omia osakkeitaan tehdesään investointeja. Tältä osin nyt, kun uusi holding-yhtiö menee pörssiin, tilanne tulee korjautumaan ja tulee helpottamaan investointistrategian toteuttamista.

Neste puolestaan on tilanteessa, jossa se on luopumassa eräistä keskeisistä yksiköistään, ja tietysti tätä kautta sekä Nesteen kassavirran kautta sille syntyy suhteellisen paljon varallisuutta. Sikäli kuin Neste oli ajatellut, että varallisuutta käytettäisiin investointeihin sähkömarkkinoilla, ei ollut tarkoituksenmukaista, että kaksi valtionyhtiötä kilpailee samoilla markkinoilla, vaan on tarkoituksenmukaista, että näitä varoja voitaisiin uudessa yhtiössä käyttää energiapolitiikasta kaikkein tehokkaisiin, parhaisiin ja tuottavimpiin investointeihin, jotka tulevat olemaan sähkömarkkinoilla. Tällä tavalla resurssien kohdentaminen uudessa yhtiössä voidaan toteuttaa tarkoituksenmukaisesti ja tehokkaasti.

Äärimmäisen tärkeää on, että kun yhtiöt siirtyvät yhteistyöhön, siinä yhteydessä kummankin yhtiön osakkeiden arvostus suoritetaan oikein. Tietysti kun valtio omistaa 96 prosenttia Imatran Voimasta ja yli 80 prosenttia Nesteestä, siinä suhteessa valtiolla on erityisen suuri intressi näiden arvojen oikein asettamisessa. Tietysti helpoin tilanne olisi ollut silloin, jos sekä Neste, kuten nyt, olisi pörssissä ja myös Imatran Voima, joka ei ole pörssissä, olisi pörssissä. Silloin markkinat olisivat määritelleet näiden yhtiöiden osakkeiden hintasuhteen.

On ymmärrettävää, että vaikka toiveita siinä suhteessa oli, että Imatran Voima olisi viety pörssiin, niin sen jälkeen, kun nämä yhteistyösuunnitelmat oli julkaistu, IVO:n osakkeiden vieminen pörssiin ei enää ollut tarkoituksenmukaista. Tärkeätä on, että ne asiantuntijat, jotka näitä arvomäärittäyksiä tekevät, tekevät nyt huolellista työtä ja kiihkottomasti pyritään siihen, että yhtiön arvostus on oikein. Tietysti kaikkein parastahan olisi se, jos voitaisiin luoda sellainen järjestely,

jossa markkinat voisivat tavalla tai toisella arvioida myös koko uuden yhtiön ja IVOn ja Nesleen osakkeiden arvon pörssissä, jolloin kiistaa ei loppujen lopuksi syntyisi siitä, mikä tuo oikea arvostus näiden yhtiöiden kesken on.

Arvoisa puhemies! Lopuksi haluan lyhyesti todeta sen, että asunto- ja ympäristöjaosto laittoi hallitukselle ponnin, jota se toivoo hallituksen toteuttavan, koskien asuntoaravarahojen käyttöä. Lähtökohta oli se, että kun aikaisemmin oli ajateltu, että päätös noiden rahojen käytöstä tehtäisiin elokuussa, niin nyt päätös tehtäisiin huhtikuussa. Mielestäni jaoston ratkaisu on sikäli oikea, että jos ratkaisu kokonaisuudessaan rahojen käytöstä olisi jätetty elokuuhun, olisi syntynyt se huolenaihe, että aravatuotannossa olisi saattanut syntyä loppuvuodesta keskeytyminen. Ei ollut tietysti missään tapauksessa tarkoituksenmukaista, että rahojen osalta voidaan vain sanoa ei oota ja tuotanto keskeytyy, vaan tuotannon tulee olla suhteellisen tasaista.

Kuitenkin jaosto ensin hyväksyi ratkaisun — itsekin olen jaoston jäsen enkä tuota ratkaisua ollut valmis hyväksymään, joten se yksimielisyydestä — jossa hallitus olisi velvoitettu käyttämään tuo 1 500 miljoonaa markkaa ja tekemään siltä osin päätökset heti huhtikuussa. Nyt kompromissiksi syntyi ratkaisu, jonka lähtökohta on se, että hallituksen on tehtävä päätös huhtikuussa ja sen on tehtävä myös käyttösuunnitelma. Mielestäni yhteinen poliittinen tahto oli se, että pääosa tuosta 1 500 miljoonan markan summasta tulisi huhtikuussa päättää jo käytettäväksi ja määritellä, miten se käytetään, mutta välttämättä summaa ei tarvitse kokonaisuudessaan käyttää. Tähän on se yksinkertainen syy, että tällä hetkellä asuntomarkkinoilla tilanne on yllättäen Helsingin alueella ja pääkaupunkiseudulla ylikuumentunut. Työvoimaa alkaa olla vaikeata saada rakennuksille, joudutaan tuomaan ulkopuolelta väkeä tänne ja myös hinnat ovat tällä hetkellä voimakkaassa nousussa. Siitä syystä olisi ehkä tarkoituksenmukaista, että pyrittäisiin vapaille markkinoille tuota tuotantoa pääkaupunkiseudulla ohjaamaan.

En sano, että muualla maassa näitä ongelmia olisi ehkä eräitä kasvukeskuksia lukuun ottamatta, mutta tästä syystä on mielestäni tarkoituksenmukaista, että hallitus seuraa tarkasti tätä suhdannetilannetta ja katsoo, millä tavalla asuntomarkkinoilla tulisi toimia. Haluan muistuttaa vain 1980-luvun loppupuolen kuplasta, kuinka asuntomarkkinat johtivat sitä kuplaa. Sen jälkeen, kun asuntojen hinnat yhtiäkkiä jäädyttyivät

ja alkoivat pudota, siitä alkoi myös Suomen kansantalouden nousu. Siitä syystä on mielestäni tärkeätä, että valtiovarainministeriössä seurataan hyvin tarkkaan sitä, millä tavalla asuntomarkkinat kehittyvät, ja myös sen mukaisesti tehdään ratkaisut asuntotoiminnan rahoittamisesta eli suhdannepoliittisen tilanteen mukaan.

Ed. S. K a n e r v a : Arvoisa puhemies! Horettien hankinta on suoritettu hyvin. Eduskunta pidettiin tilanteen tasalla. Hankintasopimukset tehtiin US-määräisinä eikä US-määräinen hinta ole vielä kukaan siitä miksi kukaan muuttanut. Myös tämä helikopterihankinta valmisteltiin hyvin. Hitaampia varten heitettiin täky varuskuntaongelmista ja siihenhän moni uppoutuikin. Vasta nyt monet huomasivat päättäneensä helikoptereista. Sekös kiukuttaa ja kansa nauraa. Sivulauseisiin oli piilotettu asian ydin. Kaappaushyökkäysdoktriini luotiin jo 1960-luvulla. Vastako nyt me haluamme siihen vasta-ainetta? Onneksi ajat ovat olleet rauhallisia.

Helikopterijärjestelmä on kokonaisuus. Siihen haettiin tilausvaltuutta eli tukkuosto-oikeutta koko järjestelmälle. Nyt, kun hankinnassa on vain osa, on systeemi torso. Hintakin nousee vähittäiskauppahinnaksi. Loput ostetaan joskus tulevaisuudessa yksin kappalein, ja sekös maksaa maltaita. Kaikki nämä hyväkkää, jotka nyt luulevat saaneensa aikaan säästöjä, saavat parin vuoden päästä varmaan pitkän nenän. Toivottavasti veronmaksajat muistavat silloin, ketkä olivat nämä elot, uotilat, kiljuset, lammiset, lahtelat ja muut, jotka tuhosivat tukkukaupan. Ainakin veteraanit ja eläkeläiset muistavat heidät, sillä he ovat järjestelmällisesti äänestäneet heitä vastaan.

Mihinkä he halusivat nämä helikopterirahat sijoitettaviksi, jäi arvailujen varaan. Toki joku puhui sosiaaliturvasta, mutta eihän puolustusmäärärahoja sinne suunnata. Nyt hankitaan siis liikaa kuljetushelikoptereita ja muuta tilpehööriä ja ydin, taistelukopterit, jää odottamaan seuraavan vaalikauden hankkijoita. Tässä siis viiden markan suutari tekee satojen markkojen virheitä.

Eniten minua jäi keltuttamaan ed. Laakson puheenvuoro. Hän ehti ennen minua sanoa sen, minkä halusin sanoa, että nyt tästä tulee tosi kallis juttu. Siitä olemme ed. Laakson kanssa tasan tarkkaan aivan samaa mieltä.

Erityisesti jäin ihmettelemään keskustapuo- lueen kampanjointia helikoptereita vastaan. Mitähän teidänkin sinivalkoiset kannattajanne tuumivat tästä? No, se nähdään vaaleissa. Onko

kannattajia enää tai onko Alkion opeista enää paljon jäljellä.

Kun puolustusvaliokunnassa kysyin Ilmavoimien esikuntapäälliköltä prikaatinkenraali Pysyteltä, lähettäisikö hän mielellään maahanlaskun eristämiseen kuljetushelikopterilla joukkoja, vaikka niiden tueksi hänellä olisi käytettävissään kaikki torjuntahävittäjämme, oli vastaus: ei. Vain taisteluhelikoptereilla voidaan suojata kuljetushelikopterit. Kuulijani, muistakaa tämä.

Arvoisa puhemies! Ei muuta.

Ed. P e h k o n e n : Arvoisa puhemies! Puheeni on lyhyt, mutta kun ei kehtaa kelloa aina katsella, niin mieluummin tulen korokkeelle, jotta saa rauhassa puhua.

Käsiteltävässä lisätalousarviossa on monia mielenkiintoisia asioita. Näyttää kuitenkin siltä, että edelleen suuri työttömyys jää liian vähälle huomiolle. Viitataan vain täällä puhuttuun, esimerkiksi rakentamisrahoihin. En puutu itsekkään siihen sen enempää. Toinen mahdollisuus tietysti on, kun ei näistä puhuta, että luotetaan, että nyt tämän vuoden varsinainen talousarvio riittää työttömyyden hoitoon.

Kuitenkin haluan pariin asiaan ottaa kantaa. Toinen on maatalous.

Nykymeren mukaan näyttää tapahtuvan maaseudulla hyvin rajua alasajoa. Lisätalousarviossa on kyllä tähän varattu 150 miljoonaa markkaa raamien sisällä, mutta se ei kyllä minun käsittääkseni auta tätä meininkiä, mikä siellä on menossa, vaan rahaa tulisi olla vähintään 500 miljoonaa. Tosin on nyt luvattu, että kompensatiota löytyy, kunhan Agenda-ratkaisu tulee, mutta epäilen siitä huolimatta, että parempi olisi, kun olisi tässä lisätalousarviossa jo nyt.

Toinen asia on nämä helikopterit. Näyttää siltä, että helikopterien määrärahaa pienennetään, ja kun budjetti on ylijäämäinen, maaseudun 500 miljoonaa löytyisivät ihan näistä rahoista. Koko maan asuttuna pitäminen on muuten mielestäni turvallisuuskysymys, jota ei pitäisi unohtaa, ja elintarvikeomavaraisuus on mielestäni erinomaisen hyvää turvallisuuspolitiikkaa ajatellen myös sitä, että uhat eivät ole välttämättä sodan tuomia. Voi tulla jokin luonnonkatastrofi tai ydinlaskeuma tai jokin tuommoinen, ja silloinkin on hyvä, että meillä olisi koko maassa toimiva elintarvikeomavaraisuus.

Sitten noista hekoista. Nyt esitetään hankittaviksi vain kuljetushelikoptereita. Mihin niitä voi käyttää? Täällä on sanottu, että ehkä jonkin verran pelastus- ja muuhun siviilikäyttöön, mutta

arvelen, että kuitenkin tässä tärkein kysymys tulisi olemaan pilottien koulutus. Jäisivätkö ne kuitenkin omaan käyttöön, jäin sitäkin miettimään.

Täällä on minusta kiistatta selvinnyt se, että kuljetushelikopterit yksinään eivät ole turvallisia, vaan niitä pitäisi varustella tai sitten pitäisi olla vähintään saattohelikopterit, jotta ne olisivat myös kuljetukseen turvallisia. Ne ovat tällä hetkellä muuten helposti tuhattavissa. Pitäisi olla joko ohjuksia tai lisävarusteluja. Mutta hallitus esittää, että saattohelikoptereita ei hankita. Siksi on mielestäni syytä siirtää koko hankinta tulevaisuuteen eli siihen, kun on varaa tehdä kokonaisratkaisut.

Myös on niin, kuten jo ed. Kankaanniemi sanoi, että Emu-aika ilmeisesti alkaa ensi vuonna, ja se on myös monin tavoin talouden kohdalla kysymysmerkki. Valtio velkaantuu, niin kuin olemme kuulleet, edelleenkin, lainanhoitokulut kasvavat. Sitten vielä vajaan vuoden kuluttua täällä on uusi eduskunta. Mielestäni päätökset ehditään tehdä sittenkin, jos vielä nähdään, että tämä hekostrategia on tarpeellinen. Mielestäni parasta on asia tässä vaiheessa hyljätä ja valmistella nämä asiat paremmin myös helikoptereitten kannalta.

Ed. I m m o n e n : Arvoisa puhemies! Lisätalousarvion helikopteriosaan puutun vain ed. Kuosmasen vastauspuheenvuoron johdosta. Hän mainitsi muun muassa paineen määrärahojen leikkaukseen vasemmistoliiton taholta johtuvan vain siitä, että toimeentuloluukulta olisi tämän johdosta enemmän jaettavaa, ja se olisi näin eduskuntavaalien alla vaalikikka. Me olemme vasemmistoliitossa sosiaalisen turvallisuuden kannalla, mihin turvallinen toimeentulo liittyy, mutta turvalliseen toimeentuloon liittyvät ennen muuta työ ja työpaikat. Niiden luominen helikopterirahoilla olisi mahdollista, esimerkkinä rakennusala höpöistä ylikuumenemishuhuista huolimatta, joita muun muassa ed. Sasi äsken puheenvuorossaan kertoi.

En voi olla mainitsematta sitä, että ylikuumenemispuheet johtuvat siitä, että kun harmaan talouden, firmat, joilla ei ole asianmukaista järjestystä, jos niin voi sanoa, eivät vilpittömästi hankittua työvoimaansa saa, ne kertovat julkisuudessa, että työvoimaa ei ole tarjolla. Toinen juttu on se, että hyvin ammattitaitoisia työntekijöitä halutaan palkata niin pienillä palkoilla, että yksinkertaisesti he eivät pysty näillä palkoilla tulemaan toimeen. Se on omiaan vaikuttamaan

siihen, että tällaiset ylikuumenemispuheet saavat tulta.

Työttömyys ei ota toivotulla tavalla vähen-tyäkseen. Kun 1,6 miljardin markan leikkaus suunniteltuun helikopterihankintaan siirrettiin Asuntorahastolle, tietäisi se 6 000—7 000 rakennusalan työpaikkaa. Kerrannaisvaikutukset olisivat kolminkertaiset. Tätä ennen kaikkea vasemmistoliitossa toivotaan. Silloin raha olisi asianmukaisessa tuottavassa toiminnassa. Ratkaiseva nytkähdys hallituksen työllistämistävoitteeseen tietysti olisi, mikäli koptereihin varattu raha kokonaisuudessaan käytettäisiin asuntotuotantoon. Silloin työttömyysluvut olisivat lähellä puolittamisuraa.

Arvoisa puhemies! Mielestäni suomalaisille suurempi asia toimeentulomielessä kuitenkin on IVOn ja Nesteen yhdistäminen. Yhdistäminen parantaa edellytyksiä suurten energiainvestointien toteuttamiselle ylipäänsä, sillä uusi yhtiö fokuoituu nimenomaan energiayhtiöksi, jossa eri toimialat eivät kilpaile resursseista samalla tavalla kuin nykyisessä tilanteessa. Yhdistäminen varmistaa yhteistyöhankkeiden toteutumista ja parantaa maakaasun runkoputken laajentamisedellytyksiä. Yhdistäminen helpottaa myös Suomen liittämistä eurooppalaiseen maakaasuverkkoon energiastrategiassa määritellyn tavoitteen mukaisesti. Yhdistäminen myötävaikuttaa maakaasumarkkinoinnin kehittämiseen jo lyhyellä tähtäimellä, koska maakaasun myynti- ja siirtotoiminta voitaisiin erottaa emoyhtiöistä.

On tärkeää se, että on perustettu holdingyhtiö ja valtio säilyttää määrävän osuuden, omistavan osuuden. Holdingyhtiön yksi keskeisimpiä seikkoja on se, että molemmissa yhtiöissä työntekijät tulevat tällä sopimuksella säilyttämään työpaikkansa ja oikeutensa. Kuitenkin työntekijöillä molemmissa firmoissa tulevaisuuden osalta on huoli, minkälaisia sopimuksia jatkossa tullaan tekemään. Tietenkin se on, voi sanoa, isomman kädessä, mutta viimeaikaiset yhtiön vaihdoksien seuraukset ovat työntekijöille olleet pääsääntöisesti negatiivisia. Ihmisiä on heitetty asiattomasti pellolle välittämättä siitä, mitä tuleman pitää. Kun yhtiötä on pilkottu, vanhoina yritysten työntekijöinä ihmiset eivät ole säilyttäneet enää oikeuksiaan. Tällä tavoin hyvinkin ja vuosikymmeniäkin firmoissa palvelleet ihmiset joutuvat uuden työntekijän rooliin. Tämä on valitettava asia. Toivon, että ainakaan tämän uuden yhtiön osalta tällaisiin toimenpiteisiin ei ryhdytä, vaan valtio johtavana osapuolena näyttää esimerkkiä myöskin muille tahoille.

Ed. Pykäläinen: Arvoisa rouva puhemies! Olen johdonmukaisesti aina Puolustusvoimien budjetin yhteydessä ja muutenkin Puolustusvoimien yhteydessä ilmoittanut oman eettisen ja maailmankatsomuksellisen kantani. Katson, että kuten tässä talossa perinteisesti uskonto ja viina kuuluvat niihin asioihin, joissa on vapaat kädet, myöskin tällainen valinta, sotilasvarustelu tai pasifistinen ajattelu, kuuluu yhtä lailla eettiseen kysymyksenä tähän samaan sarjaan erittäin tärkeänä ja ehkä tärkeämpänäkin kuin esimerkiksi alkoholikysymykset. Niin kauan kuin Suomessa on myös lainsäädäntö, jossa on mahdollisuus aseelliseen, aseettomaan ja siviilipalvelukseen, katson, että tässä täytyy jokaisen vakau- musta kunnioittaa. Tällaisessa asiassa ei voi sopia, onko vapaat kädet vai eikö ole vapaita käsiä, onko ryhmäpäätös vai ei, vaan jokainen toimii omantuntonsa mukaan. Ilmoitan jo nyt, että tulen äänestyksessä kannattamaan ed. Lapintien määrärahojen hylkäysesitystä.

Olen samaa mieltä ed. Sasin kanssa siitä, että jos enemmistö tekee sen ratkaisun, että nämä rahat myönnetään, jos me lähdemme siltä pohjalta, että Suomella on oma puolustus, minun mielestäni myöskään silloin ei olisi pitänyt puuttua eduskunnassa siihen, minkälaisia helikoptereita ostetaan ja kuinka paljon niitä ostetaan. Meidän olisi siinä tapauksessa ehdottomasti tullut myöntää ne rahat ja luottaa siihen, että meidän Puolustusvoimamme toimivat sen mukaan, minkä mukaisesti ne tässä yhteiskunnassa toimivat ja ovat myös silloin asiantuntijoita hoitamaan sen parhaalla mahdollisella tavalla.

Ed. Kuosmanen: Arvoisa rouva puhemies! Puolustusvoimat on yksi niistä yhteiskunnan hidaskäanteisistä organisaatioista, joiden kehittämiseen ja poliittiseen ohjailuun vuosittainen budjettiratkaisu on liian lyhytjaksoinen.

Helikopterit ovat perusedellytys tulevaisuuden sodankäynnin vaatimuksille. Tekniikan kehityksessä myös sotilaskaluston on pystyttävä olemaan kehityksessä mukana. Puolustuskyvyn ylläpito ja kehittäminen, joka mahdollistaa nykytekniikan hyväksikäytön, on pitkäjänteistä ja erittäin kallista. Ellemme suhtaudu vakavasti sotilaskaluston kehittämiseen ja ajanmukaistamiseen, jäämme automaattisesti ja auttamattomasti jälkeen kansainvälisestä kehityksestä.

Mielestäni ei ole kansanedustajan tehtävä sanella Puolustusvoimille, miten heidän tulee kalustonsa ajanmukaistaa. Emmehan me määrää sitäkään, millaista ruokaa on koululaisille kuna-

kin päivänä tarjottava tai minkälaisia aurasauvoja liikenneministeriön toimiala voisi määrätä Tielaitoksen hankittavaksi. Puolustusvoimat omaavat kyllä sellaiset asiantuntijat, jotka tietävät, miten kaluston modernisointi tai lisääminen tulee tehdä ollakseen mahdollisimman tehokasta ja maamme kannalta tarpeellista.

On yllättävää, kuinka hallituksen selonteko yksimielisesti hyväksyttiin, mutta sitten tultiin katumapäälle, eikä asia enää ollutkaan sovittuunkaltainen.

Ruotsin puolustusvoimat on myös ankarien säästöjen edessä, mutta helikoptereiden hankinnasta ei siellä kuitenkaan yhtään tingitä. Niin tärkeänä pidetään helikoptereiden ajanmukaistamista. Ruotsilla on nykyisin 101 kuljetushelikopteria, kun Suomella on niitä vain 9 kappaletta. Ruotsilla on myös 20 panssaritorjuntahelikopteria, joita meillä ei ole lainkaan. Asiantuntijoiden mukaan uutta lentävää kalustoa tarvitaan erittäin ripeästi ja heti.

Edustajien kannanotoissa on tuotu esille epäilyt taisteluhelikoptereiden Nato-kytkennöistä. Tässä ei missään tapauksessa ole Nato-ratkaisusta kysymys. Helikopterihanke tähtää yksinomaan kansallisen puolustuksen parantamiseen. Haluan tuoda esille esimerkin, että tällä hetkellä Euroopassa on kuljetushelikoptereita muun muassa Norjassa 36 kappaletta, Saksassa 500, Ranskassa 675, Isossa-Britanniassa 632, Venäjällä, huom., 1 921, Sveitsissä 87, Alankomaissa 124, Puolassa 309, Itävallassa 77, Italiassa 492 ja Espanjassa 286. Näiden lisäksi taisteluhelikoptereita, huom., naapurimaallamme Venäjällä on esimerkiksi 993 kappaletta, Puolassa 30, Italiassa 60, ja niitä on tilattu Saksaan 212, Ranskaan 215, Isoon-Britanniaan 67, Alankomaihin 30. Lisäksi naapurillamme Ruotsilla on 20 panssarihelikopteria.

Uskomus siitä, että asevoimien kehitys Euroopassa on päättynyt, on väärä päätelmä, sillä edellä mainitun perusteella muuallakin armeijat elävät muutostilassa, joihin verrattuna Suomen puolustusvoimien rakennemuutosta voidaan pitää hyvin maltillisena. Puolustusvoimien rakenteitten muuttumisella ja muuttamisella on tarkoitus lisätä valmiutta ja reagointikykyä. Voimavaroja halutaan lisätä erityisesti strategisten iskujen ennaltaehkäisyyn ja torjuntakyvyn luomiseen. On jätetty huomioimatta se, että maavoimien menoja supistamalla säästettiin varoja helikoptereitten hankintaan. Tätä ei lainkaan huomioitu, kun vedottiin siihen, että kansanedustajat ovat joutuneet leikkaamaan sosiaali- ja terveyden-

huollon menoja, poliisin menoja ja yleensä joka toimialan menoja vastoin kyseisten alojen asiantuntijoiden neuvoja ja ohjeita.

Helikoptereitten hankintaa koskevan päätöksen vaikutus näkyy vasta kymmenen vuoden päästä. Päätöksen pitäisi olla käyttökelpoisia vielä kahden- kolmekymmenenkin vuoden päästä. Tähän verrattuna vaalikauden pituus on vain neljä vuotta. Näin ollen nyt tehtävien päätösten on oltava sellaisia, että niitä tulevaisuudessa kenenkään ei tarvitse katua.

Arvoisa rouva puhemies! Meidän kansanedustajien tulisi tajuta, että armeijamme tehostettu valmius ja reagointikyky nostavat kriisin puhkeamisen kynnyksen. Eivätkö helikopterit ole omalta osaltaan ehkäisevää toimintaa? Se puolestaan vahvistaa tärkeältä osaltaan maamme uskottavuutta, turvallisuus- ja puolustuspolitiikkaa meidän modernissa yhteiskunnassamme.

Ed. A. Oja : Arvoisa rouva puhemies! Lyhyesti ensin hyvät asiat.

Kun tämän vuoden budjettia käsiteltiin ennen joulua, tuli selville, että opetusministeriön hallinnonalalla tulee suuria vaikeuksia valtion vammaisten koulujen ja erityisoppilaitosten toiminnan jatkamisessa. Valtiovarainvaliokunnan siivistys- ja tiedejaosto otti silloin jo vaativan kannan siitä, että tilanne tulee korjata heti kevään 98 aikana. Näin on nyt myös tapahtunut. Toimintamenojen määrärahalisäyksellä voidaan näiden oppilaitosten akuutit ongelmat saada pois päiväjärjestyksestä.

Mutta ongelma seuraa jatkossakin, ellei rahoitusta mietitä siten, että koulut voivat tehdä pitkäjänteistä ja oppimisen kannalta välttämätöntä kehitystyötä ja toiminnan suunnittelua. Pahin ongelma jatkossa on se, että yksikköhinnat eivät seuraa nykyistä hintatasoa, ja täten ne laahaavat perässä ja vaikeuttavat koulujen työskentelyä. Tämä on asia, joka tulisi selkeästi ottaa ministeriössä käsittelyyn ja palauttaa yksikköhinnat oikealle tasolle. Tällöin moni ongelma koulu- maailmasta poistuisi kertaheitolla.

Lisäbudjetin yhteydessä on kyetty myös hoitamaan monesti meitä puhuttanut Näkövammaisten kirjaston postimaksuasia. Se saa myös myönteisen ratkaisunsa ainakin tälle vuodelle. Ensi vuonna tulee asia jälleen esille, ellei ministeriö yhdessä Näkövammaisten kirjaston kanssa mieti keinoja asian hoitamiseksi. Yksi hyvä tapa olisi tietysti se, ettei Posti perisi maksuja ollenkaan, kuten muualla Pohjoismaissa on käytäntö. Itse en kyllä usko Postin hyväntekeväisyyteen, joten

luulen, että budjettiin on vain varattava tarpeeksi määrärahoja postitusta varten. Mutta tämän summan tulee olla muiden käyttömenojen lisäksi eikä niitä vähentäen. Uskon, että ensi vuoden budjettineuvotteluissa kirjasto ja ministeriö löytävät toisensa ja tämä postiongelmasta saadaan pois päiväjärjestyksestä. Ainakin tähänastisten, saamieni tietojeni mukaan näin olisivat budjettineuvottelut menossa.

Kirjastolla on kyllä monta muutakin kehittämistä ja määrärahoja vaativaa kohdetta, jotka tulee sitten neuvotteluissa käsitellä erikseen. Yksi tärkeimmistä on vanhojen kuuntelunauhujen saattaminen nykymuotoon, ja se tulee kyllä kysymään paljon määrärahaa. On tärkeää, että näkövammaisten tasa-arvoisen yhteiskunnallisen osallistumisen kannalta heillä myöskin on yhtäläiset mahdollisuudet opiskeluun ja itsensä kehittämiseen niin kuin meillä näkevillekin.

Mitä tulee sitten koko illan puhuttaneeseen helikopterihankintaan, totean vain lyhyesti, että olen tyytyväinen siihen, että alkuperäinen suunnitelma saatiin muuttumaan. Olen kritisoinut helikopterihankintoja aikaisemmissa puheenvuoroissani nimenomaan niiden vaatiman määrärahan suuruuden vuoksi. Olen sitä mieltä, että ensin taloutemme tulisi saattaa sille tasolle, että meillä olisi varaa tämän uuden asejärjestelmän käyttöönottoon. Hyvinä pidän kuitenkin sitä, että neuvottelutuloksena puolustusministeriön määrärahat tulevat samalle viivalle kuin muidenkin ministeriöiden.

Kysehän on myös taloudellisesta arvovalinnasta. Toivoisin, että Puolustusvoimat suorittaisi myös samanlaista arvovalintaa omassa sisäisessä tarkastelussaan. Nykyisessä tilanteessa pitäisin huomattavasti oleellisempaan hankintamäärärahojen vähennystä ja siirtoa nimenomaan toimintamenojen puolelle.

Mutta ehkä tämä hankintafarssi on opettanut meille kaikille jotain. Olen ollut ainakin huomaavini, että puolustusministeriössä on ehkä hieman hiljennytty. Asiaan pääsemme onneksi vielä palaamaan tämänkin vuoden aikana, viimeistään vuoden 99 budjettia käsiteltäessä.

Ed. P o l v i : Arvoisa rouva puhemies! Käsitelyssä oleva esitys kuluvan vuoden ensimmäiseksi lisätalousarvioksi on loppusummaltaan varsin vähäinen, mutta sen sijaan sisällöltään varsin merkittävä. Sen painoarvoa lisää kaksi siihen sisältyvää merkittävää esitystä, joilla on pitkälle ulottuvia vaikutuksia.

Toinen niistä on jo aikaisemmin kosketeltu

Imatran Voiman ja Neste Oy:n omistusjärjestelyä koskeva esitys, jonka mukaan mainittujen yhtiöiden osakkeet siirretään valtion omistukseen olevan holdingyhtiön omistukseen. Jo lähetekeskustelussa käytettyjen puheenvuorojen perusteella kyseinen valtionyhtiöiden omistusjärjestelyä koskeva esitys näytti saavan yleisesti hyväksynnän. Merkittävyydestään huolimatta se on pääsääntöisesti hautautunut enemmän yleistä mielenkiintoa herättäneen helikopterien tilausvaltuutta koskevan asian alle.

Imatran Voima Oy:n ja Neste Oy:n omistusjärjestelyä koskevalla esityksellä haetaan luonnollisestikin suuruuden tuomia etuja energiatragian toteuttamisen varmistamiseen vahvistaen samalla asemia Pohjoismaissa jo vapautuneilla ja muualla Euroopassa vapautuvilla ja edelleen keskittyvillä energiamaarkkinoilla. Tässä yhteydessä on syytä painottaa niin talousvaliokunnan kuin valtiovarainvaliokunnankin mietintöön sisältyvää vaatimusta säilyttää omistusjärjestelyjen yhteydessä määräysvalta valtiolla. Samalla on syytä painottaa myös sitä, että omistusjärjestelyjen yhteydessä saatavia myyntituloja ei käytetä valtion velan maksuun vaan ensisijaisesti tuotannollisen toiminnan edellytysten parantamiseen. Siihen katson kuuluvan panostuksen niin teollisuuden pohjan laajentamiseen ja vahvistamiseen kuin myös nyt rapautuvassa olevan infrastruktuurin rakentamiseen ja siten myös työllisyyden parantamiseen pitemmällä aikavälillä.

Toinen lisätalousarvioon sisältyvä merkittävä esitys on Maavoimien valmiusyhtymien varustamiseen liittyvä tilausvaltuus, jolla käynnistetään helikopterijärjestelmän hankinta, joka odotetusti on noussut keskustelun hallitsevaksi aiheeksi. Lisätalousarvion esittelypuheenvuorossa ministeri Niinistö aivan oikein totesi, mitä eduskunta on selonteon yhteydessä käsitellyt ja hyväksynyt, ja käsitykseni mukaan hän aivan oikein korosti, että valtioneuvoston turvallisuus- ja puolustuspoliittisen selonteon yhteydessä eduskunta ei hyväksynyt siihen liittyvää raamia eikä tilausvaltuuksia.

Puolustusministeriön selvityksessä valmiusyhtymien varustamisen tilausvaltuudesta ja vastauksissa eduskunnan kuluvan vuoden budjettimietinnössä esitettiin kysymyksiin on selostettu muun muassa puolustushankintojen kehitystä vuodesta 1987 ja suunnitelmaa vuoteen 2006 sekä puolustusministeriön menorakennetta samalta ajanjaksolta. Selvitysten perusteella on päädytty toteamukseen, että puolustusmenot

laskevat tulevina vuosina, ja tekstissä on todettu, että puolustusmenojen määrä laskee vuoteen 2006 mennessä 9,2 miljardiin markkaan nykyisestä noin 10 miljardista.

Minusta puolustusmenojen kehitystä verrattaessa on syytä tiedostaa se, että tämänhetkistä tasoa ovat nostaneet poikkeuksellisesti edellisen eduskunnan tekemät Hornet-hankinnat, jotka tulivat maksamaan useita miljardeja markkoja enemmän kuin arvioitiin aikoinaan päätöstä tehtäessä. Se hinta, joka helikoptereista nyt ilmaistaan, on kytketty nykyiseen rahanarvoon ja indeksitasoon, joten lopullista hintaa ei kukaan voi täsmällisesti tässä yhteydessä edes määritellä. Mahdolliset sopimukset kuitenkin johtavat siihen, että laskut on aikanaan maksettava riippumatta siitä, mille tasolle nuo pylväät maksun aikana sattuvat. Niin se kävi Hornetienkin kanssa, ja sehän on syy siihen, miksi puolustusmäärärahat kasvoivat viime vuosina, joka kasvuhan ei johdu nykyisen hallituksen ratkaisusta vaan pikemminkin edellisen eduskunnan Hornet-kaupoista. Puolustusministeriö näyttää nyt kuitenkin pitävän tuota Hornetien hinnan karkaamisesta aiheutunutta poikkeuksellisen korkeaa tasoa jonkinlaisena saavutettuna etuna vertailuja tehdessään.

Kun elokuussa vuonna 95 kirjoiteltiin taisteluhelikopterisuunnitelmista, pääesikunta silloin kiirehti selvittämään, että sillä ei ole mitään taisteluhelikoptereiden hankintasuunnitelmaa eivätkä lähitulevaisuuden taloudelliset resurssit sen mielestä anna edes perusteita tällaisen hankintasuunnitelman laatimiselle. Väkisinkin joutuu kysymään, mistä meidän taloudelliset resurssimme nyt näin lyhyessä ajassa ovat lisääntyneet. En ole huomannut valtiovarainministeriön ainakaan muille hallintoaloille sellaista tietoa viestittäneen. Päinvastoin ainakin virkamieskoneisto esittelee uusia leikkaustarpeita tällä hetkellä.

Eduskunnalla on luonnollisesti vastuu kansalaisten turvallisuudesta. Vajaa kuukausi sitten tässä salissa käytiin pari päivää arvokeskustelua välikysymyksen muodossa ja nimellä jätetystä kansalaisten turvallisuutta tai turvattomuutta koskevasta keskustelualoitteesta. Siinä keskustelussa käytettyjen puheenvuorojen perusteella kansalaisten kokema turvattomuus ei kuulostanut lainkaan johtuvan taisteluhelikopterien puutteesta vaan lukuisista muista tekijöistä, kuten perusturvaan kohdistetut leikkaukset, työttömyys, yksinäisyys, poliisien vähäisyys jne.

Helikopterikeskustelun aikana olen huomannut, että salissa on ollut toinen toistaan parempia

opetettuja tai oppineita sotatieteen mestareita ja helikoptereiden ja niiden asejärjestelmien asiantuntijoita. Suoritetuani asevelvollisuuteni aikoinani Puolustusvoimien määrärahojen vähäisyyden takia supistetussa aikataulussa arvostin suuresti näiden asiantuntijoiden kokemusta ja asiantuntemusta siltä osin. Helikopterihankinnan rahoitusraamien osalta kuitenkin päädyn aivan toisenlaiseen lopputulokseen kuin monet heistä.

Monissa puheenvuoroissa on esitetty, että helikopterihankintavaltuuksilla ei ole mitään tekemistä sosiaalitoimen, terveydenhuollon, opetus-toimen tai minkään muunkaan palvelujen rahoituksen kanssa, koska puolustusministeriön raamiin kuuluvia rahoja ei voida muualle siirtää. Minusta tuo väite on aika perusteellisesti väärä. Raamien keskinäinen suhdehan riippuu täysin meidän arvostuksestamme ja arvoasetelmistamme. Ymmärrän toki maanpuolustuksen välttämättömyyden ja sen rahoitustarpeet, mutta joka tapauksessa raamiajattelu siinä muodossa, kuin sitä tässä yhteydessä on käytetty, on peruslähtökohdiltaan väärä. Se ei ole mikään kiveen hakattu ja annettu tosiasia.

Jos Puolustusvoimien tilausvaltuuksilla ja niihin perustuvilla hankintasopimuksilla sitoudutaan useaksi vuodeksi tiettyyn tasoon ja samanaikaisesti verojen ja muiden tulojen vähenemisen vuoksi joudutaan vähentämään valtion kokonaismenoja, joudutaan vähennykset silloin luonnollisesti kohdistamaan muille hallinnonaloille sitä suurempina, mitä enemmän lopullinen hankintakustannus nousee kustannustason ja mahdollisen rahan arvon muutoksen seurauksena. Sen vuoksi tilausvaltuuksilla on kiistatta yhtymäkohtia myös muiden palvelujen rahoitukseen. Sen vuoksi pidänkin tilausvaltuuteen kohdistettua 1,6 miljardin leikkausta täysin perusteltuna.

Tämän hallituksen keskeisimmäksi tavoitteeksi on määriteltä työttömyyden puolittaminen. Vaikka tuon tavoitteen saavuttamisesta olemme selvästi jäljessä, on se jäänyt niin lisätalousarviossa kuin muussa käydyssä keskustelussa toisarvoiseen asemaan.

Asuntojen korjausavustukseen esitetty 90 miljoonan markan myöntämisvaltuuden korotus ja ohjaaminen muille kuin kasvukeskuspaikkakunnille on aivan oikean suuntainen toimenpide. Sillä voidaan lievittää jonkin verran edelleen monilla alueilla vaikeaa rakennusalan työttömyystilannetta. Monilla alueilla asuntorakentaminen, jolla on kerrannaisvaikutukset työllisyyteen, on hiipumassa, eikä markkinoilla ole tapahtunut yleisesti mitään sellaista ylikuumenemista, jota

hallitus pelkäsi talousarvion valmistelun yhteydessä.

Sen vuoksi olisi olettanut hallituksen ilmoittavan jo lisätalousarvion antamisen yhteydessä 1,5 miljardin markan asuntorakentamisen käytösuunnitelmasta, johon sillä on valtuudet. Kun näin ei tapahtunut, on syytä myönteisenä todeta valiokunnan mietintöön sisältyvä ponsi, joka edellyttää hallituksen päättävän kyseisen 1,5 miljardin markan arava- ja korkotukilainojen myöntämisvaltuuden käytöstä tulevana syys- ja talvikautena. Tuolla valtuudella saadaan aikaan toisaalta säästöjä valtion menoihin, toisaalta lisääntyviä tuloja verotulojen muodossa. Niillä toisilla valtuuksilla, joista on enemmän puhuttu, saadaan aikaan päinvastoin kustannuksia.

Kauppa- ja teollisuusministeriön hallinnon-alan osalta on syytä todeta valiokunnan mietintöön sisältyvä lausuma työvoima- ja elinkeinokeskusten päätöksentekojärjestelmän kehittämisestä. Valiokuntahan korostaa, että päätöksentekojärjestelmää on kehitettävä siten, että keskusten johtajille syntyy todellinen päätösvalta keskusten toimintaa koskevista kysymyksistä. Toiminnan tehokkuuden näkökulmasta tuo lähtökohta on perusteltu, vaikkakin se on vastoin niitä perusteita, joita käytettiin valtion aluehallintoa yhteen koottaessa ja työvoima- ja elinkeinokeskuksia aikoinaan perustettaessa. Silloin lähtökohta oli toinen.

Ed. Pekkarinen puheenvuorossaan kantoi aivan aiheellisesti huolta aluekehitysmäärärahojen vähäisyydestä ja niihin kohdistuneista supistuksista viime vuosien aikana. Tuo ed. Pekkarisen huoli on aivan aiheellinen. Siinä yhteydessä on kuitenkin syytä muistaa se, että aluepolitiikka kuuluu Euroopan unionin yhteisöjen toimintaan. Ed. Pekkarinen oli siinä hallituksessa, joka neuvotteli liittymissopimuksen, jossa sovittiin ne raamit, joiden mukaan aluekehitystä Suomessa Euroopan unionin varoilla tuetaan. Siinähan vielä kävi niin, että jokin erä luettiin näille neuvottelijoille kahteen kertaan eli jäätiin oleellisesti pienempään lopputulokseen, kuin aikoinaan arvioitiin. Sen vuoksi oikeastaan voi antaa nykyiselle hallitukselle tunnustusta siitä, että sillä on selvä suunta ja pyrkimys saada paremmat ehdot seuraavalle rakennetukikaudelle eli pyrkimys saada oleellisesti suurempi alue ykkösrakennetuki-alueeksi kuin edellisellä hallituksella. Siinä mielessä on syytä antaa tunnustusta nykyiselle hallitukselle.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan ensimmäinen varapuhemies Pesälä.

Ed. Myllyniemi: Herra puhemies! Ed. Polvi hyvin kauniisti ja varmasti ihan oikein sanoi, että kopterirahoista säästyviä varoja voitaisiin käyttää paremminkin niin vanhusten kuin lastenkin hoitoon jne. Näin varmasti voi itsekin ajatella, mutta valitettavasti taitaa olla niin, että sen verran, kuin tästä mahdollisesti säästyy, vähemmän otetaan velkaa. Meidän tulee Puolustusvoimien määräraha pitää joka tapauksessa sellaisena kuin sen raamit nyt ovat. Vaikkei koptereita hankittaisikaan sitä määrää, mikä alkupeäinen suunnitelma on, niin käytettäköön ne sitten toimintamenoihin, koska toimintamäärärahoista on melkoinen pula joka tapauksessa Puolustusvoimilla tällä erää.

Ed. Sasi muutama hetki sitten moitti Suomen keskustaa siitä, että se sekoilee helikopteriasiansa. Eihän meille ole oikeastaan annettu vielä mahdollisuuttakaan sekoilla, koska asia nyt vasta tänä päivänä täällä käsitellään ensimmäistä kertaa sinänsä oikein huolella. Hallituspuolueet tässä ovat sekoilleet, jos jotkut, kokoomus ei kylläkään kaikkein pahiten, mutta ei tahdo vieläkään saada selvää, mitä siellä tarkoitetaan.

Joka tapauksessa on kohtuutonta, että Pohjan prikaati uhrattiin helikopterikannan uusimisen vuoksi ja nimenomaan valmiusyhtymien alttarille eikä sitten edes kunnolla ratkaistu kuljetusongelmaa, mikä muutama kuukausi sitten täällä luvattiin. Edes tässä tärkeässä asiassa pitäisi jonkin asian pitää paikkansa. Kun menetimme Pohjan prikaatin, luvattiin, että Pohjan prikaatin virat siirtyvät Kajaaniin. Mitä sitä hullua, Pohjan prikaatin 400 virasta ei loppuvaiheessa mennyt kuin puolet Kajaaniin. Kun ottaa huomioon vielä Sodankylästä siirtyvät joukot ja virat, Oulun ja Lapin läänin alueelta poistuu tänä vuonna Etelä-Suomeen kaikkiaan 180 virkaa, joita on ilmeisesti tarkoitus käyttää yhtymien perustamisessa. En tiedä välttämättä, onko se oikein tai väärin, mutta tietysti oli väärin, että Pohjan prikaati tässä vaiheessa uhrattiin.

Itse varsinaiseen asiaan. On aivan selvä asia, että kuljetushelikoptereita tarvitaan. Nykyiset vanhenevat, ja niitä on ilmeisesti liian vähänkin. On tietenkin aivan selvää, että taisteluhelikoptereitakin tarvitaan. Kysymys on vain määrästä ja tarkoituksesta. Kuljetushelikoptereita tietenkin nimensä mukaisesti käytetään kuljetuksiin, mutta taisteluhelikoptereita ei välttämättä ole eikä

voida koskaan Suomeen niin paljon hankkia, että niitä todella voitaisiin käyttää varsinaisissa taistelutilanteissa. Niitä pitää olla satamäärin, että niillä olisi jotakin merkitystä.

Kuljetushelikoptereita pitää hankkia riittävä määrä, mutta taisteluhelikoptereitten määrää en tietenkään maallikkona osaa sanoa. Kuvittelisin, että niitä pitäisi 10—20 kappaletta ehkä olla pelkästään sitä varten, jotta Suomen puolustusvoimat voisivat harjoitella. Tosiasiassa kuitenkin, jos se kamala kauheus sattuu — toivotaan ja uskotaan, ettei sotaa koskaan tule, siihen kai meidän täytyy tässä vaiheessa uskoa — tulevilla vihollisilla varmasti on taisteluhelikoptereita, ja silloin meidän Puolustusvoimiemme, niin jalkaväen kuin tykistön ja Ilmavoimien, pitää pystyä harjoittelemaan taisteluhelikoptereita vastaan. On aika naurettavaa, että nyt laitetaan ilmapalloja metsän reunaan ja sanotaan, että siellä on taisteluhelikoptereita. Kyllä varusmiehellä pitää olla melkoinen mielikuvitus, joka siihen uskoon. Ei tietysti joka prikaatissa tarvitse omia olla, vaan harjoitus voidaan viedä läpi joukko-osastoittain, vuoron perään.

Taisteluhelikoptereita meillä ei ole koskaan varaa ostaa, ne maksavat 250 miljoonaa kappale. Voidaan vain kuvitella oikein iso, reilu pataljoona, jossa on reilut 250 miestä, niin sillä rahalla pystyy jo jokaiselle miehelle hankkimaan miljoonan markan edestä työkaluja. Sillä kyllä aika pahaa jälkeä pystyy tekemään kaikkine nykyaikaisine ohjuksineen. Kuljetushelikopteritkin maksavat 50—70 miljoonaa.

On kyllä esitetty väite, että olisi parempi hankkia suomalaisia kuljetus-Paseja, jotka maksavat 2,5 miljoonaa kappale. Niitä saisi 20 kappaletta aina yhden kuljetushelikopterin hinnalla ja voisi olla, että paremmin saataisiin väkeä perille Pa-seilla kuin kuljetushelikoptereilla, jotka sitten vaativat taas taisteluhelikoptereita ympärilleen ja taas Horneteja yläpuolelle jne. Ei niille työkaluille taitaisi loppua tulla. Kuinka paljon tekniikkaa loppujen lopuksi tarvitsisi ollakaan, että saataisiin komppania aina yhteen paikkaan liikkumaan.

Ehkä suomalaisten olisi parasta vain pitäytyä perinteisiin suomalaisiin kuljetusvälineisiin. Taitavat kohta olla sukset kaikkein varmin kulkuväline, ainakin talvisaikaan. (Ed. Aittoniemi: Taksilla!) — Taksilla tietenkin. Ed. Aittoniemellä oli hyvä ratkaisu, mutta kun ottaa huomioon, että takseja on aina vaikea silloin tällöin saada, niin voi jäädä sota käymättä.

Joka tapauksessa tähän vakavaan asiaan. He-

likoptereilla ei nyt ole mitään kiirettä. Olemme tulleet toimeen ilman niitä jonkin aikaa ja hallitus ei enää oikeastaan näytä tietävän, mitä sen tulisi tehdä. Taitaa olla viisainta perustaa laajapohjainen puolustuskomitea, joka tehköön aikansa esityksen seuraavalle eduskunnalle. Katsotaan sitten kaikessa rauhassa, mitä pitää hankkiman, minkälaista välineistöä ja kuinka paljon. Asialla ei ole kiire eikä tämän eduskunnan tarvitse sitä asiaa päättää.

Ed. L a i n e : Arvoisa puhemies! Muut puolueet eivät täällä juuri ole arvostelleet omiaan, mutta minun on nyt se pakko tehdä.

Voisiko olla mahdollista, että joku eduskunnassa olisi oikeasti rauhan kannalla aseita vastaan, ettei se olisikaan mikään vaaliase tai pyrkimys otsikoihin? Itse en ole edes varma, pyrinkö enää tänne. Se on tietysti jokaisen oma harkinta.

Pyrin eduskuntaan viimeksi monesta syystä. Yksi syy oli, että uskoin vasemmistoliiton listoille mennessäni, että on ainakin yksi puolue, joka vastustaa joukkotuhoaseita ja pyrkii edistämään rauhan aatetta. Nyt, kun olen huomannut, ettei näin ole, olen jatkanut omalta osaltani tätä ajatusta aseista ja rauhasta. Olen ollut rauhanliikkeessä mukana koko ikäni, joten luonnollista on, ettei minun nimeäni näy puolustamassa helikoptereita tai mitään muitakaan aseita.

Taiteilijat ovat muuten sitä mieltä, että kulttuurimäärärahoja lisäämällä selviydytään rauhanomaisin keinoin monista tiukoistakin tilanteista.

Aseita tarvitaan silloin, kun keinot loppuvat sopia asioista normaalilla tavalla. Mielestäni normaali tapa on rauhanomaisen kanssakäymisen luominen kaikkien kansojen kesken.

Ed. A i t t o n i e m i : Herra puhemies! Niin kuin aikaisemmin illalla olen puhunut, ajatukseni kulkevat pitkälti samoja ratoja kuin ed. Myllyniemen viimeksi eli toisin sanoen, vaikka olisin kuinka puolustusintoinen ja puolustusvoimain tukija, niin en minäkään oikein ymmärrä sitä, että tarvitaan 20—25 pörriäistä viemään 400 pappaa johonkin suuntaan. Siitä on tuo humoristinen, ehkä vähän asiaton taksimurjaisukin tullut minulle. En tiedä, ei tämä oikein sovi minun järkeeni. Saattaisi olla, että Pasit olisivat parempia suomalaisissa systeimeissä.

Tarkoitukseni oli kyllä puhua pääluokasta 35 ja rakennusmäärärahojen lisäämisestä. Sehän on välttämätöntä, koska esimerkiksi pääkaupunkiseudulla ja muualla kaupunkiseuduilla asunto-

pula kasvaa jatkuvasti ja ihmiset joutuvat asumaan hökkeleissä. On välttämätöntä lisätä asuntotuotantoa. Mutta sen verran sanon pienempien keskusten puolesta, että muun muassa Pirkanmaalla on sellaisia alueita, joissa pitäisi välttämättä saada aravarahoitusta tiettyyn kunnalliseen tarkoitukseen, asuntalon tai ehkäpä vanhustentalon rakentamiseen, ja sitä ei ole saatu sen takia, että Asuntorahasto on ilmoittanut rahojen olevan lopussa. Nyt, jos käy sillä tavalla, että nämä 1,5 miljardia vapautetaan tietyllä tavalla ennakoajassa, ja vapautetaan koska hyvänsä, niin olisi ehkä kasvukeskusten lisäksi syytä muistaa myös Pirkanmaankin pienempiä asutuskeskuksia, joissa tarvetta rakentamiseen on, sekä asuntojen tarpeen että myös työllisyyden takia.

Ed. S. K a n e r v a : Arvoisa puhemies! Pyysin oikeastaan puheenvuoron sen takia, että olisin vain ed. Myllyniemen hinta-arviota pikkuisen korjannut.

Sama lähde, josta jaoin helikopterien kuvat ja määrät, kertoo erilaisten, useiden taisteluhelikopterien hinnat 100—150 miljoonaan. Siinä ne pyörivät. (Ed. Myllyniemi: Anttilan hinta!) — Niin, Anttilan hinnat.

Ed. Laineelle vain olisin todennut, että jos haluat rauhaa, valmistaudu sotaan. Tietenkin kun Hitler, suuri valta valmistautuu sotaan, se meinaa sotaa, mutta jos pieni valtio valmistautuu, niin silloin se voi jopa saada rauhan. Jos mekin olisimme valmistautuneet paremmin 30-luvulla, niin voipi olla, että monen pojan isät olisivat jääneet henkiin.

Ed. K u o s m a n e n : Arvoisa herra puhemies! Meillä nyt on käsiteltävänä tämän vuoden ensimmäinen lisätalousarvio. Haluan tarkastella muutamalla sanalla talous- ja elinkeinopolitiikan kannalta tätä asiaa.

Kilpailu kansainvälisillä markkinoilla on tällä hetkellä erittäin kireää ja kiristyy entisestään siitä huolimatta, vaikka me Emuun liittyisimme. Suomen valtiovallan tehtävänä onkin mahdollistaa parhaat edellytykset yhteiskunnan kilpailukyvyyn edistämiseksi. Maamme taloudellista menestymistä säätelevät erityisesti meidän alueidemme menestystekijät ja yritykset niillä alueilla ja niitä tukevat korkeakoulut, yliopistot, teknologiakeskukset sekä koulutus yleensä. Elinkeinopolitiikalla tuetaan talouden pysyvyyttä ja sen edelleenkehittymistä. Talouspolitiikalla taas turvataan yritysten toimintaedelly-

tykset. Talouden tasapaino, vakaa kehitys ja alhainen korkotaso ovat myös yritystoiminnan ja työllisyyden parantamisen ehdottomia perustekijöitä.

Minun näkemykseni mukaisesti elinkeinopolitiikan ja aluepolitiikan välinen yhteys on hyvin tärkeä eri alueitten kehittämisen kannalta. Vain kilpailukykyinen yritystoiminta tukee työllisyyttä ja edistää koko maan kattavaa alueellista kehitystä. Edelleenkin noin viidennessä huom., meidän kansalaisistamme on ilman työtä ja samanaikaisesti valtio on velkaantunut yli 430 miljardiin markkaan, huom. 430 miljardiin markkaan, ja tämä velkaantuminen jatkuu tänäkin vuonna yli 15 miljardin vuosivauhdilla. Talous on kasvanut viisi viime vuotta keskimäärin 5,5 prosentin vauhdilla. Nyt, jos ei hyvänä aikana taloutta saada kuntoon, niin koska se saadaan.

Ed. S a a r n i o : Arvoisa herra puhemies! En halunnut pyytää vastauspuheenvuoroa ed. Laineen puheenvuoroon, mutta pidän hänen kritiikkiään vasemmistoliton toimintaa kohtaan kohtuuttomana.

Me olemme lähteneet ratkaisussa siitä, että me korostamme Suomen omaa puolustusta, sotilaaliitoista riippumatonta roolia ja tässä mielessä olemme itse asiassa vain turvaamassa päätöksellämme rauhaa.

Mitä taiteilijoihin tulee, niin jokaisella armeijalla on myös ollut soittajansa ja rumpalinsa ja niin on ilmeisesti myös tulevaisuudessa. Eikös Kalevalassa Väinämöinen laulanut suohon vastustajiaan?

Ed. L a h t e l a : Arvoisa herra puhemies! Ed. Kuosmanen palautti ihan hyvin mieleen tämän taloudellisen tilanteen ja itsekin tässä kopierikysymyksessä sitä perustelin tuolta puhujakorokkeelta. Siinä mielessä tuntuukin ihmeelliseltä, että ed. Kuosmasella on sellainen käsitys, että nyt kun hankitaan mahdollisimman paljon aseita, niin silloin tämä talous jotenkin korjautuu. Mutta kaikki ylimääräinen, mitä käytetään johonkin menona, vain lisää kustannuksia, jolloin täytyy kerätä lisää veroja. Siinä mielessä nämä ovat ristikkäisiä ajatuksia, ed. Kuosmanen.

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

E n s i m m ä i n e n v a r a p u h e m i e s : Asian käsittely keskeytetään.

2) Hallituksen esitys laiksi yleisistä teistä annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys 240/1997 vp
Liikennevaliokunnan mietintö 1/1998 vp

Mietintö pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti seuraavaan täysistuntoon.

3) Hallituksen esitys laiksi luvanvaraisesta henkilöliikenteestä tiellä annetun lain 4 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys 11/1998 vp
Liikennevaliokunnan mietintö 2/1998 vp

Mietintö pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti seuraavaan täysistuntoon.

Ensimmäinen varapuhemies:
Eduskunnan seuraava täysistunto on huomenna keskiviikkona kello 14.

Täysistunto lopetetaan kello 22.26.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Jouni Vainio

